

HASIT

HALLGATÓI SIKERESSÉG TÁMOGATÁSA

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM

MONITORING RENDSZER

1.

2.

SZAKMENTORI RENDSZER

KÉPZŐK KÉPZÉSE

3.

4.

HALLGATÓI MOTIVÁCIÓ

MÉRÉSEK, KUTATÁSOK

5.

6.

FESŐOKTATÁSI
TANÁCSADÁS

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

4. ALPROGRAM

HALLGATÓI MOTIVÁCIÓ

ANDRÁS ISTVÁN
RAJCSÁNYI-MOLNÁR MÓNICA
BACSA-BÁN ANETTA
BALÁZS LÁSZLÓ
CSERNÉ ADERMANN GIZELLA
DÓSÁNÉ PAP GYÖRGYI
JUHÁSZ LEVENTE ZSOLT
MELKOVICS JÁNOS
NÉMETH ISTVÁN PÉTER

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

DUE Press
Dunaújváros, 2016

A kiadványsorozat megjelenését az Emberi erőforrások Minisztériuma támogatta a lemorzsolódás csökkentése pilot projekt keretében. A "Hallgatói Sikereség Támogatása (HASIT) projekt intézményrendszerre való kiterjesztésének, továbbfejlesztésének és lehetőségeinek vizsgálata, a fejlesztés lehetséges irányainak kidolgozása a HÖÖK és a FETA bevonásával" elnevezésű projekt-keretrendszer összefüggésében.

© András István, Rajcsányi-Molnár Mónika, Bacsa-Bán Anetta, Balázs László,
Cserné Adermann Gizella, Dósáné Pap Györgyi, Juhász Levente Zsolt, Melkovics János,
Németh István Péter, authors, 2016.

©András István, Rajcsányi-Molnár Mónika, Bacsa-Bán Anetta, Németh István Péter,
editors, 2016.

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM

www.uniduna.hu

DUE Press

Kiadóvezető Németh István

Felelős kiadó Dr. habil András István

Felelős szerkesztő Nemeskéry Artúr

Lektor Dr. Hercz Mária

Layout, tördelés Duma Attila

Készült a HTSART nyomdában

Felelős vezető Halász Iván

ISBN 978-963-9915-77-0

HASIT

HALLGATÓI SIKERESSÉG TÁMOGATÁSA

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM

MONITORING RENDSZER

1.

2. SZAKMENTORI RENDSZER

2.

KÉPZŐK KÉPZÉSE

3.

4.

HALLGATÓI MOTIVÁCIÓ

MÉRÉSEK, KUTATÁSOK

5.

6.

FESŐOKTATÁSI
TANÁCSADÁS

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Tartalom

Összefoglaló	7
Bevezető	13
FOGALMI KERETEK A TEHETSÉGGONDOZÁS ÉS A MOTIVÁCIÓ ÖSSZEFÜGGÉSEINEK TANULMÁNYOZÁSÁHOZ	15
A TEHETSÉGGONDOZÁS HELYE, SZEREPE A DUNAÚJVÁROSI EGYETEMEN	39
A KÖZÉPISKOLÁK TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAMBA TÖRTÉNŐ BEVONÁSA	67
HALLGATÓKMOTIVÁCIÓJÁNAK VIZSGÁLATA	113
A MOTIVÁCIÓT ERŐSÍTŐ (OKTATÓI ÉS SEGÍTŐ) KÉPZÉSI TERV, TRÉNING	147
MELLÉKLETEK	153
Ajánlás	138

Összefoglaló

A kutatás célja volt, hogy a hallgatói lemorzsolódás csökkentése érdekében vizsgálat tárgyát képezzék a hallgatói motiváció erősítésének lehetőségei. Ennek megvalósítása érdekében kiválasztott szakemberek egy csoportja felülvizsgálta az Egyetem tehetséggondozó rendszerének működését, javaslatokat tett annak fejlesztésére és bizonyos részének kiterjesztésére a középiskolák irányába. Vizsgálta a hallgatók motivációját és összeállította a hallgatók motivációját erősítő képzési tervet.

Az alapfeltételezés az volt, hogy a tehetséggondozás terén az Egyetem jelenleg megfelelő irányba tart, azonban számos terület még fejlesztésre szorul, a személyes kapcsolatok a mentorok és hallgatók között megfelelően működnek, a DUE hallgatói elégedettek a tehetséggondozó rendszerrel. A személyes együttműködések azt igazolták, hogy a középiskolákban oktatók megfelelőnek ítélik meg az Egyetem tehetséggondozó rendszerét és támogatják a kapcsolatok erősítését, különös tekintettel a közös kutatások lefolytatására. Az intézmény megítélése szerint, számos felsőoktatási intézménnyel közös nézetet vallunk, de módszereinkben és eszközeinkben sajátosságok találhatók.

A téma, azaz a hallgatói motiváció erősítésének lehetősége, több oldalról is elemzésre került. A vizsgálat során kvantitatív és kvalitatív módszerek alkalmazása történt. Az adatfeldolgozás- és -elemzés során az adatbázis- és táblázatkezelő, valamint a statisztikai programcsomagok közül az PASW használata vált szükségessé. A kutatás két fő kutatási módszerre épült, kérdőíves felmérések és strukturált interjúk lefolytatására.

A kutatás 5 nagyobb egységből állt.

1. A fogalmi keretek tisztázása.
2. A tehetséggondozás és a diák hagyományok szerepének bemutatása a hallgatói lemorzsolódás csökkentésében.
3. A középiskolákkal való kapcsolatok elmélyítésének lehetősége és annak hatása a hallgatói lemorzsolódás csökkentésére.
4. Hallgatói motiváció kutatás, a hallgatói sikeresség növelésének lehetőségei.
5. Motivációt erősítő képzési terv. A felsőoktatásban dolgozó oktatók érzékenyítése és szemléletének formálása a hallgatói motivációval kapcsolatban.

A tanulmány bevezető részében a motiváció fogalmának és a tehetséggondozás felsőoktatást érintő elméleti hátterének a feltérképezése történt. Az irodalomkutatás célja a kutatócsoport számára egységes fogalmi keretrendszer kialakítása, a fogalomhasználat egyértelművé tétele, a motiváció és a tehetséggondozás területén született kutatási eredmények feltárása volt.

A motivált viselkedés célirányos viselkedés, amely szervezett tevékenység elvégzésére irányuló tendenciát jelöl. A motiváció értelmezhető a mindennapi viselkedéssel, a tanulással, a munkával, az egyéni életcélokkal összefüggésben. A motívum olyan tényező, mely arra készteti az egyént, hogy kezdjen, folytasson vagy befejezzon egy tevékenységet. A Dunaújvárosi Egyetem elsősorban a humánspecifikus és a szociális motívumok szerepének fontosságát helyezi előtérbe, ugyanis hallgatóinak jelentős része elsőgenerációs értelmiséginek tekinthető. A tanuláshoz kapcsolódó viselkedés mintái nem átörökítetten jelentkeznek, ezért a képzőintézménynek speciális a szerepe. A szociális indítékok, így egy példaképpel való azonosulás igénye, a társak általi elismerésére való törekvés, és a tőlük kapott megerősítő visszajelzés igénye, a hallgatók számára a legfőbb motiváló erő. A szervezet a tehetséggondozás feladatát olyan mentorok és koordinátorok fennhatósága alá helyezte, akik számára fontos a példaképpé válás, megfelelő minta biztosítása az általuk vezetett hallgatók számára. Cél a hallgatók kíváncsiságának felkeltése és annak fenntartása, biztosítva speciális élmények keresését, a szakmai ismeretek bővítése közben. A mentorok elsődleges szerepe a kíváncsiság felkeltését követően a példamutatás, a hallgatókkal való közös munka alkalmával. Az oktatásban, mentorálásban az jelent kihívást az oktatóknak, hogy hogyan tudják az esetlegesen kívülről ható motívumokat belsővé alakítani, azt elérni, hogy maga a tanulás jelentsen a hallgató számára élvezetet. A motivátor tényezők motiválnak – például ha a hallgató egy kiemelkedő teljesítmény után elismerést kap, ha nő a felelőssége egy feladat kapcsán, ha lehetőséget kap egy ösztöndíjra –, akkor nagy valószínűséggel elégedettséget él át, ami tovább motiválja. Ezt a feltételezést támasztják alá a hallgatói interjúkban a legfőbb motivációs tényezőre való utalások: *„A kemény munka megkoronázásaként elért siker volt a legnagyobb motiváció. Az az érzés amikor heteken keresztül dolgozik az ember a konzulense iránymutatása mellett és habár kezdetben elképzelni sem tudja hogyan fog összeállni, mégis végül testet ölt az elkészült kutatómunka. Ennél jobb érzés nem is kell véleményem szerint. Az I-re a pontot már csak az teheti fel, ha azt amibe a szívét, lelkét beletette az ember elismerik egy helyezéssel. Szerintem ennél nem érhet nagyobb elismerés és motiváció senkit sem és ezért megéri kutatni.”* (7-es interjúalany).

Az Egyetem hitvallása szerint a lemorzsolódás csökkentésében kiemelkedő szerepe van a hallgatók tehetséggondozó programba történő bevonásának (MRK Lemorzsolódás munkacsoport 2016), így az *első rész-tanulmány* a tehetséggondozás jelenleg működő folyamatainak, legfőbb feladatainak valamint annak bemutatásával, az alkalmazott módszerek feltárásával foglalkozott. A résztanulmány számos fejlesztési javaslatot fogalmaz meg az alkalmazott eszközök és módszerekre vonatkozóan.

Az intézmény stratégiai céljai között kiemelt fontossággal szerepelt a tudományos kutatási tevékenység hatékonyságának növelése. Hallgatóit jelenleg különböző módon vonja be és ösztönzi tudományos tevékenység végzésére. Célul tűzte ki a Tudományos Diákköri Konferenciákon való szereplés hatékonyságának növelését. Ennek érdekében a teljesítménymotiváció szerepét helyezi előtérbe. A megítélése szerint erős teljesítménymotivációval rendelkező egyének olyan kihívó feladatokat választanak, amelyek segítségével saját erőfeszítésükkel kontrollálhatják a végkimenetelt, amennyiben előrehaladásukról világos visszajelzést kapnak, sikereket érhetnek el. Ezt erősíti meg az interjúalanyok közül az egyik OTDK első helyezett hallgató nyilatkozata a legfőbb motivációjáról: *„A szakmai képességek fejlesztése, nemzetközi szintű szakmai elismerés és a doktori fokozat megszerzése. Az orvosi és műszaki területek után való, magas fokú érdeklődés. A kollégiumi szobatársak között kialakult pozitív „szakmai verseny” megnyerése.”* (8-as interjúalany).

A szakirodalom tanúsága szerint az önbecsülésre irányuló motiváció a pozitív énkép kialakítására és fenntartására, illetve az önbecsülésre való hajlandóságot jelenti. A Dunaújvárosi Egyetem hallgatóinak megítélése szerint fontos szempont, hogy az egyén milyen énképpel rendelkezik. Amennyiben úgy érzi, hogy nincsenek

meg a cselekvés végrehajtásához szükséges képességek vagy a cél elérése túl nagy erőfeszítésbe kerül, amit ő nem hajlandó megtenni, akkor van kiemelkedő szerepe az oktatónak illetve a mentornak. Az egyetem Tehetséggondozó Szabályzatának központi kérdése a gyengébb képességű hallgatók bevonása a tehetséggondozás folyamatába, ezért a mentorok kiemelten foglalkoznak a nehezebben kezelhető hallgatók érdeklődésének fenntartásával: *„Speciális esetben gyengébb képességű hallgatót választok ki amennyiben van affinitása a feladatok végrehajtásához lehetőséget kap a fejlődésre.”* (5-ös interjúalany).

A Dunaújvárosi Egyetem sajátos képet mutat abban a tekintetben, hogy a tehetséggondozás folyamatába bevonja és speciális feladatokkal is ellátja „a selmeci hagyományörző” hallgatóit. A sikeresség szempontjából elmondható, hogy ezek a hallgatók sajátosan kötődnek mind az intézményhez, mind a tehetséggondozás folyamatához. A hagyományörzés szerepe és jelentősége számos területen megnyilvánul, különös tekintettel a közösségformálásra. Az 1700-as évekből eredő, a selmecbányai bányászati iskolához köthető hagyományok gondozása az egyetem hallgatói és oktatói közötti kohézió megteremtésében, közösségépítésben tölt be meghatározó szerepet. A selmeci diákhagyományok sajátos rendszere kapcsolatot teremt különböző társadalmi helyzetű, korú, előéletű hallgatók és oktatók között, megteremtve ezzel azt a keretet, mely a DUE sajátja.

Az egyetemen már működő tehetséggondozó rendszer bemutatása mellett interjú módszer segítségével megkérdezésre került a tehetséggondozás területén kiemelkedő eredményeket elért 5 fő oktató és 6 fő hallgató. Ezek az interjúk alátámasztották az önbecsülés, a mentorok és a személyes bevonás fontosságát. Az irányított kérdésekre adott válaszok és a kutatást végzők saját tapasztalatainak figyelembevétele alapján a tehetséggondozó program fejlesztésére konkrét javaslat készült, amelynek főbb elemei a következők: kibővítjük a tájékoztatást, a levelező képzésben résztvevő hallgatókat aktívabban vonjuk be a tehetséggondozásba, szisztematikusan visszahívjuk a végzett hallgatókat, akik motivátorként szerepelnek a folyamatban, ipari partnereket vonunk be a tehetséggondozásba, így lehetővé téve a kiemelkedő hallgatók és mentoraik anyagi támogatását.

A tudatos továbbtanulást segíti, ezáltal szerepet kap a lemorzsolódás csökkentésében, a térség középiskoláival kialakított kapcsolat a tehetséggondozás területén.

A *második résztanulmányban* a középiskolákkal történő kapcsolatok erősítésének lehetősége került kidolgozásra. Jó gyakorlatnak bizonyult és kiindulási alapként szolgált a Dunaújvárosi Egyetemnek a Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskolával kialakított kapcsoltrendszerének vizsgálata. A kapcsolatok feltérképezése során fókuszcsoporthoz interjú készült 6 helyi középiskola 8 tanárával, akik az intézményükben aktívan részt vesznek a tehetséggondozás feladatainak ellátásában. Vizsgálat tárgyát képezte 9 felsőoktatási intézmény véleményének áttekintése, a középiskolákkal kialakított kapcsolataik vonatkozásában. A kutatók online kérdőíves felmérésben térképezték fel olyan 130 hallgató véleményét, akik már felvételt nyertek valamely felsőoktatási intézménybe.

A fókuszcsoporthoz interjú során a koncepcióba beépítésre kerülő javaslatok :

A leendő hallgatók számának növelése érdekében, a beiskolázási kampány alsóbb évfolyamosoknál történő megkezdése abból a célból, hogy kellő időben juthassanak a diákok megfelelő információhoz, ezáltal csökkenthetővé válik a bizonytalan diákok száma. A bemutatókat felsőbb éves, illetve már végzett hallgatók élménybeszámolója tarkítsa, középpontban a felsőoktatási intézményekben zajló diákélet, illetve a képzések munkaerő piaci értékével. Az intézmény sajátosságai közé tartozik az úgynevezett Campus túra szervezése, amelyben változtatásokat kell eszközölni a középiskola illetve az egyéni igényekhez igazodva.

A diákokat már a középiskolai éveik korai szakaszában be kell vonni a felsőoktatási intézményekben működő kutatóműhelyek munkájába, a fókuszpontban olyan kísérletek bemutatásával, amelyek motiválják őket az intézményben való továbbtanulásra.

Az együttműködés kiterjesztésre kell, hogy kerüljön a pályázati tevékenységekre is. Ennek egyik útja, az „Út a tudományhoz” című pályázat, illetve publikációs és disszeminációs tevékenységek elősegítése.

A kutatás részeként az ország különböző felsőoktatási intézményeiben tanulmányokat folytató hallgatók körében készült felmérés, eredménye is feldolgozásra került, melynek központi témája a középiskolás diákként a felsőoktatási intézményekkel kialakított kapcsolatok vizsgálata. A „Kapcsolat a középiskolák és a felsőoktatási intézmények között” témájú kérdőív online kérdőíves felmérésben került megkérdezésre. A válaszok nem reprezentatív jellegűek. A megkérdezettek mintegy 57% a felvételi eljárást megelőzően egyáltalán nem került kapcsolatba a jelenlegi felsőoktatási intézményével. A többiek a korábbi együttműködésről azt nyilatkozták, hogy segítette őket a beilleszkedésben, ami alátámasztja a kutatás megállapításait. Azon hallgatók, akik kapcsolatba kerültek a jelenlegi intézményük 66%-a csak a középiskola utolsó évében hallott az adott felsőoktatási intézményről. A válaszokból egyértelműen kiderül, hogy a hallgatók az intézményi nyílt napok eseményeit és a felvételi tájékoztatót preferálják a felsőoktatási intézmények megismerése kapcsán. A válaszok alapján a meglévő korábbi kapcsolatok elsősorban az intézményben való jobb tájékozódást illetve a felsőbb éves társak megismerését szolgálták. A válaszadók viszonylag magas, összesen 36%-a a kulturális programok erősítését javasolta. A kapcsolatok eredményességére vonatkozó kérdésnél a „hallgatók által történő előadások” mutattak kimagasló értékeket.

A kutatás további részeként felmérés készült az ország különböző felsőoktatási intézményeinek középiskolákkal történő kapcsolattartásának tárgyában. A vizsgálat kiterjedt a kapcsolatfelvétel idejére, annak formájára, jellegére. A megkérdezettek mindegyike tart fent kapcsolatot a középiskolákkal, 90% esetében ez a kapcsolat 6 évnél régebbi. A kapcsolatfelvétel okaként legnagyobb %-ban (31,25%) a beiskolázást, mint a kapcsolatfelvétel legfőbb célját, jelölték meg.

A kapcsolatok fenntartásában bevallásuk szerint a legnagyobb szerepet a felsőoktatási intézmények vállalják. A kapcsolatok ápolásáért a legtöbb helyen elsősorban az oktatási egységek a felelősek, de más területek képviselői is megjelennek kapcsolattartóként. Ahogy a válaszokból kiderült, a tervezés elsősorban a kari vezetés feladata. A kérdőívkitöltők a megadott kapcsolattartási formák közül legsikeresebbnek a nyílt napot és a versenyek szervezését tartották. Az egyéb, általuk felsorolt kapcsolattartási formák közül többen a rendezvény-szervezést és a közös konferenciák megrendezését említették.

A sikertelen kapcsolatok legfőbb okaként az érdektelenséget és a nem megfelelő időzítést jelölték meg, ami-re megoldást jelenthet a középiskolákkal kialakítandó tartós kapcsolat és kölcsönös együttműködés. A nyílt napok értékelésénél a legsikeresebb programnak a diákok és a hallgatók találkozása bizonyult. A válaszadók közül csupán háromnál tartanak nyári egyetemet, ahol viszont igen, ott érdeklődés övezi. Az ajánlott egyéb jó gyakorlatok közül a legtöbben a középiskolás versenyeket és szakköröket jelölték. A felsoroltak között szerepelt a *Lányok napja* c. rendezvénysorozat, ami a műszaki képzéssel rendelkező intézmények részére jelenthet lehetőséget a lányok műszaki pályára csábításával, amely eseményhez egyetemünk a jövőben csatlakozni kíván.

A válaszokból kiderült, hogy a kapcsolatok szélesítésére, azok elmélyítésére és a diákok megkeresésére már a középiskolai tanulmányok korai szakaszában szükség van, hogy a diákok tanulmányaik megkezdését követően kapjanak kellő információt a tudatos továbbtanulásuk elősegítése érdekében.

A vizsgálat eredményeként a már meglévő programok a következő elemekkel kerülnek kibővítésre:

- Nyílt napok rendezése, kibővítve végzett, már sikereket elért volt hallgatók előadásával.
- Előre meghirdetett egyéb tájékoztató, pályaorientáló rendezvények tartása az ország bármely részéből érkező diákok számára: Kutatók éjszakája, Nyitott laborok, újdonságképpen csatlakozni a Lányok napja eseménysorozathoz.
- Előkészítő tanfolyamok szervezése 11–12. osztályos diákoknak a felsőoktatási intézmények képzéseinek megfelelő tantárgyakból.
- Csatlakozás a Tehetségútlelvel programhoz.
- Szülői fórum a felvett diákok családjai számára, a képzés megkezdése előtt.
- Tanulmányi versenyek szervezése.
- Kihelyezett, illetve a felsőoktatási intézményben tartandó rendhagyó órák (pl. fizika, informatika, kémia stb) tartása.
- Közös tehetséggondozó programok (TDK, ill. Tehetségnapi részvétel) tartása.
- A felsőoktatási intézményekben működő szakkollégiumok tagjai vagy a hallgatói önkormányzatok képviselői által történő kapcsolatfelvétel a DÖK-kel, közös kirándulások és szabadidő programok (filmklub, könnyűzenei koncertek stb.) szervezése.
- Közös konferenciák a középiskolás tanárok részvételével.
- Nyári Egyetem szervezése.

A programok sikeres megvalósításához a felsőoktatási intézmények által felkínált lehetőségek pontos megfogalmazása, kétoldalú együttműködési megállapodások kötése és konkrét kapcsolattartók kijelölése szükséges.

A kapcsolatok kiszélesítése hosszútávon eredményezheti a tudatosabb intézmény- és szakválasztást, ezzel a lemorzsolódás egyik, több felsőoktatási intézmény számára is problémát jelentő tényezője, az átjelentkező (szakot, illetve intézményt váltó) hallgatók száma csökkenthet és a képzés során motivációjuk növekedhet.

Az együttműködés sikeressége érdekében konkrét munkaterv került kidolgozásra, amelyben havi bontásban megtalálhatók a végrehajtandó tevékenységek, a felelősök és a határidők.

A Dunaújvárosi Egyetem fontosnak tartotta a leendő hallgatók attitűdjének vizsgálata mellett a rendszerben szereplő hallgatók motivációjának vizsgálatát. Ezzel a *harmadik résztanulmány* foglalkozik. A hallgatók vizsgálata mellett középiskolás diákok is megkérdezésre kerültek a továbbtanulással kapcsolatos intézményi preferenciák tekintetében.

A középiskolai diákok és az egyetemi hallgatók (tagozattól függetlenül) hasonlóan értékelik a pályaválasztási és a tanulási sikerességet meghatározó tényezőket.

A Mindset-kérdőív eredményei szerint a hallgatók többségét a rögzült gondolkodás-fejlődési dimenzió közepes értékei jellemzik. Az MSLQ-kérdőív adatai alapján kiderült, hogy a női hallgatók motiváltabbak a férfiaknál, a levelezős hallgatók általában magasabb motiváltságról számoltak be, mint a nappali tagozatosok. A rosszabb tanulmányi eredményről beszámoló diákok motivációja minden jelentős dimenzióban alacsonyabbnak bizonyult a jobb tanulmányi eredményt produkáló hallgatókénál.

Ahogy az a motivációs kérdőív adataiból kiderült, azok feltáró-leíró elemzése alapján, a belépő hallgatók motiváltságának valamilyen korai vizsgálata lenne célszerű, és szükség esetén megfelelő korrekciós intézkedés (szakszerű motiváló tréning stb.) alkalmazása javasolt.

A *negyedik résztanulmányban* kidolgozásra került egy, a hallgatói motivációt erősítő képzés tematikája, melynek célja felsőoktatásban oktatók érzékenyítése, és szemléletének formálása a hallgatókkal, különös tekintettel motiválásukkal kapcsolatban. A saját motivációk felismerése és tudatosítása érdekében. A képzés lebonyolítására a következő félévben kerül sor, így annak hatásvizsgálata egy következő tanulmány részét képezheti majd.

A kutatási eredmények tükrében összességében elmondható, hogy a tehetséggondozás terén jó irányba tartunk, az ajánlásban megfogalmazott fejlesztési javaslatok figyelembevételével a program hatékonysága növelhető, aminek hatására a bevont hallgatók száma emelkedhet és az eredményesség növelhető. A személyes kapcsolatok a mentorok és a hallgatók között jól működnek, a rendszer egyik legfőbb mozgatórugója pont ezeknek a kapcsolatoknak a létrejötte és fenntartása. A középiskolákban oktatók igénylik és támogatják az egyetemmel szorosabb kapcsolatok kialakítását. A meglévőnél bővebb tájékoztatást és együttműködést igényelnének. A jövőben a kidolgozásra került programterv mentén, a megfogalmazott ajánlások figyelembevételével szükséges a kapcsolatok erősítése. A megkérdezett felsőoktatási intézmények közös nézetet képviselnek, a mentorálás fontosságában, a tehetséggondozás folyamatos fejlesztésében. Az eredmények azt igazolják, hogy eltérő módszerek és eszközök szükségesek a célok megvalósításához, az egyes intézmények különböző helyzetéből adódóan. A Dunaújvárosi Egyetemen kis egyetem lévén, nagy hangsúlyt fektet a személyes kapcsolatok hatékonyságának növelésére, mind a tehetséggondozás, mind pedig az oktatás területén, a legfőbb motivációs erőnek az oktatók és mentorok személyes példamutatását tekinti.

Bevezető

Ahhoz, hogy az Európai Unió által kitűzött az „Európa 2020” stratégiájának a diplomások részarányára vonatkozó célkitűzése megvalósuljon és tíz éven belül 40 százalékra emelkedjen a 30–34 éves diplomások aránya, egyrészt a felsőoktatásba felvettek számát kell emelni, másrészt a bekerült hallgatók lemorzsolódását kell csökkenteni. A technológiai fejlődés, a versenytársak tevékenysége és a fogyasztók változó igénye miatti változó környezet a Dunaújvárosi Egyetem számára azt jelenti, hogy folyamatos fejlesztéssel tud alkalmazkodni a piaci igényekhez. Az intézmény 2014-ben felismerte, hogy a lemorzsolódás problémájával foglalkozni szükséges, célul tűzte ki, hogy csökkenti a hallgatói lemorzsolódást. 2014-ben indította el HASIT, Hallgatói Sikerességet Támogató programját, melynek folytatásaként jött létre most a HASIT pilotprojekt, a Felsőoktatási Struktúra-átalakítási Alap támogatásával. A HASIT-projekt részeként létrejött alprojekt célja a hallgatók motivációjának felmérése mellett javaslatok tétele támogatásra a tehetséggondozásban.

A hallgatók motivációjának feltérképezése hosszú ideje foglalkoztatja az *érintett feleket*, vizsgálata *összetett feladat*. Miután a felsőoktatási intézményekbe bekerült hallgatók köre intézményenként, karonként, sőt szakonként eltérő képet mutat, *a feladat sokrétű*. A Dunaújvárosi Egyetem hitvallása szerint minden hallgató értékes, függetlenül a bekerüléskor mért tanulmányi kompetenciáitól, motiválható és ösztönözhető megfelelő szakemberek szisztematikus munkájának segítségével (→ VARGA Anita: Teljesítményalapú ösztönzőrendszer fejlesztése és bevezetése a Dunaújvárosi Főiskolán, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0008, 2015).

Az önálló, szisztematikus, tudatos tanulás képessége napjaink alapvető elvárása lett. A tanulási motivációnak nemcsak a felsőfokú tanulmányok során van kiemelkedő szerepe. Motiváció nélkül (legalábbis ideális esetben) nincs lehetőség továbbtanulásra sem. Pontos pályaválasztási céllal rendelkező hallgató jobban motivált, mint az, akinek a jövő szempontjából kell egy (a számára alapvetően értéktelen) diploma. Ha tudja, mit akar, ha cselekvése összhangban van az életperspektívájával, jól érzi magát, akkor sokkal inkább képes elviselni különböző megpróbáltatásokat, és hajlandó áldozatot hozni a feladat megoldása érdekében, valamint a kihívás sikeres legyőzése elégedettséggel tölti el.

A téma, azaz a hallgatói motiváció erősítésének lehetősége, több oldalról került elemzésre. A vizsgálatok kérdőívek és interjúk segítségével valósultak meg. Az adatfeldolgozás- és -elemzés során az adatbázis- és táblázatkezelő, valamint a statisztikai programcsomagok közül az PASW használata vált szükségessé. A kutatás két fő kutatási módszerre épült, kérdőíves felmérésekre és strukturált mélyinterjúkra.

A kutatás célja a Dunaújvárosi Egyetemen tanulmányaikat folytató hallgatók tanulási motivációjának vizsgálata, együttműködési lehetőségek feltárása Dunaújváros Megyei Jogú Város középiskolaival a tehetséggondozás területén, a tehetséggondozás és a motiváció összefüggéseinek tanulmányozásához. A tehetséggondozásban hatékonyan működő oktatók attitűdjének feltárása. Más felsőoktatási intézmények és azok hallgatóinak témához kapcsolódó véleményének feltérképezése.

Javaslatok tétele a Dunaújvárosi Egyetem és a Dunaújvárosban működő középiskolák tehetséggondozó programjának összehangolására.

A kutatás résztémái: 1. A tehetséggondozás és a diák hagyományok szerepének bemutatása a hallgatói lemorzsolódás csökkentésében. 2. A középiskolákkal való kapcsolatok elmélyítésének lehetősége és annak hatása a hallgatói lemorzsolódás csökkentésére. 3. Hallgatóimotiváció-kutatás, a hallgatói sikeresség növelésének lehetőségei. 4. Motivációt erősítő képzési terv. A felsőoktatásban dolgozó oktatók érzékenyítése és szemléletének formálása a hallgatói motivációval kapcsolatban; a saját motivációk felismerése és tudatosítása.

A szakirodalom feldolgozása a tanulmány első részében található. A témában a szakirodalom széles körben áll rendelkezésre. Feltárásának célja a kutatócsoport számára egységes fogalmi keretrendszer kialakítása, a fogalomhasználat egyértelművé tétele, a motiváció és a tehetséggondozás területén született kutatási eredmények feltárása volt.

Az *első résztanulmány* a tehetséggondozás folyamatának, feladatának bemutatásával, valamint az alkalmazott módszerek feltárásával foglalkozik. Az *Egyetem tehetséggondozó programja, a kutatás központi kérdése volt*, hogy a felvételt nyert hallgatók milyen lehetőséget kapnak a tehetségük kibontakoztatására, feltárultak a működő rendszer problémái, a szakkollégiumok nehézségei. Az oktatói és hallgatói mélyinterjúk eredményei alapján javaslatok kerültek megfogalmazásra a program szakmai fejlesztésének elősegítésére.

A *második résztanulmányban* a középiskolákkal történő kapcsolatok erősítésének lehetősége került kidolgozásra. Fontosnak tartottuk, hogy a tudományok iránt érdeklődő középiskolás diákokat közvetlenül bekapcsolhassuk a felsőoktatás tehetséggondozásába. Ennek érdekében egyrészt a már meglévő jó gyakorlatokat gyűjtöttük össze és elemeztük, másrészt feltártuk a középiskolák igényeit és a javaslataikat beépítettük az ajánlásunkba. Jó gyakorlatnak bizonyult az Egyetemnek a Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskolával közösen létrehozott projektje az ott létrejött kapcsolatok (→ 3.1. alfejezet). Bemutatásra kerülnek a helyi középiskolák tehetséggondozásban résztvevő tanáraival készült fókuszcsoporthoz tartozó interjú során feltárt információk. A felsőoktatási intézmények középiskolákkal kialakított kapcsolatait online kérdőíves felmérésben térképeztük fel, melynek során két részmintát került megkérdezésre, a felsőoktatási intézmények és a felsőoktatásba már felvételt nyert hallgatók részvételével. Munkánkban bemutatjuk a kapott válaszok azonosságait és különbségeit.

A *harmadik résztanulmányban* a kérdőíves felmérések eredményeinek összesítését követően a hallgatók motivációs vizsgálatára került sor. A felméréshez a kutatócsoport egy nemzetközi kérdőívet adaptált. A MSLQ-kérdőív fő mérési témái a Motiváció, Tanulási stratégiák, Idő és a tanulási környezet szabályozása, ezek kezdőbetűiből áll a használt mozaikszó (→ 8. számú mellékletben). A résztanulmány a kitöltők motiváltságát és stratégiáit összegzi.

A *negyedik résztanulmányban* egy, a hallgatói motivációt erősítő képzés tematikája került összeállításra, melynek célja a felsőoktatásban oktatók érzékenyítése, és szemléletének formálása a hallgatókkal, különös tekintettel motiválásukkal kapcsolatban, a saját motivációk felismerése és tudatosítása.

Fogalmi keretek a tehetséggondozás és a motiváció összefüggéseinek tanulmányozásához

Összefoglalás: A tanulmány célja a Dunaújvárosi Egyetemen tanulmányaikat folytató hallgatók tanulási motivációjának vizsgálata, együttműködési lehetőségek feltárása Dunaújváros középiskolaival a tehetséggondozás területén. A fogalmi keretek tisztázását követően, az első résztanulmányban a Dunaújvárosi Egyetem tehetséggondozó programjának fejlesztési lehetőségei kerültek kidolgozásra, melyek a jövőben a lemorzsolódás csökkenését eredményezhetik. A második résztanulmányban a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közti kapcsolatok feltérképezése került sor kvantitatív és kvalitatív mérőeszközök segítségével, majd a kapott eredmények tükrében a kapcsolatok erősítése céljából egy ajánlás került összeállításra. A harmadik résztanulmányban egy hallgatói motivációs vizsgálat bemutatása és kiértékelése történt, amely a kitöltők által észlelt motiváltságot és stratégiákat összegzi. Az itt kapott eredményeket integrálva a negyedik résztanulmányban egy a hallgatói motivációt erősítő képzés tematikája került összeállításra, melynek célja felsőoktatásban oktatók érzékenyítése, és szemléletének formálása a hallgatókkal, különös tekintettel motiválásukkal kapcsolatban, a saját motivációk felismerése és tudatosítása.

Kulcsszavak: Motiváció, motívum, motivációs modellek, tehetség, tehetségmodellek, tehetséggondozás, diák hagyományok, középiskolai kapcsolatok, motivációs tréning.

Abstract: This paper studies the students' motivations at University of Dunaújváros and the ways of potential co-operations between the University and the local secondary schools to support talented pupils and students. It consists of four main parts. The first section, after conceptual reviewing, works out the potential developmental tools that being applied at University of Dunaújváros may result in reducing student attrition. The second part presents a research conducted with both qualitative and quantitative methods that explored the connections between secondary schools and the establishments of higher education. Based on these results, some recommendations to support the collaborations between them are offered. The third part is a survey research aiming to explore the students' perceived motivations. The fourth part is based on its results and analysis. A proposal for a training to enhance students' motivation was elaborated on. It tries to make the members of the staff be more sensible for students' needs concerning learning motivation and to shape their mindsets and to help them realizing and recognizing own motives.

Keywords: Motivation, motives, motivation models, talented, gifted, models of giftedness, supporting talented and gifted students, student traditions of Selmec, connections to secondary schools, motivational training.

[1] Hercz Mária (2008): A képzők képzése új módszerekkel – lépések az iskola megújítása felé. In: Bábosik István–Koncz István(Szerk.): *A szociális életképesség megalapozása iskolában*. PEM Tanulmányok IX., Valóság – térkép tanulmányok VIII. Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, Budapest: Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület. 140–185.

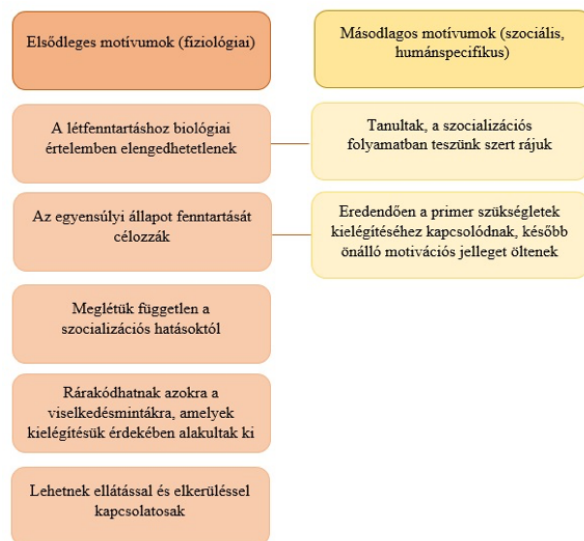
[2] DUE Diáktanácsadó.

[3] Bodnár Gabriella–Kun Ágota –Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

[4] Bodnár, G.–Takács, I.–Balogh Á.(2011): *Tehetségnevelésment a felsőoktatásban*. Budapest: Génius Könyvek.

A felsőoktatás legnagyobb kihívásai között szerepel az elmúlt évtizedekben annak az egyensúlynak a megtalálása, amely a tradicionális értékek továbbvitele, és egy új, a tudás társadalma hallgatói számára is megfelelő oktatásmódszertan arányában határozható meg. A gyakorlat nyelvére fordítva a kérdés úgy fogalmazódik meg, hogy miként lehet a megnövekedett hallgatói létszám mellett az egyéni sikerességet támogatni, hogyan lehet a hallgatók szakmai szocializációját és individualizációját azonos mértékben segíteni. [1]A Dunaújvárosi Egyetem stratégiájának egyik központi eleme a hallgatók magas szintű kiszolgálása, miután a hallgatót a szolgáltatás igénybe vevőjeként kezeli az intézmény, központi kérdéssé válik érdeklődésének fenntartása a képzés egész ideje alatt. A motiváció fogalmának tisztázásához felhasznált szakirodalom komplex módon kezeli a kutatási témát. A Dunaújvárosi Egyetem hitvallása szerint minden hallgató értékes függetlenül a bekerüléskor magával hozott tanulmányi eredményeitől. Motiválható és ösztönözhető megfelelő szakember szisztematikus munkájának segítségével. [2] A motiváció szó a latin *movere* (mozogni) szóból ered. Gyűjtőfogalom, viselkedésünk energetizálásáért és irányításáért felelős tényezők összessége alkotja. A motiváció kérdése általában akkor merül fel, ha kíváncsiak vagyunk arra, hogy miért viselkednek az emberek úgy, ahogy viselkednek. A motívumok több csoportba oszthatóak [3]:

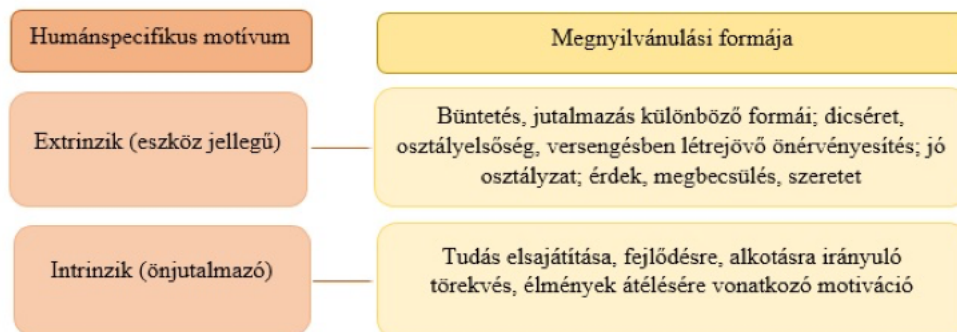
1. ábra. Alapvető motívumok csoportosítása.

Forrás: [4] alapján szerk. Dósáné, 2016

A Dunaújvárosi Egyetem hallgatói saját bevallásuk szerint zömében elsőgenerációs értelmiségiek, így az Egyetem szerepe a tanulási motivációjukban kiemelkedő szerepet kap, a másodlagos motívumok szerepe felértékelődik. A 2. ábra néhány példával szemlélteti a különböző alapmotívumok konkrét formáit. A motiváció hatását tekintve lehet belső és külső (3. ábra), azaz kívülről ható és belülről ható motívumokat is meghatározhatunk. Például a tanulással kapcsolatos motiváció mindenkinél igen sokrétű lehet.

2. ábra. A humánspecifikus motívumok formái.

Forrás: [5] alapján szerk. Dósáné, 2016

Az extrinzik motiváció olyan viselkedés, amikor a szituáció valamilyen célt, jutalmat tartalmaz, mely az aktuális aktivitástól függetlenül kielégítést nyújt [3]. Az egyén ebben az esetben viselkedésének okát saját magán kívülre helyezi, a motiváció forrása önmagához képest külső. Ilyen külső motívum lehet egy adott hallgató esetében a modultervben meghatározott követelményeknek való megfelelés, a kudarctól (pl. sikertelen tantárgyteljesítés esetén egy éves csúszás a mintatantervhez képest) való félelem, vagy éppen a kilátásba helyezett jutalom (pl. tanulmányi ösztöndíj). A másodlagos motívumok közé tartoznak a szociális indítékok is, így egy példaképpel való azonosulás igénye, az oktató elismerésére való törekvés, a társaktól kapott megerősítő visszajelzés szükséglete. A szervezet a tehetséggondozás feladatát olyan mentorok és koordinátorok irányítása alá helyezte, akik számára fontos a hallgatók sikeresség válnása, megfelelő minta biztosítása számukra. Célul tűzte ki a DUE a hallgatók kíváncsiságának megtartását, lehetővé téve speciális élmények keresését, a szakmai tudás bővítése során. Ezen választott szakemberek elsőszámú mozgatórugóként a példamutatást valósítják meg. A külső motívum lehet nagyon erős, de többnyire csak szituatív jellegű, azaz ha a külső indíték eltűnik, a motiváció is megszűnik. Ezért is nem lehet hosszú távon eredményes, ha csak jutalmakkal vagy büntetéssel akarunk motiválni. A DUE súlyponti kérdésként kezeli annak kinyilatkoztatását, hogy a motiváció és a tehetséggondozó feladatok az oktatók alapfeladatai közé tartoznak, mindamellett erkölcsi és anyagi értelemben is lehetőség van a szakemberek munkájának elismerésére [6].

A fentiekkel szemben az intrinzik motívum önmagában jutalmazó, azaz ebben az esetben az egyén magáért a tevékenység élvezéséért tesz valamit, nem vár el külső jutalmazást érte, mert az okoz neki örömet, ha végrehajthatja a cselekvést. Az önjutalmazó motiváció során a személy nyilvánvaló külső jutalom nélkül foglalkozik az adott tevékenységgel, így a cselekvés önmagában értékes önfenntartó. A viselkedés okaként saját magát fogja tekinteni, a motiváció forrása az egyénben rejlik. A cselekvés motivációja a cselekvésben rejtőző élvezet maga. Tartós hatást csak belső, érdeklődésre, kíváncsiságra,

[5] Séra László (2010): *Mit ér a tehetség motiváció nélkül?* Előadás az Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központban, Pécs.

[3] Bodnár Gabriella–Kun Ágota–Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

[6] Varga Anitta (2015): *Teljesítményalapú ösztönzőrendszer fejlesztése és bevezetése a Dunaújvárosi Főiskolán*. TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0008.

[3] Bodnár Gabriella–Kun Ágota – Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

[7] Cameron, J.–Pierce, W. D.–Banko, K. M.–Gear, A. (2005): Achievement – Based Rewards and Intrinsic Motivation: A Test of Cognitive Mediators. *Journal of Educational Psychology*. 97. 4. Pp. 641–655.

kutatásra ösztönző aktivitástól várható. Az oktatásban, mentorálásban éppen az jelent kihívást a pedagógusoknak, oktatóknak, hogy hogyan tudják az esetlegesen kívülről ható motívumokat belsővé alakítani, mert csak így, belső motivációs alapokon (külső forrás nélkül) válhat hosszú távon eredményessé a motiválás. [3]

Az intrinzik motiváció olyan tanulási helyzetben alakul ki, ahol az autonómia és a képességek támogatása megvalósul. Kutatás során igazolták, hogy az autonómiát támogató oktatók – szemben az ellenőrző, kontrolláló kollégáikkal – jobban elősegítik tanítványaik intrinzik motivációját, kíváncsiságát és kihívás iránti vágyát. Az a hallgató, akit presszionálnak, nemcsak a kezdeményezését veszíti el, hanem kevésbé teljesít jól. Az elméletet alátámasztó bizonyítékok között említhető az is, hogy az intrinzik motivációt nemcsak a külső kontroll alkalmazása csökkenti, hanem a negatív kompetencia- és képességvisszajelzés is. Mindez nem azt jelenti, hogy az extrinzik motiváció ne lenne fontos. Sok esetben pozitívan járulhat hozzá a célok eléréséhez. [7] A DUE hallgatóinak egy része erős, belső motivációval rendelkezik, az alaptanterv teljesítésén túlmenően bekapcsolódnak a tehetséggondozásba, részt vesznek a szakkollégiumok programjain, igényük van az öntevékenyörökben való közreműködésre, tanulmányi versenyeken való részvételre, melyek további eredmények elérésére ösztönzik őket (3. ábra, 2-es számú melléklet 7-es interjúalany válasza alapján).

3. ábra. Az intrinzik és extrinzik motiváció növelésének lehetőségei.

Forrás: Séra alapján szerk. Dósáné, 2016.

A témához kapcsolódó elmélet Frederick Herzberg nevéhez köthető kéttényezős modell. Elképzelése szerint a teljesítményre kétféle tényező hat: az egyik az elégedettség forrása, míg a másik az elégedetlenségé. Ha a motivátor tényezők motiválnak – például ha a hallgató egy kiemelkedő teljesítmény után elismerést kap, ha nő a felelőssége egy

feladat kapcsán, ha lehetőséget kap egy ösztöndíjra –, akkor nagy valószínűséggel elégedettséget él át, ami tovább motiválja. A DUE időről időre visszahívja és várja tehetséges hallgatóit életútjuk bemutatásának céljából, ösztönözve ezzel a rendszerben lévő hallgatókat a tehetséggondozó programban való aktív részvételre.

David McClelland népszerű modellje három szükségletet különböztet meg, amelyekkel a motiváció magyarázható [8]:

1. *A teljesítménymotiváció* – belső hajtóerő a sikerre, azt tükrözi vissza, hogy mennyire fontos az egyén számára a maga elé kitűzött célok elérése és meghaladása. Az egyes emberek teljesítménymotívumai nagyon eltérőek lehetnek aszerint, hogy mire és milyen szinten irányulnak. Van, akinek más dicsérő szava, van, akinek az önállóság, s van, akinek az érdekesebb, nagyobb elmélyülést igénylő feladat jelent motiváló erő. Az erős teljesítménymotivációval rendelkező egyének olyan kihívó feladatokat választanak, amelyekben saját erőfeszítésükkel kontrollálhatják a végkimenetelt, elért előrehaladásukról (legyen az jó vagy gyenge) világos visszajelzést kaphatnak, és sikeresen elérhetik a kiválóság kritériumait. A teljesítménymotiváltak a közepes kockázati szintet kedvelik, ahol a siker ideális valószínűsége ötven százalék. Jellegzetesen elkerülik mind a túl könnyű, mind a túl nehéz feladatokat: előbbiben nem látnak kihívást, utóbbi esetben kicsi a teljesítményből fakadó elégedettség esélye.

Az intézmény stratégiai célja között kiemelt fontossággal bír a tudományos kutatási tevékenység hatékonyságának növelése. Hallgatóit ezért különböző módon vonja be és ösztönzi tudományos tevékenység végzésére. Célul tűzte ki a Tudományos Diákköri Konferenciákon való szereplés hatékonyságának növelését. Ennek érdekében a teljesítménymotiváció szerepét helyezi előtérbe. [9]

2. *A hatalmi motiváció* – belső hajtóerő arra, hogy az egyén hatással, befolyással legyen másokra, kontrollt gyakorolhasson. Az erős hatalmi motivációval rendelkező emberek kedvelik a versengő helyzeteket, jellemző rájuk az élelmesség, rámenősség, határozottság, hajlamosak az agresszív megnyilvánulásokra, erőszakos jellegű cselekvésre. Lényeges számukra, hogy erős érzelmi hatást váltsanak ki másokból. Akiben erős a hatalmi motiváció, annak fontos az elismerés, a státusz, a presztízs, a tisztelet, nagyobb jelentőséggel bír a mások feletti befolyás, mint maga a teljesítmény.
3. *A kapcsolatmotiváció* – az elfogadottság, a szeretettség iránti vágy. Akinek erősek a kapcsolati motívumai, azok könnyen barátkoznak, kapcsolataikban egyetértésre és egy híron pendülésre, nem a konfrontációra, versengésre törekcsenek. Figyelmüket a társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására, ápolására fordítják.

A 20. század második felében kialakult pszichológiai irányzat, az ún. pozitív pszichológia, arra hívta fel a figyelmet, hogy bármely tevékenység okozhat bol-

[8] McClelland, D. (2001): Consultation Magazin.

[9] Dósáné Pap Györgyi TDK-beszámoló, 2015.

[10] Csíkszentmihályi Mihály (1997): *Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Budapest: Akadémiai.

dogságélményt, a tanulás, a munka önmaga jutalma is lehet. Azt az állapotot, amikor az ember teljesen, s a kihívás, erőfeszítés és a befektetett energia ellenére nem elfárad, hanem energiával töltődik fel, Csíkszentmihályi Mihály [9] „flow-élménynek” nevezi. A flow-élmény az elme működésének tehát egy olyan állapota, melynek során az ember teljesen elmerül abban, amit éppen csinál, amitől energiával töltődik fel, abban teljesen részt vesz, teljesen átadja magát a folyamatnak, és ebben örömet leli.

Csíkszentmihályi szerint a flow-élmény egy teljesen koncentrált, a motivációt a maximumig fokozó élmény, melynek során az ember képes teljesen egy dologra figyelni, és megfelelően terelni saját érzelmeit a legjobb teljesítmény vagy tanulás felé. A flow-élmény egyik legbiztosabb jele, hogy spontán, akár kitörő örömet érzünk, miközben egy adott feladatot megoldunk. Az flow-élmény alapja a kíváncsiság, a kihívásra való megfelelés akarása, a vágy, amely akkor merül fel a tudatban, amikor el szeretnénk érni valamit vagy vágyunk valaminek a megoldására, kitalálására, elvégzésére. Az ennek eléréséhez szükséges energiát pedig koncentrált figyelem biztosítja. Az így létrejövő teljesítmény örömezzést okoz, de ez az érzés múlandó. [10]

4. ábra. Flow-élmény kialakulása.

Tényező	Jellemző
Cél	Világos, egyértelmű, határozott
Visszajelzés	Azonnali
Nehézség	Készségekhez, képességekhez illeszkedő (kihívást jelent)
Koncentráció	Feladatra összpontosítás, automatikussá válik
Tiszta tudat	A tevékenység ritmusának követése. időérzék átalakulása
Kontroll	Az illető kikapcsolja a zavaró körülményeket
Éntudat	Önirányítás lehetősége, cselekedetek felügyelete
Idő	Az időérzék megszűnése, aggodalom hiánya

Forrás: Csíkszentmihályi alapján szerk. Dósáné, 2016.

A teljesítmény megítélése a motiváció tükrében

A teljesítménymotiváció azt a vágyat fejezi ki, hogy jól végezzük el feladatainkat, hogy örömet *lelünk* abban, amit meg kell oldani, elégedettséget *érzünk*, ha sikerül elérni a kitűzött célt. A már korábban említett McClelland azt a törekvést érti teljesítményszükségleten, mely arra irányul, hogy az egyéni sikeres legyen minden olyan cselekvésben, melyre alkalmazható a kiválóság valamilyen mércéje. A teljesítménymotiváció három fontos összetevője: az egyén általános motivációs állapota, igény szintje; a feladat nehézsége és ezzel összefüggésben a siker és a kudarc szubjektív valószínűsége; valamint nem hagyható figyelmen kívül a céltárgy incentive (vonzó) értéke sem.

A teljesítménymotiváció önbecsülés-elmélete [11] arról szól, hogy az egyes hallgatók hogyan igyekeznek fenntartani vagy növelni az önbecsülésüket. Az önbecsülésre irányuló motiváció a pozitív énkép kialakítására és fenntartására, illetve az önbeszülésre való hajlamot jelenti. Aki magát értéktelennek, érdemtelennek érzi, az azt éli át, hogy mások sem nem tisztelik, se nem értékelik, s nem is kedvelik.

A kudarc az alacsony erőfeszítés eredménye, és büntudathoz vezet, mely a megalapozottság érzését kelti. *Mindig*, amikor a kudarc kilátásban van, egyszerűen *nem próbálkozik*, nem tesz erőfeszítést. Hogy elkerülje a képességek hiányának még a látszatát is, idővel olyan védekező stratégiákat fejleszt ki, mint a halogatás, a mentegetőzés vagy a kihívást jelentő feladatok kerülése [5].

A Kecskeméti Főiskolán végzett kutatások azt igazolják, hogy a hallgatók nem értékelik reálisan a teljesítményüket. Nemcsak a hallgatók kompetenciájával van gond, hanem a téves észleléssel is, ami arra enged következtetni, hogy a tanulási hatékonyság egyik nagy gátja sok esetben inkább pszichológiai jellegű, mintsem képességbeli probléma. [12]

A Dunaújvárosi Egyetem folyamatosan fejleszti a tehetséggondozási rendszerét, ennek kapcsán készítette el a folyamatot szabályzó dokumentumot. A szabályozó dokumentum sajátosságos abban a tekintetben, hogy tehetséges hallgatóként kezel minden olyan egyetemi hallgatót, aki képes tudományos érvényű produktum megalkotására. Lehetőséget biztosít a tudományos munkák közötti differenciálásra, esetenként ösztönözve az ismeretterjesztő munkák tudományossá válását.

A szervezet Tehetséggondozó Szabályzatának központi kérdése a gyengébb képességű hallgatók bevonása a tehetséggondozás folyamatába. Az intézmény legfontosabb jelmondata: „*Nálunk a hallgató nem egy NEPTUN-kód*”. Ezért a mentorok kiemelten dolgoznak a nehezebben *kezelhető* hallgatók érdeklődésének *felkeltésén*, és annak *fenntartásán*. A DUE arra teszi a főhangsúlyt, hogy a kudarcélményt csökkentse.

A hallgatók érdeklődése ott fejlődhet kielégítően, ahol az autonómia, a kompetencia, és a szociális igényei is kielégülnek. Tartós tevékenységre csak az ösztönöz, aminek személyes jelentősége van. Motiváció nélkül nem létezik hatékony tanulás, eredmény.

Az oktató akkor tud hatékonyan motiválni, ha több önállóságot ad, kisebb a külső kontroll részéről, elősegíti a hallgató önszabályozását, és együttműködést alakít ki a célok mentén.

[5] Séra László (2010): *Mit ér a tehetség motiváció nélkül?* Előadás az Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központban, Pécs.

[11] Covington, M. V.–Omelich, C. L. (1988): Okiak-e az oki attribúciók? A teljesítménymotiváció kognitív modelljének értelmezése. In: Barkóczi I.–Séra L. (Szerk.): *Az emberi motiváció II.* Budapest: Tankönyvkiadó. Pp. 222–250.

[12] Hercz Mária–Koltói Lilla–Pap-Szigei Róbert (2013): Hallgatói kompetenciaértékelés és modellkutatás. *Felsőoktatási műhely*. 1. sz. Pp. 83–97.

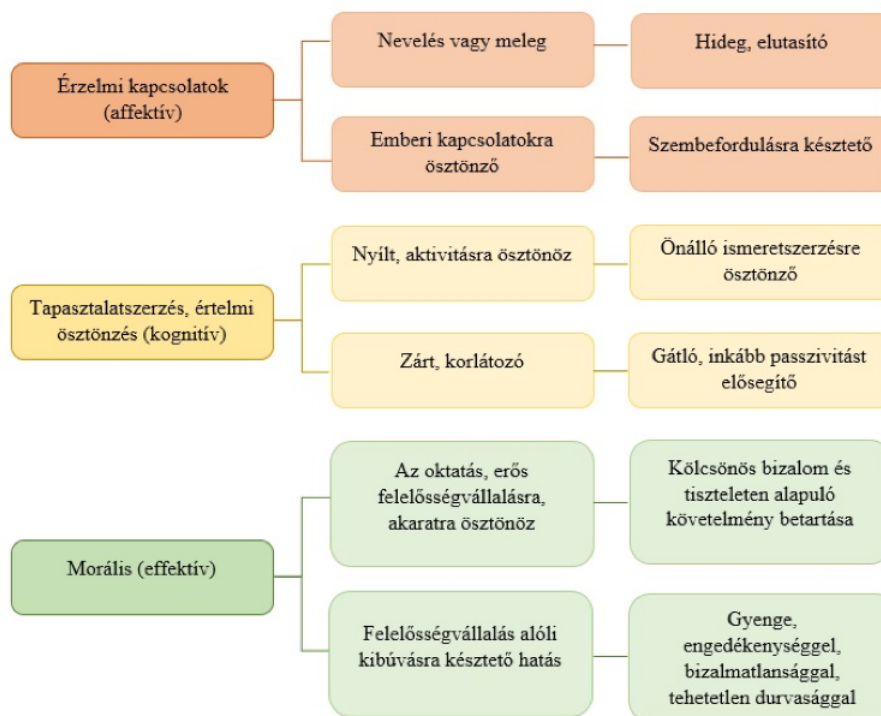
[13] McCombs, B. L. –Pope, J. E. (1994): *Motivating Hard to Reach Students*. Washington, DC: American Psychological Association.

A motivációt úgy kell tekinteni, mint ami belülről, az egyénből fakad, ami tanulásra, fejlődésre késztet, ezért inkább támogatni vagy felszínre hozni kell, nem pedig létrehozni. [13]

A tanulási folyamat során felmerülő motivációs eszköz

A tanulás annál hatékonyabb és sikeresebb, minél többféle és minél stabilabb tényezőből álló motivációs bázissal rendelkezik. Amennyiben például egy tárgyat, egy témát csak azért tanulunk, mert érdekesnek tartjuk, akkor pozitív tanulási eredményekre számíthatunk, ha ez az érdeklődés nagyon erős. De legalább olyan hatékonynak és sikeresnek nevezhető a *tanulási folyamat* is, amelyet nemcsak az érdeklődés, hanem emellett például a teljesítménymotiváció és az elsajátítási motiváció is vezérel. Ez az irányvonal a '80-as években volt kardinális, de a mi esetünkben iránymutató elméletrendszer a mai napig (érzelmi kapcsolatok – hallgatókkal készült interjúkra hivatkozás).

5.ábra. A tanulási motiváció három dimenzióban.

Forrás: Kozéki alapján szerk. Dósáné, 2016

Pintrich (2004) vizsgálatai alapján, az iskolai teljesítménnyel legszorosabb kapcsolatot mutató motivációs tényezők a hallgató elvárásaira vonatkoztak. Így jelentős kapcsolatot talált a tanulás eredményeire vonatkozó elvárások és az alkalmazott tanulási stratégiák között. A nagy elvárások feltételezhetően a kognitív képességek gyakoribb és intenzívebb alkalmazását hozzák magukkal, amelyek magasabb tanulmányi eredményekhez vezetnek. Az előzetes sikerélmények, tapasztalatok, a megfelelő visszajelzések, a környezet felől érkező megerősítések jelentősen befolyásolják a hallgató elvárásait a saját eredményeit illetően, körülhatároltabbá és alkalmazhatóbbá teszik ezeket. [14]

A motiváció szociális tényezői

A tanulást erősen befolyásolják a szociális tényezők is (oktató-hallgató, hallgató-hallgató, kapcsolatok, csoporthoz tartozás azonosulás és érzelmi melegség szükségletei), amelyek részt vesznek a hallgatók szociális tapasztalatainak alakításában és gazdagításában, valamint meghatározó szerepet töltenek be a tanulási folyamatban is. Ha az egyéni az alapvető társas szükségleteiben (önállóság, kompetencia, kötődés) kielégülést talál, pozitív énkép és belső motiváció alakul ki nála, míg az említett szükségleteket kevésbé kielégítő környezetben lévő egyén nagyobb valószínűséggel bír negatív énképpel és többnyire külsőleg motivált.

A szociális tényezők tanulmányozása hosszú ideig csupán véletlenszerű volt. Ezeket nem sorolták a teljesítményt meghatározó tényezők közé, sokkal inkább gátló hatásúként írták le Réthy, 2002. Wigfield és Wentzel (1998) meggyőző érvelése alátámasztja azt, hogy a hallgatók társas közege, szociális céljaik igen fontos szerepet töltenek be iskolai teljesítményükben. Kutatásuk során bizonyították, hogy szoros kapcsolat található a motiváció szociális (mások segítése, információk megosztása, felelősségvállalás) és iskolai komponensei között. [3]

A motiváció szerepe a tehetséggondozás folyamatában

A komplex tehetség modellek értelmezése szerint a motivációs elemek meghatározó szerepet játszanak a tehetség kibontakozásában. Többféle elnevezéssel került be a modellekbe: „feladat iránti elkötelezettség”, „emocionális aspektus”, „motiváció”, „nem intellektuális tényező” stb. és az alapértelmezése egységesen az az energetikai bázis, amely a teljesítményhez a kiemelkedő képességek mellett elengedhetetlen. [15] A tehetség összetevői között megtalálható a motiváció, mint a kiemelkedő teljesítmény elengedhetetlen feltétele. Önmagukban a képességek motiváció nélkül nem hoznak eredményt. A Dunaújvárosi Egyetem hallgatóival készült interjúk tanúságai szerint a legfőbb motiváló erő ezen hallgatók számára nem a szülői és családi minta, hanem a DUE rendszere és

[14] Pintrich, P. R. (2004): A conceptual framework for assessing motivation and self-regulated learning in college students. *Educational Psychology*. 4. 16. Pp. 385–407.

[3] Bodnár Gabriella–Kun Ágota – Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

[15] Balogh László–Bóta Margit–Dávid Imre – Páskuné Kiss Judit(2006): Tehetséges tanulók intelligenciájának tanulási stratégiáinak motivációjának és szorongásának fejlődése „normál”, illetve „válogatott osztályokban”. *Magyar Pedagógia* 106. 3. Pp. 213–229.

[5] Séra László (2010): *Mit ér a tehetség motiváció nélkül?* Előadás az Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központban, Pécs.

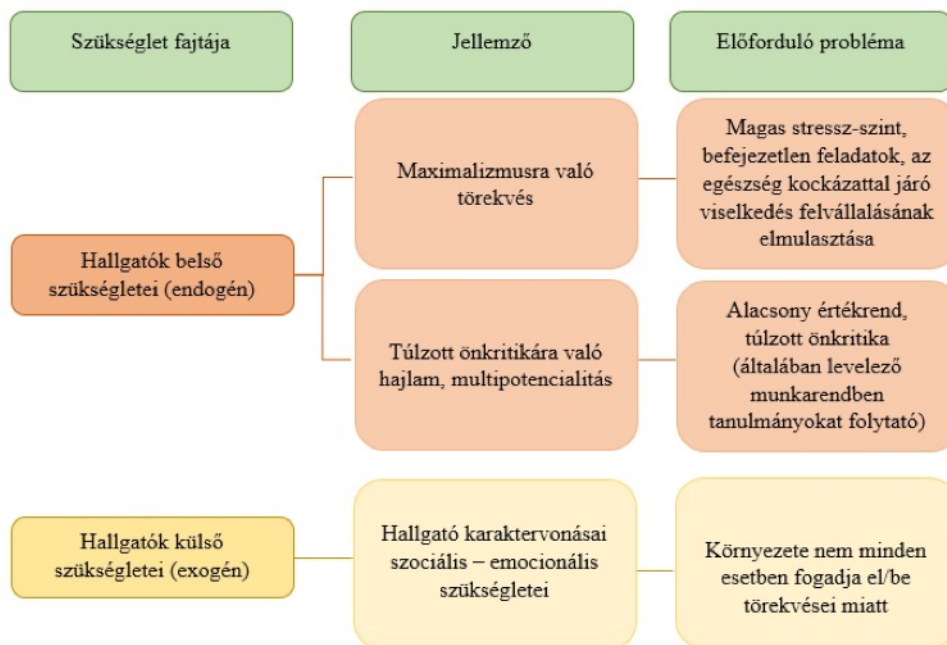
[3] Bodnár Gabriella –Kun Ágota–Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

oktatói. A legfontosabb motiváló erő a tehetséggondozó programba való bekerülés.

A képzőintézmény hallgatóinak jelentős része saját bevallása szerint mintaként nem a családi indíttatást, hanem az oktató által nyújtott mintát tekinti a legfontosabb motivációs eszköznek, emellett saját kortársait tekinti meghatározó jelentőségűnek. A tehetséggondozó program sajátos rendszere kapcsolatot teremt különböző társadalmi helyzetű, korú, előéletű hallgatók és oktatók között, megteremtve ezzel azt a keretet, mely a DUE sajátja.

A tehetségesek erős motivációs hajlama, kitartó figyelme és elmerülése a problémákban ismert, mégis gyakran küszködnek motivációjukkal a felsőoktatási intézményekben. A motivációs problémák fő forrása önmotivációs hajlamuk, a tanár által motivált viselkedéssel szemben. Jobban teljesítenek struktúrálatlan, hajlékony megbízások esetében, és előnyben részesítik saját tanulási tapasztalataikat, mint a kapott feladatok teljesítését. [5]

6. ábra. A tehetséges hallgatók belső- és külső szükségletei.

Forrás: [3] alapján szerk. Dósáné, 2016.

A külső és belső szükségletek egységének megteremtését tűzte ki célul a DUE Tehetséggondozó Programja.

A motivációs eszközök helye, szerepe a tehetséggondozás rendszerében

A tehetséges hallgatók motiválásának szempontjai lehetnek a következők [16]:

1. táblázat. A motivációs eszközök funkciók szerinti megoszlása.

Módszer	Eszköz	Eredmény
Egyéni tervezés, egyéni tanulási terv összeállítása: célok, követelmények, idő- és ütemterv pontos meghatározása	A hallgató bevonása a tervezésbe, célkitűzésbe, az őt érintő döntésekbe	Szemináriumszerű tananyag-feldolgozás, projekt- vagy kiscsoportos munkák
Előzetes tudás, képesség, érdeklődés feltérképezése,	Visszajelzés, kritikus értékelés, konkrét megerősítés folyamatos biztosítása az adott feladathoz kapcsolatosan	Önálló kezdeményezések, ötletek támogatása
Mentorálás: modultanterven kívüli vagy felüli haladás lehetőségének biztosítása	Jutalmazás, külső ösztönzés használatának kerülése	
Eredeti és komplex gondolkodást igénylő, interdiszciplináris munkát jelentő feladatok kiadása	A tananyag vonzerejének kialakítása, az érdeklődés felkeltése	
Verseny minimalizálása a mindennapi követelmények teljesítésekor	A tanulandó ismeretek hasznosságának tudatosítása	
Intézményen kívüli versenyelmények lehetőségének megteremtése	Nyitott, elfogadó, együttműködő, bizalmi légkör megteremtése a tanuláshoz, fejlesztéshez	

A képzőintézmény profiljából adódóan a főhangsúly a rendszerszintű ismeretek beépítésére és előhívására, a tervszerű feladat végrehajtásra, a jutalmazásra, valamint az önálló munka ösztönzésére irányul.

„Mindenkiben ott él a természetes motiváció a tanulásra, ha nem kell félnie a kudarctól, ha úgy érzi, hogy mindaz, amit tanul, hasznos és releváns számára, és ha tiszteletteljes és támogató kapcsolatban áll tanáraival”. [13] A képző intézmények azzal is tudják a tehetséges hallgató motivációját fokozni, ha több csoport- vagy projektmunkát, csoportos tanulási és problémamegoldási gyakorlatot alkalmaznak. Emellett a teljesítmény

[13] McCombs, B. L. –Pope, J. E. (1994): *Motivating Hard to Reach Students*. Washington, DC: American Psychological Association.

[16] Gömör Kornélia (2011): Az általános intellektuális képesség, a motiváció, a tanulási stratégia és a szorongás közötti összefüggések. *Új Pedagógiai Szemle*. 2011/11–12.

[3] Bodnár Gabriella –Kun Ágota–Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

[17] Csák Sándor (2010): *Tehetség*.

[18] Balogh László <http://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg> (letöltés: 2016. május 16.).

[19] Százdi Antal–Hámori József (2002): A tehetség alapja a kíváncsiság. *Tehetség*. (10. évf.) 2. Pp. 6–7.

[20] Gyarmathy Éva (2006): *A tehetség: fogalma, összetevői, típusai és azonosítása*. Budapest: ELTE Eötvös.

[21] Czeizel Endre (2004): *Sors és tehetség*. Budapest: Urbis.

társadalmi összehasonlításait fel kell váltani az egyéni felismerési és kiértékelési technikákkal, ki kell alakítani az időgazdálkodási készségeket, és lehetőleg mindenkit a saját tempója szerint (→ 1-es számú melléklet 5-ös számú interjúalany) kell tanítani a célirányos erőfeszítés és önmenedzselés kialakítása érdekében. [3]

A tehetséges hallgatók motivációja sokrétű, ami az egyéni, az oktatás tartalmi és intézményi sajátosságait figyelembe véve alakítható. A motivációban az érdeklődés meghatározó fontosságú. A tematikát átgondolva, a tehetséges hallgatók igényeinek, szükségleteinek és képességeinek figyelembe vételével, valamint megfelelő módszerekkel alkalmazva lehetővé válhat az a fajta differenciált tanulás és tehetséggondozás, melynek kulcsa a motiválás lehet.

A DUE jövőbeni tervei között szerepel a középiskolások érdeklődésének felkeltése speciális órák tartásával, szakmai versenyekre való felkészítéssel, szakkörök szervezésével, melyek hozzájárulnak a hallgatói utánpótlás-nevelés biztosításához.

A tehetséges hallgatóra szabott fejlesztés, mentorálás lehetővé teszi számára azt, hogy saját érdeklődése, képességei mentén és saját tempóban és szinten tanuljon, ami arra készíteti, hogy önálló döntéseket hozzon, hogy felismerje és majd tudatosan alkalmazza személyes stílusát.

A tehetség, mint a hallgatói sikeresség záloga

A releváns szakirodalomban a tehetségnek több mint 100 definíciója létezik. Harsányi István klasszikus meghatározása szerint: „*Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagot messze túlhaladó teljesítményeket tud létre hozni.*” [17]

„*Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik – átlag feletti általános képességek, átlagot meghaladó speciális képességek, kreativitás, – feladat iránti elkötelezettség. alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén.*” [18] Százdi és Hámori szerint „*tehetséges az, aki valamiben az átlag fölé emelkedik, valamilyen dologban, amit az emberek fontosnak tartanak, többre képes.*” [19] „*A talentum vagy tehetség annyit jelent, hogy valaki az emberi tevékenység egy bizonyos körében széles felfogása, ítélete, szellemi alkotása, tehát mintegy fokozódott lelki ereje által válik ki társai közül. Ha a szellemi működése, főként eredeti alkotás révén oly kiváló, hogy szinte csodálatunkat vívja ki, akkor zseniről beszélünk.*” [20]

Czeizel Endre megfogalmazásában „*a tehetség potenciát, lehetőséget, ígéretet, reményt, esélyt jelent valamelyik emberi tevékenységi körben olyan kiemelkedő teljesítményre, amely társadalmilag hasznos és/vagy amely meglelégedéssel, örömmel, sikerélménnyel járhat elérője számára.*” [21]

Az embert azok a dolgok motiválják bizonyos tevékenységekre, így a tanulásra is, amelyeknek személyes jelentősége van az egyén számára. A Dunaújvárosi Egyetem hallgatóinak 60%-a levelező munkarendben folytatja tanulmányait. Saját bevallása szerint a legfőbb motivációt a munkahely megtartásához kapcsolódó tevékenység és eredmények jelentik. A nappali munkarendben tanulmányokat folytatók számára felértékelődik a szakmai gyakorlatok szerepe, melyek során motivátorokká válnak a gyakorlatok vezetői mellett az ipari partnerek delegált közreműködői. Többek véleménye szerint a külső tényezőknek meghatározóbb szerepe van a viselkedés alakításában, hiszen ezek képesek az egyént tartósan ösztönözni a cselekvés elvégzésére. Mások a belső késztetéseket tartják mérvadónak a tanulási motiváció során, azonban a két oldal között meg kell teremteni a harmóniát, a belső késztetéseket meg kell erősíteni külső eszközökkel is.

Az egytényezős (egyfaktoros) elméletek és modellek alapján a tehetség tudományos megközelítése és kutatása a 19. században indult meg és Galton nevéhez fűződik. Tovább lépést jelentett a 20. század elején, hogy egy francia kutatócsoport (Alfred Binet, Theophile Simon és Victor Henri) számos olyan tesztet dolgozott ki mely az összetett szellemi tevékenységek vizsgálatára volt alkalmas. Az 1905-ben kidolgozott Binet–Simon-skála alkalmas volt a kiemelkedő szellemi képességek mérésére is. William Stern, német származású pszichológus, az intelligenciahányados fogalmát ugyanebben az időben alkotta meg. Az első átfogó *egytényezős elméletre* alapozott tehetségvizsgálatot 1921-ben Lewis Terman indította el (Balogh, 2006). A 20. század második felében a kreativitásvizsgálatok eredményei alapján a tehetség meghatározásban ez a tényező került a fókuszba. Az intelligencia-felfogások közül nagy hatással volt a tehetség értelmezésére Spearman g-faktor-elmélete, Thurstone mentálisképesség-modellje, Cattellnek a folyékony és a kikristályosodott intelligenciát meghatározó modellje és Sternberg információ-feldolgozási modellje; a kreatív képességekre építő modellek közül pedig alapmodelleknek számít Guilford és Hoepfner modellje. [15, 21]

[15] Balogh László– Bóta Margit–Dávid Imre – Páskuné Kiss Judit(2006): Tehetséges tanulók intelligenciájának tanulási stratégiáinak motivációjának és szorongásának fejlődése „normál”, illetve „válogatott osztályokban”. *Magyar Pedagógia* 106. 3. 213–229.

[21] Czeizel Endre(2004): *Sors és tehetség*. Budapest: Urbis.

[22] Renzulli J. S. (1978): What makes giftedness? *Reexamining a definition.*

Többtényezős (többfaktoros) elméletek, modellek

A tehetség mibenlétét kutató szakemberek a tehetség összetevőit vizsgálva, rendszerbe foglalva alakították ki többtényezős modelljeiket.

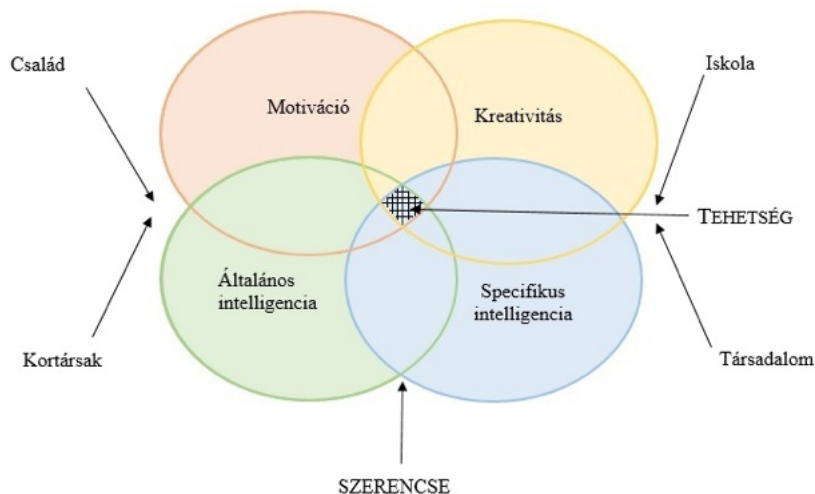
7. ábra. Renzulli–Mönks-modell.

Forrás: [22] alapján szerk. Dósáné, 2016

Az első, alapmodellnek számító többtényezős modell Joseph Renzulli, amerikai pszichológus nevéhez fűződik. A mai napig ez a modell a tudományosan is legáltalánosabban elfogadott, jól értelmezhető megközelítése a tehetség fogalmának. Renzulli három komponenst nevezett meg – *átlagon feletti képességek, feladat iránti elkötelezettség, kreativitás* – amelyeket az úgynevezett „három körös” modellben vázolt fel.

8. ábra. 4+1 faktoros táltentum-modell.

Forrás: [21] alapján szerk. Dósáné, 2016

Az összetett modellek közül nagyon fontos megemlítenünk Czeizel nevét, aki a négygyűrűs, $4 \times 2 + 1$ faktoros táltentum-modellt (8. ábra) írta le, melyben ötvözte a környezeti hatások és a korábban említett genetikai adottságok interakcióját. A tehetség kialakulását ezeknek az eredőjeként következtette, míg a helyzetet bonyolultabbá tette, hogy minden tényezőnek egyesével lehettek támogató vagy hátráltató hatásai egyaránt.

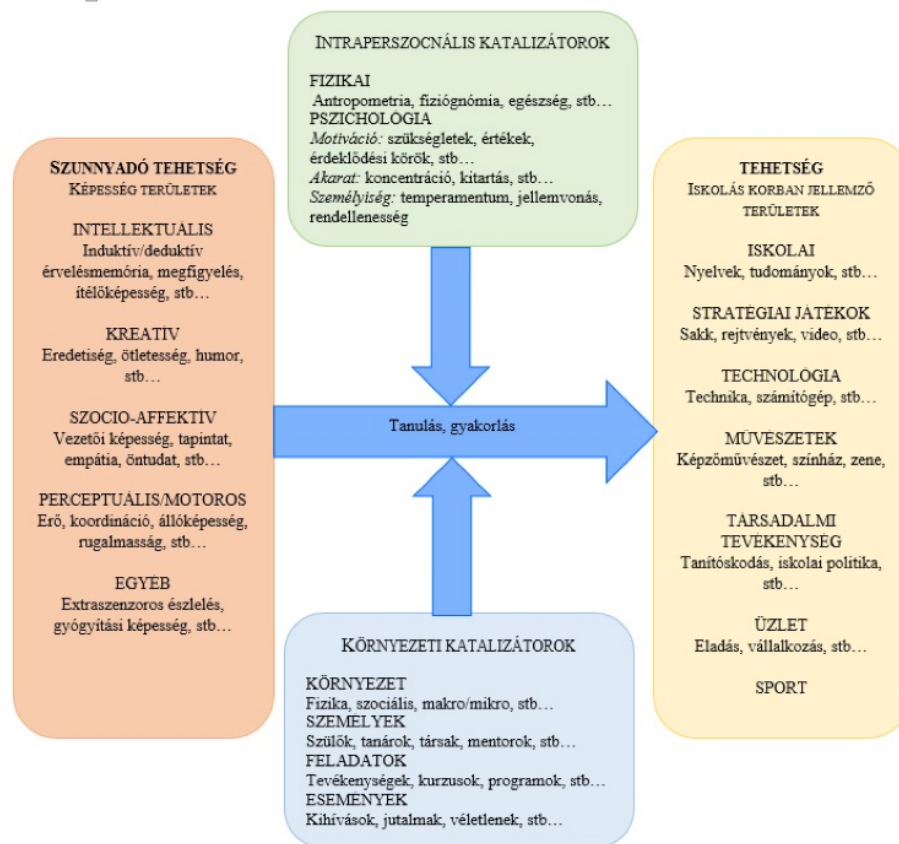
A külső tényezők a már megismert három csoport mellett Czeizel belevette a társadalom hatását is a modellbe. Egy új tényezőt vezet be, a sorsfaktort. Czeizel szerint mindenkinek meg kell érnie arra, hogy a tehetséges kialakuljon, hogy miként alakulhat az élete az a sorstól függ. [20] Gagné megkülönböztető modellje (9. ábra) két tényezőt különít el egymástól.

[20] Gyarmathy Éva (2006): *A tehetség: fogalma, összetevői, típusai és azonosítása*. Budapest: ELTE Eötvös.

[21] Czeizel Endre(2004): *Sors és tehetség*. Budapest: Urbis.

[3] Bodnár Gabriella
–Kun Ágota–Takács
Ildikó (2014): *Oktatói kézi-
könyv a tehetséggondozásban*.
Budapest: Typotex.

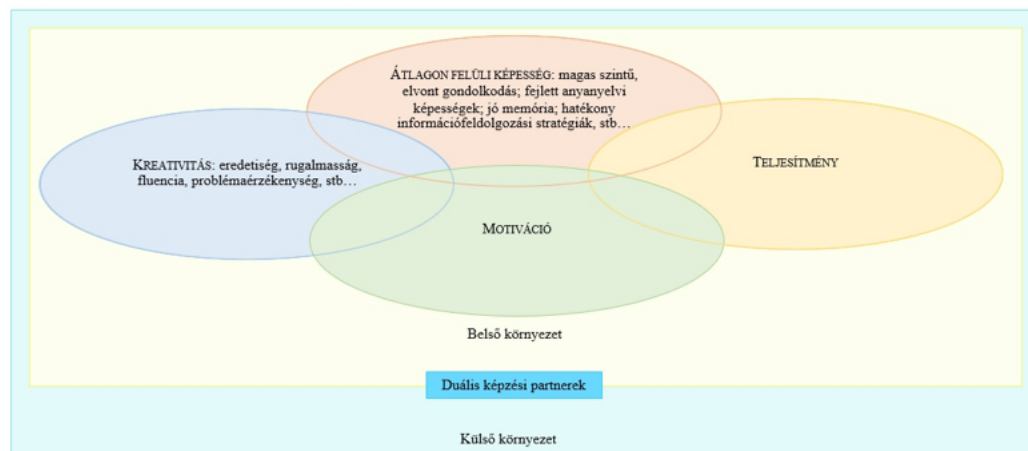
9. ábra. Megkülönböztető modell.

Forrás: Gagné alapján szerk. Dósáné, 2016

Külön kezeli a természetes képességeket és külön a módszeresen fejleszteteket. Ahhoz, hogy egy jó képesség átalakuljon teljesítménybeli tehetséggé sok tanulásra és gyakorlásra van szükség. Az interakcióból kiderül, hogy míg egy területen való magas szintű teljesítményért több képesség is okozóként tekinthető, addig egy képesség több területen is eredményezhet magasabb teljesítményt. Fontos azonban azt a következtetést is levonni Gagné definíciójából, hogy a kiemelkedő teljesítményt elérők valóban kiemelkedő képességekkel rendelkeznek, még ha ezt nem is bizonyították mérésekkel, azonban egy kiemelkedő képességű egyén a megfelelő interakciók hiányában nem tud magas szintű teljesítményt elérni. [3]

10. ábra. Gagné elmélete átültetve a DUE Tehetséggondozási Programjába.

Forrás: Gagné alapján szerk. Dósáné, 2016.

A különböző modellek megismerése után egyértelművé vált, hogy a külső környezeti tényezők, a képzőintézmény milyen hatással van a tehetség kifejlődésére. Ezzel feltételezésünk, hogy az egyetemnek magas színvonalon kell részt vennie a tehetségek gondozásában bizonyíthatóvá vált.

A motiváció a feladat iránti elkötelezettség alapja, a kíváncsiság, a szorgalom, a becsvágy, az érdeklődés és a kitartás záloga. Motiváció nélkül nincs teljesítmény sem, ami végső soron a tehetség megnyilvánulásának, kiteljesedésének szükséges feltétele. A képességeken túl, a tanulási eredményhez szorgalom, kitartás, akarat-erő, azaz motiváció is szükséges. Szorgalom, tevékenységre való készenlét nélkül nem bontakozik ki a tehetség. [3] A DUE az egyetemé válás folyamatában nagy hangsúlyt fektetett a kreativitás kibontakoztatására, a tehetséggondozáshoz kapcsolódó rendezvényein. A tudományos versenyeken való szereplés elősegítéseként tehetségnapjain lehetővé tette kreatív munkák megismertetését, elősegítve ezzel a motivált hallgatók teljesítménymutatóinak javulását.

A hagyományos tehetség fogalmát elsősorban a közoktatás kereteiben megjelenő kutatások határozták meg, a felsőoktatásban használt fogalmát ki kell egészíteni. A felsőoktatás nem annyira a tehetséggondozás kifejezést, inkább a „menedzselést” alkalmazza. A Felsőoktatási Törvény szerint „tehetséges az, aki szellemi potenciáljait, megfelelő társadalmi tőke segítségével, önmaga, és mások, a közösség számára eredményesen megmutatja, hasznosítja.” (Felsőoktatási Törvény, 2011.)

A felsőoktatás célja a tehetséggondozás, menedzselés területén ennek megfelelően az, hogy kiemelten foglalkozzon a tehetségesekkel. A felsőoktatásba kerülő fiatal bizonyos képességeit tekintve jelentősebb potenciállal rendelkezik, mint más vonatkozásban. A célt erősségei fejlesztésével, megerősítéssel, a gyenge oldalak kompenzációjával éri el. A tehetséges fiatal tudásának, szellemi tőkéjének gyarapításához legkedvezőbb a „kreatív légkör”, mely öntevékeny, kölcsönös bizalmon alapuló, szabadságot és autonómiát ad tevékenységében, teljesítményéhez. [3]

A Dunaújvárosi Egyetem duális jellegű képzéseinek megtervezése és megvalósítása során fókuszba helyezte a tehetséges hallgatók lehetőséghez juttatását a vállalkozói szférában. Ennek érdekében kötött stratégiai szövetéseket a térségben működő közép- és nagyvállalkozásokkal, (ISD Dunafer, Hankook Tire, MÁV, GYESEV, BKV, SWICON Zrt., stb...). A duális képzés lebonyolítása sajátos képességekkel rendelkező, motivált és a külső környezet számára „tehetségesnek” ítélt hallgatók számára jelent kitörési pontot. Az intézmény célul tűzte ki a képzésben részt vevő hallgatók számának növelését.

A tehetséggondozás rendszerszintű megközelítése

A felsőoktatás stratégiájában is megjelenik a tehetséggondozás. A megvalósításban több tényező figyelembevételével kell számolni, mint például a demográfiai helyzet, a munkaerő-piaci igény alakulása, a hallgatói érdeklődés változása, népszerű szakok megjelenése, minőségi követelmények fontossága, érvényesítése, a képzési rendszer átalakítása, az intézményrendszer fenntarthatósága, regionalitás, fejlesztési források, pályázati programok igénybevétele, valamint a kapcsolatok építése, mobilitás a nemzetközi kutatási és oktatási területeken. A felsőoktatás tehetséggondozásának lehetőségei a Felsőoktatási Törvény (2005, 2011) szerint akkor valósul meg, ha a hallgató tehetségének kibontakozását minőségi oktatás, tudományos hallgatókör, szakkollégium és doktori képzés segíti. Az intézmény lehetővé teszi hallgatói számára a Tudományos Hallgatókörben való kutatómunkát, eredményeinek publikálását, konferenciákon való részvételt. Nagy hangsúlyt fektet a hallgatói utánpótlás-nevelésére, melyet a középiskolákkal való szorosabb kapcsolatok kialakításával valósít meg (híd az intézmény és a középiskolák között).

A felsőoktatási intézmények feladatai a tehetséggondozásban:

- A tantervi követelményeket meghaladó teljesítmény nyújtására képes, kiemelkedő képességű és hozzáállású, valamint a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű hallgatók felkutatása és
- felismerése, valamint a szakmai, tudományos, művészeti és sport tevékenységének elősegítése (Felsőoktatási Törvény, 2011).

A DUE sajátos módszert választott a tehetséges hallgatók felkutatására, tevékenységük katalizálására. A hallgatói létszám lehetővé teszi a személyes viszony kialakítását a potenciális jelöltek és mentoraik között, így létrejöhetnek egyéni konzultációk is. A kapcsolattartás egyéb szinterei a kurzusok mellett a szakmai napok, workshopok, órai feladatok, házi konferenciák és a szakestélyek.

A minőségi oktatás feladata:

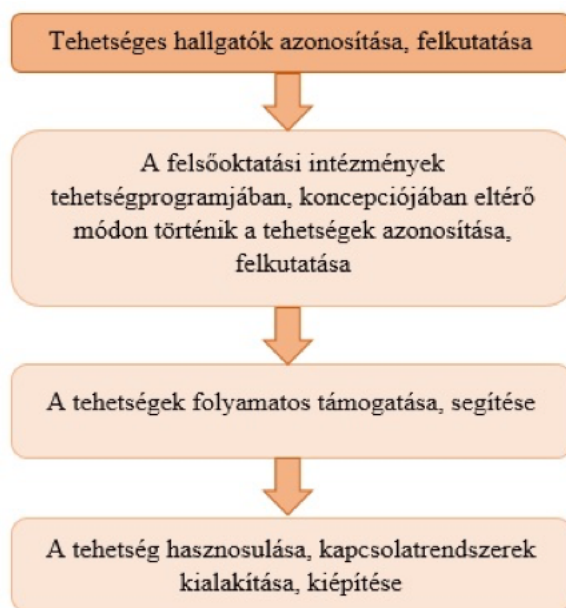
- a kiemelkedő képességű hallgató azonosítása, tehetségének kibontakoztatása, többletkövetelmények teljesítésének segítése,
- oktatói, kutatói utánpótlás,
- hidak építése a kutatómunka és a munkaerőpiac felé.

Az intézmény törekszik a minőségi oktatás fenntartására, ennek érdekében folyamatosan fejleszti infrastrukturális- és személyi állományát egyaránt.

A felsőoktatás tehetséggondozása, mint a tehetségek menedzselése magában foglalja azt az igényt, hogy a tehetséges hallgatók, illetve mentoraik ne csak felsőfokú tanulmányaik idejére kapjanak támogatást, hanem a munkaerő-piaci igények kielégítéséhez is. A tehetség menedzselése akkor hatékony, ha sikeresen megtörténik a hallgató munkaerő-piaci igényeinek bemérése, kapcsolatok építése, segítése, valamint a pályorientáció, karrier-tanácsadás folyamata.

A tehetség menedzselését vállaló felsőoktatási intézmények célkitűzései a következő lépéseken keresztül történnek [3]:

11. ábra. Tehetségek beazonosításának menete.

Forrás: Bodnár alapján szerk. Dósáné, 2016.

Intézményenként más és más a tehetségek felkutatásának stratégiája. Az intézmények tehetségkonceptióik megfogalmazásakor figyelembe veszik azokat a hagyományokat, melyek a korábbi tehetséggondozásukban megjelentek. A Kutató Diákok és Tanárok Szövetsége, a mentor-diák kapcsolat koordinálása, sajátos tehetségprogramok összeállítása mind azt jelzik, hogy az intézmények képzési profiljuk szerint állítják össze munkaformáikat. A felsőoktatás tehetségmenedzselése esélyteremtés a tehetséges fiatalok számára, olyan igénykielégítés, mellyel képességeit a legmegfelelőbb kapcsolati hálóval előnyösen tudja érvényesíteni.

[3] Bodnár Gabriella –Kun Ágota–Takács Ildikó (2014): *Oktatói kézikönyv a tehetséggondozásban*. Budapest: Typotex.

[4] Bodnár Gabriella –Takács Ildikó –Balogh Ákos (2011): *Tehetségmenedzsment a felsőoktatásban*. Budapest: Génus Könyvek.

[4] Bodnár Gabriella
–Takács Ildikó
–Balogh Ákos (2011):
*Tehetségmenedzsment
a felsőoktatásban.*
Budapest: Génius
Könyvek.

A középiskolákban a tehetséggondozás operatív fórumokon történik a Tehetségpontok bevonásával. A legfontosabb feladat a gyengébb képességű diákok felzárkóztatása, képessé tétele a magasabb szintű teljesítmény elérésére, tanulmányi versenyeken való részvételére.

A koncepciók többségében arra helyeznek hangsúlyt, hogy a hallgatók megfelelő mentori irányítással kutatómunkát segítve, önálló kutatásba kezdjenek, majd munkáikat publikációval mutassák be. [4]

A tehetséggondozás fókuszpontja a DUE-n, hogy a hallgató vegyen részt tudományos hallgatókörüi tevékenységben is, mely eredménye a tehetséges kutatói és publikációs készséget is igazolja. A koncepciónak fontos része, hogy a tehetséggondozás kiemelt szerepet kapjon az intézmény stratégiájában is, mivel az egyetemek oktatói utánpótlásához kiváló lehetőséget nyújtanak a tehetségprogramból doktori képzésbe és oktatói státuszba kerüléssel. A DUE nyerte el a 2017. évi Országos Diákköri Konferencia Műszaki Szekciójának megrendezési jogát. Lehetőséget biztosít a hallgatók számára tudományos eredményeik közreadására a „Dunakavics” elnevezésű online folyóiratában.

A pálya- és karrier-tanácsadás információszolgáltatással, konzultációkkal lehetővé teszi a fiatalok alternatívákhoz jutását, a megfelelő munkahely, munkaköri kiválasztását és megtalálását is.

Az intézményben végzett hallgatók saját bevallásuk szerint a végzést követően hat hónapon belül sikeresen beilleszkednek a munkaerőpiacra (Dunaújvárosi Főiskola Diplomás Pályakövető Rendszer 2015.).

A felsőoktatási intézmények tehetséggondozó programja elsősorban a kutatásban való részvételre helyezi a hangsúlyt.

A párhuzamos, illetve külföldi képzési formák tartalmi, ismereti gazdagodást jelentenek és egy olyan kapcsolatrendszer kialakítását, kiépítését is egyben, mely életút-alakítónak válik. Ezzel megalapozhatjuk a munkaerőpiachoz kerülés sikerét. A Dunaújvárosi Egyetem hallgatóinak aktivitása az Erasmus Programban való részvétel tekintetében kismértékű. A felsőoktatási intézmények részéről, egyetemi keretek, ösztöndíjak, pályázatok, kedvezmények, cégek, vállalkozók segítségével érhető el mindez. Az „Alumni” (Alma Mater szakestély) programok a kapcsolatok építésének lehetséges színterei.

A tehetségprogramok egymáshoz kapcsolódásának lehetőségei a felsőoktatásban

A felsőoktatási intézmények tehetségprogramjai a képzés sokszínűsége miatt eltérőek, ennek ellenére kapcsolódási pontok fellelhetők, és kereshetők is. A „Tehetséghidak Program” azt a célt tűzte ki, hogy a tehetséges fiatalok részt vehessenek különböző országos és külföldi programokon, tanulmányúton. A program szervezője, koordinátora a MATEHESZ, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. Céljai között szerepel a tehetséghálózat építése a különböző intézmények, programok, tehetségpontok között.

A hálózat kiépítése lehetővé teszi az intézmények közötti kommunikációt az alábbi témák körében [4]:

- Tudástranszfer létrehozása az intézmények és régiók között.
- Tehetségpontok közös pályázatai.
- Tehetség-életpálya (óvodától-munkaerőpiacig) segítése, mentorálás rendszerének kiépítése.
- Alumni szerepének hangsúlyozása a tehetséges fiatalok támogatásában.
- Esélyteremtés: hátrányos helyzet és alulteljesítés a felsőoktatási intézményekben. [4]

Az Egyetemen nagy múltra tekint vissza a végzett hallgatókkal való kapcsolattartás, melynek elsőszámú fóruma az úgynevezett „Alma Mater Szakestély”. A végzett hallgatók bevonása a képzés folyamatába több szinten történik. Jógyakorlatok bemutatása mellett speciális kurzusok tartására, szakértői közreműködésre egyaránt kapnak felkérést a Dunaújvárosi Egyetem végzett hallgatói.

Az intézményekben folyó tehetséggondozás akkor tud hatékonyan működni, ha szervezeti keretet is kap. A Dunaújvárosi Egyetemen a Tehetséggondozó Tanács, mint stratégiai irányító szerv mellett a Tehetséggondozó Munkacsoport, mint operatív irányító szervezet működik.

A legtöbb egyetemen működnek Tehetséggondozó Tanácsok, akkreditált Tehetségpont, létrejöttek Tehetséggondozó Centrumok, melyeket kiegészít néhány intézménynek a Külföldi Hallgatókat Segítő Programja, valamint a Karrier Orientációs Program, Tehetség-HÍD Program, magyar-külföldi jó gyakorlatok, stb. Ezek működése azért fontos, mert hatékonyabban képviselik a tehetségesek, a tehetséggondozás ügyét.

A DUE-n az alábbi tevékenységek valósulnak meg:

- kutatói kompetenciák fejlesztése,
- ipari vállalatok és egyetemek közötti átjárási lehetőségek, partnerség kialakítása, megerősítése,
- tehetség, vezetői képességek és szociabilitás fejlesztése,
- tehetség- és személyiségfejlesztés a megváltozott munkaerőpiac megfelelésére.

A tehetségprogramok működésük során az alábbi tevékenységek végzését tekintik elengedhetetlenül fontosnak az érintettek saját bevallása alapján:

2.táblázat. A tehetségprogramok működésének tevékenységei.

Programot előkészítő tevékenységek	Operatív tevékenységek	Középiskolákkal kapcsolatos tevékenységek
Helyzetelemzés (hol, milyen területen, hány fő tehetséges hallgatót tudunk megnevezni).	Projektmenedzsment tréning megszervezése, csapatépítés – tehetséggondozás, menedzselés megfogalmazása	Partner-, illetve bázisiskolák (középiskola) kijelölése
Tehetséggondozó Tanács létrehozása	Tehetségprogram bemutatkozása	Helyzetelemzés (hol, milyen területen, hány fő tehetséges hallgatót tudunk megnevezni)
Egyetemi Tehetséggondozási Szabályzat megalkotása	Tehetségkutató, -gondozó táborok szervezése	Középiskolák megkeresése, hallgatók kiválasztása, folyamatos kapcsolattartás beindítása az egyetem és középiskola között
Tehetségterv-program kidolgozása	Szakkollégiumi tevékenységek ösztönzése	A tehetséges hallgatók által beinduló középiskolai hallgatók klubjának megszervezése: cél, bizonyos szakmai szakmaközi kérdések megvitatása
Karok specifikus igényeinek felmérése, helyzetfeltárás	Tudományos, kutató tevékenység motivációja, fejlesztése	Középiskolai klubok programjainak szervezése, irányítása
A beazonosítás kidolgozása – szempontrendszer összeállítása	Hallgatókonferenciák szervezése, hazai és nemzetközi konferenciákon való részvétel lehetőségének biztosítása	Folyamatos kapcsolattartás a tehetséges középiskolásokkal (feladatok adása levelezéssel bizonyos szakterületeken, azok irányított ellenőrzése, egyetemre, pályaszocializációra felkészítés)
Mentori rendszer kiépítése	TDK-ra felkészítő szemináriumok folyamatos tartása	
Demonstrátori rendszer erősítése	Kutatási tervek megvalósulása	
Megjelölni azokat az oktatókat, doktoranduszokat, akik a karokról kapcsolattartók és munkatársak lehetnek a Tehetséggondozó Tanácsban	Publikáció lehetőségének biztosítása önálló kiadvánnyal	

Hálózati rendszer kiépítése	Hálózati rendszer kiépítése	
Szakmai műhelyek megkeresése, kapcsolatfelvétel	Szakkollégiumok bekapcsolása a tehetségprogramba	
Szakkollégiumok bekapcsolása a tehetségprogramba	Karrier-tanácsadás, szakmai tanácsadás, pályaszocializáció segítése	
Kapcsolatteremtés és –építés a hallgató tanácsadás területével		

A programban résztvevők egyetemi szintű találkozója. [3] A Dunaújvárosi Egyetem jellegzetességei a következő alfejezetben kerülnek kifejtésre.

A tehetséggondozás helye, szerepe a Dunaújvárosi Egyetemen A szakkollégiumok, mint a tehetséggondozás színterei

A hallgatók tanulmányi és társas bevonódása az egyetemi aktivitásokba elősegíti az integrációjukat. Minél nagyobb a hallgató tanulmányi és társas integrációja, annál valószínűbb a jobb teljesítmény, a tanulmányok időben való befejezése [1] azaz csökkenthető a hallgatói lemorzsolódás.

A felsőoktatási rendszer keretein belül zajló tehetséggondozás nagy múltra tekint vissza Magyarországon. A felsőoktatási törvény a tehetséggondozás három elemét határozza meg melyek: 1. tudományos diákkörök, 2. szakkollégiumok 3. doktori képzés (Nemzeti felsőoktatásról szóló törvény 2011. évi CCIV.). A felsőoktatási szférában a tehetséggondozás legjellemzőbb intézményei a szakkollégiumok és tudományos diákkör (TDK), illetve annak országos tehetséggondozó tudományos versenye, az Országos Tudományos Diákköri Konferencia (OTDK). A versenyeken a felsőoktatási intézmények kimagasló teljesítményt nyújtó hallgatói vesznek részt, azért hogy bemutassák pályamunkáikat, összemérjék tudásukat. A szakkollégiumi keretek között szerzett ismeretek hatással vannak az egyének jövőbeni eredményeire, hiszen a szaktudáson túl olyan externális hatásai is vannak a hallgató életére, mint a jó kapcsolati háló kialakítása és működtetése, előnyösebb munkaerőpiaci esélyek. Intézményi oldalról vizsgálva központi cél, hogy az egyetemek/főiskolák tehetséggondozási programjait tovább erősítsék, hiszen ez az intézmények stabil működésének és fejlődésének egyik kulcsa. [2]

A Tehetséggondozó Program szervezeti keretei

A tehetséggondozás rendszerének fejlesztése magában foglalja a szervezeti keretek megváltoztatását. 2015 márciusától a Dunaújvárosi Egyetem Tehetséggondozó Programja (Dunaújvárosi Főiskola – Tehetséggondozó szabályzat) határozza meg a rendszer kereteit. Ez a program is hozzásegítette az intézményt az alkalmazott tudományok egyeteme cím eléréséhez. Ennek érdekében az Egyetem célja, hogy a tehetséggondozó programban résztvevő hallgatók kiemelkedő tudású, tehetséges szakemberré váljanak: *A program alapvetése*, hogy minden oktató, kutató lehetőségéhez mértén támogassa a fejlesztő, tehetséggondozó, mentorprogramokat. A felzárkóztató és tehetséggondozó programba való csatlakozás önkéntes, annak lehetősége minden hallgató számára adott.

[1] Koltói Lilla (2014): Hallgatók társas és tanulmányi integrációjának hatása a szakmai szocializációjukra. *Felsőoktatási műhely*. 53–66.

[2] OKT-FULL Tanácsadó Kft.: Szakkollégiumi akkreditáció előkészítése, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0008 számú „Tudományos képzés műhelyeinek támogatása és, kutatói utánpótlás fejlesztése a Dunaújvárosi Főiskolán” című projekt keretében szakkollégiumi akkreditáció előkészítése.

[3] Varga Anita (2014): A tehetséggondozás kooperatív modelljének térszemléletű bemutatása a Dunaújvárosi Főiskolán. *Dunakavics*. 2014. II. évf. 12. 5–27.

A *programban részt vevő hallgatók* Tehetséggondozó Programban végzett tevékenységét Neptun-rendszerben igazoljuk. (az érintett hallgató minden félévben köteles felvenni témavezetőjénél egy nulla kredit értékű TP megjelölésű kurzust). Az eredményesség elismeréseként ösztöndíj, oklevélmelléklet kerül kiadásra kiemelkedő színvonalú tudományos munka esetén. A programban résztvevő hallgatók jogainak és kötelességeinek meghatározása az alábbi alapelemek meghatározásával történt: (a) aktív hallgatói jogviszony, (b) részvétel és képviselő a programhoz kapcsolódó rendezvényeken, konferenciákon, (c) témavezetőkkel egyeztetett programok végrehajtása, (d) a DUE által megfogalmazott értékrend, szellemiség tisztelete, (e) alsóbb éves társak mentorálása.

A hallgató számára biztosított szolgáltatások, juttatások köre: fénymásolási hozzájárulás, konferenciák/tudományos és szakmai versenyek részvételi díjának térítése (utazás és szállásdíj), könyvtári szolgáltatások díjmentességének biztosítása (díjmentes beiratkozás, köteles példányok kölcsönzése), kollégiumi szolgáltatások, kutató utak támogatása. A kutatómunkához szükséges műszerek, irodalmak, intézményi erőforrások használata, egyéni tanrend, ösztöndíj lehetősége.

A *programban résztvevő oktatók* feladatai: a választott téma kidolgozásában való irányítási és ellenőrzési tevékenység, konzultációs lehetőség biztosítása, a hallgató teljesítményének és előrehaladásának folyamatos értékelése, támogatása minden egyéb kapcsolódó tevékenység elvégzésében.

A témavezetők munkájának elismerése: a Rektor javaslata alapján – az intézményi lehetőségek függvényében – utólagos órakedvezmény, illetve szakmai ajánlás illeti meg a programban kiemelkedően teljesítő oktatókat. Az országos/nemzetközi versenyeken kimagasló eredményt elérő hallgatók témavezetőit a Dunaújvárosi Egyetem – a Rektor javaslata alapján – pénzjutalomban részesítheti. [3]

A tehetséggondozás három legfontosabb intézménye a DUE-n a Tehetséggondozó Tanács, a tudományos diákkörök és a szakkollégiumok. A Tehetséggondozó Tanács egy javaslattevő, tanácsadó, ellenőrző szerv, amely a tehetséggondozás koncepcióját határozza meg, a tevékenység eredményeinek elemzésével, annak hatékonyabbá, eredményesebbé tételének érdekében fogalmazza meg javaslatait (3. táblázat).

3. táblázat. A DUE tehetséggondozó rendszere.

	Tehetséggondozó Tanács (TT)	Munkacsoport (TMCS)	Elnökség	
Feladata	Javaslattevő, tanácsadó, ellenőrző szerv, amely a tehetséggondozás koncepcióját határozza meg, a tevékenység eredményeinek elemzésével, annak hatékonyabbá, eredményesebbé tételének érdekében fogalmazza meg javaslatait.	A tehetséggondozási tevékenység operatív, döntéshozó és végrehajtó testülete a Munkacsoport (TMCS), amely segíti a Tanács és az Elnökség munkáját.	Az Elnökség a TT által elfogadott koncepciónak megfelelően, szükség szerint a TMCS javaslatának figyelembe vételével hozza meg döntéseit.	
Ülések gyakorisága	szükség szerint, de félévenként legalább egyszer	szükség szerint, de félévenként legalább egyszer	szükség szerint, de félévenként legalább egyszer	
Összehívás felelőse	TT elnöke	TMCS vezetője	Elnökség vezetője	
Összetétele				
	Elnöke/Vezetője	Dunaújvárosi Egyetem tudományos és kutatási rektorhelyettes		a Tehetséggondozó Tanács elnöke
	Titkára	TDK titkár		
	Tagok	az oktatási szervezeti egységek jelentős szakmai eredményekkel rendelkező egy-egy delegált tagja, mint tehetséggondozási vezető	az intézetek egy-egy delegált tagja, mint intézeti koordinátor	a Tehetséggondozó Tanács titkára
		a TDK elnöke	a DF TDK titkára	a Munkacsoport vezetője

		a DF Hallgatói Önkormányzat elnöke, a munkacsoport tagjai	a tanszékek egy-egy delegált tagja, mint mentor tanár	
			a Szakkollégiumok egy-egy hallgatói delegáltja	
	Állandó tanácskozási joggal meghívottak	az oktatási terület jogtanácsosa	az oktatási terület jogtanácsosa	az oktatási terület jogtanácsosa
		oktatási szervezeti egységek vezetői (4 fő)		

Forrás: DF adatai alapján szerk. Varga alapján szerk., Dósáné, 2016

A *tudományos diákkör* az Egyetem tudományos kutatással foglalkozó munkatársai mellett kutatómunkát végző diákokat fogja össze. A tudományos diákkörök évről évre megmozgatják a hallgatókat, a legfrissebb intézményfejlesztési terv adatai alapján 2010-ről 2011-re 14 százalékkal nőtt a beadott dolgozatok száma, a legtöbb dolgozat közgazdasági és műszaki témában születik. Az intézményfejlesztési terv célkitűzései között szerepel, hogy a beadott TDK-dolgozatok száma 2016-ra 70 darabra növekedjen a 2011-es 60 dolgozatról. A legjobb dolgozatokat jegyző szerzők az Országos Tudományos Diákköri Konferencián is részt vehetnek.

A legutóbbi XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencián (OTDK) hét szerző öt dolgozatával vett részt a biológia, közgazdaságtudomány és műszaki tudományi szekcióban. Utóbbiban három hallgató két első és egy harmadik helyet szerzett meg dolgozatával, a közgazdaságtudományi társszerzős munka pedig különdíjat érdemelt (TDT-titkár adatai alapján, 2015). Az alábbi, 4. táblázat tartalmazza a legutóbbi négy OTDK konferencia a Dunaújvárosi Egyetem résztvevőinek – a dolgozatoknak és társszerzős dolgozat esetén zárójelben a hallgatóknak – számát, azoknak a szekcióknak a megnevezését, amelyben a tanulók részt vettek, valamint a diákok által elért eredményeket – 1–3. helyezés és különdíjak.

4. táblázat. A Dunaújvárosi Egyetem hallgatói által elért OTDK *eredmények*.

OTDK	összes dolgozat (hallgató)	szekció	1. hely	2. hely	3. hely	különdíj
XXXII., 2015	5 (7)	biológia; közgazdaságtudomány; műszaki tudományok	2	-	1	1 (2)
XXXI., 2013	14 (16)	biológia; informatika tudományi; közgazdaságtudományi; műszaki tudományi; pedagógiai, pszichológiai, andragógiai és könyvtártudományi; tanulás- és tanítás-módszertani, tudás-technológiai, társadalomtudományi	-	2	-	-
XXX., 2011	13	agrártudományi; informatika tudományi; közgazdaságtudományi; műszaki tudományi	-	-	2	2
XXIX., 2009	12	humán tudományi; közgazdaságtudományi; műszaki tudományi; pedagógiai, pszichológiai, közművelődési és könyvtár-tudományi; társadalomtudományi				1
ÖSSZ	44 (48)		2	2	3	4 (5)

Forrás: TDT titkár adatai alapján 2015

A hallgatók kutatás-fejlesztési tevékenységbe történő bevonása a tudományos diákköri tevékenységen túlmutató tehetséggondozási lehetőség az Egyetem számára. Különösen, mivel az intézményfejlesztésben foglalt célkitűzés elérése, vagyis a hallgatók bevonása a kutatási tevékenységbe megoldást jelenthet a kutatói, oktatói utánpótlás időszakos vagy hosszú távú biztosítására is.

A hallgatók bevonása érdekében egyrészt törekedni kell a tehetséges hallgatók felkutatására, támogatási rendszerük kidolgozására, továbbá a potenciális kutatási területek azonosítására az ipar és a gazdaság területén, valamint azok kidolgozására és megvalósítására.

A hallgatók kutatási tevékenységének kibontakozásához elengedhetetlen továbbá a megfelelő szakmai műhelyek, kutatói környezet biztosítása. Minderre a Dunaújvárosi Egyetem tehetséggondozásának egyik pilléréként az intézmény jelenleg is működő négy szakkollégiuma ad lehetőséget.

A Tehetséggondozó Program alapján a *szakkollégiumok* olyan önkormányzatiságra és öntevékenységre épülő szervezetek, amelyek a kiemelkedő képességű hallgatók tehetséggondozását segítik, a felsőoktatási rendszert hatékonyan egészítik ki.

[2] OKT-FULL Tanácsadó Kft.: Szakkollégiumi akkreditáció előkészítése, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0008 számú „Tudományos képzés műhelyeinek támogatása és, kutatói utánpótlás fejlesztése a Dunaújvárosi Főiskolán” című projekt keretében szakkollégiumi akkreditáció előkészítése.

[4] Pusztai Gabriella –Bacska Katinka–Kardos Katalin (2012): Vallásos közösségekhez tartozó hallgatók. In: Dusa Ágnes–Kovács Klára (Eds.): *Hallgatói élethelyzetek*. Debrecen: Debrecen University Press.

[5] Ceglédi T.–Fónai M.–Györbíró A. (2012): Tehetséggondozás és társadalmi kohézió. Tehetséggondozó intézmények a Debreceni Egyetemen és a Partiumi Keresztény Egyetemen. *Pedagógia Online*. 2 (2).

Korábbi kutatások bizonyítják, hogy bizonyos felsőoktatási csoportosulások pozitív hatást gyakorolnak a hallgatók tanulmányi munkájára. [4] Ezek a közösségek olyan alkalmakra adnak lehetőséget, amelyek az egyetemi oktatás keretei között nem, vagy csak kevésbé megvalósíthatóak. [5] Tevékenységük alapját a szakmai programban meghatározott magas szintű szakmai képzés, a témavezetők által irányított, segített egyéni kutatómunka alkotja, amelyhez a kutatási témához igazodó és a legújabb tudományos eredményeket visszatükröző előadások, kurzusok tartoznak. A szakkollégiumok saját szervezeti és működési szabályzattal, munkatervvel és pénzügyi kerettel rendelkeznek. A szakkollégiumi sikeresség alapmértékének a TDK-dolgozatok és előadások, valamint hazai és külföldi konferenciákon tartott előadások számát tekintik. A szakkollégiumi diákoknak lehetőségük van ösztöndíjprogramban való részvételre is. Emellett pályázati forrásból folyamatos a szakkollégiumok működésének és materiális feltételeinek fejlesztése, javítása. A Dunaújvárosi Egyetemen jelenleg az alábbi négy szakkollégium működik. [2]

– Gazdálkodástudományi Szakmai Kollégium

– Kerpely Antal Computers Szakkollégium

– Műszaki Szakmai Kollégium

– Pedagógiai és Kommunikációs Szakmai Kollégium

A Tehetséggondozó Programmal összhangban valamennyi szakkollégium rendelkezik szervezeti és működési szabályzattal (SZMSZ), továbbá féléves munkatervvel. Előbbi a működés feltételrendszerét teremti meg, míg utóbbi a szakmai munkavégzés kereteit adja. A kutatás szempontjából indokoltnak látjuk a szervezeti és működési szabályzatok, valamint munkaterv szintetizálását és elemzését.

A szakkollégiumok szervezeti és működési szabályzatai hivatottak megteremteni mindazt a keretet, ami a szervezet jogszerű működésének biztosításához, a törvényi előírások érvényre juttatásához szükséges. Meghatározza továbbá a szakkollégium szervezeti felépítését, belső működés rendjét és mindazon rendelkezéseket, amelyeket a vonatkozó jogszabályok nem utalnak más hatáskörbe. Ilyen tekintetben a szakkollégiumi szervezeti és működési szabályzatok által taglalt legfontosabb témakörök: tagsági viszony; kötelezettségek; közgyűlés; szavazás; elnökség; felügyelő tagság; tisztségviselők; gazdálkodás; követelményrendszer.

A felsőoktatási intézmények működése kapcsán az ösztönzőrendszerek fejlesztése nemcsak az oktatói, hanem hallgatói motiváció elősegítésére fókuszálnak. Folyamatosan vizsgálendő kérdés, hogyan lehet a meglévő humán erőforrást jobb teljesítmény elérésére ösztönözni. A Dunaújvárosi Egyetem erősíteni kívánja a tehetséggondozás rendszerét annak érdekében, hogy olyan kutatási műhellyé váljon, ahol a teljesítményalapú ösztönzőrendszer alapja a hallgatók és mentor tanáraik közös kutató-fejlesztő tevékenysége. Az Egyetem teljesítményalapú ösztönzési rendszerének célja, hogy a tehetséges hallgatók és mentoraik magasabb

színvonalú, hatékonyabb munkavégzéssel pénzbeli és egyéb juttatásokkal gazdagodjanak. Az Egyetem számára pedig az elért magasabb eredmények presztízsnövekedést és elismerést jelentenek a felsőoktatási intézmények rangsorában.

A teljesítményalapú ösztönzés bevezetése az oktatás területén számos kihívás elé állítja az intézményeket. Folyamatosan napirenden lévő kérdés annak vizsgálata, hogyan lehet az oktatókat hatékonyabb és eredményesebb munkavégzésre ösztönözni. Az oktatás minőségi színvonalának növelése érdekében a Dunaújvárosi Egyetem célul tűzte ki, hogy olyan teljesítményalapú ösztönzőrendszert fejleszt, mely hosszú távon biztosítja tehetséges hallgatók és oktatóik számára a színvonalas munkavégzés lehetőségét többletjuttatások bevezetésével. A fejlesztés alapja a teljesítményalapú ösztönzés formáinak kombinációja, mely hozzájárul a folyamatok racionális működéséhez. [2] A teljesítményalapú ösztönzőrendszer alappilléreit a 12. ábra mutatja be.

12. ábra. A teljesítményalapú ösztönzőrendszer pillérei.

Forrás: Varga, 2015

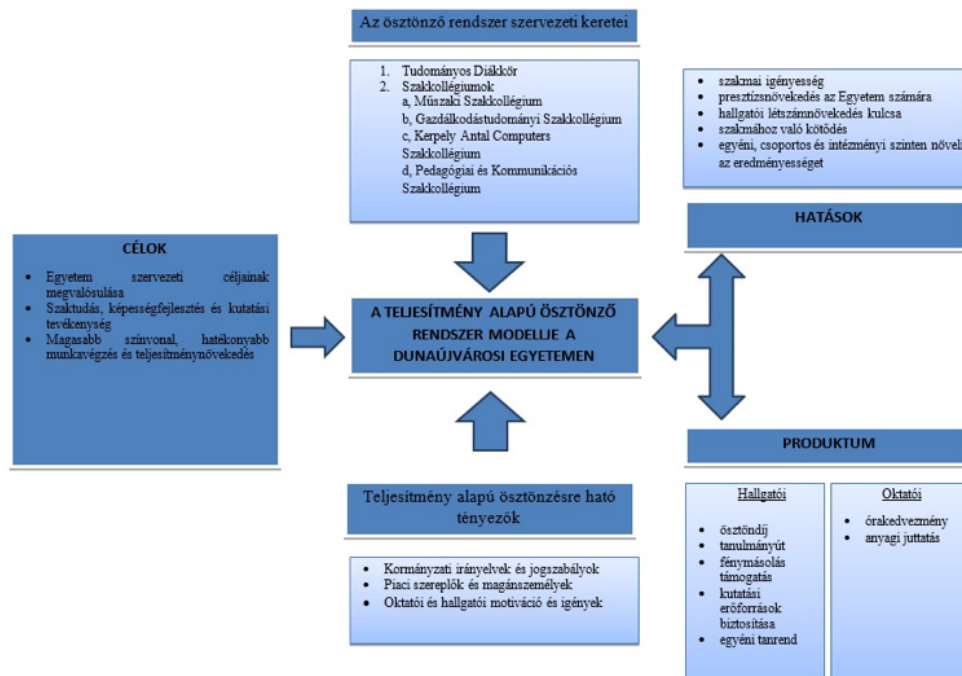
Ösztönzőrendszerek sajátosságai és típusai

Az ösztönzési rendszerek az emberi cselekedetet, munkát motiváló tényezők vizsgálatára számos elméleti modellt találunk a szakirodalomban. Az elméletek közös pontja, hogy az emberi szükségleteteket különböző nézőpontok alapján értékeli. A megfelelő motiváció megteremtéséhez nélkülözhetetlen a rendszer szereplői számára versenyképes fizetés és ösztönzőrendszer kialakítása. Az ösztönzési rendszereknek számos típusa és eleme létezik, melyek szervezeti célokkal és munkavállalói igényekkel való összehangolása biztosítja a teljesít-

[6] Varga Anita (2015):
Teljesítményalapú
ösztönzőrendszer
fejlesztése és bevezetése a Dunaújvárosi Főiskolán, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0008.

mény növekedéshez szükséges motivációs szintet. Jelen tanulmány a teljesítményalapú ösztönzőrendszer kialakítása szempontjából relevánsnak ítélt modelleket és azok tartalmi elemeit mutatja be. [6] Az ösztönzőrendszer alapmodelljét a 13. ábra szemlélteti.

13. ábra. Teljesítményalapú ösztönzőrendszer-modell.

Forrás: Varga, 2015

Az ösztönzőrendszer alaptípusai a következők:

- Hagyományos bérrendszerre épülő.
- Teljesítményalapú ösztönzés.
- Kompetenciaalapú ösztönzés.

Részletes kifejtését a 5. táblázat tartalmazza.

5. táblázat. Ösztönzési rendszerek alaptípusa.

Ösztönzési rendszer alaptípusai		
		Jellemzője
<i>Hagyományos bérrendszere épülő</i>	Szenioritás v. szolgálati idő szerinti	a bér a szolgálati idő hossza alapján változik
	Érdem szerinti	sávós vagy osztály szerinti besorolás
<i>Teljesítményalapú ösztönzés</i>	Egyéni	egyéni teljesítmény alapján bizonyos feladat teljesítése után jár
	Csoportos	csoportcél eléréséhez kötődik, egy projekt vagy annak egy fázisának sikeres elvégzését követően
	Vállalati	vállalati és az egyéni célok összehangolása az alapja
<i>Kompetenciaalapú ösztönzés</i>		bérezés alapja a feladatokhoz szükséges kompetenciák

Forrás: Varga, 2015.

Az ösztönzési rendszer alaptípusainak áttekintése után a következő felsorolás az ösztönzési rendszer elemeit szemlélteti, mely figyelembevételre lényeges a jó ösztönzőrendszer kialakítása szempontjából (→ GÖSI Zsuzsanna (2009): Bérezés és ösztönzés a szervezetben.).

1. Alapbér: az ösztönzőrendszer fő eleme, melynek formái:
  - időbér,
  - teljesítménybér,
  - időbér és teljesítménybér kombinációja.
2. Változó bér: teljesítményalapú ösztönző bérezés, mely formái:
  - jutalék,
  - bónusz,
  - nyereségrészesedés.
3. Juttatások: pénzbeli és nem pénzbeli kiegészítők, melyek formája sokféle lehet
  - nyugdíjbiztosítás,
  - személyes biztonság növelése (élet-; baleset-; eüi- biztosítás, táppénz),
  - pénzügyi támogatás (kedvezményes vásárlási hitelek, áruvásárlási kölcsönök),
  - személyes szükségletek kielégítése (pótszabadság, szabadnap...)
  - vállalati gépkocsi,
  - egyéb juttatások (étkezési jegy, ruhapénz, mobiltelefon...).

[6] Varga Anita (2015): Teljesítményalapú ösztönzőrendszer fejlesztése és bevezetése a Dunaiújvárosi Főiskolán, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0008.

4. Nem anyagi juttatások: pénzben nem mérhető, de magas ösztönző erejű javadalmazási formák. [6]

A szervezte megítélése szerint a jelenleg működő ösztönzőrendszer alapjaiban működőképes, azonban stratégiai célok között szerepel a hatékonyság növelése érdekében anyagi források kutatási tevékenységhez rendelése.

A TELJESÍTMÉNYALAPÚ ÖSZTÖNZŐRENDSZEREK SAJÁTOSSÁGAI

Számos pozitív külföldi példa hatására és a hazai vállalatok eredményességének növelése érdekében egyre népszerűbbé válik a teljesítményalapú ösztönzőrendszerek bevezetése. Az ösztönzés e fajtája a finansziális növekedést az egyéni, a csoport vagy a vállalat összteljesítményéhez mérten határozza meg.

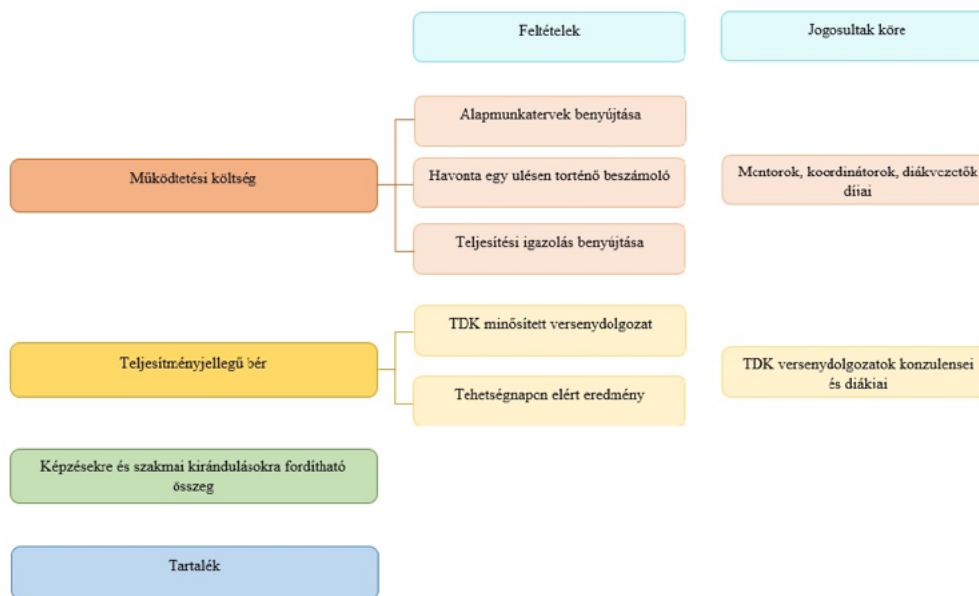
Alapvető célja, hogy:

- nagyobb teljesítményre ösztönözze a dolgozókat, mindezt úgy, hogy
- ösztönző munkahelyi környezetben növelje a vállalattal szembeni elkötelezettséget,
- különbséget tegyen teljesítmény és teljesítmény között,
- legjobb szakembereket vonzza és megtartsa.

A teljesítményalapú ösztönzőrendszer alapja, hogy a munkavállalók számára a fő motiváló tényező a pénz. Eszerint ha az anyagi növekedés a teljesítményük függvénye, akkor keményebben és magasabb színvonalon végzik feladataikat. [6]

Az ösztönzőrendszer szerkezeti felépítését a 14. ábra tartalmazza. Az ábrából látható, hogy az ösztönzőrendszer alapvetően 3 költség részből tevődik össze, úgy mint működési költség, teljesítményjellegű bérköltség és a képzésekre, szakmai kirándulásokra fordítható költségek.

14. ábra. Az ösztönzőrendszer szerkezeti felépítése.

Forrás: [6] alapján szerk. Dósáné, 2016

Összességében megállapítható, hogy a teljesítményalapú ösztönzőrendszer bevezetése a Dunaújvárosi Egyetem tehetséggondozási stratégiájával összehangolva hallgatói és oktatói szempontból egyaránt a magasabb színvonalú munka- és a teljesítménynövekedés erősödését segíti. Az Egyetem alapvető feladatának érzi hallgatóinak tanórai kereteken kívül történő fejlesztését.

A hallgató és a mentortanár kapcsolata meghatározó a szakmai és tudományos munka szempontjából. Ennek keretét teremti meg a szakkollégium, amely emellett a gyakorlati lehetőségeket is biztosítja a tagjai számára. A cél az, hogy a szakkollégiumokban szerzett impulzusok hatására a diákok minél nagyobb számban kezdjenek tudományos diákköri munkákkal foglalkozni, kutatási projektekbe becsatlakozni. El kell érni, hogy a diákok tudományos tevékenysége publikációkat eredményezzen. Ehhez szükséges mind a hallgató, mind a mentor erkölcsi és anyagi ösztönzése is.

Az Egyetem előtt álló kihívásokra, a hallgatólétszám-növelésére és az oktató-kutató utánpótlás biztosítására is megoldást jelenthet az aktív és eredményes tehetséggondozási rendszer működtetése. Így annak pilléréként a szakkollégiumokra is kiemelt figyelmet kell fordítani. A közös kutatási projektek nemcsak finanszírozási forrást jelentenek, de a kutatói tevékenységbe való hallgatói becsatlakozásra is lehetőséget adnak. Bármilyen formában is működnek tovább a szakkollégiumok, a mentorok szerepe kulcsfontosságú lesz a hallgatók ösztönzése, motiválása, mozgósítása szempontjából.

6. táblázat. A Dunaújvárosi Egyetem tehetséggondozásának és szakkollégiumi rendszerének SWOT-analízise.

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)
1. Tehetséggondozó Program és Szabályzat megléte, a HASIT (Hallgatói Sikereséget Támogató) Program keretében szakmentori rendszer működtetése. 2. Többszintű tehetséggondozási rendszer, melynek elemei a tudományos diákkörök, a szakkollégiumok, a mentor- és tutor-programok, tehetségnapok valamint szakmai rendezvények, versenyek. 3. Aktív TDK-tevékenység, évről évre növekvő számban beadott dolgozatok, melynek kapcsán a szakkollégiumok multiplikátor hatása is megfigyelhető. 4. A hallgatók által OTDK-n elért eredmények (2015-ben például két első helyezés). 5. A szakkollégiumok valamennyi tudományterületen (műszaki, informatika, gazdaságtudomány, pedagógia, kommunikáció) működnek, a tudományterületeket jellemzi a hallgatók öntevékenysége, önszerveződése. 6. A szakkollégiumok autonómiája biztosított, a minősítési kritériumrendszer előírásait teljesítik a szervezeti és működési szabályzatok, a döntéshozatali és tagfelvételi mechanizmusok kapcsán. 7. Az Egyetem infrastrukturális és pénzügyi támogatása, amely megteremti az alapvetően szükséges kereteket a szakkollégiumok működéséhez. 8. A szakkollégiumi tagok és a mentortanárok, kutatásvezetők, koordinátorok megfelelő együttműködése, szakmai hálózatosodás. 9. A szakkollégiumi hallgatók összetartó, támogató közösséget alkotnak, amelyet intézményi szinten tovább erősít a Selmecihagyományok őrzésének fontossága. 10. Helyi szinten aktív társadalmi szerepvállalás, civil kezdeményezések jellemzik a szakkollégiumokat, akik országos szakmai hálózatokban is törekednek a részvételre. 11. Pályázati források bevonásával tehetséggondozást fejlesztését célzó projektek megvalósítása. 12. Összehangolt együttműködések más felsőoktatási intézményekkel a tehetséggondozás fejlesztése érdekében.	13. 2010 óta csökkenő hallgatói létszám és a levelező tagozatos diákok arányának növekedése az Egyetemen. 14. A hallgatói bázis csökkenése miatt a szakkollégiumi tagfelvétel során a minőségi helyett mennyiségi szempontokra helyezik a hangsúlyt. 15. A szakkollégiumok által képviselt tudományterületeken hirdetett szakok – például andragógia – elmúlt években történő kényszerű kivezetése a képzési portfólióból. 16. A szakkollégiumok aktív tagjainak alacsony száma – pontos számuk a szakkollégiumok működési nehézségei miatt nem is meghatározható –, az nem éri el a minősítéshez szükséges előírásban szereplő húsz fős értéket. 17. A hallgatói aktivitás, önszerveződés korábbiaknál alacsonyabb foka. 18. A tagok nem törekednek az együttlakó bázis megteremtésére, pedig az a szakkollégiumi lét alapvetően teljesítendő szempontja lenne. 19. A szakkollégiumok elsődlegesen az adott szakterület hallgatói számára érhetőek el, a műszaki szakkollégiumba viszont az Egyetem bármely aktív diákja jelentkezhet, ami gyengítheti a kollégiumok közötti szinergiákat. 20. A szakkollégiumok finanszírozásában az Egyetem forrásai és a pályázati úton nyert támogatások mellett további források nem szerepelnek számottevő mértékben. 21. Hiányos, felületesen összeállított munkaterv, amelyek a szakmai munka tervezettségét, rendszerezettségét lenne hivatott tükrözni 22. A szakmai és tudományos munka a tagok aktivitásától, mozgósíthatóságától és érdeklődési körétől függően ad-hoc jelleggel alakul. 23. Ebből is kifolyólag a tagság tudományos munkájának, disszeminációs és publikációs tevékenységének minősége és mennyisége sem elvárt színvonalú. 24. Elavult eszközök, ami különösen az informatikai szakmai műhely szempontjából hátrányos. 25. A szakkollégiumok nem vesznek részt az Interkoll ülésein.

Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
1. Az Alkalmazott Kutatások Egyeteme cím elnyerésével az intézmény oktatói-kutató tevékenységének fejlesztése. 2. Hallgatói létszám növelése érdekében az intézmény regionális jelenlétének növelése és a tudományos diákköri, szakkollégiumi, öntevékenyköri, mentori-tutori és a kollégiumi „szabadidős” tevékenységek támogatásának megerősítése. 3. A hallgatók mozgósítása, toborzása már a középfokú oktatásban, intenzív marketing tevékenység, ennek érdekében egységes kommunikációs stratégia és arculat kialakítása. 4. A kommunikáció során a szakkollégiumi értékek azonosítása és közvetítése valamennyi érintett felé. 5. Tagfelvételi eljárás során minőségi hallgatók kiválasztása, a szakkollégiumi tagság teljes ideje alatt szakmai teljesítménykritériumok meghatározása. 6. Hallgatók kutatási aktivitásának növelése és tanórán kívüli tevékenységeik tehetséggondozás szolgálatába állítása. 7. A szakmai munka színvonalának növelése érdekében belső beszámoltatási rendszer kialakítása, amelynek során a szakkollégium szakmai tagozatai, vagy a szakkollégiumok meghatározott időszakonként beszámolnak a Tehetséggondozó Tanács felé a megvalósult szakmai tevékenységekről és tervezett szakmai programjukról. 8. Oktatók, kutatók további bevonása és – anyagi vagy eszmei ösztönzők segítségével – érdekeltté tétele a tehetséggondozó, fejlesztő és mentorprogramokban való részvételre. 9. TDK-dolgozatok számának további növelése, a mennyiségi fejlesztés mellett minél magasabb színvonalú kutatómunka elősegítése. 10. Mindezek érdekében az intézmény kutatói tevékenységének fokozása, nemcsak pályázati projektek, hanem a gazdasági szférával közösen megvalósítható projektek generálása.	16. A hasonló tudományterületeken tevékenykedő budapesti és vidéki versenytárs felsőoktatási intézmények elszívó ereje növekszik. 17. Rövidtávon nem sikerül kezelni a csökkenő hallgatói létszámot, így a szakkollégium(ok) részére továbbra sem lesz megfelelő hallgatói bázis. 18. Az intézmény egyetemi átalakulása elhúzódik, emiatt az ambiciózus fejlesztési és forrásbevonási törekvések megakadnak, ami kihathat a tehetséggondozásra is. 19. A szakkollégiumi átalakítás jelenleg elsősorban felülről jövő kezdeményezés, de annak létjogosultságához és valós tartalommal való megtöltéséhez szükség lenne a hallgatók önszerveződésére, alulról jövő kezdeményezésére és partnerségére. 20. A szakkollégiumi átalakítás után sem sikerül minőségi aktív tagságot bevonni a szakkollégiumi munkába, ami kihat a szakmai és tudományos munka, valamint a civil kezdeményezések mennyiségére és minőségére. 21. Az integrációt követően az egyes szakmai tagozatokban, szekciókban eltérő színvonalú szakmai munka folyik, a közösségépítés nem tud megvalósulni, emiatt az integrált szervezeti formában való (együtt)működés ellehetetlenül, így a jobban teljesítő szekciók idővel az autonómia ismételt megteremtésére törekedhetnek. 22. Az oktatók leterheltsége és a pályázati finanszírozási lehetőségek kifutása után nem sikerül kellő számú oktató, kutató személyzetet érdekeltté tenni a tehetséggondozásban való részvétel irányába, az oktatók motivációjukat veszíthetik. 23. Minősített szakkollégiumi cím – akár éveken át tartó – el nem nyerése finanszírozási és szervezési nehézségeket okoz a szakkollégium(ok) és a tehetséggondozás terén, a hallgatók és oktatók motivációjukat veszítik.

11. Együttlakó bázis megteremtése a szakmai és közösségi tevékenységek fejlesztése, fokozása érdekében a Kerpely Antal Kollégium infrastruktúrájának bevonásával. 12. Minősített szakkollégiumi pályázaton való részvétel, hogy a jelenlegi vagy frissen átalakított szakkollégiumi mozgalom működése kapcsán formális visszacsatolás érkezzon a Minősítő Bizottságtól. 13. Minősített szakkollégiumi cím elnyerése érdekében a szakkollégium(ok) szakmai munkájának és működési folyamatainak fejlesztése. 14. A minősítés elnyerésével bevonható pályázati források növelése, a többlettámogatás tehetséggondozási programok fejlesztésére fordítása. 15. Mindezen lehetőségek minél nagyobb fokú kiaknázása, az erősségek továbbfejlesztése és a gyengeségek ellensúlyozása érdekében, széles körű párbeszéd, konszenzuson és alulról jövő támogatáson alapulva a jelenleg működő szakkollégiumi rendszer racionalizálása, a négy szakkollégium egybeolvasztása és egy multidiszciplináris szakkollégium létrehozása.	24. Külső források bevonásának hiányában a szervezet önszerveződő képessége gyengül, emiatt az Egyetem fokozott finanszírozási és szervezési szerepvállalására lehet szükség, ami a szakkollégium mozgalom alapelveinek – önszerveződés, öntevékenység, autonómia – sérülését eredményezheti.

Forrás: OKT-FULL alapján szerk. Dósáné, 2016.

A Dunaújvárosi Egyetem lehetőségeihez mérten törekszik a működéshez szükséges források megteremtésére azok egyelőre nem minden esetben kielégítőek a szakkollégiumok esetében. Fontos lenne az állami szerepvállalás növelése, nem feltétlenül csak pályázati források megteremtésével.

A forrásbevonási lehetőségek érdekében a szakkollégiumok törekednek a minősített szakkollégiumi cím elnyerésére. A szervezet érdekeltté kívánja tenni a külső szereplőket, gazdasági partnereket is a rendszer hatékony működtetésében. Az Egyetem színvonalas oktató-kutató tevékenységéhez a szükséges szakember utánpótlást egyrészt felülről kell biztosítani, rövidtávon a szakmai bázis bővítésével, másrészt viszont a tehetséggondozási program eredményességétől és a feltételrendszer fejlesztésétől függően közép- és hosszú távon a kiváló hallgatók is bevonhatóak az oktatói, kutatói munkába.

A színvonalas szakkollégiumi munka nemcsak a hallgatók, de az Egyetem számára is elengedhetetlen.

A Dunaújvárosi Egyetem tehetséggondozási rendszer működésének értékelése

A Dunaújvárosi Egyetem tehetséggondozó rendszerének értékelése kapcsán megjelent a többszintű tehetséggondozási rendszer mellett az aktív TDK-tevékenység, mint erősség. A megvalósulás humán feltételeinek

feltérképezése, a jó gyakorlat részleteinek feltárása volt akciókutatásunk célja, melyben kvalitatív kutatási stratégia használatával vezető oktatókat és hallgatókat kérdeztünk meg a Tehetséggondozó Programba történő kapcsolódásukról.

Interjú módszerével megkérdezésre került 5 fő kiválasztott konzulens (beosztott oktató), akiknek közös tulajdonsága, hogy nagy hatékonysággal készítenek fel különböző képességű hallgatókat házi- és országos versenyekre egyaránt. A megkeresés e-mailben történt, az interjúalanyok írásban válaszoltak a feltett 4 db kérdésre. Az elkészített interjúk sajátossága, hogy az alanyok a tehetséggondozás kapcsán végiggondolták a Dunaújvárosi Egyetemhez kapcsolódó tapasztalataikat, konkrét élményeiket, és kommentálták a saját eredményességüket (1. számú melléklet).

A kutatás fókuszába a következő problémakörök / kérdések kerültek:

- Meghatározhatóak-e a tehetséggondozásban sikeres oktatók munkájában és irányítási stratégiájában olyan módszerek és eljárások, amelyek általánosan követhetők más oktatók számára?
- Mekkora szerepe van az oktatói személyiségnek a hallgatók Tehetséggondozó Programba történő bekapcsolásában?
- Milyen eszközei vannak az oktátónak a motiválás tekintetében?

Milyen eszközöket biztosított hallgatói számára céljaik elérésében és ezek közül melyek azok, amelyek leginkább szerepet játszottak sikereik elérésében?

A oktatói interjú résztvevőinek bemutatása

Dr. Cser Valérius Antalné, egyetemi docens, Tanárképző Központ. Folyamatosan vannak konzultált hallgatói, minden évben a Tehetségnapon és a TDK házi konferencián min. 2–5 hallgatója vesz részt, kiemelkedő eredményeket elérve. A 2013-as OTDK-n két hallgatója közül az egyik szekciójában 2. helyezést ért el, 3 a DUE-n dolgozó doktorandusz, illetve doktorjelölt témavezetését végzi.

Dr. Bacsá-Bán Anetta főiskolai docens, Tanárképző Központ. Tizenhat év alatt közel 100 hallgató szakdolgozati és kb. 20–25 hallgató tudományos diákköri témavezetője, a hallgatói kutatásokhoz tartozó szakmai kollégiumi munkában több éve résztvevő, a Pedagógiai és Kommunikációs Szakkollégium oktató vezetője, koordinátora és mentora is volt.

Dr. Varga Anita főiskolai docens, Társadalomtudományi Intézet, a Gazdálkodástudományi Szakmai Kollégium vezetője és koordinátora, a helyi és országos TDK konferenciákon nagy számban vesznek részt hallgatói kiemelkedő sikereket elérve. Legutóbbi sikerük a 2015. évi OTDK konferencián Gazdaságtudományi Szekcióban hallgatói különdíjat kaptak

Dr. Kővári Attila, tanszékvezető, főiskolai docens, Műszaki Intézet. Oktatási feladatai mellett mindig nagy hangsúlyt fektetett a tehetséges és szorgalmas hallgatók támogatására, mely közös munka számos országos elismeréssel, publikációkkal párosult. Hallgatója a 2015. évi Országos tudományos Diákköri Konferencián, Műszaki Tudományi Szekcióban I. helyezést ért el (A tehetséggondozásban kiemelkedő oktatók folytatott mélyinterjú alanyainak bemutatása, Dósáné, 2016).

Dr. Pázmán Judit, tanszékvezető, főiskolai docens, Műszaki Intézet, Oktatási feladatai és kutatómunkája mellett igyekszik a hallgatókat kiemelni és bevonni a kutatásaiba és az elért eredményekből TDK-dolgozatok készítésére sarkallja őket. Hallgatói közül voltak akik OTDK-jelölést kaptak.

AZ OKTATÓI INTERJÚK TÉMAKÖREI ÉS A KAPCSOLÓDÓ VÁLASZOK

A hallgatók kiválasztásához kapcsolódó módszerek

A hallgatók kiválasztásánál szinte valamennyi oktató a személyes találkozások fontosságát említi. A kurzusokon részt vevő, érdeklődő, logikusan gondolkozó hallgatókat szólítják meg. Igyekeznek a hallgató érdeklődési köréhez nagyban kapcsolódó témát felajánlani és közös munkára invitálni. Az esetek viszonylag kis százalékában kerül sor a hallgatók általi személyes megkeresésre, ezek általában nagyobb OTDK-s sikerek után fordulnak elő. Ebből is látszik, hogy a kiemelkedő teljesítmények népszerűsítése, bemutatása a többi hallgató számára milyen nagy jelentőségű. Speciális megközelítése a kiválasztásnak, amit Varga Anita képvisel, a gyengébb képességű hallgató kiválasztásával, és mentorálásával. Az ő sikerei is bizonyítják, hogy a képességek fejleszthetők és megfelelő motiválással és kitartó munkával jó eredmények érhetők el akár a részképesség-zavarral rendelkező hallgatók esetén is.

A kiválasztott hallgatók motivációját biztosító eszközök

A motiválás területén már vannak különbségek, a motiválás nagyban függ a kiválasztott hallgató személyiségétől. A maximumot akkor lehet kihozni egy hallgatóból, ha sikerül *olyan feladatot adni a számára, ami egyben az ő hobbjá*, így a belső motivációját is ki lehet használni, amikor élvezi azt, amit csinál és a tudományos tevékenységet nem tekinti munkának. Továbbá lényeges szempont, hogy a hallgató csak akkor lesz igazán motiválva, ha látja, hogy a konzulensére számíthat, segítségére van, útmutatást ad számára, a konzulens példát tud mutatni neki, hozzáállásával és tudásával egyaránt. *A példamutatás* mellett fontos a dicséret, a hallgató pozitívumainak kiemelése. Ahogy az elhangzott, a motiváció fenntartásában fontos a folyamatos, minél magasabb, írásban is átadott elismerés, *oklevél*, hogy a hallgató folyamatosan érezze, hogy pozitívan gondolkodik rá, számítanak rá és hogy a kiemelkedő teljesítményét így majd dokumentumokkal is alátámasztva *beírhatja az önéletrajzába*, amikor majd pályázik valahova. Amennyiben rendelkezésre áll forrás pályázati tevékenység vagy intézményi keret felhasználásával, akkor a versenyeken kiemelkedő teljesítményt elérő *hallgatók anyagi elismerése* is motiváló lehet. Kővári Attila oktató megközelítése, miszerint: a pénz a tehetségtelen hallgatókat motiválja, a tehetségeseket pedig az elismerés és a lehetőség a továbblépésre. A hallgatók gyakran küzdenek anyagi nehézségekkel, egy a kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatóknak szánt **ösztöndíj**, megoldhatná ezt a problémát. Bizonyos tárgyak esetén, amennyiben az adott kurzus sajátosságai lehetővé teszik, *a hallgatói többleteljesítmény plusz pontok formájában beszámítható a végső érdemjegyebe*. Több hallgatót ezzel lehet a kezdetekben leginkább motiválni, majd, ha megérik a siker ízét, egy-egy kiemelkedő teljesítmény elérésével, akkor már könnyebb őket további munkára ösztönözni. A kiemelkedő teljesítményű hallgatóknak *publikálási lehetőséget* kell biztosítani és *részvételt*, akár nemzetközi konferenciákon.

A tehetséggondozó program fejlesztéséhez kapcsolódó javaslatok

- A Tehetséggondozó Programban végzett tevékenység igazolására egy egységes igazoló lap bevezetése szükséges.
  - A munkatapasztalat beszámításának mintájára lehetőséget kell biztosítani a szakkollégiumi munka beszámítására a hallgató értékelésébe a konzulens/mentor javaslata alapján.
  - Be kell vonni az ipari partnereket a tehetséggondozás folyamatába, ennek segítségével a hallgatókat havi ösztöndíjban kell részesíteni.
  - Meg kell erősíteni a hallgatók beintegrálását a kutatási feladatokba, publikációs tevékenységekbe.
  - Lehetőséget kell biztosítása a tudományterületükön kiemelkedő előadók meghívására, a hallgatók motivációjának erősítése érdekében.
  - Fokozni kell a levelezős hallgatók programba történő bevonását.
  - Több lehetőséget kell biztosítani a tehetséggondozottak életpályájának a bemutatására.
  - Biztosítani kell, hogy az a hallgató, aki OTDK-n kiemelkedő eredményt ér el, annak ne kelljen szakdolgozatot védenie.
  - Fokozni kell a legtehetségesebb hallgatók konferenciákon való részvételét.
  - Biztosítani kell a kedvezményes tanrend a tehetséggondozásban kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók számára.
  - A több fórumon eredményt elért, tehát már bizonyított hallgatók, a konzulensek vezetésével hozzáférhesse-nek bizonyos összegekhez, amit a további publikációk finanszírozására, konferencián való részvételre és esz-közvásárlásokra fordíthatnak.
  - A kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatókat konzultáló konzulens erkölcsi és anyagi elismerésekkel illet-ni, továbbá gyorsított előmeneteli lehetőséget biztosítani számára (pl.: Egyetemi tanári pályázat beadásának támogatása).
  - Biztosítani kell, hogy az a konzulens, aki a hallgatóival több eredményt ér el (versenyeredmények, közös pub-likációk stb.), az elért eredmények függvényében, több forrást kaphasson. A forrás elsősorban ne bérkifizé-tést, hanem a hallgatóval közös kutatások folytatását, eredmények megjelentetését biztosítsa.
  - A mentorok szerepe kulcsfontosságú, így szükséges képezni, fogékonnyá tenni és ösztönözni őket az új ku-tatási eredmények integrálására a napi munkába.
  - Órakedvezményt kell biztosítani a mentornak.
  - Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a végzett hallgatók előadásaira, saját kutatási eredményeik publikálására.
- (A tehetséggondozásban kiemelkedő oktatókkal folytatott mélyinterjú-alanyok válaszainak összegzése, Dósáné, 2016).

HALLGATÓI INTERJÚ RÉSZTVEVŐI, TÉMAKÖREI ÉS A KAPCSOLÓDÓ VÁLASZOK

Az elmúlt években a tehetséggondozásban kiemelkedő teljesítményt elért hallgatókkal interjú készült. Interjú módszerével megkérdezésre került 6 fő végzett, illetve aktív hallgató. A megkeresés e-mailben történt, az inter-júalanyok írásban válaszoltak a feltett 4 db kérdésre (2. számú melléklet).

A kutatásban az alábbi kiemelkedő eredményt elérő hallgatók szakmai előmenetelének bemutatása és véleménye került feldolgozásra:

Agócs Mihály: A főiskolai tanulmányait Bsc képzésben Gépészmérnök szakon végezte. 2015-ben az Óbudai Egyetemen megrendezett Országos Tudományos Diákköri Konferencia Műszaki Tudományi szekciójában I. helyezést ért el, valamint ugyanezen a konferencián a Rektori Konferencia tudományos bizottsága különdíját kapta.

Katona József: A főiskolai tanulmányait Bsc képzésben Mérnök-informatika szakon végezte. Az alapképzés éve alatt, a kiváló tanulmányai jóvoltából kétszer nyerte el a Köztársasági Ösztöndíjat (2009/10-2010/11), 2011-ben, a Dunaujvárosi Kistérségi Innovációs Díjat, 2012-ben a Méréstechnikai Automatizálási és Informatikai Tudományos Egyesület (MATE) az alapképzésen írt szakdolgozata országos verseny keretein belül II. helyben részesítette. 2015-ben az Országos Tudományos Diákköri Konferencián - I. helyezést ért el (Óbudai Egyetem, Műszaki Tudományi Szekció, Budapest).

Vidáné Varga Tímea: Andragógia BA szakon felnőttképzési szervező és személyügyi szervező szakirányon végzett. Főiskolás éve alatt fontosnak tartotta a tudományos tevékenységekben való részvétel, alapító tagja és koordinátora volt a DF Paletta Kulturális szabadegyetemnek. Tanulmányai utolsó két évében tagja volt a Pedagógiai és Kommunikációs Szakmai Kollégiumnak. 2013-ban II. helyezést ért el a XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencián.

Gyenge Alexandra: 2015 januárjában végzett Bsc Műszaki Menedzser minőségirányítás szakon. Először, mint a Gazdálkodástudományi szakkollégium tagjaként, majd alelnökeként vette ki a részét a közösségi élet szervezéséből. A szakkollégiumi sikereinek és aktivitásának köszönhetően rektori elismerésben, Kiemelt ösztöndíjban, és Köztársasági ösztöndíjban részesült a végzése évében.

Kiss Gábor: 2015 januárjában végzett Bsc Műszaki Menedzser levelező tagozaton. A 2015-ös OTDK Gazdaságtudományi szekciójában Takács Zoltánnal közösen különdíjat kaptak.

Takács Zoltán: 2015 januárjában végzett Bsc Műszaki Menedzser levelező tagozaton. A 2015-ös OTDK Gazdaságtudományi szekciójában Kiss Gáborral közösen különdíjat kaptak.

Az interjú témakörei:

- A tehetséggondozó programba történő bekapcsolódás mikéntje.
- A tehetséggondozó program szerepe a sikerek elérésében.
- A hallgatók által megfogalmazott legfőbb motivációk.
- Fejlesztési javaslatok a tehetséggondozással kapcsolatban.

A tehetséggondozó programba történő bekapcsolódás mikéntje

Az interjúalanyok a tehetséggondozó programról különböző fórumokon értesültek. A legtöbb tanáraiktól hallottak a lehetőségekről, közvetlenül leendő konzulensük tájékoztatta őket, vagy egy őket oktató tanár hívta fel a figyelmüket a TDK-munka előnyeire, de volt olyan levelezős hallgató, aki nappalis társaitól hallott róla. „Legelőször Nagy Bálint tanár úrtól hallottam róla Matekematika I. gyakorlaton, nagyon megtetszett, amikor mesélt a TDK-munka előnyeiről. Akkor elhatároztam, hogy mindenképpen szeretnék én is TDK-munkát végezni. Körbe érdeklődtem a felsőbb évesektől illetve a tanároktól, hogy hol van lehetőség TDK-munka végzésre az intézményen belül és sokan Pór Gábort ajánlották.” (6-os interjúalany)

„Néhány oktató fontosnak tartotta, hogy tájékoztasson bennünket a lehetőségeinkről, többek között a TDK-ról is. A leglelkesebben Cserné Dr. Adermann Gizella agitált bennünket, ő volt, akinek a legtöbbet köszönhetek a tanulmányaim és az elért sikereim kapcsán.” (11-es interjúalany)

„A TDK programról először a nappali szakos hallgatóktól hallottam, amikor egy félét együtt tudtunk készíteni” (10-es interjúalany)

Egy hallgató számolt be arról, hogy a tehetséggondozó programba a szakkollégium révén kapcsolódott be.

A tehetséggondozó program szerepe a sikerek elérésében

A program többféle lehetőséget kínált a hallgatók részére. Többen a konferenciákon való részvétel lehetőségét tartották kiemelten fontosnak.

„A versenyek lehetőséget nyújtanak abban, hogy a hallgatók megmérethessék tudásukat, visszacsatolást kaphassanak. A különféle ösztöndíjak, a konferenciákon való részvétel elősegítésére nyújtott anyagi támogatás is jelentős segítséget biztosított abban, hogy a tanulásra és a tudományos tevékenységre koncentrálhassanak.” (11-es interjúalany)

Lehetősége nyílt a hallgatóknak különböző képzéseken, tréningeken való részvételre, ami a tanórákon felüli ismeretek szerzését tette számunkra lehetővé.

„A tehetséggondozás során lehetőségem nyílt képzéseken és tréningeken való részvételre, melyek témaválasztéka rendkívül széles palettán „mozgott” és melyek keretén belül olyan ismeretekre tehettem szert tanárain révén, melyekre a tanórák keretén belül nem térhettünk volna ki.” (7-es interjúalany)

Fontosnak tartották megemlíteni a Dunakavics online folyóiratban részükre felajánlott publikálási lehetőségeket.

„Egyik legnagyobb lehetőségnek a TDK és tehetségnapi szereplések mellett a Dunakavics című online folyóiratban történő publikálási lehetőséget tartom, mely egy nagy elismerés volt, mind a választott témának, mind természetesen nem utolsó sorban a konzulensemmel közösen elért sikere munkának.” (7-es interjúalany)

A hallgatók által megfogalmazott legfőbb motivációk

Mindegyik hallgatóról elmondható, hogy erős belső motivációval rendelkeznek, kiemelkedő a szakmai érdeklődésük és maximalisták a feladatok végrehajtásában, amihez megkapták mentoraiktól a kellő támogatást.

„A szakmai képességek fejlesztése, nemzetközi szintű szakmai elismerés és a doktori fokozat megszerzése” (8-as interjúalany)

„A kemény munka megkoronázásaként elért siker volt a legnagyobb motiváció. Az az érzés mikor heteken keresztül dolgozik az ember a konzulense iránymutatása mellett és habár kezdetben elképzelni sem tudja hogyan fog összeállni, mégis végül testet ölt az elkészült kutatómunka.” (7-es interjúalany)

„Sikereim elérését mentoromnak köszönhetem elsősorban. Ő volt az aki segített abban, hogy ne elégedjünk meg a könnyebb úttal, hanem hozzuk ki magunkból a maximumot.” (10-es interjúalany)

„Vitathatatlanul mentoromtól kaptam a legtöbb motivációt, biztatást, munkára ösztönzést. Nélküle biztos nem jutottam volna el idáig és nem végeztem volna ilyen minőségi munkát a tanulmányaim során.” (9-es interjúalany).

Fejlesztési javaslatok a tehetséggondozással kapcsolatban

A hallgatók a legfontosabbnak a program kínálta lehetőségekről a bővebb és még a képzési idő korai szakaszában történő tájékoztatást tartják. A tájékoztatást érdemes lenne olyan hallgatóknak, illetve már végzett hallgatóknak tartani, akik meg tudják osztani jó tapasztalataikat a többiekkel, ösztönözve ezzel őket a tehetséggondozó programhoz való csatlakozásra.

„Valamilyen formában el kell juttatni a hallgatókhoz az intézményen belüli TDK-lehetőségét és meg kell velük értetni, hogy azzal a pluszenergia-befektetéssel csak nyerni fognak a későbbiek során.” (6-os interjúalany)

„Mindenképpen fontos a pozitív példák állítása az egyetemisták felé, hogy a szakkollégiumi tagság és a tehetséggondozói programban való részvétel mennyiben segítheti a későbbi elhelyezkedésüket a munka világában is.”

Összességében elmondható, hogy a tehetséggondozó programba történő bekapcsolódás mindegyik hallgató esetén az oktatók tájékoztató tevékenységének volt köszönhető. Mindegyikük rendelkezett belső motivációval, érdeklődést mutattak a tudományos kutatások irányában. A sikereiket a mentoraik elhivatottságának, példamutatásának, magas szakmai ismeretének és saját kitartásuknak, szorgalmuknak és elhivatottságuknak tulajdonítják. A program lehetőséget biztosított konferenciákon való részvételre, ami növelte szakmai tapasztalatukat, publikációs megjelenéseket biztosított számukra. A levelezős hallgatók bevonása a tehetséggondozásba új irányt mutat. Az elért eredmények (2015 OTDK 2 db első és 1 db harmadik helyezés és különdíj) azt igazolják, hogy mindenképpen érdemes foglalkozni a levelezős hallgatók tehetséggondozásba történő bevonásával. A jövőben figyelni kell a részletesebb tájékoztatásra (A tehetséggondozásban kiemelkedő hallgatók interjúinak összegzése, Dósáné, 2016).

Eredmények és fejlesztés további irányzatai

A tehetséggondozó program működéséhez felhasznált módszerek, eszközök és eredmények az alábbi 7-es számú táblázatban kerülnek összefoglalásra:

7. táblázat: A tehetséggondozó program működése során felmerülő tevékenységek besorolása.

Módszer	Eszköz	Eredmény
A kapcsolatok személyes és szakmai egyaránt működnek a partnerek között.	A projekt célkitűzései és eredményei hozzájárultak a közreműködők szakmai tevékenységének folyamatos fejlesztéséhez.	Problémafelismerő képesség, probléma-elhárítás.
Az információáramlás időnként esetleges ezért a bevezetett ülésezési rend hatékonyan működtethető.	A TDK-mozgalom népszerűsítésében a hallgatók indikátor szerepének jelentős szerepe van.	Kommunikatív viselkedés.
A bizalmi légkör feltételeinek kialakítása megtörtént.	A szakkollégium céljainak és jövőképeinek alkotóelemeinek és eredményes kommunikációjának működtetése történik.	Összeszedett gondolatok, összefüggések meglátása.
Az elkészült szakmai anyagok fejlesztése folyamatosan történik.	Az alapvető szervezeti rendszerek sajátosságainak és feltételeinek valamint a hallgatók személyiségében rejlő lehetőségek felismerése folyik.	Stratégiák meghatározása.
	A megvalósításba bevont hallgatók elhivatottan végzik a munkájukat.	Optimális döntéshozatalra való törekvések.
	Az intézményi folyamatmenedzsment hatékonyan működik a közreműködők felhasználják az eredményeket.	Életmódbeli változások.
		Kreativitásbeli javulás, konvergens és divergens tulajdonságok összehangolása, munkában való alkalmazása.
		Originalitás, egyéni megoldások.
		Fluencia, hatékonyság, könnyebben előtörő gondolatok.
		Flexibilitás, szellemi rugalmasság, szempontváltás képessége.

A hatékonyság a szervezeti problémák kezelésben és csapatmunkában egyaránt erősödött. A folyamatmenedzselés minden szinten pozitív tendenciát mutat. A kompetenciafejlesztő kurzusok eredményeinek visszacsatolása a képzés folyamatába a tantárgyak tematikáinak fejlesztésén keresztül valósul meg. A szakkollégiumok tehetséggondozás-rendszerének eredményes működése érdekében jövőbeni cél a szabályzat készítése és integrálása az intézményi folyamatokba. Az eredmények kiszélesítése és fenntarthatósága érdekében a jó gyakorlatok, a tehetséggondozásban alkalmazott módszerek az elkövetkezendő félévekben meghirdetésre kerülő kurzusokba is beépítésre kerülnek.

Az eredmények fenntarthatóságának alapját a következő felsorolás összegzi:

- A szakkollégiumi rendszer szabályozott működtetése.
- Egységes eljárásrend alkalmazása minden szinten.
- Korszerű pedagógiai és vezetési módszerek alkalmazása.
- PDCA-ciklus működtetése.
- Partneri kapcsolatok kialakítása más intézetekkel.
- A hallgatók részvételi hajlandósága a tárgydőszakban pozitívan változott.
- A hallgatók a honlapon és a közösségi portálon problémamentesen követik nyomon a program megvalósulását.
- A megmutatkozó eredmények és az elkezdett disszeminációs törekvések a folyamatot tevékenyen előmozdítják.
- A DF által szervezett TDK-konferencia, valamint a tanórán kívüli és speciális képzések tartalma és formája mind a hallgatók mind a közreműködők részéről pozitív előremutató jellegű értékelést kapott.

A diákhagyományok szerepe a hallgatók lemorzsolódásának csökkentésében

A Dunaújvárosi Egyetemen speciális közösségépítő és összetartó motívumot lehet azonosítani, ez pedig a „Selmeci-hagyományok” ápolása. Az 1700-as évekből eredő, a selmecbányai bányászati iskolához köthető hagyományok gondozása az egyetem hallgatói és oktatói közötti kohézió megteremtésében, közösségépítésben tölt be meghatározó szerepet. (A Selmeci Diák Hagományőrző Portál (selmeciszellem.hu))

A MAGYAR MŰSZAKI FELSOÓKTATÁS KIALAKULÁSA ÉS TÖRTÉNETE

A műszaki felsőoktatás születése – Bergschola (1735–62)

A 18. században a természettudományok fejlődése és az ipari forradalom hatására a bányászat fejlődésnek indult. Megjelentek a modern bányagépek, kitermelési eljárások. A technológia fejlődésével az akkori bányászati oktatás nem tudott lépést tartani. Az oktatás céhes rendszerben folyt, annak ellenére, hogy az udvar már felismerte a bányászati képzés jelentőségét. Az egyes tanulók képzését a kamara finanszírozta. Ezeket a tanulókat nevezték expectansoknak (gyakornok). (Más szakmáknál, a céhmesternél tanuló diáknak kellett fizetnie, hogy elsajátíthassa a mesterséget.)

A bécsi udvari kamara 1735. június 22-én kelt leiratában meghatározza egy Selmebányán felállítandó, joachimsthal mintára működő iskola tantervét és működését. A leirat pontosan szabályozza a Bergschola működését: megszabta tanulóinak számát (8 hallgatóval indult), kijelölte az oktatókat, meghatározza a tananyagot, a tanulmányi rendet, a tanulókkal szemben támasztott követelményeket. Ez a dátum tekintő a műszaki felsőoktatás megszületésének.

Academia Montanistica (1762–1846)

1761–62 telén Johann Thaddaus Peithner, a csehországi bányászati és pénzügyi hivatal levéltárosa részletes javaslatot nyújtott be a „mineralógiai tudományok” cseh királyságban történő bevezetéséről. A négy évfolyamos képzésre megfelelő előtanulmányokkal (filozófiai, jogi) rendelkezők jelentkezhetnek volna. Az általa elképzelt oktatás elméleti jellegű és célú lett volna, helyszíne Prága (bányavidékektől távol). Peithner nem műszaki szakembereket kívánt képezni, hanem a bányászat fontosságát felismerő, hivatalnokokat, tisztségviselőket.

Döntés született, melyben elrendelték a selmebányai Bergschola akadémiává alakítását Academia Montanistica néven, melynek célja bányász és kohász műszaki szakemberek képzése az egész birodalom számára.

A tanterv lényege a következő: laborgyakorlatokkal egybekötött képzés, ahol a hallgatók kipróbálhatják a tanultakat. A hallgatók negyedévente vizsgáztak, és félévkor, valamint év végén fővizsgát tettek a főkamagrófi jelenlétében. A képzés továbbra is kétéves maradt, az oktatás nyilvános és ingyenes volt, a beiratkozás feltétele korábbi egyetemi vagy „filozófiai” tanulmányok igazolása vagy ebbéli ismeretek bizonyítása a Bécsi Egyetem matematika professzoránál. A módszer olyan sikeresnek bizonyult, hogy az 1794-ben létrejött francia „műszaki egyetem” a selmebányai oktatási rendszert vette alapul.

Berg- und Forstakademie (1846–1867)

Az 1830-as évek szakmai, tudományos és ipari követelményeinek már nem felelt meg az 1770 óta lényegében változatlan szervezeti keretek között működő szakemberképzés. A sors játéka, de a változásokat nyilván meggyorsította, hogy néhány vezető professzor ebben az évtizedben esett ki az akadémiai oktatásból. A földtani és gépészeti oktatás korszerűsítése is szükségessé vált.

Az Akadémia az 1848–49-es szabadságharc idején

Az Akadémia fejlődését az 1848–49-es forradalom és szabadságharc és az azt követő megtorlások állították meg, súlyos válságba sodorva a tanintézetet.

A Felelős Magyar Minisztérium megalakulásával a hazai bányászat-kohászat irányítása a Magyar Pénzügyminisztérium feladata lett, s a megtermelt értékek fölhasználásáról a magyar kormány döntött. A bányászat és a kohászat alapvető feladata a Magyar Honvédség felfegyverzése lett.

Az Akadémiát, mint a közjó célját szolgáló tanintézetet, a magyar Vallás- és Oktatásügyi Minisztérium alá rendelték, magyar állami intézménnyé nyilvánították. A hivatalos nyelv – mind a bányagazgatásban, mind az oktatásban – a magyar lett.

Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Akadémia (1868–1904)

A Kiegyezés után az Akadémia újra magyar állami intézmény lett, valamint 1868-ban rendeletileg bevezették a magyar oktatási nyelvet, a rendelet azonban szaknyelv hiányában csak 1872-ben léphetett hatályba.

Változott a szervezeti felépítés és a szakok száma is. Tizenkét bányász és kohász tanszék, valamint 3 erdészeti tanszék kezd meg ekkor működését.

Az erdészeti képzés ekkor már teljes egészében magyarul folyt, de a bányász és kohász szakokon mindez megvalósíthatatlan volt, hiszen továbbra is hiányzott a magyar szaknyelv. Amit a nyelvújítók elvégeztek az irodalmi nyelv „korszerűsítésével”, azt a műszaki nyelv esetében az Akadémia oktatói vállalták magukra. A szaknyelv megteremtésének vezéralakja Kerpely Antal volt 1877-ben megjelent *Vaskohászattan* című szakkönyvével, őt tekintjük a magyar műszaki nyelv megteremtőjének.

Utolsó Selmeci évek, költözés Sopronba

Az Akadémia 1904-ben új nevet kapott: Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Technikai Főiskola. Ezzel együtt a képzési idő négy évre emelkedett, új tanszabályzatot vezettek be, új tanszékek létesültek.

Az új székhely Gödöllőt és Budapestet megelőzve Sopron lett. Itt sem volt azonban biztos a Főiskola helye, hiszen fennállt a veszélye, hogy Sopront egy évvel később Ausztriához csatolják. Az, hogy Sopron végül magyar város maradt, az nem utolsósorban a hallgatóknak volt köszönhető. Az osztrák csendőrök elindultak átvenni Sopron irányítását 1921. szeptember 8.-án, de a főiskolások az Ágfalvi csatában megállították őket. A harcmezőn két főiskolás halt hősi halált: Szechányi Elemér bányamérnök- és Machatsek Gyula erdőmérnök hallgató. Az intézmény Sopronba telepítése is hozzájárult ahhoz, hogy a decemberi népszavazáson a város Magyarország része maradhatott. A két világháború között többször nevet váltott az intézmény. 1923-ban Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola, majd 1934-ben a főiskolai tanács határozott tiltakozása ellenére Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karrá minősítették vissza a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Közgazdaságtudományi Egyetem részeként.

Az Alma Mater részekre hullása a II. világháború után

A kommunizmus iparosítási törekvéseit és politikai céljait szem előtt tartva 1949-ben létrehozták Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemet Bányamérnöki, Kohómérnöki, és Gépészmérnöki Karokkal. Sopronban ezalatt – 1957-ben – létrehozták a faipari mérnökképzést. Az intézmény neve 1962-től Erdőmérnöki és Faipari Egyetem, 1996-tól Soproni Egyetem, 2000-ben pedig a Nyugat-Magyarországi Egyetem részévé vált. 1972-től működik Székesfehérváron az Erdőmérnöki és Faipari Egyetem Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kara, így – Dunaújvárossal együtt – ezen négy város felsőoktatási intézményeit tekintjük a *Selmeci Akadémia utód-intézményeinek*, örököseinek.

Ezen intézmények mai neve:

- Nyugat-Magyarországi Egyetem Soproni Egyetemi Karok
- Nyugat-Magyarországi Egyetem Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar
- Miskolci Egyetem
- Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújvárosi Egyetem (2016)

A Dunaújvárosi szakok mindegyike átvette az ősi Kohász szaktól a selmeci diákhagyományokat.

AZ ELSŐÉVES HALLGATÓK ISMERKEDÉSE A HAGYOMÁNYOKKAL

A dunaújvárosi felsőoktatásba bekerült elsőéveseket, beiratkozásuk alkalmával az idősebb felsőéves szaktársaik várják minden alkalommal. Elsősorban a már a hagyományokban kellő jártasságot elért és felavatott felsőévesek azok, akik jó szándékkal, – néha tréfás szigorral segítik a gólyákat, akik ebben az esetben balekok névre hallgatnak –, bevezetik a felsőoktatás rendszerébe.

Az egyetemi (főiskolai) életben minden évfolyamnak megvan a maga szerepe, helye a hierarchiában. *Setét pogány*, aki nincs megkeresztelkedve. *Büdös balek*, aki már megkeresztelkedett ugyan, de még elsőéves. A *balek*nek még nagyon sokat kell tanulnia, hogy igazi *bursch* (hagyományörző) legyen. *Kohlenbrenner* (szénégető), aki másodéves megkeresztelt hallgató. Az elnevezés onnan származik, hogy az akadémisták másodéven tanultak vegytant, mikor is mesterséges úton állítottak elő szenet. A harmadévesek – akik legalább két éve keresztelkedtek – az *Isteni Fényben Tündöklő Dicső Firmák*. A balekság segítői, a gyengébb nem legfőbb támaszai; nekik lehet keresztgyerekek, és közülük kerülnek ki a *Valéta Bizottság* tagjai. Aki több időt tölt el a keresztségben az intézmény, illetve más selmeci utódintézmények falai között, mint a képzési idő, azt nevezik *Veteránnak*. Régen végzett *Firmák* a *Veteranissimusok*, *Ultra Supra Veteránok*.

A *Firmák*nak meg kell győződnie arról, hogy az új jövevény érdemes-e a gondoskodásra, be tud-e illeszkedni a közösségbe.

Dunaújvárosban a *balekfogadás* a gólyatáborban történik, ahol a balekjelöltek az egyéb programok mellett még csak ízelítőt kapnak a Selmeci Hagyományokból. Az igazi tanulás az első balekokítással kezdődik. A balekokítást úgynevezett tanszékek, daltanulások, valamint a kiscsoportos kocsmai beszélgetések teszik teljessé. Az utolsó balekokításra valamennyi balekjelöltnek fel kell kérnie az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Firmák Karából egy keresztapát és egy keresztanyát.

Ők lesznek azok, akik mindenben segítik a gyámolatlan balekot. A keresztgyerek-keresztszülő kapcsolat hagyományunk egyik legszebb eleme, általában a balek és a keresztszülő közötti kapcsolat a diplomázás után is megmarad.

Többször előfordult már az is, hogy a keresztszülő segített a friss diplomásnak az elhelyezkedésben. Az okítások végeztével balekvizsgára kerül sor: először írásban, majd szóban. A Balekkeresztelő Szakestélyen válik a setét pogányból büdös balek. Ezáltal továbbra is a hierarchia legalján marad, de hordhat szakgyűrűt, egyenruhát, eljárhat szakestélyekre, egyszóval teljes jogú tagja lesz a közösségnek, amit alias neve és keresztlevele is bizonyít.

A HAGYOMÁNYOK TISZTELETE ÉS A HIVATÁSTUDAT

A selmeci diákhagyományok Sopronba, majd Miskolcra, és Dunaújvárosba költözése után is fennmaradtak, sőt további helyi elemekkel bővültek, és a mai napig élnek a hallgatóság körében.

Ezen hagyományok része többek között az egyenruha-viselet, a napjainkban is szigorú szabályok szerint szerveződő diáktársaságok működése, a társaságok által rendezett, meghatározott ceremóniák szerint zajló szakestélyek, a daloskönyvekben összegyűjtött diáknóták, valamint a nótázás, a valétálás (búcsúzás) szokása, mely utóbbihoz a Szalamander (fáklyás felvonulás a városban) és a valétabál eseményei tartoznak.

A külsőségeken túl azonban sokkal fontosabb az a belső tartalom, amit „selmeci szellemnek” neveznek, és amelynek legfőbb jellemzői a vidámság, a barátság, a közösségtudat, a hivatásszeretet, és a hazaszeretet. A selmeci diákhagyományok a régi, pozitív minták felelevenítése és továbbörökítése révén az oktatási intézményhez való erősebb kötődést is erősítik, és bensőséges kapcsolatot teremtenek a felsőbb évesek és fiatalabb társaik között.

2014. szeptember 19-én a selmeci diákhagyományok, azaz a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia diákhagyományainak továbbélése a jogutód intézményekben (Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem, Dunaújvárosi Főiskola), felvételre került a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékére, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottsága javaslata alapján. Az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékének részévé választották a „selmeci diákhagyományokat”.

HAGYOMÁNYŐRZÉS ÉS DUE KÉPZÉSÉNEK KAPCSOLATA

A Dunaújvárosi Egyetem, kiemelt feladataként kezeli hallgatói sikerességét. A kialakított szakmentortanári rendszer, a diákhagyományok támogatása, a Hallgatói Önkormányzat, mind egy-egy eleme az intézményi gondoskodás lehetőségének. Az intézmény szellemiségének egyik alapja, hogy segítse hallgatóit az ismeretek befo gadásban, próbálja minimalizálni a kudarckokat, buktatókat, biztosítson az egyén számára olyan lehetőségeket, amelynek eredménye a sikeres diploma megszerzése. Fontos megjegyezni azt is, hogy a felsőbb évesek által kialakított szoros személyes kapcsolat sokkal több információt képes biztosítani a hallgatóról, ezáltal a hallgatói „sikeressége” biztosabb lábon áll. Jól kiegészítheti az intézmény által hivatalosan is működtetett a hallgatói lemorzsolódást csökkentő hivatali szervezetei kereteit.

A diákhagyományok képviselői mindig is számíthattak, az intézetigazgatók, és az intézmény felső vezetésének támogatására. A hagyományos érdekvédelem, és a diákság szervezése mellett fontos eleme volt a hallgató hagyományőrző valétabizottságok támogató szervezésének, az elsőévesek fogadása, beirakozása, bármilyen főiskolai rendezvény, konferencia, vagy akár a diplomaátadás során.

Az utóbbi időben érezhetően megváltozott a hagyományőrzés szerepe. A „Z”- és „Y”-generáció, már kevésbé érzi magáénak a „szertartásjellegű” tanításokat és ismeretátadást, a hagyományok átvételét.

HAGYOMÁNYŐRZÉS, „ÁLLÁSVADÁSZAT”, ALMAMÁTER-ÖREGDIÁK KAPCSOLAT

A friss diplomások egyik igen komoly erőpróbája, a megfelelő állás megtalálása. Az iskolai évek alatt megszerzett tudás, és kompetenciák csak egy része lehet a hallgatók sikeres álláskeresésének, de ugyanolyan fontos az oktatás ideje alatt megszerzett, tapasztalt és emberi kapcsolat is.

A cégek elképzelése és a diákok kompetenciái nem mindig találkoznak a jelöltek lehetőségeivel és alkalmasságával. A már döntési helyzetbe került keresztszülők, célzottan is segíthetik keresztyermeküket vagy hagyományőrző társukat a munkahely megszerzésében.

Fontos tapasztalat az is, hogy az idősebb hagyományőrzők, akik komoly szakmai tapasztalatokkal rendelkeznek, szívesen fogadják az almamáter hívó szavát. A Dunaújvárosi Egyetem elképzelése, hogy volt hallgatóit

bekapcsolja oktatási rendszerébe és tehetséggondozásába. Ezzel is fejleszthető szakkollégiumainak képzési kínálata, a volt öregdiákok gyakorlati tudást és ismereteket adnak át a rendszerben lévő hallgatók számára.

A Dunaújvárosi Főiskola Alma Mater Köre minden évben megrendezi az Alma Mater szakestélyt, melyre a tíz, húsz illetve harminc éve diplomázott hallgatóit várja vissza. Ezen az eseményen lehetőség nyílik bemutatni az intézmény fejlődését, lehetőségeinek változását. Alkalom kínálkozik új kapcsolatok kiépítésére, támogatási lehetőségek feltárására.

KONKLÚZIÓ

A közös tudás, a hagyományok tisztelete, a közös emlékek és rítusok a jó értelemben vett kötődés az alkotó eleme a Dunaújvárosi Egyetem sajátos hagyományőrző tevékenységének. Akik csatlakoznak a hagyományörzéshez, jobban kötődnek az intézményhez, a szakokhoz. Az elhivatott hallgatók bekapcsolódnak a szakkollégiumok munkájába, segítséget nyújtanak a közösségi programok szervezésében és lebonyolításában. Közvetett és közvetlen módon részesei a DUE HASIT-programjának, multiplikátor hatást gyakorolnak hallgató társaikra abban a tekintetben, hogy bizonyos esetekben mintát mutatnak, mind a tudományos kutatás, mind a közösségformálás területein.

A hagyományőrző hallgatók aktívan bekapcsolódnak a DUE beiskolázási tevékenységébe. Különböző programokon mutatják be és népszerűsítik a képzőintézményt, személyes kötődésük segíti a középiskolás hallgatók érdeklődésének felkeltését. Ezen alkalmak során az érintett hallgatók kérdésekre is válaszolnak, ezért általános tájékozottságuk foka felülmúlja a DUE átlagos hallgatóinak tájékozottságát

A középiskolák tehetséggondozó programba történő bevonása

A középiskolások felsőoktatási intézmények tehetséggondozó programjaiba történő bevonásával tudatosabbá tehető a pályaválasztás, megkönnyíthető az átmenet a közoktatásból a felsőoktatásba. A pontos pályaválasztási céllal rendelkező hallgató jobban motivált, cselekvése összhangban van életperspektívájával, kész különböző megpróbáltatásokat elviselni, áldozatot is hozni a felsőoktatási tanulmányai során.

Ez a részkutatás a középiskolák és a felsőoktatási intézmények között korábban is fennálló kapcsolatok feltérképezésével indult. Több oldalról került megvizsgálásra az alkalmazott gyakorlat, saját és más felsőoktatási intézmények képviselői és azok hallgatói kerültek megkérdezésre a középiskolák és a felsőoktatási intézmények között működő kapcsolatokról.

A középiskolák tehetséggondozó programmal, illetve a továbbtanulás koordinálásával foglalkozó tanárainak véleményét is megkérdeztük. Az összegyűjtött információk tükrében egy ajánlás készült, a kapcsolatok javítása érdekében.

Jó gyakorlatnak bizonyult az Egyetemnek a Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskolával közösen létrehozott projektje, mely program összefoglalója megtalálható könyvünk következő alfejezetében. A városban működő 10 középiskola közül a részvételi szándékot jelző 6 középiskola tehetséggondozásban résztvevő tanárával fókuszcsoportos interjú készült (3. számú melléklet). A résztvevők által említett jó gyakorlatok és ajánlások is figyelembe vételre kerültek a középiskolákkal kialakítandó együttműködési tervezet elkészítése során.

A felsőoktatási intézmények középiskolákkal kialakított kapcsolatait online kérdőíves felmérésben kerültek feltérképezésre. 21 egyetem és főiskola kapta meg a kérdőívet, melyek közül 10 válaszolt (4. számú melléklet). A „Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról” témájú kérdőív összesen 17 db kérdést tartalmazott, 12 db nyitott és 5 db zárt kérdés formájában.

A hallgatók körében is történt kérdőíves megkeresés (4. számú melléklet), „Kapcsolat a középiskolák és a felsőoktatási intézmények között” témájú kérdőív 13 db kérdést tartalmaz, amelyből 11 db zárt és 2 db nyitott kérdés volt. A helyi középiskolákkal már hosszú évek óta van kialakult kapcsolata az intézménynek.

Ezidáig a kapcsolat a beiskolázási kampány idejére korlátozódott néhány középiskolával volt tartós szakmai együttműködés. Az intézményi TDK-konferenciákon, illetve az immár VI. alkalommal megrendezésre kerülő Tehetségnapon vettek részt a középiskolás diákok egyrészt hallgatósággént, másrészt előadóként. Tapasztalatok szerint jól szerepelnek az előadásokat vállaló középiskolás diákok. Színvonalas előadásokat tartottak a középiskolájukban

folytatott kutatásaikkal, projektmunkájukkal kapcsolatban. Pozitív visszajelzés érkezett a felkészítő tanárok részéről, a diákok közül többen visszatérő előadókká váltak.

A Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskolával közösen létrehozott „Bánki-projekt” bemutatása

2015. szeptemberében a Dunaújvárosi Egyetem „A” épületébe költözött a Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskola. A felsővezetés felismerte a közös infrastruktúrában rejlő lehetőséget és közös projekt létrehozását kezdeményezte a középiskolával, amely nyitott volt az együttműködésre.

A program célja:

- A középiskolás diákok megismerjék az egyetemet, annak infrastruktúráját, oktatóit.
- Segítségnyújtás a diákoknak a felsőoktatásba történő bejutásban (matematika, fizika, informatika érettségi felkészítés).
- A műszaki és természettudományi tárgyak népszerűsítése a középiskolás diákok körében (népszerűsítő előadások, kísérleti bemutatók, tanfolyamok, műhelygyakorlatok).
- A BDGSZ-tanárok szakmai fejlődésének segítése, a pedagógus életpályamodell elvárásainak megfelelően (közös pedagógiai kutatások, konferenciárésztétel, kedvezményes részvétel a szakvizsgás képzéseken).
- A diákok számára tanórán kívüli programok és igény esetén pszichológiai tanácsadás

Az alábbi négy munkacsoport alakult a program keretein belül:

- Természettudományi és informatikai munkacsoport
- Műszaki munkacsoport
- Nyelvi munkacsoport
- Módszertani munkacsoport

Mind a négy munkacsoportban mindkét intézményből vettek/vesznek részt oktatók/tanárok. Az alábbi tevékenységek zajlanak a munkacsoportokban:

Természettudományi és informatikai munkacsoport

- Az Egyetem felajánlotta, hogy érettségire felkészítő tanfolyamokat indít matematikából, illetve fizikából. Fizika középszintű felkészítőt hirdettünk a BDGSZ diákjainak és a város középiskolásainak heti három órában.
- Tudománynépszerűsítő előadásokat tartanak a diákoknak fizikából („Rendhagyó fizika óra”), és informatikából. Az órák a DUE területén zajlanak, hogy a diákok ismerkedjenek az Egyetem infrastruktúrájával. Az órák célja a fizika és a természettudományok népszerűsítésén kívül a DUE képzéseinek megismertetése.
- Komplex természettudományi verseny rendezése a város középiskolái számára. A DUE biztosítja a zsűritagokat, a későbbiekben pedig részt vesz a szervezésben.
- A BDGSZ-tanárok a *Kutatók éjszakája* c. rendezvénysorozat keretein belül diákokat toboroztak, akik a látott

- kísérletekről jegyzőkönyvet készítettek. A *Kutatók éjszakája* c. rendezvénysorozat sikeres volt, hozzávetőlegesen 120–150 BDGSZ-s diák látogatott a DUE laborjaiba.
- Az Egyetem oktatói fizika órákat tartanak az Egyetem laborjaiban. Ez a program a 11. évfolyam 2. félévében fog megvalósulni. Itt néhány látványos, a tananyaghoz tartozó kísérletet mutatnak be a diákoknak.
  - Rendhagyó órák tartása
    - Tervezett témák:
      - Bankkártyák, elektronikus fizetési módok.
      - Programozás – ProLog intró.
      - IT biztonság.
      - Forenzikus demó.
      - Amikor a kígyó a saját farkába harap... Metaszint-átugrások és paradoxonok a hétköznapi életben és az informatikában.
      - Számítástechnika történet (matematikai számításokkal kiegészítve).
      - Android játékfejlesztési bemutató.
      - Mini és mikro PC-k.
      - Közlekedésbiztonság.
      - Közlekedés és környezetvédelmi kérdések.
      - Fontos teendők a Bányai elvégzése előtt és után, avagy amit a munkáról tudni kell.
  - Informatika szakkör.
    - Java programozási nyelv, és/vagy Android játékfejlesztés témakörből szakkört indítunk az érdeklődő diákok és tanárok számára. A szakkör látogatása mindenki számára ingyenes lesz.
    - Matematika érettségi felkészítő.
    - Matematika felkészítőt indítunk az érdeklődő diákok számára heti 2 órában, 2 csoportban A felkészítő a diákok számára ingyenes.

Műszaki munkacsoport

- A BDGSZ kiegészítő képzései között hosszú ideje szerepel az *Autodesk rajzoló-tervező rendszereinek oktatása*. A DUE hallgatói részt vehetnek a BDGSZ Autodesk Training Center képzéseiben, kiegészítve (nem helyettesítve) a MUG-021 CAD tárgyban tanultakat.
(AutoCAD User (használó, kezelő) nemzetközi képesítés, AutoCAD Expert (szoftverüzemeltető) nemzetközi képesítés, Autodesk Inventor User és Expert nemzetközi képesítések)
Várható előny: Az Egyetem hallgatói egy, vagy több kiegészítő képesítés birtokában léphetnek a munkaerő piacra.
- *CAD-SolidWorks:* A DUE Műszaki Intézete a MUG-021 CAD tantárgy keretében a korszerű, 3D tervezői rendszerek oktatását a *SolidWorks* használatán keresztül oktatja. A BDGSZ diákjai térítésmentesen részt vehetnek a képzésen. Az oktatói és a laborkapacitás rendelkezésre áll. A tananyag online formában is elsajátítható.
Várható előny:
  - a BDGSZ tanulói betekintést nyernek az Egyetemi oktatásba,
  - megismerik egy, a tervezőrendszerek piacán jelentős súllyal rendelkező szoftver használatát, és
  - amennyiben az Egyetemen folytatják tanulmányaikat, a CAD tantárgyat elfogadtathatják.

– *Gyártástechnológia*

A DUE gépészmérnök képzésében a BGDSZ tanműhelyeit gyakorlati képzésre használhatnánk (Gyártástechnológia és a MUG-043 Gyártástervezés, CAM) órakereten kívüli műhelygyakorlat-sorozaton (heti 2 óra), ahol a nem gépészeti jellegű szakközépiskolából érkező hallgatók megismerkedhetnek az alapvető kézi és gépi forgácsolási technológiákkal, valamint a CNC-rendszerek használatával.

Várható előny: A Gyártástechnológia és a Gyártástervezés, CAM-tantárgyak hallgatói sikerességének növekedése.

– *Pneumatika-hidraulika*

A DUE Műszaki Intézete a korábbi években rendszeresen szervezett órarenden kívüli FESTO pneumatika tanfolyamokat, ahol a hallgatók irányítástechnikai ismereteiket kiegészítve különböző szintű FESTO okleveleket szerezhettek. Ezt a lehetőséget a BDGSZ tanulói számára is biztosítható.

Várható előny: A BDGSZ tanulói piacvezető cég kiegészítő képzését igazoló oklevél birtokában léphetnek a munkaerőpiacra.

– *Hegesztés*

A DUE Műszaki Intézete a korábbi pályázati források eredményeképpen jól felszerelt hegesztő bázissal rendelkezik. A BDGSZ tanulói a szakközépiskolai tanterven felül részt vehetnének a DUE által szervezett hegesztőtanfolyamon, melynek célja lehet hegesztő képesítés megszerzése, vagy amennyiben a tanuló a DUE-n folytatja tanulmányait, a MUG-042 Hegesztés tantárgy elismertetése.

Várható előnyök: Munkaerő-piaci előnyszerzés és az Egyetem vonzóvá tétele.

– DUE laboratóriumok

A BDGSZ tanulói alkalmanként a középiskolai tanterv ütemezéséhez igazodva bemutató méréseken látogatást tehetnek a DUE laborjaiban.

– Anyagvizsgálat hagyományos eszközökkel, valamint a Gleeble-szimulátorral.

– CNC-mérőgép, mérőkar, lézerszkennel.

– Elektronmikroszkóp.

Várható előnyök: Szakmai ismeretek elmélyítése, bővítése az Egyetem vonzóvá tétele.

Nyelvi munkacsoport

– A DUE-ra jelentkező hallgatók felkészítése az Egyetemen folytatandó tanulmányaikra.

– A leendő és meglévő magyar és nemzetközi hallgatók közösséggé formálódásának előmozdítása, nyelvismeretük továbbfejlesztése.

– Nyelvi felkészítő tanfolyam az angol és német nyelvi középszintű érettségien gyengébb eredményt elért (2,3) leendő hallgatóknak.

– Nemzetközi Klub, melyet a TTI, az NKI, a HÖK- és a BDGSZ-tanárok működtetnek.

– Tematikus beszélgetések meghívott előadókkal.

– Közös szabadidős tevékenységek (kirándulások, sportesemények stb.) lebonyolítása.

Módszertani munkacsoport

- Havi egy alkalommal szakmai konzultáció lehetősége a BDGSZ diákok számára a felvételihez/itt tanuláshoz kapcsolódó kérdésekben, a „Felsőoktatási tanulmányokhoz szükséges kompetenciák” lista alapján. (magatartási készségek, tanulási készségek).
- Szakirányú képzések
  - A BDGSZ pedagógusainak kedvezményes részvétele a Tanárképző Központ által gondozott szakvizsgás szakirányú továbbképzéseken, valamint a Tanárképző Központ által szervezett és tartott akkreditált pedagógiai-továbbképzéseken.
- Módszertani, szakmai tanácsadás
  - Módszertani, szakmai tanácsadás a középiskolai kollégáknak Tanárképző Központ dolgozóinak részéről: kerekasztal- és műhelybeszélgetéseken, valamint nevelési értekezleten való részvétel előre meghatározott témákban.
  - Mérnökstanár hallgatóknak gyakorlat biztosítása.
  - E-learning anyagok rendelkezésre bocsátása.
  - Közös pedagógiai témájú kutatások lebonyolítása.
  - Szülői értekezletek, fórumok, Igény esetén, meghatározott pedagógiai – pszichológiai témában a TK oktatók részt vennének szülői értekezleten vagy fórumon.
  - Osztályfőnöki óra. Igény esetén, meghatározott pedagógiai – pszichológiai témában a TK oktatói részt vennének osztályfőnöki órákon, külsős szakértőként beszélgetnének a tanulókkal.
  - Közös filmklub szervezése.
  - Gyerekegyetem, A Budapesti Műszaki Egyetem nagy sikerű nyári rendezvényéhez a gyerekegyetem.bme.hu-hoz hasonlóan, az Egyetem és BDGSZ szervezésében nyári napközis tábor formájában a tudományok játékos megismertetése az általános iskolások részére.

A középiskolák javaslatainak feltérképezése

Az Egyetem tervezi a program kiterjesztését a város és a környék középiskoláira. Ennek szellemében már felvettük a Szakképzési Centrumon keresztül a kapcsolatot a környék középiskoláinak igazgatóival, ahol ismertettük az Egyetem új tehetséggondozó programját, a BDGSZ-projekt sikereit és azokat a lehetőségeket, amiket a többi középiskola részére is felkínálunk. Az igazgatók pozitívan nyilatkoztak az eseménnyel kapcsolatban és együttműködési szándékukat fejezték ki.

Dunaújvárosban működő 10 középiskola közül a részvételi szándékot jelző 6 középiskola tehetséggondozásban résztvevő tanárával fókuszcsoporthozos interjú készült összesen 8 fővel. A fókuszcsoporthozos interjú négy kérdésből állt, melyek egy-egy témakört öleltek fel (3. számú melléklet). A beszélgetés megközelítőleg 90 percet vett igénybe, melyről hangfelvétel készült és egy kivonat. A résztvevőkön kívül 1 fő az interjút levezető személy és 1 fő asszisztens vett részt. Az interjú eredményeit a következő fejezet tartalmazza.

AZ INTERJÚ LÉNYEGI MOMENTUMAI ÉS ÖSSZEGZÉSE

A városi középiskolákból a tehetséggondozással és a továbbtanulás koordinálásával foglalkozó kollégákat hívtunk meg egy fókuszcsoporthoz megbeszélésre.

A bemutatkozás során közreadott információk alapján elmondható, hogy az egyes intézmények eltérő helyzetben vannak a továbbtanulással foglalkozó diákok tekintetében, de mindenütt az a cél, hogy a továbbtanulók számát emeljék. A Széchenyi István Gimnáziumban, ahol a továbbtanulás százalékos aránya magasnak mondható, az első helyen megjelölt helyekre való bejutás az első számú cél. A Lórántffy Zsuzsanna Szakközépiskolában elsősorban a vegyész szakirányosoknál tudják elképzelni az együttműködést.

A középiskolák és az Egyetem közötti szakmai kapcsolatok erősítésének lehetőségei:

8. táblázat. A középiskolák és az Egyetem közötti szakmai kapcsolatok erősítésének lehetőségei.

Módszer	Eszköz	Eredmény
A beiskolázási kampány alkalmával előadások megtartása alsóbb éves diákok számára.	Campus túra szervezése végzés előtt álló hallgatók bevonásával (laborok és az intézmény infrastruktúrájának bemutatása) a 11. osztályok számára időpontokban.	OKJ beszámításának lehetőségét ismertetni a diákokkal.
Bizonytalan diákok megerősítése a továbbtanulás tekintetében és segítségnyújtása a felvételi lista értelmezésében.	A stúdió bemutatása, interaktív programok szervezése.	
10-11. évfolyamon a diákok megszólítása az Egyetem hallgatóinak élménybeszámolóival.	Az Egyetemen folyó képzések munkaerőpiaci értékeinek hangsúlyozása.	
11. évfolyamon felmérés készítése pályalkalmassági céllal.	Sikeres „öreg” diákok meghívása a középiskolákba.	
Kapcsolattartók kijelölése a középiskolákban.	A HÖK integrálása a folyamatokba.	

A középiskolai tanárok elvárásai a Dunaújvárosi Egyetem felé:

- Előadások tartása az egyetemről.
- Campus túra egy osztályfőnöki óra keretén belül, aminek az időpontját már év elején egyeztetné a két intézmény, így az osztályfőnökök tervezhetnének vele.

- A laborok bemutatása szaktanárok számára.
- A *Kutatók éjszakája* rendezvény két turnusban történő megtartása, a programok kezdési időpontjának megváltoztatása (kora délután).
- A Tehetségnap és a TDK-konferencia népszerűsítése a középiskolákban.
- A kutatóműhelyekbe középiskolás diákok bekapcsolódása, olyan projektek felajánlása, amibe középiskolások is bekapcsolódhatnak és az itt szerzett ismeretekkel részt tudnak venni versenyeken, ahol az egyetemet is képviselik. A gyengébb képességű diákok bevonása a tevékenységbe.

A középiskolai tanárok szemszögéből sikeresnek tekinthető kapcsolati formák:

- Közvetlen, személyes kapcsolat az egyetem oktatói és a középiskolás tanárok között.
- Bizonyos pályázatok esetén (pl.: Út a tudományhoz) szükséges, hogy legyen egy felsőoktatási befogadó intézmény, az egyetem rugalmasságával könnyebben tudnak pályázni a középiskolák.
- Csapatversenyek szervezése, ahol az első forduló legyen a középiskolákban vagy online, így könnyebben lehet rá diákokat verbuválni.

Egyéb jobbtó jellegű javaslatok:

- Nyitott emelt szintű pl.: olyan fizika órák, amelyekhez a középiskolákban nincsenek eszközök.
- Informatika ismeretek fejlesztése, olyan ismereteket adni a diákoknak, ami az alaptantervben nem szerepel.
- Pszichológiai témájú előadások szervezése középpontban a tehetségek felismerésével, a nehezen kezelhető, ámbár tehetséges diákokkal kapcsolatban.
- Kölcsönös együttműködés keretében a középiskolás tanárok tudását hasznosítani, egy-egy érettségire felkészítő tanfolyam kapcsán.
- Versenyekre laborsegítség adása.
- Laborbemutató szaktanároknak.
- Továbbképzés szervezése középiskolás kollégáknak.
- Közös kutatási lehetőségek felajánlása középiskolás kollégáknak.
- Közös konferenciák szervezése középiskolás kollégákkal.

Az egyetem kínálata a BDGSZ projekt tapasztalatai tükrében:

- Tanulmányi versenyek szervezése.
- Rendhagyó órák (fizika, informatika, stb) tartása.
- Érettségi felkészítő tanfolyamok (matematika, fizika, esetleg informatika) szervezése.
- Bekapcsolódás a tehetséggondozásba (TDK, ill. tehetségnapi részvétel)
- Módszertani, szakmai tanácsadás a középiskolai kollégáknak
- Igény esetén, meghatározott pedagógiai–pszichológiai témában a TK oktatói részt vennének szülői értekezleten vagy fórumon

A fókuszcsoportos interjú feldolgozását követően az alábbi gondolatok kerültek megfogalmazásra:

A témával, azaz a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közti kapcsolatok erősítésével foglalkozni kell és nemcsak azért, mert a Felsőoktatási Törvényben is szerepel, hogy nagy hangsúlyt kell fektetni a hallgatói utánpótlás-nevelésére, hanem mert fontos a megfelelő beiskolázási irány meghatározása. A felsőoktatási intézmé-

nyeknek fontos a felvételi arány növelése, a középiskolák számára pedig a beiskolázhatók, azaz a továbbtanulók számának aránya egy kiemelt mérőszám. Az érdekek tehát egy irányba mutatnak.

Az interjúból kiderült, hogy a megjelent középiskolai tanárok szerint a legfontosabb segítség a középiskolás diákok számára a következők lennének: a beiskolázási kampány már alsóbb évfolyamosoknál is megvalósulhatna, hogy kellő időben juthassanak a diákok megfelelő információhoz a továbbtanulásukkal kapcsolatban, így csökkenhet a bizonytalan diákok száma a továbbtanulások során. A bemutatókat felsőbb éves, illetve már végzett hallgatók élménybeszámolójával lehetne tarkítani, hogy a diákok benyomást kaphassanak a felsőoktatási intézményekben zajló diákéletéről, illetve a képzések munkaerő-piaci értékéről. Campus túra szervezését egyeztetni lehetne külön mindegyik középiskolával az egyéni igényekhez igazodva. Igényük lenne a diákoknak a felvételi eljárás ismertetésére

A középiskolákban oktatók számára is nyújthatnának a felsőoktatási intézmények segítséget. A diákok mellett a tanároknak is lehetne tájékoztatást tartani az egyetem által kínált lehetőségekről, be lehetne mutatni a laborjainkat és a képzéseinket, hogy a tudás birtokában első kézből informálhassák a diákjaikat a továbbtanulás során.

A diákokat már a középiskolai éveik korai szakaszában be lehetne vonni a felsőoktatási intézményeknél működő kutatóműhelyek munkájába és be lehetne számukra mutatni olyan kísérleteket, amiket a középiskolákban felszereltség hiányában nem lehet náluk megvalósítani.

Az együttműködés kiterjeszthető lehet a pályázati tevékenységekre is. Példaként került megemlítésre, az „Út a tudományhoz” című pályázat, amihez felsőoktatási partner közreműködése is szükséges.

Pozitív fogadtatásban részesülne a tanárok részéről, ha ők is bekapcsolódhatnának a felsőoktatási intézmények kutatásaiba, lehetőséget kapva ehhez a publikációik számának növelésére, így a portfóliójuk kibővítésére.

A program sikeres megvalósításához szükséges: A felsőoktatási intézmények által felkínált lehetőségek pontos megfogalmazása, kétoldalú együttműködési megállapodások kötése a középiskolákkal és konkrét kapcsolattartók kijelölése.

A kapcsolatfelvételt követően az együttműködés sikerességét biztosítandó munkaterv került kidolgozásra a tevékenységek pontos ütemezése érdekében.

MUNKATERV KÉSZÍTÉSE A KÖZÉPISKOLÁKKAL KIALAKÍTANDÓ KAPCSOLATOKHOZ

A kapcsolatfelvételt követően az együttműködés sikerességét biztosítandó munkaterv került kidolgozásra a tevékenységek pontos ütemezése érdekében:

9. táblázat. A középiskolákkal történő kapcsolatfelvétel ütemezési terve (GANTT-diagram).

Sorsz.	Tevékenység megnevezése	1. hónap	2. hónap	3. hónap	4. hónap	5. hónap
1.	Kapcsolatfelvétel a középiskolák igazgatóival					
2.	Találkozó szervezése a középiskolai vezetőkkel					
3.	Fókuszcsoporthos interjú szervezése					
4.	Fókuszcsoporthos interjú feldolgozása, kiértékelése					
5.	Eredmények ismertetése a felsővezetéssel					
6.	Eredmények integrálása tanévtervezetbe					
7.	Tanévtervezet egyeztetése a középiskolai igazgatókkal					
8.	Tanévtervezet elkészítése, egyeztetése a felsővezetéssel					
9.	Tanévtervezet egyeztetése, elfogadtatása a felsővezetéssel					
10.	Tanévtervezet ismertetése a középiskolai igazgatókkal					
11.	Tanévtervezetben kitűzött célok megvalósítása					

Sorsz.	Tevékenység megnevezése	6. hónap	7. hónap	8. hónap	9. hónap	10. hónap
1.	Kapcsolatfelvétel a középiskolák igazgatóival					
2.	Találkozó szervezése a középiskolai vezetőkkel					
3.	Fókuszcsoporthos interjú szervezése					
4.	Fókuszcsoporthos interjú feldolgozása, kiértékelése					
5.	Eredmények ismertetése a felsővezetéssel					
6.	Eredmények integrálása tanévtervezetbe					
7.	Tanévtervezet egyeztetése a középiskolai igazgatókkal					
8.	Tanévtervezet elkészítése, egyeztetése a felsővezetéssel					
9.	Tanévtervezet egyeztetése, elfogadtatása a felsővezetéssel					
10.	Tanévtervezet ismertetése a középiskolai igazgatókkal					
11.	Tanévtervezetben kitűzött célok megvalósítása					

Sorsz.	Tevékenység megnevezése	11. hónap	12. hónap	13. hónap	14. hónap	15. hónap
1.	Kapcsolatfelvétel a középiskolák igazgatóival					
2.	Találkozó szervezése a középiskolai vezetőkkel					
3.	Fókuszcsoporthos interjú szervezése					
4.	Fókuszcsoporthos interjú feldolgozása, kiértékelése					
5.	Eredmények ismertetése a felsővezetéssel					
6.	Eredmények integrálása tanévtervezetbe					
7.	Tanévtervezet egyeztetése a középiskolai igazgatókkal					
8.	Tanévtervezet elkészítése, egyeztetése a felsővezetéssel					
9.	Tanévtervezet egyeztetése, elfogadtatása a felsővezetéssel					
10.	Tanévtervezet ismertetése a középiskolai igazgatókkal					
11.	Tanévtervezetben kitűzött célok megvalósítása					

Munkaterv

1. Kapcsolatfelvétel a középiskolák igazgatóival

Tevékenység kifejtése: Dunaújváros összesen 10 db középiskolával rendelkezik (7 db a Dunaújvárosi Szakképzési Centrum igazgatása alá tartozik), melyek mindegyikével szükséges a kapcsolatfelvétel. Első körben egyeztetést szükséges folytatni a DSzC vezetőjével és a fennhatóságán kívül eső intézményekkel a felsőoktatási intézmény szándékáról.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. április.

2. Találkozó szervezése a középiskolai vezetőkkel

Tevékenység kifejtése: Az egyeztetést követően időpont kijelölése szükséges egy konferencia megszervezésére, mely alkalmával az intézmény megosztja jövőbeni terveit, a középiskolák felé történő nyitás esetleges mérföldköveit. A konferencia egyik napirendi pontja a laborok bemutatása, és maga az intézmény környezetének megismertetése kiemelt fontosságú.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. április.

3. Fókuszcsoportos interjú szervezése

Tevékenység kifejtése: Fontos, hogy egy nyílt fórum is megszervezésre kerüljön egy fókuszcsoportos interjú formájában, melyen a középiskolák tehetséggondozással és továbbtanulással foglalkozó kollégái vegyenek részt.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. április.

4. Fókuszcsoportos interjú feldolgozása, kiértékelése

Tevékenység kifejtése: Az interjú a középiskolák képviselői által elhangzott javaslatok rögzítése, elemzése, tervezet készítése a Bánki Projekt joggyakorlatának kiegészítésével. Az elkészült anyag ismertetése az Intézetigazgatókkal/Főigazgatóval és a jobbító jellegű észrevételek beépítése a tanévtervezetbe.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár, Intézetigazgatók, Főigazgató

Időpont: 2016. április.

5. Eredmények ismertetése a felsővezetéssel

Tevékenység kifejtése: A már elkészített, Intézetigazgatókkal/Főigazgatóval egyeztetett anyag bemutatása a felsővezetés számára.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. április-május.

6. Eredmények integrálása a tanévtervezetbe

Tevékenység kifejtése: A felsővezetés által támogatott programok alapján tanévtervezet összeállítása.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. május.

7. Tanévtervezet egyeztetése a középiskolai igazgatókkal

Tevékenység kifejtése: Az összeállított tanévtervezet megismertetése a középiskolai igazgatókkal egy fórum keretein belül.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. május.

8. Tanévtervezet elkészítése, egyeztetése a felsővezetéssel

Tevékenység kifejtése: A középiskolai igazgatókkal folytatott fórum alapján a tanévtervezet összeállítása a felsővezetés véleményezésének céljából.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. június.

9. Tanévtervezet egyeztetése, elfogadtatása a felsővezetéssel

Tevékenység kifejtése: A felsővezetés által véleményezett végleges tanévtervezet elfogadása Szenátus által.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: Tudományos és Kutatási Rektorhelyettes

Időpont: 2016. július.

10. Tanévtervezet ismertetése a középiskolai igazgatókkal

Tevékenység kifejtése: A Szenátus által elfogadott tanévtervezet ismertetése a középiskolákkal.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár

Időpont: 2016. augusztus.

11. Tanévtervezetben kitűzött célok megvalósítása

Tevékenység kifejtése: Az adott tanévre vonatkozó tanévtervezet alapján a program folyamatos megvalósítása.

Tevékenység felelőse/végrehajtása: TMCs-vezető, TDT-titkár, Intézetigazgatók, Főigazgató

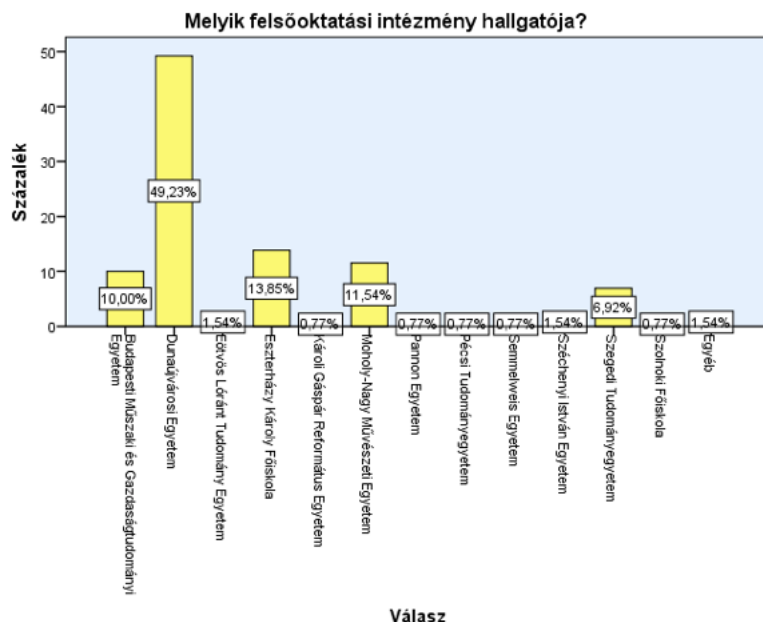
Időpont: 2016. szeptember–2017. június.

Az együttműködés ez idáig a programtervnek megfelelően alakul. Jelenleg a szeptembertől induló félév közös eseményeinek a kidolgozása folyik.

Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról

Az ország különböző felsőoktatási intézményében tanulmányait folytató hallgatók körében készült felmérés, mely a középiskolás diákok a felsőoktatási intézményekkel kialakított kapcsolatait vizsgálta. A hallgatók egy online felületen, négy héten keresztül adhatták meg válaszaikat a 13 kérdésből álló kérdőívben. A kérdőív kitöltésének népszerűsítését egy közösségi oldalon történő felhívás, illetve személyes kapcsolatok segítették. A kérdések többsége zárt kérdés volt (11 db zárt-, 2 db nyitott kérdés, valamint a zárt kérdésekből 3 db kérdésnél több válaszlehetőség jelölésére volt lehetőség). Nyitott kérdések a hallgatók további javaslatételére irányultak a kérdőív tárgyában (4. számú melléklet). A beérkezett válaszok az SPSS Statistics programban kerültek feldolgozásra. Összesen 130 fő hallgató töltötte ki a mérőeszközt. Az 1. kérdés a következő volt: „*Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója?*”.

1. diagram. A kérdőívkitöltő hallgatók felsőoktatási intézmények szerinti megoszlása.

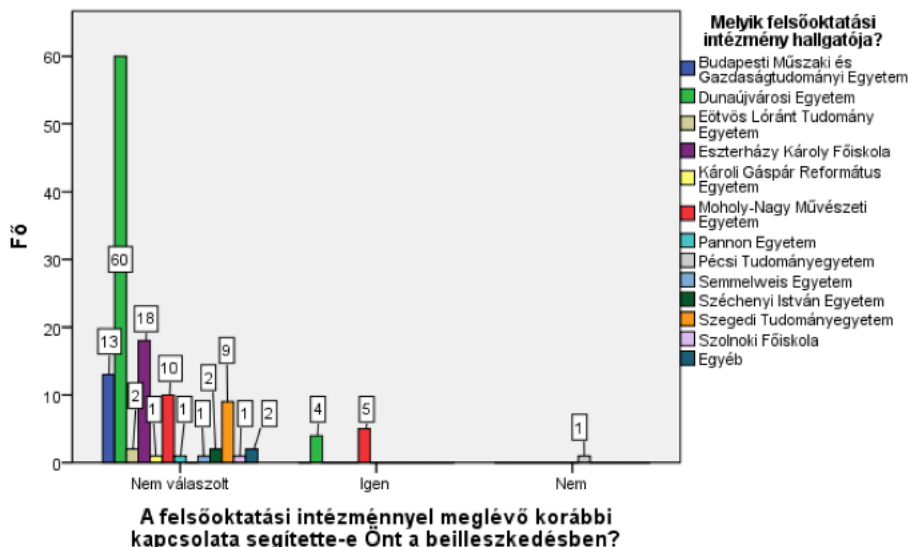
Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányaik alapján készített megoszlása a következőképpen alakult: a megkérdezettek 49%-a (64 fő) a Dunaújvárosi Egyetemen, 14%-a, azaz 18 fő az Eszterházy Károly Főiskolán-, 12%-a, vagyis 15 fő a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem folytatják tanulmányaikat. 13 fő (10%) a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 9 fő (7%) a Szegedi Tudományegyetem, 2–2 fő (2–2%) az Eötvös Lóránt Tudományegyetem és a Széchenyi István Egyetem hallgatója. A válaszadók közül 2 fő (2%) az „Egyéb” kategóriát jelölték meg, míg 1–1 fő (1–1%) a Károli Gáspár Református Egyetemen, a Pannon Egyetemen, a Pécsi Tudományegyetemen, a Semmelweis Egyetemen és a Szolnoki Főiskolán folytatják tanulmányaikat.

A vizsgálat célja elérésének érdekében egyes kérdések kiértékelésre kerültek keresztábrázlatban egy másik kérdéssel együtt, kutatva az összefüggéseket. Az első keresztábrázlat a „Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója?” és „A felsőoktatási intézménnyel meglévő kapcsolata segítette-e Önt a beilleszkedésben?” kérdések válaszait tükrözi.

2. diagram. A válaszadók beilleszkedésének alakulása az adott felsőoktatási intézményben.

Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója? - A felsőoktatási intézménnyel meglévő korábbi kapcsolata segítette-e Önt a beilleszkedésben?

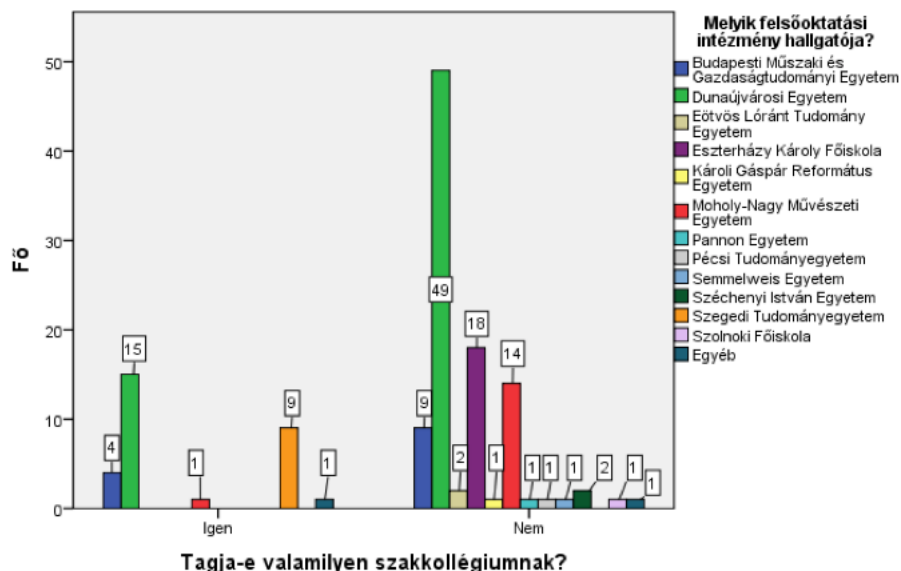
Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 92%-a, azaz 120 fő nem válaszolt, 1 fő pedig a „Nem” és összesen 9 fő (7%) jelölte az „Igen” válaszlehetőséget. Az „Igen” választ megjelölők közül 5 fő, azaz 4% a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen, 4 fő (3%) pedig a Dunaújvárosi Egyetemen folytatják tanulmányaikat. Az 1 fő, (1%) aki „Nem”-mel válaszolt a Pécsi Tudományegyetem hallgatója. A vizsgálat során szignifikáns összefüggést mutatott a hallgatók tanulmányainak intézményére irányuló kérdés a beilleszkedés könnyebbségére vonatkozóan. a kérdések közötti szignifikanciaszint gyenge kötésű ($\rightarrow 5$. számú melléklet).

További összefüggéseket kutatva kerettáblázat segítségével ábrázolásra került a „Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója?” és a „Tagja-e valamilyen szakkollégiumnak?” kérdések.

3. diagram. A válaszadók szakkollégiumi tagságának alakulása felsőoktatási intézményenként.

Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója? - Tagja-e valamilyen szakkollégiumnak?

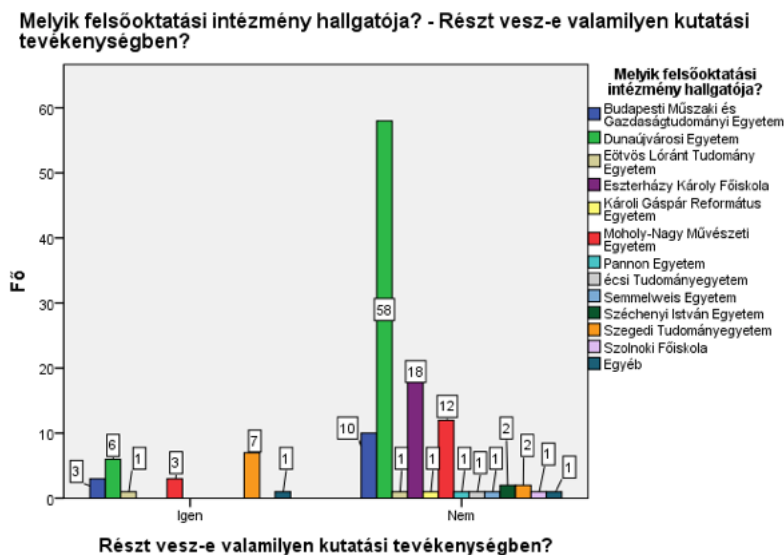

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A válaszadók 77%-a, vagyis 100 fő nem tagja egyetlen szakkollégiumnak sem felsőoktatási intézményében, viszont 23%-uk (30 fő) az „Igen” válaszlehetőséget jelölte válaszául. Az „Igen”-t válaszadók megoszlása a következő: 15 fő (12%) a Dunaújvárosi Egyetemen, 9 fő (azaz 7%) a Szegedi Tudományegyetemen, 4 fő (3%) a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen és 1–1 fő (1–1%). Összefüggés fedezhető fel a két kérdés között, tehát szignifikánsnak, kötésük gyenge (5. számú melléklet).

A következő diagram a „Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója?” és a „Részt vesz-e valamilyen kutatási tevékenységben?” kérdések kereszttáblázatából kinyert adatai alapján készült.

4. diagram. A válaszadók kutatási tevékenységének alakulása felsőoktatási intézményenként.

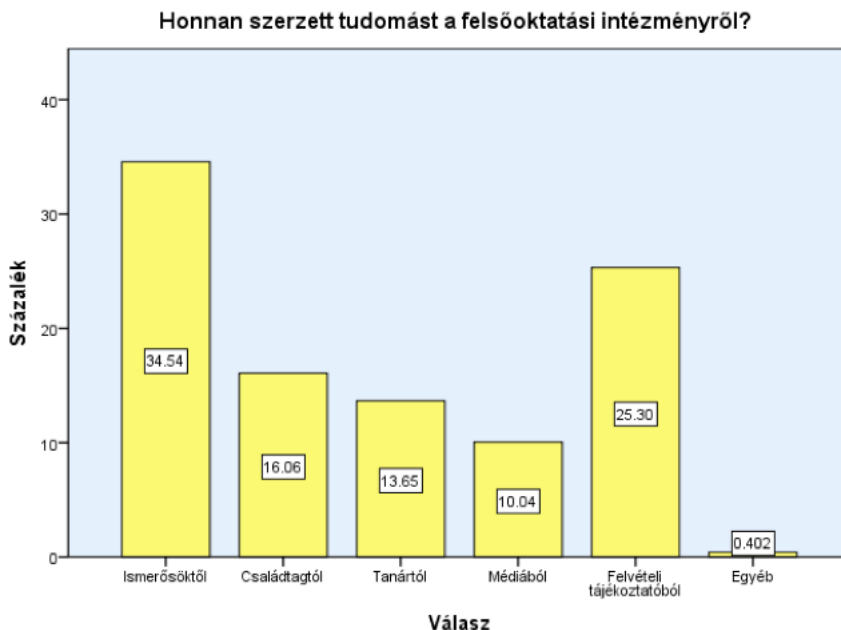
Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 84%-a, azaz 109 fő nem vesz részt kutatási tevékenységben felsőoktatási intézményében, 21 fő (16%) viszont igen. A vizsgálat célját figyelembe véve az „Igen” válaszadók intézményi megoszlásának bemutatása következik. 7 fő, vagyis 5%-a a Szegedi Tudományegyetem, 6 fő, azaz 5%-a a Dunaújvárosi Egyetem, 3–3 fő (2–2%) a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, és 1–1 fő (1–1%) az Eötvös Loránd Tudomány Egyetem, és Egyéb felsőoktatási intézmény hallgatója.

A vizsgálat során szignifikáns összefüggést mutatott a hallgatók tanulmányainak intézményére irányuló kérdés a kutatási tevékenységben való részvétel vonatkozásában. A kérdések között gyenge kötésű szignifikanciaszint tapasztalható (5. számú melléklet).

A mérőeszköz 2. kérdése a „Honnan szerzett tudomást a felsőoktatási intézményről?” volt.

5. diagram. A válaszadók felsőoktatási intézményről szerzett információjának megoszlása csatornák szerint.

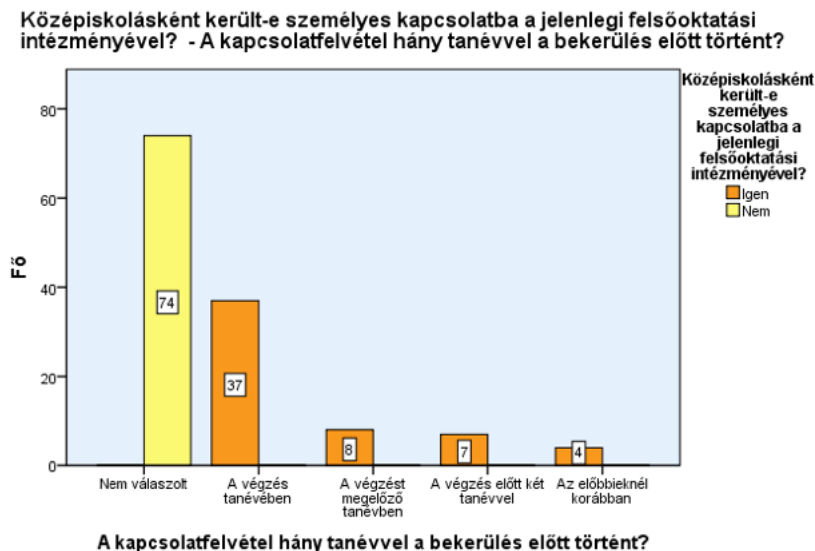
Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltő hallgatók ennél a kérdésnél több válaszlehetőséget is megjelölhettek, ezért ebben az esetben a diagramon található 100%-os mutató nem 130 főre vonatkozik, hanem 249 db válaszra, melyet a 130 fő hallgató jelölt. Az első kategóriát, vagy az „Ismerősöktől” válaszlehetőséget összesen 86 fő jelölte válaszául, ami a kitöltők 66%-a, a beérkezett összes jelölésnek pedig a 35%-a. A „Családtagtól” választ a kérdőívkitöltők 31%-a, azaz 40 fő jelölte válaszául, ami az összes beérkezett válasz 16%-a. A következő kategória a „Tanártól”, melyet a válaszadók 26%-a, vagyis 34 fő választotta, a beérkezett válaszok 14%-a adta. A „Médiából” válaszlehetőséget a hallgatók 19%-a (25 fő) jelölte, mely eredmény a beérkezett válaszok 10%-át eredményezi. A 2. legtöbbet jelölt válaszlehetőség a „Felvételi tájékoztató” kategória volt. A kitöltők 49%-a, azaz 63 fő jelölte, ez az eredmény a beérkezett válaszok 25%-át tette ki. Az „Egyéb” választ 1 fő jelölte (1%), ami az összes válasz 0,4%-át jelentette (5. számú melléklet).

A mérőeszköz 3. kérdése a következő volt: *Középiskolásként került-e személyes kapcsolatba a jelenlegi felsőoktatási intézményével?*

A megkérdezettek 43%-a (56 fő) saját bevallása szerint már a középiskolai tanulmányaik alatt kapcsolatba került jelenlegi felsőoktatási intézményével. Mivel a vizsgálat egyik fontos kérdését képezi ez a kérdés, így az keresztábrázlatban egyéb, másik kérdésekkel is elemzésre került, valamint összefüggés vizsgálat is készült. A kérdőív 5-ös kérdésével került összevetése: *Középiskolásként került-e személyes kapcsolatba a jelenlegi felsőoktatási intézményével?* – A kapcsolatfelvétel hány tanévvel a bekerülés előtt történt?

6. diagram. A válaszadók a felsőoktatási intézményükkel való kapcsolatfelvételi időjének megoszlása.

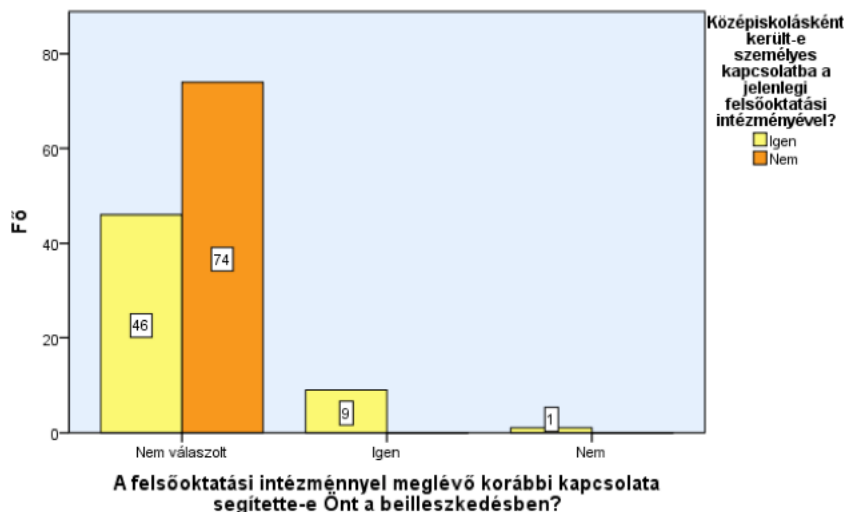
Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 57%-a (74 fő) nem válaszolt a kérdésre, mi szerint „A kapcsolatfelvétel hány tanévvel a bekerülés előtt történt?”, így a vizsgált keresztábrázat diagramjában ezek a válaszok „Nem válaszolt” kategóriába estek. A hallgatók 28%-a, azaz 37 fő „A végzés tanévében” válaszlehetőséget, 8 fő (6%) „A végzést megelőző tanévben”, 7 fő (5%) „A végzés előtt két tanévvel” és 4 fő, vagyis 3%-a a kitöltőknek „Az előbbieknél korábban” kategóriákat jelölték meg. A két kérdés összefüggő (szignifikáns), kötésük gyenge (5. számú melléklet).

A 3-as kérdés további kérdésekkel került vizsgálat alá, a 7-es kérdéssel is, mely így hangzik: „A felsőoktatási intézménnyel meglévő korábbi kapcsolata segítette-e Önt a beilleszkedésben?”

7. diagram. A válaszadók felsőoktatási intézményükkel való személyes kapcsolatfelvételének és az azon alapuló beilleszkedésének megoszlása.

Középiskolásként került-e személyes kapcsolatba a jelenlegi felsőoktatási intézményével? - A felsőoktatási intézménnyel meglévő korábbi kapcsolata segítette-e Önt a beilleszkedésben?

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 92%-a nem válaszolt a 7-es kérdésre, bár 42%-a (55 fő) saját bevallásuk szerint még középiskolás diákként kapcsolatba kerültek jelenlegi felsőoktatási intézményükkel, azonban ebből a számból 9 fő (7%) állítja, hogy a korábbi, meglévő kapcsolata segítette a beilleszkedésben. A kérdések között gyenge kötésű szignifikanciaszint tapasztalható ($\rightarrow 5$. számú melléklet).

A 3-as és 7-es kérdés összevetéséből következik, hogy a 3-as és 4-es kérdések összehasonlítása a témavizsgálatában szükséges, mivel az a korábbi kapcsolat meglétét és az abból származó esetleges könnyebb beilleszkedés kérdését vizsgálja. A 4-es kérdés a következő: „Mennyiben segítette Önt a felsőoktatási intézménybe történő beilleszkedésben ez a korábbi kapcsolat?”

8. diagram. A válaszadók beilleszkedésének megoszlása személyes kapcsolatuk megléte révén.

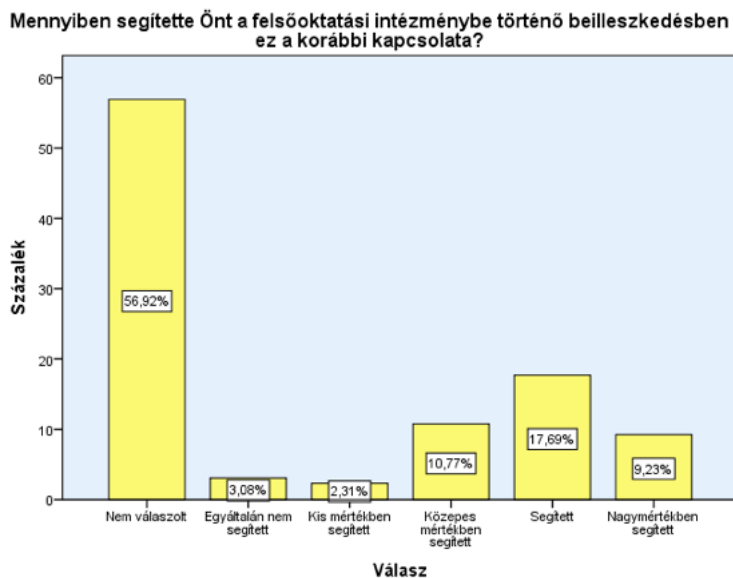

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A megkérdezett hallgatók több mint a fele (57%) nem válaszolt a kérdésre, azonban 56 fő (43%) jelölt választ, melynek a megoszlása a következő: a válaszadók 18%-át (23 fő) segítette a felsőoktatási intézményébe való beilleszkedésében a korábban kialakított kapcsolata. Ők a „Segített” válaszlehetőséget jelölték. A kérdőívköltők 11%-a (14 fő) a „Közepes mértékben segített” kategóriát jelölték, 9%-uk (12 fő) a „Nagymértékben segített” választ adták. A „Kis mértékben segített” választ 3 fő (2%), az „Egyáltalán nem segített” kategóriát pedig 4 fő (3%) jelölte válaszul. A vizsgált kérdések összefüggnek, kötésük gyenge ($\rightarrow$ 5. számú melléklet).

A mérőeszköz következő kérdése az előzőekben szignifikanciaszint-vizsgálat céljából vizsgálatra került, önmagában azonban még nem, mely a következő: „Mennyiben segítette Önt a felsőoktatási intézménybe történő beilleszkedésben ez a korábbi kapcsolat?”

9. diagram. A válaszadók felsőoktatási intézményükkel meglévő korábbi kapcsolatuk nyújtotta lehetőségek megoszlása a beilleszkedésükre vonatkozóan.

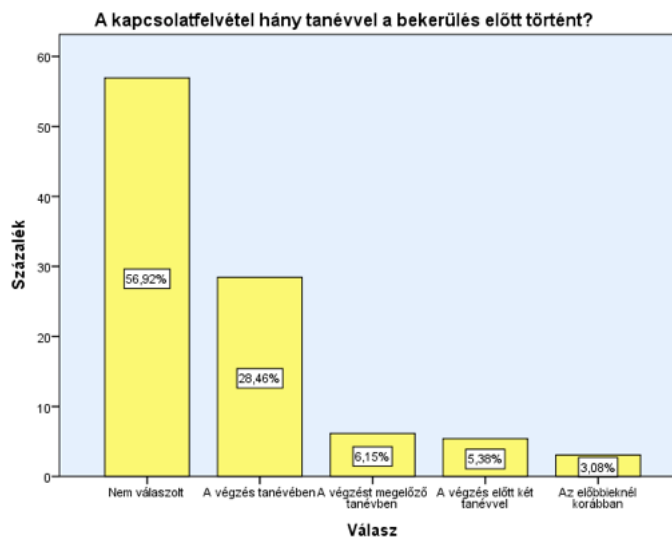

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A megkérdezett hallgatók 57%-a (74 fő) nem válaszolt a kérdésre, 56 fő viszont igen, mely válaszok a következőképpen oszlanak meg: 23 fő, azaz 18% a „Segített” kategóriát, 11% (14 fő) a „Közepes mértékben segített” és 9% (12 fő) a „Nagymértékben segített” válaszokat jelölték. Az „Egyáltalán nem segített” választ 4 fő (3%), a „Kis mértékben segített” kategóriát pedig 3 fő (2%) jelölte válaszául (→5. számú melléklet).

Az eszköz következő kérdése a kapcsolatfelvétel idejére kérdez: 5. A kapcsolatfelvétel hány tanévvel a bekerülés előtt történt?

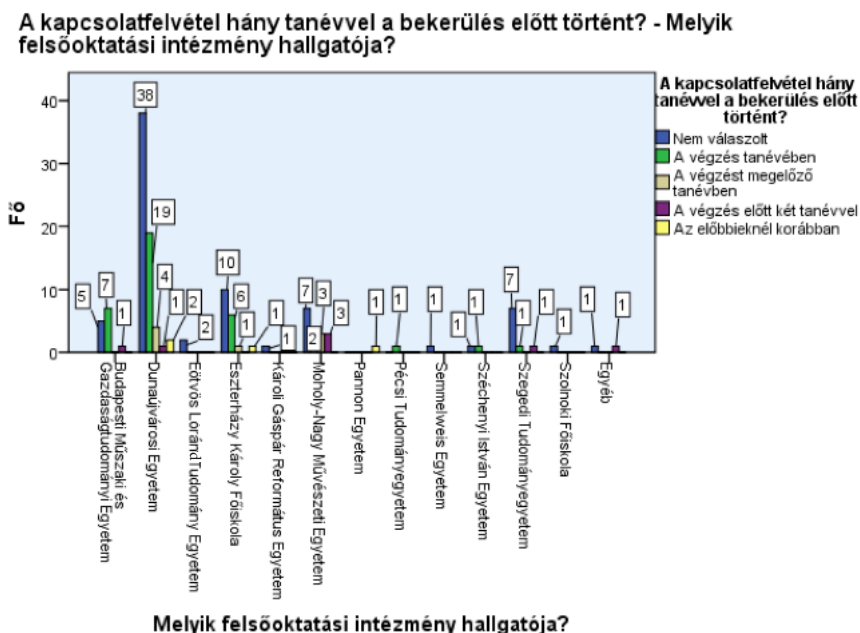
10. diagram. A válaszadók és afelsőoktatási intézményük közötti kapcsolatfelvétel időbeniségének megoszlása.

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdésre 74 fő nem válaszolt (57%). A megkérdezettek 28%-a, vagyis 37 fő saját bevallása szerint a végzés tanévben került kapcsolatba felsőoktatási intézményével. A végzést megelőző tanévben 8 fő, azaz a kitöltők 6%-a, 7 fő (5%) a végzés előtt két tanévvel és 4 fő (3%) még az előzőekben megnevezett időszakoknál hamarabb került kapcsolatba intézményével (5. számú melléklet).

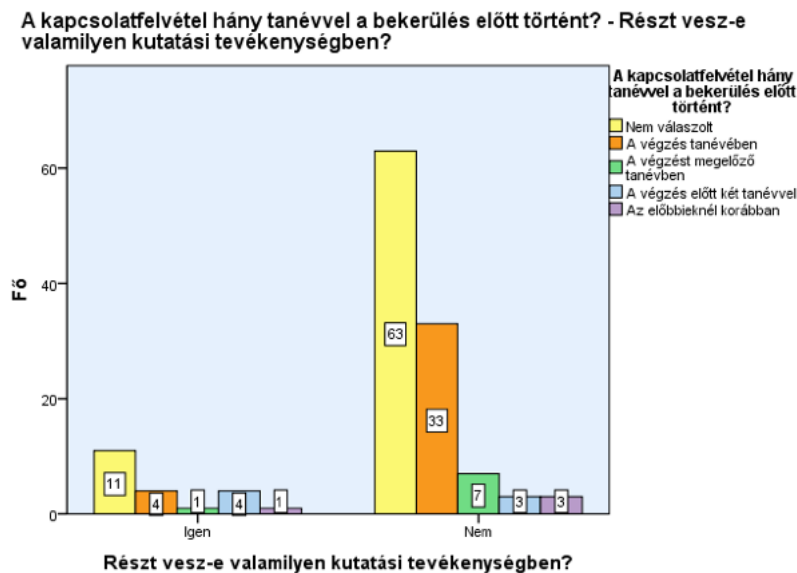
11. diagram. A válaszadók és a felsőoktatási intézményük közötti kapcsolatfelvétel időbeniségének és felsőoktatási intézményük szerinti megoszlás.

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kapcsolatfelvétel időszakával és a választott felsőoktatási intézmény kilétével kapcsolatban gyenge kötésű összefüggés van. A kapcsolatfelvételre 74 fő nem válaszolt, a választ jelölő hallgatók (56 fő) intézményi megoszlása a következő: a végzés tanévében 7 fő (5%) ismerkedett meg a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel, 19 fő (15%) a Dunaújvárosi Egyetemmel, 6 fő (5%) az Eszterházy Károly Főiskolával, 2 fő (2%) a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel, 1 fő (1%) a Pécsi Tudományegyetemmel, 1 fő (1%) a Széchenyi István Egyetemmel és szintén 1 fő (1%) a Szegedi Tudományegyetemmel. A végzést megelőző tanévben 4 fő (3%) ismerkedett meg a Dunaújvárosi Egyetemmel, 1 fő (1%) az Eszterházy Károly Főiskolával és 3 fő (2%) a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel. A végzés előtt két tanévvel 1 fő (1%) a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel, 1 fő a Dunaújvárosi Egyetemmel, 3 fő (2%) a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel és 1–1 fő (1–1%) a Szegedi Tudományegyetemmel és egyéb, felsőoktatási intézménnyel ismerkedett meg. „Az előbbieknél korábban” kategóriát összesen 4 fő (3%) jelölte, 2 fő (2%) a Dunaújvárosi Egyetem és 1–1 fő (1–1%) az Eszterházy Károly Főiskola és a Pannon Egyetem hallgatója (5. számú melléklet).

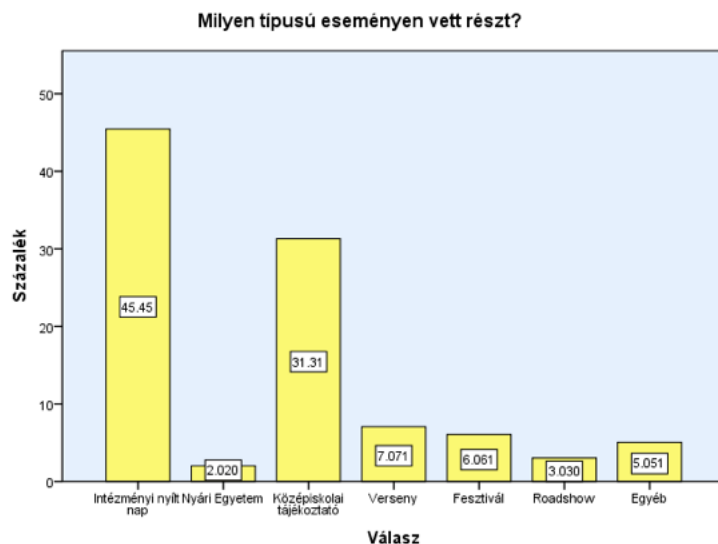
12. diagram. A válaszadók és a felsőoktatási intézményük közötti kapcsolatfelvétel időbeniségének és kutatási tevékenys folytatása szerinti megoszlása.

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

Szignifikanciaszint-vizsgálat történt az 5-ös és a 10-es kérdés esetén, a vizsgálat gyenge kötést eredményezett. A megkérdezettek 16%-a (21 fő) „Igen”-nel válaszolt a kutatási tevékenységben való részvételre, mely válaszkörből 4-4 fő (3-3) a végzés tanévében és a végzés előtt két tanévvel került kapcsolatba az intézményével, valamint 1-1 fő (1-1%) „A végzést megelőző tanévben” és „Az előbbieknél korábban” válaszlehetőségeket jelezte. 11 fő (8%) nem válaszolt a kapcsolatfelvétel idejére vonatkozó kérdésre, azonban részt vesznek kutatási tevékenységben felsőoktatási intézményükben (5. számú melléklet).

13 diagram. A válaszadók a felsőoktatási intézményük által szervezett programokon való részvételük szerinti megoszlása.

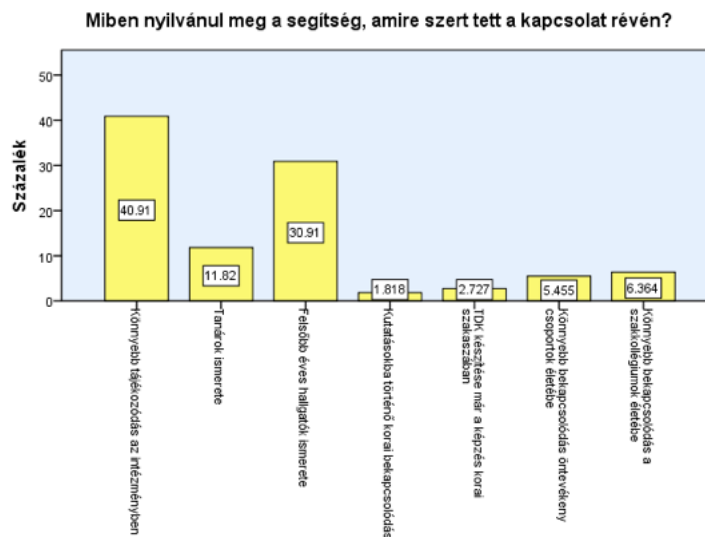
Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A 6-os kérdésnél, miszerint „Milyen típusú eseményen vesz részt?” a válaszadók több válaszlehetőséget is jelölhettek, így a 14-es diagram százalékos eredményei az beérkezett összes válaszhoz viszonyított értékeket tükrözi. A kérdésre megkérdezett hallgatók 57%-a (74 fő) nem válaszolt, az adatok az 56 fő (43%) válaszadó jelöléseit tartalmazza. A megkérdezettek válaszai alapján az eseményeken való részvétel típusait rangsorolva a következő: intézményi nyílt nap, középiskolai tájékoztató, verseny, fesztivál, egyéb, roadshow és Nyári Egyetem. Összesen 45 jelölést kapott az „Intézményi nyílt nap” válaszlehetőség, 31 jelölést a „Középiskolai tájékoztató” és 7 db jelölést a „Verseny” kategória (5. számú melléklet).

A 7-es kérdés vizsgálata következik, mely a következő: A felsőoktatási intézménnyel meglévő korábbi kapcsolata segítette-e Önt a beilleszkedésben?

A válaszadók 92%-a (120 fő) a nem válaszolt arra vonatkozóan, hogy segítette-e korábbi kapcsolata a beilleszkedésében a korábbi felsőoktatási intézményével meglévő kapcsolata. 9 fő, azaz 7%-a a válaszadóknak az „Igen” kategóriát és a 1 fő, azaz 1%-a kitöltőknek a „Nem” választ jelölte (5. számú melléklet).

14. diagram. A válaszadók kapcsolati rendszerük alapján szerzett segítség szerinti megoszlás.

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A 8-as kérdésre (Miben nyilvánul meg a segítség, amire szert tett a kapcsolata révén?) a megkérdezett hallgatók több válaszlehetőséget is jelölhettek. A kitöltők 58%-a (75 fő) nem válaszolt a kérdésre, a diagram 55 fő válaszainak százalékos adatait foglalja magában.. A válaszadók a kialakult kapcsolat révén a későbbiekben könnyebben tudtak tájékozódni az intézményben (45 db jelölés, összes válasz 41%-a); megismerkedtek felsőbb éves hallgatókkal (34 db jelölés, összes válasz 31%-a); megismerhették leendő tanáraikat (13 db jelölés, összes válasz 12%-a); könnyebben be tudtak kapcsolódni intézményük szakkollégiumi életébe (7 db jelölés, összes válasz 6%-a); öntevékeny csoportok életébe is könnyebben csatlakozhattak be (6 db jelölés, 5%). A „TDK-készítés már a képzés korai szakaszában” kategória 3 db (3%) jelölést-, a „Kutatásokba történő bekapcsolódás” választ pedig 2-szer jelölték (5. számú melléklet).

A megkérdezett hallgatók 23%-a (30 fő) tagja valamilyen szakkollégiumnak, míg 77%-uk (100 fő) viszont nem. Összefüggés fedezhető fel az 1-es (Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója?) és a 9-es kérdések között, mely korábban már vizsgálatra került, adatait a 3. számú diagram tartalmazza (5. számú melléklet).

A megkérdezett hallgatók 16%-a (21 fő) részt vesz valamilyen kutatási tevékenységben a felsőoktatási intézményében, 109 fő (84%) viszont nem. A 9-es és a 10-es kérdésekre szignifikanciaszint vizsgálat készült, melynek adatait a 19. számú diagram tartalmazza (5. számú melléklet).

15. diagram. A válaszadók szakkollégiumi tagságának és kutatási tevékenységének megoszlása.

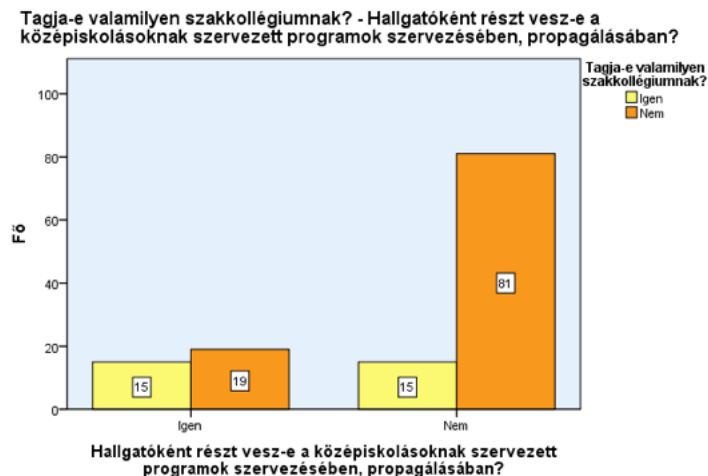

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósné, 2016

A válaszadók 8%-a, azaz 11 fő tagja valamilyen szakkollégiumnak és kutatási tevékenységet folytat intézményében. 90 fő (69%) nem folytat kutatási tevékenységet és nem tagja egy szakkollégiumnak sem. A két kérdés között összefüggés van gyenge kötéssel (5. számú melléklet).

A válaszadó hallgatók 26%-a (34 fő) felsőoktatási tanulmányainak folytatása közben részt vesz középiskolai diákok számára szervezett programok lebonyolításában, annak propagálásában (5. számú melléklet).

16. diagram. A válaszadók szakkollégiumi tagságának és a középiskolás hallgatók számára szervezett programok szervezésében való aktivitásának megoszlása.

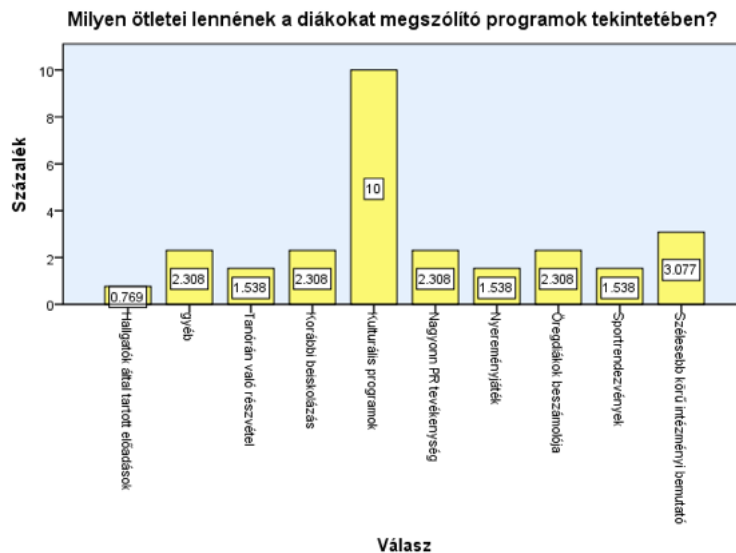

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 12%-a, azaz 15 fő tagja valamilyen szakkollégiumnak és részt vesznek a középiskolai diákok számára szervezett programok rendezésében, azok népszerűsítésében. A 11-es és 9-es kérdések között gyenge szignifikanciaszint tapasztalható (5. számú melléklet).

A 12-es és 13-as kérdések nyílt kérdések, a hallgatók szabadon megfogalmazhatták válaszukat, véleményüket, melyek az 5-ös mellékletben olvashatóak. A könnyebb elemzés érdekében a válaszok kategorizálásra kerültek, a továbbiakban azok kerülnek bemutatásra.

17. diagram. A válaszadók középiskolai diákok számára javasolt programok megoszlása népszerűsítés céljából.

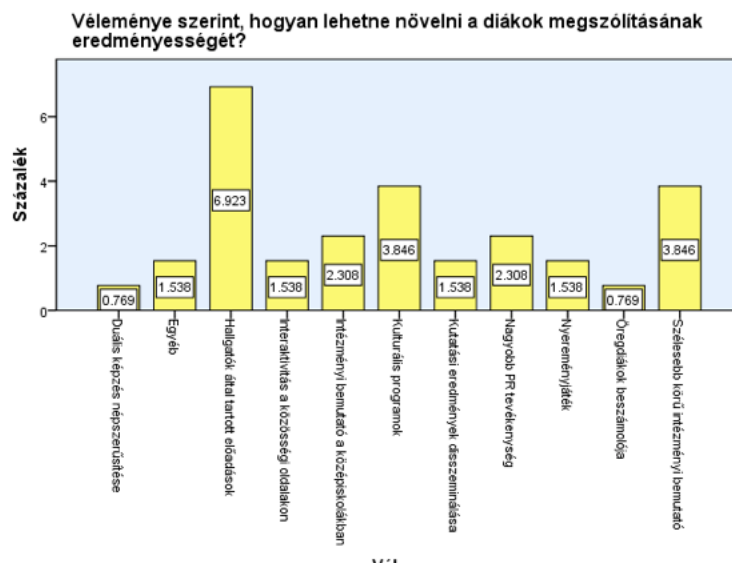

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 72%-a, azaz 94 fő nem válaszolt a 12-es kérdésre, mely a következő volt: Milyen ötletei lennének a hallgatókat megszólító programok tekintetében? A 22-es diagramban összesen 10 db kategória került megnevezésre, melyekbe a 36 fő válasza besorolásra került. A hallgatók közül 13 fő (10%) adott olyan választ, amely a „Kulturális programok” kategóriába került csoportosításra. 4 fő válasza került a „Szélesebb körű intézményi bemutató”, 3–3 fő válasza az „Egyéb”, „Korábbi beiskolázás”, „Nagyobb PR tevékenység” és az „Öregdiákok beszámolója” kategóriákba. 2–2 fő válasza a „Tanórán való részvétel”, „Nyereményjáték” és „Sportrendezvények” csoportokba kerültek besorolásra, 1 fő választ pedig a „Hallgatók által tartott előadások” nevű kategóriába került.

A 13-as kérdés a „Véleménye szerint, hogyan lehetne növelni a diákok megszólításának eredményességét?” volt, a 12-es kérdés válaszaihoz hasonlóan csoportosítva kerül bemutatásra.

18. diagram. A válaszadók középiskolás diákok megszólítására irányuló ötleteinek megoszlása.

Forrás: Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról kérdőív elemzése, szerk. Dósáné, 2016

A megkérdezettek 72%-a, azaz 94 fő nem válaszolt a 13-as kérdésre. Ennél a kérdésnél 11 kategória került meghatározásra és a nyílt kérdésre adott válaszok ezekbe a csoportokba kerültek besorolásra, a kérdésre 36 fő (28%) válaszolt. A hallgatók 7%-a (9 fő) szerint eredményesebben meg lehetne szólítani a leendő hallgatókat, ha a már felsőoktatási intézményben tanulmányaikat folytató hallgatók tartanának előadásokat az intézményről és a hallgatói életéről, lehetőségekről. 5–5 fő (4–4%) hallgató szerint kulturális programokon és szélesebb körű intézményi bemutatókon keresztül lehetne növelni a megszólítás hatékonyságát. 3–3 fő (2%) válasza az „Intézményi bemutató a középiskolákban” és a „Nagyobb PR-tevékenység” csoportokba került besorolásra, 2–2 fő (2%) válasza az „Egyéb”, az „Interaktivitás a közösségi oldalakon”, a „Kutatási eredmények disszeminálása” és a „Nyereményjáték” kategóriákba kerültek. 1–1 fő (1%) válasza a „Duális képzés népszerűsítése” és az „Öregdiákok beszámolója” csoportokba került.

Összefoglalóan elmondható, hogy a Dunaújvárosi Egyetem tendenciái az országos tendenciákkal együtt haladnak. A hallgatói sokaságnak általában véve 5%-a jelölhető a kiemelkedően tehetséges hallgató kategóriába, 10% azon hallgatók aránya, akik valamely tehetséggondozási tevékenységben aktívan vesznek részt. A hallgatók pozitívan ítélték meg a korábban már az egyes intézményekben végzett hallgatók sajátos beszámolóit, hitelesebbnek tartották, mint az oktatók és tanárok toborzó tevékenységét. Kis százalékban jelölték meg a magasabb szintű PR-tevékenység folytatásának szükségességét a toborzás érdekében, ami a meglepetés erejével hatott. Nem tartották fontosnak az eredmények nyilvánosságra hozását közösségi oldalakon.

Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolataikról

A vizsgálat során felmérés készült az ország különböző felsőoktatási intézmények középiskolákkal történő kapcsolattartásának tárgyában. A vizsgálat kiterjedt a kapcsolatfelvétel idejére, annak formájára, jellegére. A felsőoktatási intézmények képviselői egy online felületen, négy héten keresztül adhatták meg válaszaikat a 17 kérdésből álló kérdőívben. A kérdőív kitöltésének népszerűsítését egy közösségi oldalon történő felhívás, illetve személyes kapcsolatok segítették. A kérdések többsége nyitott kérdés volt (12 db nyitott, 5 db zárt kérdés). A nyílt kérdések válaszai – a könnyebb értékelhetőség tükrében – kategorizálásra kerültek, a diagramok ezen válaszokat foglalják magukba, azonban a válaszadók javaslatai a 7. számú mellékletben változtatás nélkül megtalálhatóak. A beérkezett válaszok az SPSS Statistics programban kerültek feldolgozásra. Összesen 10 fő képviselő töltötte ki a mérőeszközt.

Az első kérdés arra vonatkozott, hogy a kitöltők mely intézmény képviselői. Mind a 10 kitöltő más-más intézmény megbízottja, az alábbiakból: Budapesti Gazdasági Egyetem, Dunaújvárosi Egyetem, Edutus Főiskola, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Gábor Dénes Főiskola, Károly Róbert Főiskola, Kodolányi János Főiskola, Pannon Egyetem, Szegedi Tudományegyetem, illetve Egyéb. Az „Egyéb” kategóriát jelölő képviselő Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtárában tevékenykedik. A következő kérdés a középiskolákkal folytatott kapcsolattartás időbeliségére kérdez, mely így szól: „Mióta tartanak kapcsolatot a középiskolákkal?” (7. számú melléklet).

19. diagram. A válaszadók középiskolákkal való kapcsolattartásának időbeni megoszlása.

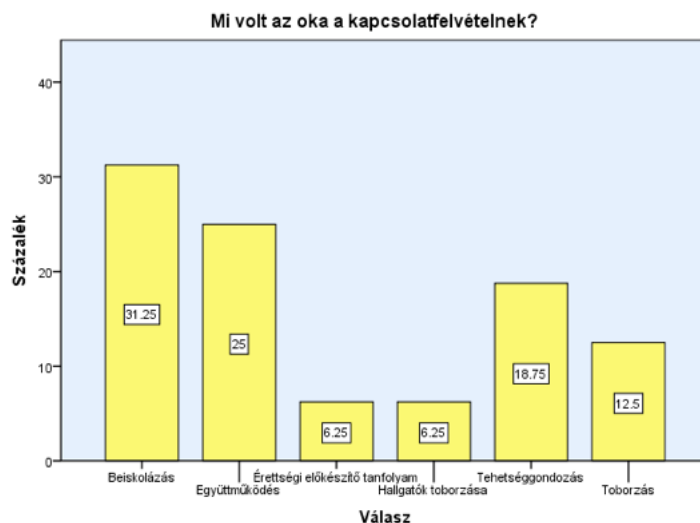

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A válaszadók 40%-a „2010-2006.” közötti időszakot jelölte meg. A kérdőívkitöltők 20%-a 1995–1991. közötti-, 10–10%-a pedig 2015–2011., 2005–2001., 2000–1996 és 1965–1961 közötti kategóriákat jelölték válaszul (7. számú melléklet).

A 3. kérdés nyitott kérdés volt, melynél a következő csoportok kerültek kialakításra a válaszok alapján: beiskolázás, együttműködés, érettségi előkészítő tanfolyam, hallgatók toborzása, tehetséggondozás. A diagram az összes beérkezett válaszhoz viszonyított százalékos eredményeket foglalja magában.

20. diagram. A válaszadók középiskolákkal való kapcsolatfelvétel okának megoszlása.

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A megkérdezettek intézményei 31%-a (5 fő) beiskolázás céljából vette fel a kapcsolatot a középiskolákkal, 25%-a (4 fő) együttműködés céljából, 19–19%-uk (3–3 fő) saját bevallása szerint hallgatók toborzása, tehetséggondozás és 6%-a (1 fő) érettségi előkészítő tartásának okán (7. számú melléklet).

Az 4-es kérdés arra vonatkozik, hogy az adott intézmények mekkora szerepet vállalnak a középiskolákkal folytatott kapcsolat fenntartásában. A válaszadók 1–5-ig terjedő skálán jellemezheték annak minőségét, ahol az 1-es az „Egyáltalán nem vállal” jellemzést jelenti, az 4-es pedig a „Teljes mértékben vállal” választ foglalja magában.

21. diagram. A válaszadók középiskolákkal való kapcsolattartása során az intézményük szerepvállalásának mértéke.

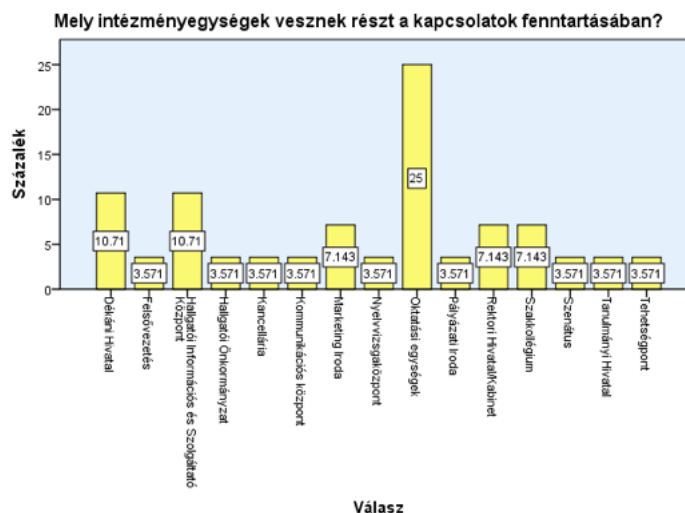

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A válaszadók 60%-a szerint intézményük szerepet vállal (4) a kapcsolat fenntartásában, 20%-a szerint az adott felsőoktatási intézmény nagymértékben vállal szerepet (5) és 10–10%-uk szerint közepes mértékben (3), illetve kis mértékben vállalnak (2) szerepet a szervezetek (7. számú melléklet).

A 4-es kérdés folytatásaként következik az 5-ös, mely arra irányul, mely szervezeti egységek tartják a kapcsolatot a középiskolákkal. Mivel ez nyílt kérdés volt az alábbi kategóriák kerültek meghatározásra: Dékáni Hivatal, Felsővezetés, Hallgatói Információs és Szolgáltató Központ, Hallgatói Önkormányzat, Kancellária, Kommunikációs Központ, Marketing Iroda, Nyelvvizsgaközpont, Oktatási egységek, Pályázati Iroda, Rectori Hivatal/Kabinet, Szakkollégium, Szenátus, Tanulmányi Hivatal, Tehetségpont.

22. diagram. A válaszadók középiskolai kapcsolattartás szervezeti egységei.

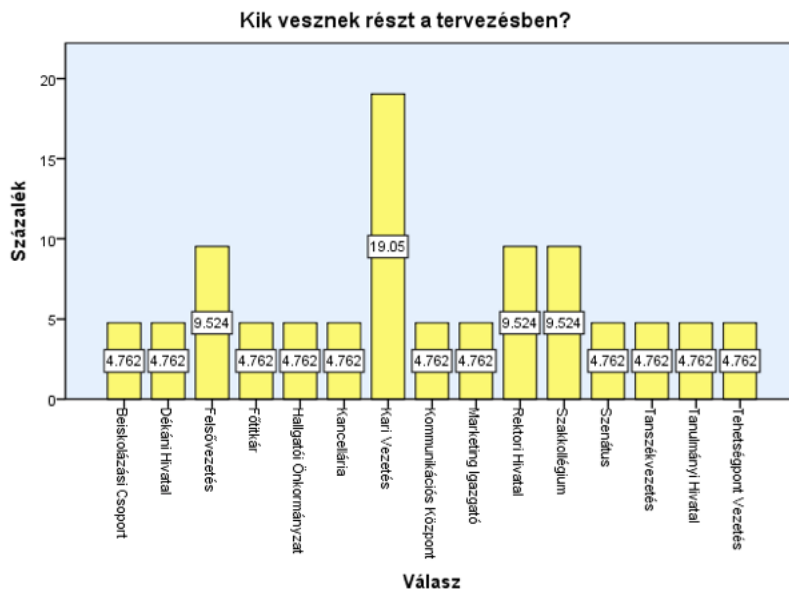

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

Az Oktatási egységeket a megkérdezettek 25%-a (7 fő) jelölte kapcsolattartó szervezeti egységnek. 11–11% (3–3 fő) kapcsolattartónak a Dékáni Hivatalt, a Hallgatói Információs és Szolgáltató Központot, 7–7% (2–2 fő) a Marketing irodát, a Rektori Hivatalt/Kabinetet és a Szakkollégiumot jelölték válaszul. 1–1 fő (4–4%) kapcsolattartónak az alábbi egységeket jelölték meg: Felsővezetés, Hallgatói Önkormányzat, Kancellária, Kommunikációs Központ, Nyelvvizsgaközpont, Pályázati Iroda, Szenátus, Tanulmányi Hivatal, Tehetségpont (7. számú melléklet).

A felsőoktatási intézmények képviselői számára készített kérdőív nemcsak a középiskolákkal kapcsolatot ápoló szervezeti egységek kilétére kérdez rá, hanem már a tervezési szakaszra is. A 6-os kérdés az alábbi: „Kik vesznek részt a tervezésben?” Mivel ez a kérdés is nyitott kérdés volt így a következő osztályok kerültek meghatározásra: Beiskolázási csoport, Dékáni Hivatal, Felsővezetés, Főtitkár, Hallgatói Önkormányzat, Kancellária, Kari Vezetés, Kommunikációs Központ, Marketing Igazgató, Rektori Hivatal, Szakkollégium, Szenátus, Tanácskezelés, Tanulmányi Hivatal, Tehetségpont Vezetés. Az összes beérkezett válasz százalékos eredményeit tartalmazza a diagram.

23. diagram. A tervezésben résztvevő kapcsolattartók szervezeti egységei.

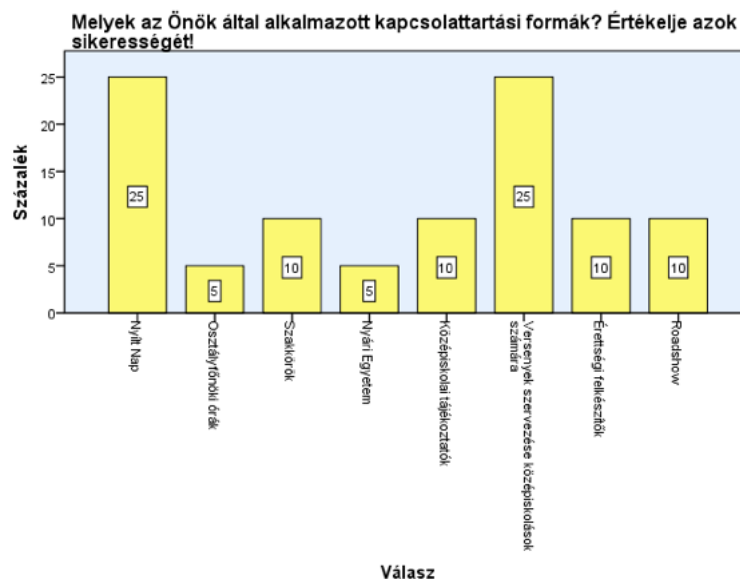

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A kapcsolatfelvétel tervezésében a válaszadók 19%-a (4 fő) a Kari Vezetést jelölte válaszául. A megkérdezettek 10–10%-a (2–2 fő) a Felsővezetés, a Rektori Hivatal és a Szakkollégium csoportokat jelölte tervezőnek. A beiskolázási csoport, a Dékáni Hivatal, a Főtitkár, a Hallgatói Önkormányzat, a Kancellária, a Kommunikációs Központ, a Marketing Igazgató, a Szenátus, a Tanszékvezetés, a Tanulmányi Hivatal és a Tehetségpont Vezetés kategóriákat 1–1 fő, azaz 5–5% jelölte válaszául (7. számú melléklet).

A 7-es kérdés a megadott kapcsolattartási formák jellemzését kérte. A jellemzés fokozatai: még nem alkalmazott, sikertelen, kevésbé sikeres, sikeres, teljes mértékben sikeres; a kapcsolattartási formák pedig: nyílt nap, osztályfőnöki órák, szakkörök, nyári egyetem, középiskolai tájékoztatók, közös kirándulások, versenyek szervezése középiskolások számára, érettségi felkészítők, roadshow.

24. diagram. A kapcsolattartási formák eredményességének megoszlása.

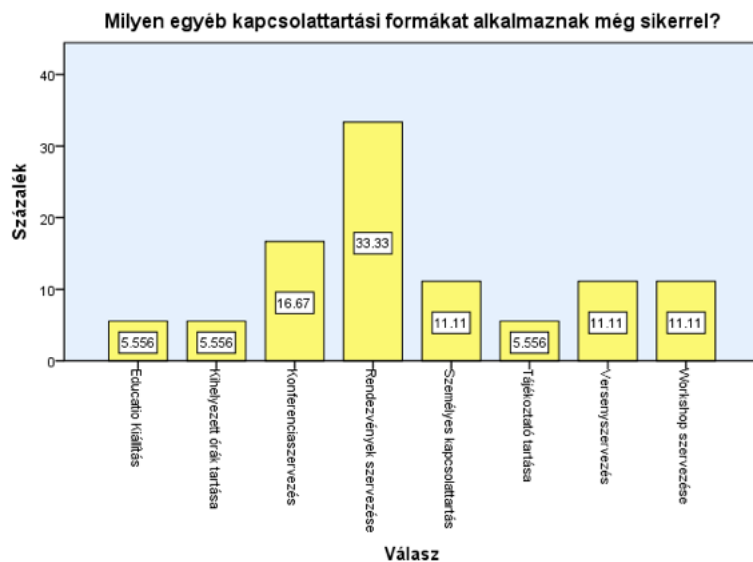

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A megkérdezettek a kapcsolattartási formák közül a legsikeresebbnek a „Nyílt Nap” és a „Versenyek szervezése középiskolások számára” kategóriákat értékelték (25%). A második legsikeresebb formáknak a szakkört, középiskolai tájékoztató, érettségi felkészítő és roadshow csoportokat tartják, melyek sikerességét 10%-osnak ítélték meg. 5%-os sikerességet értek el az „Osztályfőnöki órák” és a „Nyári Egyetem” kapcsolattartási formák (7. számú melléklet).

A 8-as kérdés a további, sikeresen alkalmazott kapcsolattartási formákra kérdezett. Nyílt kérdés lévén kategorizálásra kerültek a válaszok: Educatio Kiállítás, kihelyezett órák tartása, konferenciaszervezés, rendezvények szervezése, személyes kapcsolattartás, tájékoztató tartása, versenyszervezés, workshop-szervezés.

25. diagram. A válaszadók egyéb sikerrel alkalmazott kapcsolattartási formáinak megoszlása.

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A megkérdezettek 33,33%-a (6 fő) jelölte válaszául a „Rendezvények szervezése” kategóriát. 17-uk (3 fő) a „Konferenciaszervezés”-t, 11–11%-uk (2–2 fő) „Versenyszervezése” és „Workshop” csoportokat adták válaszul. Az „Educatio Kiállítás”, a „Kihelyezett órák” és a „Tájékoztató tartása” osztályok pedig 1–1 jelölést kaptak, ami 6–6%-ot jelent (7. számú melléklet).

A soron következő kérdés az esetleges sikertelen kapcsolatfelvétel okára kérdez. Ez a kérdés is nyitott volt, a válaszok alapján kialakított válaszcsoporthoz a következők voltak: érdektelenség, erőforráshiány, időzítés, középiskolák elzárkózása, motiváció hiánya (diák). A kérdés pedig az alábbi: „Mi volt az oka a sikertelen kapcsolatnak?”

26. diagram. A válaszadók sikertelen kapcsolatfelvételének okok szerinti megoszlása.

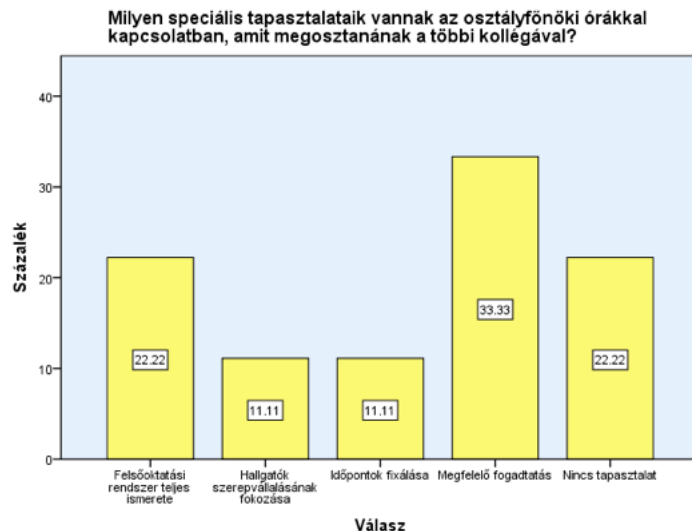

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A beérkezett válaszok 44%-a (4 fő) az „Érdektelenség”, 22%-a (2 fő) az „Időzítés”, 11–11%-a (1–1 fő) az „Erőforráshiány”, a „Középiskolák elzárkózása” és a „Motiváció hiánya (diák)” csoportokba kerültek, 2 fő pedig nem válaszolt (7. számú melléklet).

A mérőeszköz 10-es kérdése a választ adó képviselők osztályfőnöki órákon szerzett tapasztalataira kérdez, mely az alábbi: „Milyen speciális tapasztalataik vannak az osztályfőnöki órákkal kapcsolatban, amit megosztanának a többi kollégával?” A kérdés nyitott volt, válaszosztályok az alábbiak: felsőoktatási rendszer teljes ismerete, hallgatók szerepvállalásának fokozása, időpontok fixálása, megfelelő fogadtatás, nincs tapasztalat.

27. diagram. A középiskolás osztályfőnöki órák tapasztalatainak sajátosságai.

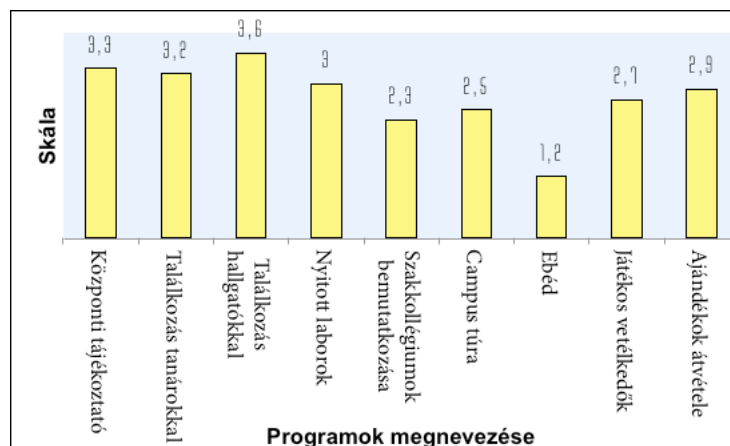

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A beérkezett válaszok 33%-a (3 fő) a „Megfelelő fogadtatás” csoportot, 22-22%-a (2-2 fő) a „Felsőoktatási rendszer teljes ismerete”, a „Nincs tapasztalat” kategóriát és 11-11% (1-1 fő) a „Hallgatók szerepvállalásának fokozása” és az „Időpont fixálása” válaszcsoporthoz jelölték, 2 fő viszont nem válaszolt (7. számú melléklet).

A 11-es kérdésnél a válaszadóknak a nyílt napokon alkalmazni vélt programokat kellett osztályozniuk népszerűségük szerint. A skála az alábbi: nem alkalmazzuk, népszerűtlen, kevésbé népszerű, népszerű, valamint teljes mértékben népszerű. A véleményezett programok a következők: központi tájékoztató, találkozás tanárokkal, találkozás diákokkal, nyitott laborok, szakkollégiumok bemutatása, campus túra, ebéd, játékos vetélkedő, ajándékok átvétele.

28. diagram. A válaszadók felsőoktatási intézményeik által szervezett nyílt napok programjainak értékelése.

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A beérkezett válaszok alapján a legnépszerűbb program a nyílt napokon a hallgatókkal való találkozás. A válaszadók a megadott ötös skálán 3,6-ra értékelték eredményességét. A második legnépszerűbb program a nyílt napokon a központi tájékoztató, mely 3,3-as értéket kapott. A harmadik legnépszerűbb programot a kitöltők szerint a „Találkozás tanárokkal” (3,2 arány), 3-as értéket ért el a „Nyitott laborok” program, 2,9-re értékelték az ajándékozást, 2,7-re a játékos vetélkedőket. A három legnépszerűtlenebb program a következők: Campus túra (2,5), szakkollégiumok bemutatkozása (2,3) és végül az ebéd (1,2) (7. számú melléklet).

A véleményezett nyílt napi programok után a kérdőív az egyéb, a listában fel nem sorolt programokra kérdezett. Nyitott kérdés volt a 12-es, így válaszcsoportok kerültek kialakításra: Diákhitel Központ stand, nyílt órák, öregdiákokkal találkozás, pályaválasztási tanácsadás, Pegazus Program stand, sportnagykövetekkel találkozás, szaktájékoztató, Tanulmányi Osztály stand.

29. diagram. A válaszadók felsőoktatási intézményeik által szervezett nyílt napok egyéb programjainak megnevezése.

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A beérkezett válaszok 20–20%-a a következő csoportokat jelölte: nyílt órák, szaktájékoztató. 10–10%-a a „Diákhitel Központ stand”, „Öregdiákokkal találkozás”, „Pályaválasztási tanácsadás”, „Pegazus Program stand”, „Sportnagykövettel találkozás”, „Tanulmányi Osztály stand” kategóriákat tartalmazza, 6 fő nem válaszolt. (7. számú melléklet).

A következő kérdés az „Amennyiben tartanak Nyári Egyetemet, mik a tapasztalataik?” volt. A megkérdezettek válaszai két csoportba kerültek besorolásra: érdeklődés jellemezte és nem tartanak.

A kérdőívkitöltők 67%-a (6 fő) a „Nem tartanak” és 33% (3 fő) az „Érdeklődés jellemezte” kategóriát jelölték meg. 1 fő nem válaszolt a kérdésre. (7. számú melléklet).

A 14-es kérdés, eldöntendő, zárt kérdés volt, mely a következő: „Készült-e felmérés a Nyári Egyetemen résztvevők felsőoktatási intézménybe való bejutásáról?”

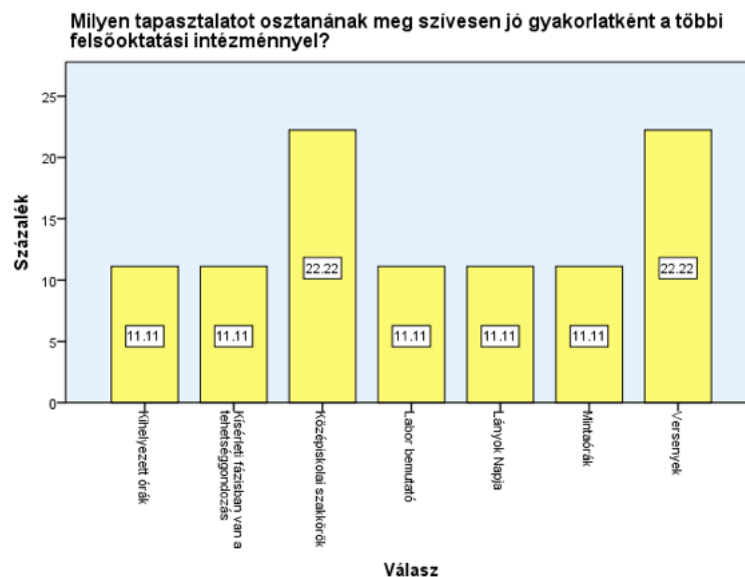
A válaszadók 30%-a nem válaszolt a kérdésre, 70%-a pedig a „Nem, nem készült” válaszlehetőséget jelölte válaszául (7. számú melléklet).

A soron következő kérdés ezen hallgatók felsőoktatási intézménybe való bejutására kérdezett: „A Nyári Egyetemen résztvevők hány százaléka jutott be a felsőoktatási intézménybe?”

A megkérdezett felsőoktatási intézmények képviselőinek 90%-a nem válaszolt a 15-ös kérdésre és 10%-a a „0%” választ adta válaszul (7. számú melléklet).

A mérőeszköz 16-os kérdése a jó gyakorlatok megosztására irányult, hogy kollegaritásból milyen tapasztalatokat oszthatnak meg a többi felsőoktatási intézménnyel. Nyitott kérdés volt, az alábbi válaszosztályok kerültek kialakításra: kihelyezett órák, kísérleti fázisban van a tehetséggondozás, középiskolai szakkörök, labor bemutató, Lányok Napja, mintaórák, versenyek.

30. diagram. A nyílt naphoz kapcsolódó jógyakorlatok megoszlása.

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A kérdőívkitöltők 22–22% (2–2 fő) a „Középiskolai szakkörök” és „Versenye” kategóriákba sorolt válaszokat adtak, 11–11%-a (1–1 fő) pedig az alábbiakat: kihelyezett órák, kísérleti fázisban van a tehetséggondozás, labor bemutató, Lányok Napja, mintaórák, 4 fő pedig nem válaszolt (7. számú melléklet).

A kérdőív utolsó kérdése az eredményekre, büszkeségfaktorra kérdez: „Melyek azok az eredmények, amikre büszkék?” A következő kategóriákba kerültek besorolásra a megkérdezettek válaszai: érettségi előkészítő, kapcsolati tőke, kihelyezett órák, középiskolák visszajelzései, növekvő jelentkezési létszám, szakkör, verseny.

31. diagram. A válaszadók felsőoktatási intézményük büszkeségfaktorainak megoszlása.

Forrás: Felmérés a felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolatairól kérdőív elemzés, szerk. Dósáné, 2016

A válaszadók által beérkezett válaszok 33% (4 fő) jelölte meg a „Növekvő jelentkezési szám” csoportot. A megkérdezettek 16–16% (2–2 fő) a „Kapcsolati tőke”, és „Verseny”, 8-8% (1–1 fő) az „Érettségi előkészítő”, a „Kihelyezett órák”, a „Középiskolák visszajelzései” és a „Szakkör” kategóriákat választották (7. számú melléklet).

A válaszadók saját bevallása szerint elsősorban a beiskolázási tevékenység, valamint a tehetséggondozási területeken működnek együtt a középiskolákkal. Megítélésük szerint aktívan vállalnak szerepet a kapcsolatok működtetésében és fenntartásában. Az adott szervezet számos szervezeti egysége kapcsolódik be a kapcsolattartásba, különös tekintettel az intézményi irányítás, mind a Kancellária, Hallgatói Önkormányzat, és egyéb területek. A megkérdezettek 25%-a jelölte meg kapcsolattartóként az intézményi irányítás szervezeti egységeit. A tervezési tevékenységet eltérő módon kezelik a megkérdezettek, összességében elmondható, hogy a felsőoktatási intézmények komplex módon kezelik és vonják be a tevékenység megvalósításába az egyes szervezeti egységeket. A kapcsolattartás formái elsősorban nyílt napokra, osztályfőnöki órákra, szakkörökre és tájékoztatókra irányulnak. Egy megkérdezett jelölte meg a Dunaújvárosi Egyetemen kívül a Nyári Egyetem működésének fontosságát. A kérdőívkitöltők a kapcsolattartási formák közül legsikeresebbnek a nyílt napot és a versenyek szervezését tartották. A szakkörök, középiskolai tájékoztatók és érettségi felkészítők kapcsolattartási formákat 10–10% jelölte meg. A felsőoktatási intézmények képviselői egyformán fontosnak ítélték meg konferenciaszervezés, versenyszervezés és workshop szervezése kategóriákat a kapcsolattartás sikerességét illetően. A sikertelen kapcsolatfelvétel okaként elsősorban az érdektelenséget, valamint a nem megfelelő időzítést jelölték meg. A speciális tapasztalatokra irányuló kérdés megválaszolása során a felsőoktatási rendszer teljes ismeretét tartották a legfontosabbnak a megkérdezettek. Az intézmények képviselői saját bevallásuk szerint a növekvő jelentkezési számot és a kapcsolati tőkét jelölték meg „büszkeségük” első számú forrásaként.

Összefüggések áttekintése a mérőeszközök elemzését követően, ajánlás a középiskolákkal való kapcsolatok erősítésére

A lemorzsolódás a felsőoktatásban többé-kevésbé mindenütt jelen van, mértéke azonban országonként eltérő. Hazánkban a lemorzsolódás kockázata a felsőoktatás egészére jellemző olyan aktuális probléma, amely több szempontból is megközelíthető (pedagógia, szociológia, oktatáspolitikai). A Magyar Rektori Konferencia a lemorzsolódás problémájának kezelésére munkacsoportot hozott létre 2016 januárjában. A munkacsoport javasolt feladata: „a lemorzsolódás okainak alapos feltérképezése, a lemorzsolódás csökkentéséhez vezető módszerek kimutatása, és mint egyik megoldás, a felsőoktatási szakképzésbe való átmenet hatékony biztosítása.” (MRK Lemorzsolódás munkacsoport összegzés és javaslatok)

A közoktatásban kevés tájékoztatás hangzik el a pályaválasztásról, az egyes szakmák jellegzetességeiről, a helyes felkészülés módjáról. A más oktatási rendszerben végzett szülők tapasztalatlanok a helyes fakultációválasztás kérdéseiben, nem ismerik a jelenlegi felsőoktatás lehetőségeit és elvárásait.

Célunk a közoktatásból a felsőoktatásba történő átmenet hatékony biztosítása érdekében egy a saját, valamint más felsőoktatási intézmények és a helyi középiskolák tapasztalatain alapuló ajánlás összeállítása volt. Középiskolás tanárok, felsőoktatási intézmények képviselői és hallgatók kerültek megkérdezésre a közoktatási és felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról. A vizsgálat során kiderült, hogy a kapcsolatok szélesítésére, azok elmélyítésére, a diákok megkeresésére már a középiskolai tanulmányok korai szakaszában szükség van a diákok tudatos továbbtanulásának elősegítése céljából.

A vizsgálatba bevont szereplők véleményének összegzéseként a következő kapcsolatokat erősítő programok és tevékenységek megvalósítása a leginkább fontos:

- *Nyílt napok megrendezése.* Mind a középiskolák, mind pedig a felsőoktatási intézményekben már felvett nyert hallgatók körében népszerűnek bizonyultak ezek a programok. Elsősorban a továbbtanulás szempontjából szóba jöhető intézmények bővebb megismerését szolgálják, lehetőség nyílik az intézmények oktatóinak és hallgatóinak, az intézmények által kínált képzési programoknak a megismerésére.
- *Előre meghirdetett egyéb tájékoztató, pályaaorientáló rendezvények tartása az ország bármely részéből érkező diákok számára:* Kutatók éjszakája, Lányok napja, Nyitott laborok.

Kutatók éjszakája: Immár több mint 10. éve, szeptember utolsó péntek estéjén bemutatkoznak a kutatók, és megismerhetjük azt a folyamatot, ahogy „az élet, a világmindenség meg minden” titkait megfejtik.

Bepillanthatnak a látogatók *különleges, máskor nem látogatható helyszínekre, megismerhetnek érdekes embereket*, akik közelebb hozzák az érdeklődőkhöz a tudomány érdekességeit, aktualitásait.

A rendezvény célja, hogy a fiatalok is kedvet kapjanak ahhoz, hogy tudományos életpályát válasszanak, és realisabbá tegye a kutatókról kialakult, sokszor sztereotípiákon alapuló, véleményét.

Az Európai Unió Horizont 2020 keretprogramja által támogatott rendezvénysorozatot hazánkban csaknem 70 kutatóintézet, felsőoktatási intézmény, és több száz kutató aktív részvételével kerül megrendezésre.

Lányok napja: A Lányok Napja egy országos, interaktív, ingyenes program, amit a Nők a Tudományban Egyesület szervez középiskolás lányoknak. Ez egyben a legnagyobb, lányoknak szóló pályaaorientációs kezdeményezés, amely számos országra kiterjed és egész Európában azonos napon rendezik meg.

[1] Garai Orsolya–Koltói Lilla (2012): Egyetemi tehetség-gondozás – tudósképzés? Szakértői kerekasztal-beszélgetés a felsőoktatási tehetséggondozásról. In: *Felsőoktatási műhely*. 2012. 4. Pp. 37–51.

A rendezvények révén a fiatalok betekintést nyerhetnek a műszaki egyetemek, kutatóintézetek és cégek életébe. Ennek érdekében a fogadó intézmények megnyitják laboratóriumait, műhelyeiket és irodáikat; találkozókat szerveznek női professzorokkal és munkatársakkal, akik eleven példaként szolgálnak arra, hogy milyen érdekes és izgalmas egy műszaki egyetemen tanulni vagy egy technológiai cégnél dolgozni. Számtalan interaktív program várja a lányokat, ahol akár hatalmas gépekkel sztergálhatnak, érdekes kísérletekbe pillanthatnak bele, kipróbálhatják a legújabb technológiai fejlesztéseket és „kütyüket”.

A „Lányok Napja” akció célja, hogy informálja a lányokat a műszaki, technológiai, mérnöki és informatikai pálya előnyeiről, ezáltal bővítve a lányok látókörét, tágítva a munka világáról alkotott képüket. A kampány olyan pályaválasztási lehetőségekre hívja fel a lányok figyelmét, amelyekre általában nem gondolnak, és egyben ösztönzi őket, hogy ezen fontos döntésüket ne az elvárásokra, hanem valós érdeklődési körükre és képességeikre alapozzák, így biztosítva ezzel a tudatos továbbtanulásukat.

Nyitott laborok: A megkérdezett középiskolai tanárok véleménye szerint igény lenne egyfelől a tanárok, másfelől a diákok részéről is az egyetem laborjainak bemutatására, így a *Kutatók éjszakája* országos rendezvénysorozat mellett, már a tanév megkezdése előtt előre egyeztetett időpontokban (pl osztályfőnöki óra keretén belül) lehetőséget biztosítani a laborok bemutatására.

- Felkészült/felkészített oktató és senior hallgató kiküldése az ország erre igényt tartó középiskolaiba, melynek célja *tájékoztatók megtartása* (osztályfőnöki órák keretében vagy a középiskolák által szervezett programok keretében) a pályaválasztás támogatására, a felsőoktatásra való helyes felkészülés és a felsőoktatási intézmények elvárásainak megismertetésére. Ez nálunk az idén 48 középiskola 50 oktatónk általi megkeresését jelentette.
- *Előkészítő tanfolyamok* megszervezése a 11–12-ik osztályos diákoknak a felsőoktatási intézmények képzéseinek megfelelő tantárgyakból. Az előkészítő felkészít az érettségire is, és biztonságos tudásbázist igyekszik kialakítani az adott szakterületre készülő diákok számára. A felkészítés esetleg kiterjeszthető lehet online felületre is, távoktatás formájában. A középiskolai tanárok is bevonhatók az érettségire felkészítő órák tartásába.

- Csatlakozás a *Tehetségútlevél programhoz*

Az Országos Tudományos Diákköri Tanács az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet támogatásával 2014-ben indította el a Tehetségútlevél Programot. A Program célja, hogy a középiskolai tanulmányok során már azonosított és a felsőoktatásba felvételt nyert tehetséges fiatalok számára biztosítsa azt, hogy felsőfokú tanulmányaik közvetlen kezdetétől részt vehessenek a tudományos diákköri tevékenységben, hogy a felsőoktatási intézmények könnyen be tudják azonosítani ezeket a tehetségeket. [1] A programba azok a fiatalok kerülhetnek be, akik valamely területen tanáraik-osztályfőnökük véleménye szerint különösen tehetségesek (középiskolai tanulmányaik alatt valamilyen

okból kitűntek tehetségükkel. A tehetségútlel megigénylése a középiskolai tanárok feladata, ők regisztrálhatják diákjaikat a rendszerbe, megadva a tantárgy/tudományterületet, amelyben a fiatal tehetséges (pl. matematika, történelem, rajz stb.) és szöveges ajánlást írva, amiben röviden kifejtésre kerülnek azon eredmények, cselekmények, amelyek igazolják az ajánlott fiatal tehetségét. A kiállított Tehetségútlelvel azon felsőoktatási intézmény/kar tudományos diákköri tanácsának elnökéhez kerül, ahova a középiskola által ajánlott fiatal tehetség felvételt nyert (ezt az intézményt és kart a középiskolának kell jelölni az online felületen). Az illetékes tudományos diákköri tanács elnöke ezt követően felveszi a kapcsolatot az ajánlott hallgatóval, és kezdeményezi a bekapcsolódását a felsőoktatási tehetséggondozásba.

A programba bekerült fiatalok tehát közvetlenül bekapcsolódhatnak a felsőoktatási intézmények tehetséggondozó tevékenységeibe, így nem kallódnak el a továbbtanulásukat követően.

- *Szülői fórum* a felvett diákok családjai számára a képzés megkezdése előtt. Célja tájékoztatni a szülőket, hogy mi vár a gyermekükre a felsőoktatásban, a sikeres előrehaladás feltételeiről, törvényi előírásokról (pl. finanszírozás kérdéseiben), és a család feladatáról és lehetőségeiről a gyerekekük segítségével.
- *Tanulmányi versenyek*. A körzet középiskolái számára tanulmányi versenyek szervezése, az első forduló lebonyolítása történhet online felületen, ami növelheti a bevonható diákok számát. A döntő a felsőoktatási intézményekben kerülhet megrendezésre, ami az intézmények népszerűsítését eredményezheti.
- *Rendhagyó órák* (pl. fizika, informatika, kémia stb.) A felsőoktatási intézményekben, illetve távolabbi középiskolák esetén kihelyezett formában rendhagyó tanórák tartása. A középiskolákkal előre egyeztetett témában, és időpontban a tantárgyi anyagukhoz kapcsolódóan.
- *Közös tehetséggondozó programok* (TDK, ill. tehetségnapi részvétel) A felsőoktatási intézményekben évente lebonyolításra kerülő TDK-versenyekre meginvitálni a középiskolákban már kutatásban résztvevő, illetve az egyes tudományterületek iránt érdeklődő diákokat és amennyiben érdekli őket bevonni az egyetemek, illetve a főiskolák kutatási programjaiba.
- A felsőoktatási intézményekben működő szakkollégiumok tagjai vagy a hallgatói önkormányzatok képviselői által történő kapcsolatfelvétel a DÖK-kel, *közös kirándulások és szabadidő programok* (filmklub, könnyűzenei koncertek stb.) szervezése.
- *Közös konferenciák*. A felsőoktatási intézményekben megrendezésre kerülő saját szervezésű konferenciák a középiskolás tanárok részvételével.
- *Nyári Egyetem* szervezése a Szegedi Tudományegyetem jó gyakorlatának mintájára. Ők dolgozták ki a Tehetség-HÍD programot, amit az SZTE Eötvös Loránd Kollégiuma koordinál. A program keretén belül nyári egyetemet szerveznek, amelyre várják az ország bármely pontjáról mindazon végzős középiskolás diákok jelentkezését, akik amellet, hogy korábbi tanulmányaik alatt is kitűntek tehetségükkel és lelkesedésükkel, az egyetemen kívánják folytatni tanulmányaikat. A kiemelkedő pályázók egy öt napos nyári táborban vehetnek részt. A táborlakók közül a legjobbaknak egyszeri egyetemkezdesi támogatást vagy szakkollégiumi tagságot adományoznak, hogy a szakkollégium berkein keresztül továbbra is kibontakoztathassák tehetségüket.

A programok zökkenőmentes lebonyolítása érdekében kapcsolattartót kell kijelölni mind a felsőoktatási intézmények, mind pedig a középiskolák részéről, akik a tanév megkezdése előtt egyeztetik a felkínált lehetőségeket és az igényeket, így mindkét félnek lehetősége nyílik a közös programok tanév rendjébe történő beillesztésére.

A kapcsolatok kiszélesítése hosszútávon eredményezheti a tudatosabb intézmény és szakválasztást, ezzel a lemorzsolódás egyik, több felsőoktatási intézmény számára is problémát jelentő tényezője, az átjelentkező (szakot, illetve intézményt váltó) hallgatók száma csökkenhet és a képzés során motivációjuk növekedhet.

A Dunaújvárosi Egyetem fontosnak tartja a leendő hallgatók attitűdjének vizsgálata mellett a rendszerben szereplő hallgatók motivációjának vizsgálatát. Megítélése szerint minden hallgató egyformán értékes, ezért nagy erőfeszítéseket tesz a hallgatókban megtalálható tehetség kibontakoztatására. Fontosnak tartja a hallgatók tanuláshoz kötődő motivációjának feltérképezését abból a célból, hogy amennyiben szükséges segítséget nyújtson a hallgató számára.

A hallgatók motivációjának vizsgálata

Bevezető, rövid elméleti összefoglaló

A tanulási tevékenység sikerességét meghatározó személyhez kapcsolódó faktorokat nevezik általában tanulási kompetenciáknak.

Ezek a kompetenciák rendszerint fejleszthetők, illetve a körülményektől függően különböző mértékben nyilvánulnak meg a tanulási teljesítményben.

Ha a tanulói sikeresség növelése a célunk, akkor elkerülhetetlen, hogy általános képet kapjunk arról, hogy az egyetemi képzésben résztvevők milyen mértékben rendelkeznek ezekkel a képességekkel, amelyek a tanulás produktív és belsőleg motivált ismeretszerző tevékenységgé válásához szükségesek.

Természetesen a valóban sikeres tanulássegítéshez, tanulási tanácsadáshoz az egyéni tanulási profilok vizsgálatára lenne szükség, de az általános tendenciákról egy összesítő, leíró adatfeldolgozás segítségével is képet kaphatunk.

A kutatásban használt MSLQ-kérdőív (Motivated Strategies for Learning Questionnaire) elméleti háttérét az önszabályozott vagy önszabályozó tanulás (self-regulated learning) és motiváció szociokognitív szemlélete alkotja.

Az önszabályozott tanulás elmélete tulajdonképpen a hatékony tanulás elmélete.

D. Molnár Éva az önszabályozó tanulás számos, némileg különböző hangsúlyú értelmezését áttekintve a következő meghatározást adta: „*olyan komplex képességrendszer által meg nyilvánuló folyamat, melyben a tanulók képesek aktívan szabályozni kogníciójukat, motivációjukat, emóciójukat és viselkedésüket, s különböző stratégiákon keresztül (tervezés, nyomon követés, ellenőrzés, reflexiók) kitűzött cél elérése érdekében*” [1].

Eszerint tehát a tanulói motiváció közvetlen kapcsolatban van a tanulási folyamatok regulációjának képességével. A tanulás folyamata önszabályozott, ha a végrehajtója metakognitív, motivációs és viselkedéses szinten aktívan részt vesz a tanulási céljai elérésében.

A önszabályozott tanulás komponensei [2]:

[1] D. Molnár Éva (2013): *Tudatos fejlődés. Az önszabályozott tanulás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Akadémiai.

[2] Schraw, W. G.–Kauffman, D. F.–Lehman, S. (2002): Self-Regulated Learning. In: Nadel, L. (Ed.): *The Encyclopedia of Cognitive Science*. New York: Macmillan.

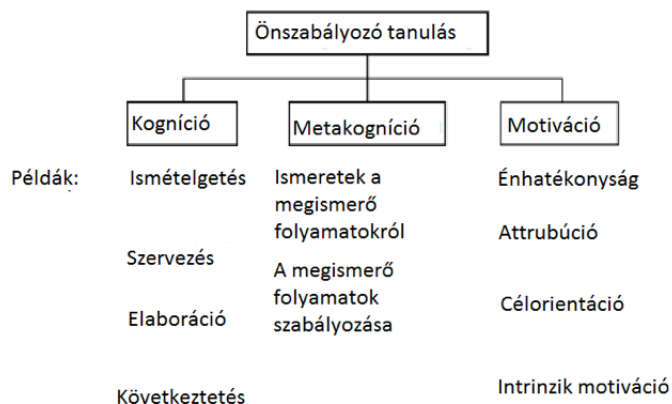
[1] D. Molnár Éva (2013): *Tudatos fejlődés. Az önszabályozott tanulás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Akadémiai.

[2] Schraw, W. G.–Kauffman, D. F.–Lehman, S. (2002): Self-Regulated Learning. In: Nadel, L. (Ed.): *The Encyclopedia of Cognitive Science*. New York: Macmillan.

[3] Bandura, A. (1997): *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman.

[4] Weiner, B. (1986): *An Attributional Theory of Motivation and Emotion*. New York: Springer-Verlag.

1. ábra. A önszabályozó tanulás. [2]

A kognitív komponenshez az információ kódolásának, az emlékezetbe való eltárolásának, és onnan történő előhívásának és felhasználásának a képességei tartoznak. A metakognitív komponensnek a kognitív folyamatok monitorozásának és megértésének képességei a részei. A motivációs komponenst pedig olyan vélekedések és attitűdök alkotják, amelyek a kognitív és metakognitív képességek hatékonyságára befolyással vannak. Az önhatékonyság (self efficacy) arra vonatkozik, hogy a személy mennyire hisz abban, hogy bizonyos feladatokat meg tud oldani, bizonyos célokat el tud érni. [3]

Az attribúció (tulajdonítás) pedig arra vonatkozik, hogy a személy milyen magyarázatokat ad a vele történt eseményekre. [4] Specifikusan, a tanulás során elért sikereket és az elszenvedett kudarokat milyen mértékben tulajdonítja függőnek saját személyétől, erőfeszítéseitől vagy mennyire tekinti azokat külsőleg meghatározottnak, személyétől függetlennek. A célorientáció azzal kapcsolatos, hogy milyen elérendő célokat tűz ki maga elé a személy. A személy vélekedései saját képességeiről befolyással vannak arra, hogy milyen célokat választ. Tanulási kontextusban Dweck és Leggett (1988) szerint meghatározó tényező az, hogy a személy hogyan tekint intellektuális képességeire. Azok a diákok, akik az intelligenciát („az okosságot”) megváltoztathatatlan adottságnak tekintik, azok teljesítménycélokat (performance goals) tűznek ki maguk elé, amelyben csak képességeiket akarják felmutatni a tanulási feladatokban, tulajdonképpen a Goffman (1981) által leírt személyes „homlokzatnak”, az önmagukról a külvilág és maguk számára sugározni kívánt kép fenntartására törekednek. Azok a tanulók azonban, akik szerint az intelligencia lényegileg nem fix, hanem fejleszthető, azok tanulási célokat (learning goals) tűznek ki maguk elé és arra törekednek, hogy képességeiket tovább fejlesszék. Józsa Krisztián (2007) a magyarul talán található viszonyító és elsajátítási célok dualitásaként fogalmazza meg ezt a motivációs ellentétet. Dweck

(2015) [6] tehát az iskolai kudarcot és sikert részben a képességek megváltoztathatóságával kapcsolatos beállítódásra (mindset) vezeti vissza. A kötött gondolkodásmódú személyek úgy hiszik, az alapvető képességeik, intelligenciájuk, tehetségük és személyiségük stabil és változtathatatlan. Mindebből valamennyivel rendelkeznek és kész, a céljuk pedig mindössze esetleg annyi lesz, hogy okosnak tűnjenek, sosem butának. A fejlődő gondolkodásmód ellenben azt diktálja, hogy a képességek, tehetségek igenis fejleszthetőek kemény munkával és jó tanárral. Az intrinzik (belső) motiváció arra vonatkozik, hogy a személy milyen mértékben érzi a végzett tevékenységet önmagában is örömszerzőnek, kielégítőnek. [5] A külsőleg motivált viselkedés esetén jutalomért, kötelességből, fenyegetés hatására, a büntetés elkerülése végett cselekszünk. Ekkor extrinzik motivációról beszélünk.

Hallgatóimotiváció-vizsgálat

A HASIT-projekt keretében elvégzett vizsgálat célja a Dunaújvárosi Egyetem hallgatóinak motivációs szempontból, a lehetőségek megengedte keretek között, minél teljesebb felmérése volt. E célból egy olyan kérdőívet állítottunk össze, amely egyaránt tartalmazott új, saját magunk által összeállított és mások által már korábban alkalmazott részeket is.

A végső kérdőív három részből állt. A kérdőívek felépítése:

1. Bevezető kérdőív:
  - a. Tanulmányi és életrajzi adatok.
  - b. A pályaválasztást (egyben iskolaválasztást) befolyásoló tényezőkről megítéltetése 5 fokú skálán (Nem fontos – Nagyon fontos dimenzióban).
  - c. A tanulási sikerességet befolyásoló tényezők megítéltetése megítéltetése 5 fokú skálán (Nem fontos – Nagyon fontos dimenzióban).

A levelezős hallgatók kérdéseit kiegészítettük néhány speciálisan csak náluk felmerülő szemponttal is.

Az egyetemista minta kiegészítésként egy kisebb létszámú középiskolát is megkérdeztünk a Bevezető kérdőív segítségével.
2. Carol Dweck idézett elmélete alapján szerkesztett kérdőív a fejlődési és rögzült gondolkodási beállítódásról. Ez a rész 20 kérdés kérdést tartalmazott. 14 kérdés vonatkozik az intelligenciával, és 6 a személyiséggel kapcsolatos beállítottságra. Az állításokat 4 fokú skálán kellett megítélni (Nagyon egyetért – Nagyon nem ért egyet dimenzió mentén). Az eredetileg angol nyelvű kérdőív egy, a szerző által fenntartott honlapon, a Dweck (2015) [6] angol kiadásának kiegészítő forrásaként (<http://mindsetonline.com>) elektronikus formában is hozzáférhető.
3. Motivated Strategies for Learning Questionnaire [7] magyar fordítása. Paul Pintrich és munkatársai [7] által szerkesztett kérdőív az önszabályozott tanulás számos

[5] Deci, E. L.–Ryan, R. M. (2000): The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*. 11. Pp. 227–268.

[6] Dweck, C. (2015): *Szemléletváltás*. Budapest: HVG.

[7] Pintrich P. R.–DeGroot E. V. (1990): Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*. 82. Pp. 33–40 <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED338122.pdf>

komponensét lefedi és ezek összetevőit próbálja mérhetővé tenni. Az MSLQ elterjedt eszköz az önszabályozott tanulás vizsgálatára, mind a kutatásban, mind a gyakorlati oktatápszichológiai munkában.

A kérdőív 81 itemből áll, 2 fő komponense van: a Motiváció és a Tanulási stratégiák. A motivációs rész 31 itemet tartalmaz, három részből áll: az Érték, az Elvárás és az Érzelmi.

A tanulási stratégiák főkomponens két részből áll. A kognitív/metakognitív stratégiákat lefedő rész 31 itemből áll, míg a források kezelésével kapcsolatos rész 19 kijelentést tartalmaz. E két utóbbi részkomponens felépítését, illetve a kapott eredményeket a HASIT-projekt egy másik munkacsoportjának a beszámolójában közöljük.

Az MSLQ-kérdőív kijelentések sorozata, amelyeket egyenként 7-fokú skálán ítél meg a teszt kitöltő. Tehát a teszt a kitöltő által észlelt motiváltságot és stratégiákat összegzi. Az MSLQ-tesztnek már 2005-ben is több mint 20 fordítása létezett, és számos szakmai publikáció jelent meg felhasználásával. Publikus magyar változata nincs, D. Molnár (2013) saját tesztcsomagja kifejlesztésében az MSLQ-ra is támaszkodott, egy magyar fordítást 100 fős egyetemista mintán alkalmazott, de az ezzel kapcsolatos részleteket, eredményeket nem közli. A kérdőív a HASIT-program keretében történő munkához azért tűnt jó választásnak, mert az MSLQ a kevés olyan tesztek egyike, amelyet a felsőoktatásban tanulók vizsgálatára fejlesztettek ki, és a tanulási motiváció és a tanulási stratégiák jelenségét széles spektrummal lefedi. (Az MSLQ magyarra ültetését dr. Juhász Levente végezte, a felvétel módja online-kérdőív volt. Ezúton is megköszönjük Ferenci Bernadettnek az adatfelvétel során végzett munkáját.)

DEMOGRÁFIAI ÉS ISKOLAI ADMINISZTRÁCIÓS ADATOK ÉS BEVEZETŐ KÉRDŐÍV

768 személy logolt be az online adatgyűjtő rendszerbe, azaz kezdte el a kérdőív kitöltését. 704-en legalább a bevezető kérdőívet kitöltötték. A továbbiakban minden egyes kérdőív esetén csak azzal az elemszámmal számoltunk, akik az adott kérdőívet teljes egészében kitöltötték.

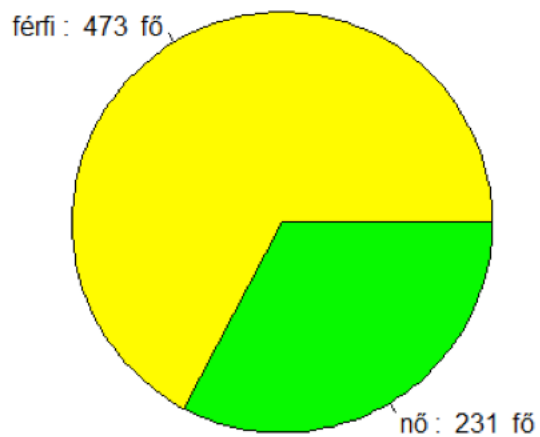
A következőkben a minta tulajdonságait mutatjuk be a legrelevánsabb dimenziók mentén, majd a pályaválasztást és a tanulást meghatározó tényezők megítélését vizsgáló kérdőív eredményeit ismertetjük.

a) A nemek eloszlása:

1. táblázat. A minta nemek szerinti eloszlása.

	Nem	összesen	
Gyakoriság	férfi	nő	
N (fő)	473	231	704
N (%)	67.2	32.8	100

1. ábra. A minta nemek szerinti eloszlása.

b) Az életkori eloszlás: A legfontosabb eloszlásmutatókkal.

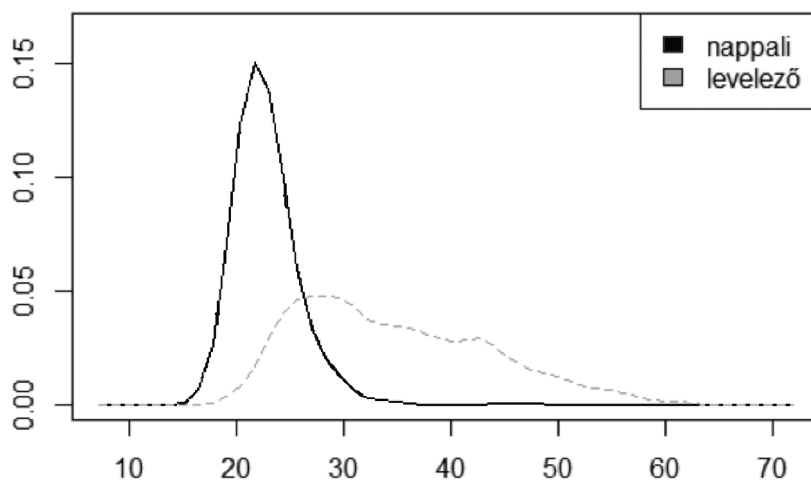
2. táblázat. SD (szórás) = 9.12

min.	1. kvartilis	medián	átlag	3. kvartilis	max.
18	23	26	29.67	35	61

3. táblázat. Az életkor eloszlása tagozatonként.

	Átlag	Szórás (SD)
nappali	22.78	2.8
levelező	34.77	8.82

2. ábra. Az életkor eloszlásgörbéje tagozatonként (kernel density diagram).

A szórásértékek és a diagram alapján megállapítható, hogy a levelezős hallgatók sokkal szélesebb életkori intervallumból kerülnek ki.

c) Szakonkénti eloszlás (nappalis és levelezősök együtt)

4. táblázat.

SZAK	FŐ
andragógia BA	13
anyagmérnöki BSc	18
gazdálkodási és menedzsment BA	94
gazdaságinformatikus BSc	70
gépészmérnöki BSc	128
kommunikáció- és médiatudomány BA	18
mérnökinformatikus BSc	139
műszaki menedzser BSc	84
műszaki szakoktató BSc	3
gépészmérnöki MSc	5
tanár-mérnökstanár (anyagmérnök) MA	1
tanár-mérnökstanár (gépészmérnök) MA	15
tanár-mérnökstanár (mérnök informatikus) MA	4
tanár-pedagógiai értékelés és mérés tanára MA	17
tanár (nem jelölt szak) MA	8
gazdálkodási és menedzsment FSZ	4
gazdaságinformatikus FSZ	5
kommunikáció és média (kommunikátor) FSZ	6
mérnökinformatikus (rendszergazda) FSZ	28
televíziós műsorkészítő FSZ	9
mentortanár ped.szakvizsg.	12
mérés-értékelés ped. szakvizsg.	2
e-tanulás ped. szakvizsg.	2
minőségirányítási szakmérnök	6
személyügyi szaktanácsadó	2

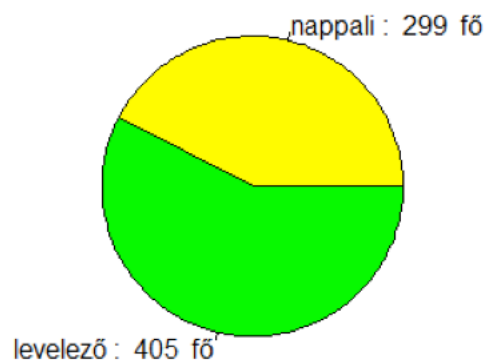
Gyakorlatilag a Dunaújvárosi Egyetem minden szakjáról töltöttek ki kérdőívet. 11 fő nem jelölte meg a szakját. A minta eloszlása tükrözi a egyetemi szakok hallgatóinak teljes populációra vett arányait.

d) Tagozat szerinti eloszlás

5. táblázat.

nappali	levelező
299	405

3. ábra. A minta tagozatok szerinti eloszlása.

Az egyetem hallgató között ma már többségben vannak a levelező hallgatók. Ezt tükrözi a mintánk eloszlása is.

e) A hallgatók első beiratkozás óta eltelt évek eloszlása

6. táblázat. Átlag: 2.6 év, SD: 1.8 év.

Nappalis hallgatók:

Eltelt év	0	1	2	3	4	5	6	8	10	11	14
Fő	5	86	78	54	36	22	11	4	1	1	1

7. táblázat. Átlag: 3.2 év, SD: 3.0.

Levelezős hallgatók

Eltelt év	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Fő	18	132	83	48	29	22	19	16	13	2	4	7	3	4	5

Mintánkban a levelezős hallgatók átlagosan egy félévvel hosszabb ideje diákjai a Dunaújvárosi Egyetemnek, mint a nappalis hallgatók.

f) A beszámolt féléves tanulmányi átlagok eloszlása (nappalis és levelezős együtt)

8. táblázat. Szórás (SD): 0.79.

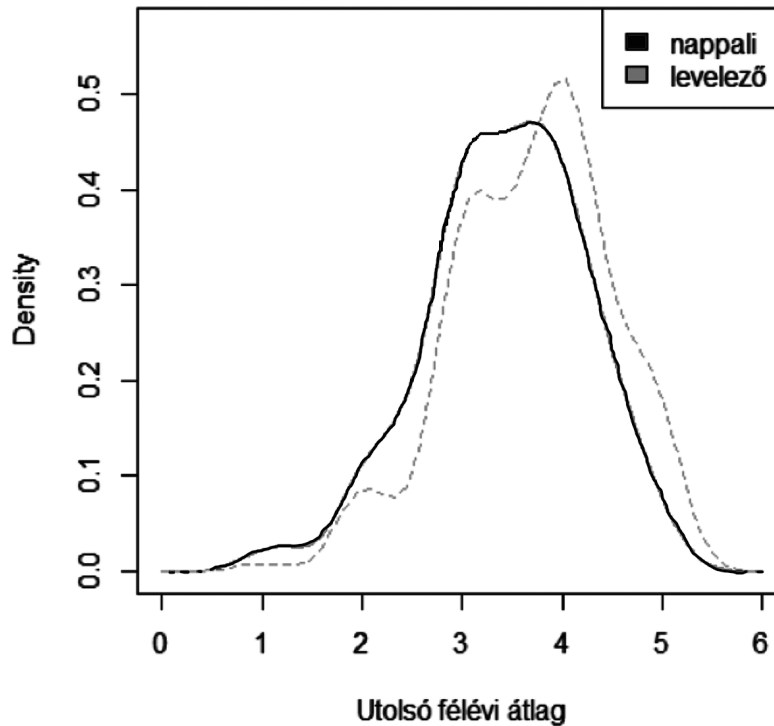
Min.	1. kvartilis	medián	átlag	3. kvartilis	max.	NA
1.	3.0	3.66	3.59	4.15	5.	33 db

Az átlagok eloszlása képzési tagozatonként

7. táblázat.

	Átlag	Szórás
nappali	3.43	0.79
levelező	3.70	0.77

4. ábra. A féléves átlagok eloszlása tagozatonként. (kernel density plot).

A Welch-féle független mintás t-próba (a minták varianciájának egyenlőségét nemfel tételeztük) eredményei:

$t = -4.4$, $df = 608$, $p\text{-value} = 1.112e-05^{**}$

A két tagozat átlageredménye eszerint szignifikánsan különbözik.

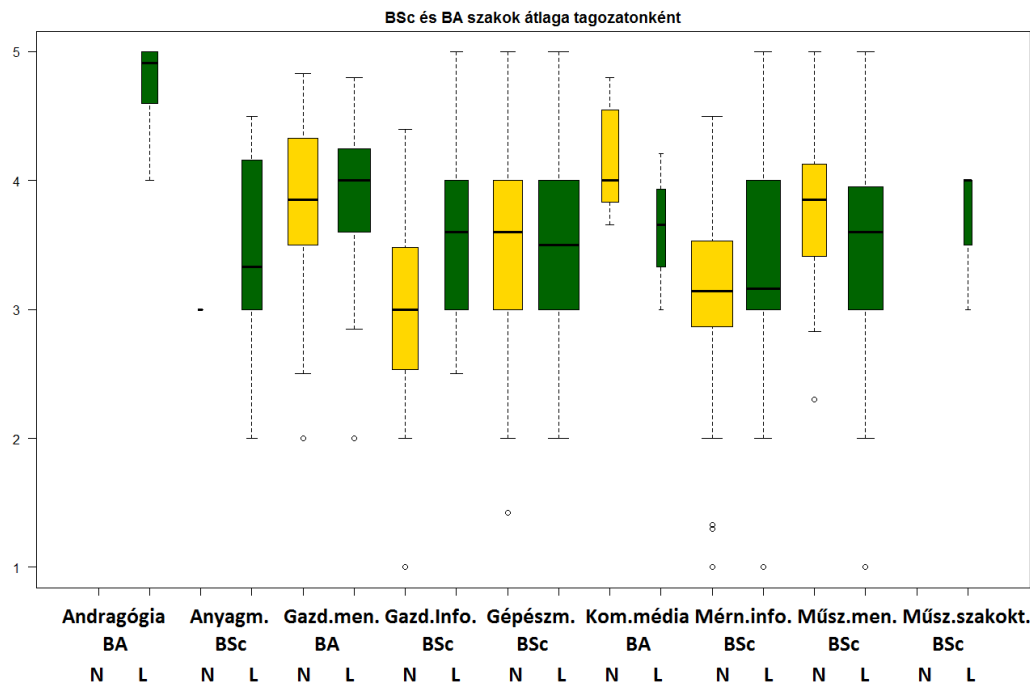
A tesztkitöltők mintájában a beszámolt utolsó féléves tanulmányi eredményeket tekintve a levelezős hallgatók mintegy 27 századponttal jobb átlagértéket mutatnak. A két tagozat közötti tanulmányi eredmény különbség hátterében sok tényező állhat, amelyeket jelen vizsgálatban nem tártunk fel. Például levelezősök között vannak másoddiplomások is, akik már rendelkeznek felsőoktatási tapasztalatokkal, azzal kapcsolatban, hogy hogyan kell tanulni, esetleg előzetes tapasztalataik (pl. mérnöktanárok saját tanítási tapasztalatai) alapján már bevált módszereket alkalmaznak. Esetleg, eltérő (liberálisabb) lehet az oktatók hozzáállása is a számonkérések esetén. Nem utolsó sorban, az MSLQ-kérdőív eredményei alapján, a levelezős hallgatók nagyobb motiváltságról számoltak be, mint ahogy ezt a későbbi eredmények ismertetésekor látni is fogjuk.

Átlagok eloszlása szakonként (csak alapképzés)

8. táblázat.

TAGOZAT	SZAK	ÁTLAG	SD
levelező	andragógia BA	4.78	0.29
nappali	anyagmérnöki BSc	3.0	0
levelező	anyagmérnöki BSc	3.37	0.82
nappali	gazdálkodási és menedzsment BA	3.85	0.62
levelező	gazdálkodási és menedzsment BA	3.87	0.62
nappali	gazdaságinformatikus BSc	3.01	0.66
levelező	gazdaságinformatikus BSc	3.54	0.54
nappali	gépészmérnöki BSc	3.47	0.73
levelező	gépészmérnöki BSc	3.54	0.61
nappali	kommunikáció- és médiatudomány BA	4.08	0.38
levelező	kommunikáció- és médiatudomány BA	3.62	0.61
nappali	mérnökinformatikus BSc	3.13	0.73
levelező	mérnökinformatikus BSc	3.27	0.83
nappali	műszaki menedzser BSc	3.83	0.63
levelező	műszaki menedzser BSc	3.51	0.79
levelező	műszaki szakoktató BSc	3.67	0.58

5 .ábra. A féléves átlagok eloszlása a Dunaújvárosi Egyetem alapképzési szakjai és tagozatai szerint. Dobozdiagrammok: a fekete vonal jelzi az adott szak átlagainak a mediánját. Az „antennákon” kívül eső értékek a szélsőséges értékek (outliers). Tagozatok: nappalisok sárga, levelezős hallgatók zöld színnel jelölve.

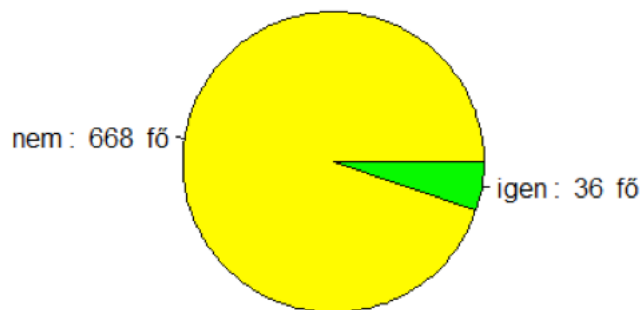

g) Duális képzésben való részvétel

9. táblázat. A duális képzést választó hallgatók a mintában.

Nem	Igen
668	36

6. ábra. A duális képzésben és a hagyományos képzésben résztvevők aránya.

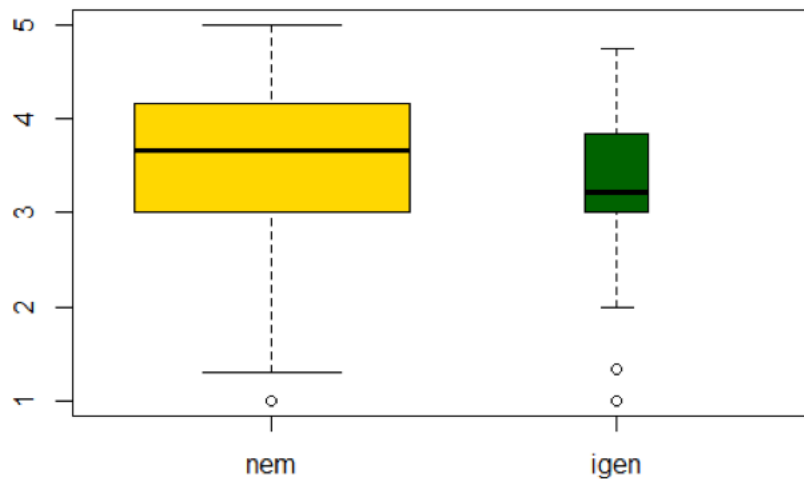

Az utolsó féléves eredmények eredményeit is összehasonlítottuk (a duális képzésben való részvétel alapján).

10. táblázat. Féléves átlagok a duális képzésben való részvétel alapján.

	Átlag	Szórás
nem	3.6	.79
igen	3.29	.81

7. ábra. A tanulmányi átlagok eloszlása a duális képzésben való részvétel szerint.

A hallgatóknak egyelőre csak közel 5%-a vesz részt duális képzési formában, ennek növekedése várható az elkövetkező években.

TÉNYEZŐK MEGÍTÉLÉSE

A hallgatók a mellékletben megtalálható kérdőív elektronikus változatában minden tényezőt 5 fokú skálán ítélték meg (1-nem fontos, 5- nagyon fontos).

Az egyetemi hallgatók mellett, egy kisebb mintát képezve, középiskolások (110 fő; 61 ffi, 49 nő) is kitöltötték a kérdőív első részét, szintén az online lekérdezés módszerével.

A szempontokra adott értékelések átlaga alapján a következő (növekvő) sorrend alakult ki a tényezők között.

Tényezők fontossága a pályaválasztásban

11. a. táblázat.

Nappalis hallgatók (növekvő sorrend)

Tényező	átlag
Osztálytársaim vagy barátaim is ide jelentkeztek	2.47
Duális képzés lehetősége	2.56
Sportolási lehetőség	2.98
Aktív diák és társasági élet	2.99
Mások (család, barátok, ismerősök, internet, sajtó) véleménye	3.04
Kollégiumi szállás lehetősége	3.24
Középiskolai eredményeim	3.24
Ösztöndíj, más anyagi juttatások	3.29
A képző intézmény presztízse	3.31
Távolság a lakóhelytől	3.37
Az oktatás színvonala a képző intézményben	3.73
A választott szakma presztízse	3.78
Saját szakmai érdeklődésem	4.13
Várható munkapiaci siker	4.14

Levelezős hallgatók (növekvő sorrend), a félkövér itemek csak a levelezős kérdéssorban szerepeltek.

11. b. táblázat.

Tényező	átlag
Sportolási lehetőség	2.2
Duális képzés lehetősége	2.27
Aktív diák és társasági élet	2.34
Kollégiumi szállás lehetősége	2.39
Osztálytársaim vagy barátaim is ide jelentkeztek	2.39
Ösztöndíj, más anyagi juttatások	2.51
Mások (család, barátok, ismerősök, internet, sajtó) véleménye	2.94
Középiskolai eredményeim	2.94
A képző intézmény presztízse	3.46
Távolság a lakóhelytől	3.48
Az oktatás színvonala a képző intézményben	3.83
Munkahelyi elvárások	3.85
A választott szakma presztízse	3.87
Anyagi lehetőségeim	4.08
Várható munkapiaci siker	4.25
Saját szakmai érdeklődésem	4.32
Saját szakmai fejlődésem elősegítése	4.39

11. c. táblázat.

Középiskolások

Tényező	Átlag
Osztálytársaim vagy barátaim is ide jelentkeztek	2,67
Sportolási lehetőség	2,94
Duális képzés lehetősége	3,20
Mások (család, barátok, ismerősök, internet, sajtó) véleménye	3,28
Kollégiumi szállás lehetősége	3,34
Aktív diák és társasági élet (hagyományőrzés, hallgatói önkormányzat, rendezvények stb.)	3,42
Távolság a lakóhelytől	3,44
A képző intézmény presztízse	3,80
Középiskolai eredményeim	3,86
A választott szakma presztízse	3,87
Ösztöndíj, más anyagi juttatások	3,96
Várható munkapiaci siker	4,17
Az oktatás színvonala a képző intézményben	4,30
Saját szakmai érdeklődésem	4,37

A pályaválasztást meghatározó tényezők fontosságát tekintve a három csoport nagyon hasonló preferenciákkal rendelkezik. A saját szakmai érdeklődés, a várható munkapiaci sikeresség, a választott szakma presztízse minden csoport esetén előkelő helyen állt a fontossági sorrendben. A kulturális, szociális és kényelmi szempontok, illetve a társak véleményét saját bevallásuk szerint kevésbé ítélik fontosnak a megkérdezettek a pálya-, és iskolaválasztásban.

Tanulási sikerességet meghatározó tényezők

12. a. táblázat.

Nappalis

Duális képzés lehetősége	2.76
Aktív diák és társasági élet (hagyományőrzés, hallgatói önkormányzat, rendezvények stb.)	3.09
Önképzés, tehetséggondozás, TDK, bekapcsolódás intézeti kutatásba	3.26
A képző intézmény presztízse	3.38
Ösztöndíj, más anyagi juttatások	3.53
Barátok, emberi kapcsolatok az egyetemen	3.63
Csoporttársak segítsége	3.64
Családom, hozzátartozóim támogatása	3.69
A képző intézmény oktatás színvonala	3.73
Az oktatási adminisztrációs dolgozók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége	3.75
Az oktatásban alkalmazott módszerek	3.78
A tanult szakma presztízse	3.84
Jó időbeosztás, a tanulási feladatok tudatos megtervezése	3.92
Intellektuális, szellemi képességeim	3.97
Várható munkapiaci siker	4.03
Az oktatók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége	4.03
Saját szakmai érdeklődés	4.13
Saját kitartásom	4.13

12. b. táblázat.

Levelezős hallgatók

Duális képzés lehetősége	2.36
Aktív diák és társasági élet (hagyományőrzés, hallgatói önkormányzat, rendezvények stb.)	2.43
Ösztöndíj, más anyagi juttatások	2.47
Önképzés, tehetséggondozás, TDK, bekapcsolódás intézeti kutatásba	2.91
Barátok, emberi kapcsolatok az egyetemen	3.37
A képző intézmény presztízse	3.55
Családom, hozzátartozóim támogatása	3.69
Csoporttársak segítsége	3.77
A képző intézmény oktatás színvonala	3.92
Az oktatásban alkalmazott módszerek	3.96
Munkahelyi támogatás	3.96
A tanult szakma presztízse	3.98
Az oktatási adminisztrációs dolgozók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége	3.98
Jelenlegi anyagi helyzetem	3.99
Családi állapotok, viszonyok rendezettsége	4.06
Várható munkapiaci siker	4.20
Intellektuális, szellemi képességeim	4.22
Jó időbeosztás, a tanulási feladatok tudatos megtervezése	4.23
Az oktatók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége	4.23
Saját szakmai érdeklődés	4.35
Saját kitartásom	4.36

12. c. táblázat.

Középiskolás diákok

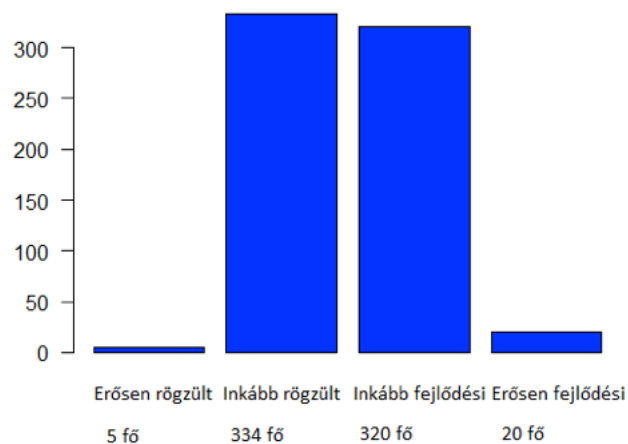
Tényező	Átlag
Duális képzés lehetősége	3,10
Önképzés, tehetséggondozás, TDK, bekapcsolódás intézeti kutatásba	3,38
Aktív diák és társasági élet (hagyományörzés, hallgatói önkormányzat, rendezvények stb.)	3,64
Csoporttársak segítsége	3,67
A képző intézmény presztízse	3,78
Az oktatási adminisztrációs (pl. Tanulmányi Hivatal) dolgozók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége	3,81
A tanult szakma presztízse	3,86
Ösztöndíj, más anyagi juttatások	3,86
Várható munkapiaci siker	3,97
Barátok, emberi kapcsolatok az egyetemen	3,97
Az oktatásban alkalmazott módszerek	3,99
Családom, hozzátartozóim támogatása	4,03
Saját szakmai érdeklődés	4,08
A képző intézmény oktatás színvonala	4,10
Jó időbeosztás, a tanulási feladatok tudatos megtervezése	4,12
Intellektuális, szellemi képességeim	4,21
Az oktatók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége	4,22
Saját kitartásom	4,44

Nagyon biztató, hogy minden csoportban a kitartást, a szakmai érdeklődést, az intellektuális képességeket, jó tanulásszervezést és a pozitív tanári hozzáállást sorolták a tanulási sikerességet leginkább elősegítő tényezők közé. Egyelőre a duális képzés lehetőségét nem ismerik annyira a válaszadók, hogy felismerjék az ebben rejlő lehetőségeket. Hasonlóan az önképzésben, a diákként végzett tudományos tevékenység ismertségét, vonzóerejét is növelni kellene.

Caroll Dweck-féle kérdőív

A fenti elmélet alapján szerkesztett 20 itemes kérdőív fordítását alkalmaztuk. A kérdőívben szerzett pontok alapján, a kiértékelési útmutatót követve, 4 csoportba lehetett kategorizálni a személyeket. A kérdőív és kiértékelése a mellékletben megtalálható.

8. ábra. A mindset kategóriák eloszlása. Szimmetrikus eloszlás.

13. táblázat.

Mindset	#
Erősen rögzült	5
Rögzült beállítódás néhány fejlődési gondolattal	334
Fejlődési beállítódás néhány rögzült gondolattal	320
Erősen fejlődési	20

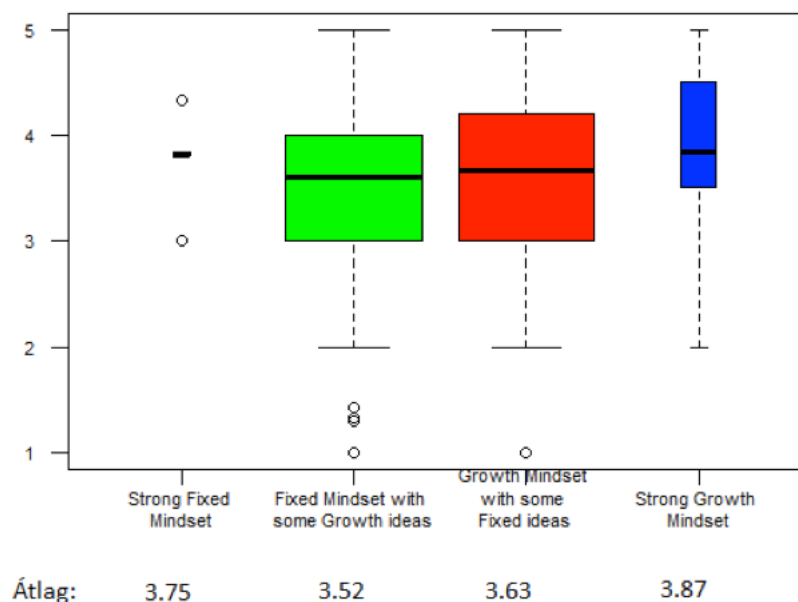
Hallgatók zöme a közepes kategóriákba tartozik, azaz sem nem szélsőségesen rögzült, sem nem extrém módon fejlődési hozzáállással rendelkezik.

14. táblázat.

A beállítódás és iskolai sikeresség (jelen esetben a félévi átlag) kapcsolata

Mindset-kategória	Átlag	SD
Erősen rögzült	3.75	0.48
Rögzült beállítódás néhány fejlődési gondolattal	3.52	0.82
Fejlődési beállítódás néhány rögzült gondolattal	3.63	0.78
Erősen fejlődési	3.87	0.78

9. ábra. A féléves átlagok eloszlása Mindset-kategóriák szerint.

A 9. ábrán látható hogy a Mindset és az iskolai eredmény (félévi átlag) kapcsolata nem egyértelmű. Erre utal a féléves átlag és a nyers Mindset-pontok közötti szerény korreláció is ($r=0.1$), ami a nagy elemszám ($n=647$) miatt szignifikáns ugyan ($p=0.015$), de a Mindset-pontértékek csak nagyon gyenge előrejelzői az iskolai teljesítménynek (legalább is ezen a mintán). Az egy-szemponatos varianciaanalízis ugyanezt jelzi. Eszerint a Mindset-kategória csoportosító-változó hatása nem szignifikáns ($F=2.07$; $p=0.1$).

MSLQ-kérdőív

A MSLQ-KÉRDŐÍV (MOTIVATED STRATEGIES FOR LEARNING QUESTIONNAIRE)

A kérdőív 81 itemből áll, de itt csak a motivációs faktorokkal kapcsolatos eredményeket ismertetjük. A motivációs rész 31 itemet tartalmaz, és 6 alskálát képez, amelyek 3 fő komponensbe (érték, elvárás és érzelmi) vontak össze. A továbbiakban a komponensek és skálák jelentését foglaljuk össze.

I. a. Érték komponens

- *Intrinzik célorientáció*: a megkérdezett szerint mennyire jellemző, hogy a tanulási feladatban való részvétel célja a kíváncsiság kielégítése, a tudás elsajátításvágya, a kihívás élvezete. Belső motiváció, a cél az elsajátítás (mastery), a tanulás, mint kihívás teljesítése. A cél maga a tanulás.
- *Extrinzik célorientáció*: osztályzatért, jó értékelésért, a társak elismeréséért, a megerősítésért, a verseny kedvéért való tanulás. A tanulás csak eszköze egy másik cél elérésének.
- *Feladat érték*: a megkérdezett mennyire értékeli érdekesnek, fontosnak és hasznosnak a tanulási tevékenységet. A célorientáció azzal kapcsolatos, hogy miért is érdemes tanulni.

I. b. Expektancia (elvárás komponens)

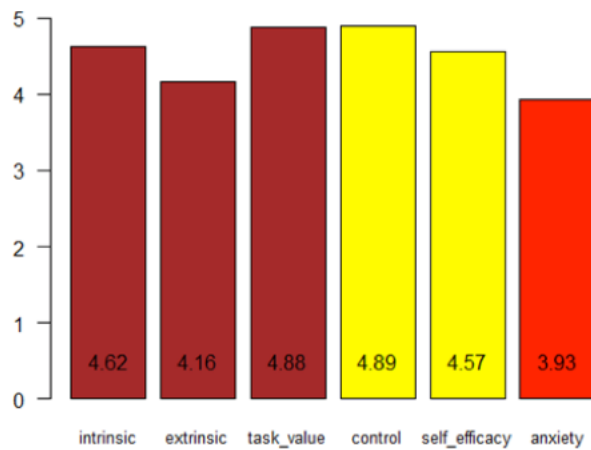
- *Tanulási vélekedések kontrollja*: azzal kapcsolatos meggyőződések, hogy a tanulási sikerek milyen mértékben függenek a megtett erőfeszítésektől. Ha a tanuló úgy érzi, hogy eredményei függenek a tanulási tevékenységtől, akkor azt várhatjuk, hogy tanulása hatékonyabb és stratégiai lesz, és hajlamosabb lesz a szükséges erőfeszítésre.
- *Énhatékonyság a tanulásban* és a teljesítményben. A siker és teljesítmény elvárása, az erőforrások felmérése; bizalom a saját képességekben, az énhatékonyság átélése. A kérdezett megítélése arra vonatkozóan, hogy képes-e teljesíteni a feladatokat, és mennyire bízik a képességeiben.

I. c. Affektív komponens

- *Tesztszorongás – két aspektus*: Az *aggodalom* a kognitív aspektus, negatív, zavaró gondolatokat jelent; az érzelmi összetevő – állandó fiziológiai és affektív *feszültséget* (arousal). A teljesítményfélelem és az azzal való túlzott foglalkozás a tapasztalatok szerint a teljesítmény-problémák leggyakoribb forrása. A tesztszituációkban mutatott szorongás általában a teljesítménnyel és a teljesítmény-elvárásokkal is negatív kapcsolatot mutat. A tesztviselkedés tréningje és megfelelő hatékony tanulási stratégiák elsajátítása segítségével csökkenthető a szorongás.

*A. A komponensek átlagai (az egész mintát tekintve)***15. táblázat. Az MSLQ motivációs alskálákon elért mintaátlagok.**

MSLQ-skálák és komponensek	Átlag	SD
intrinzik motiváció (intrinsic)	4.62	1.15
Extrinzik motiváció (extrinsic)	4.16	1.3
Feladatérték (task_value)	4.88	1.12
Tanulási vélekedések kontrollja (control)	4.89	1.11
Énhatékonyság (self_efficacy)	4.57	1.07
Tesztszorongás (anxiety)	3.93	1.37
Érték komponens	4.6	1.01
Elvárás komponens	4.67	1.02
Affektív komponens	3.93	1.37

10. ábra. Az MSLQ alskálák átlagai.

Az MSLQ-átlagok egészében nem mutatnak rendkívüli mintázatot. A tanulási tevékenységérték komponensei közül az érdekesség/fontosság és a belső motiváció szerepe nagyobb, mint a külső motiváló faktoroké. A kontroll és énhatékonyság is magasabb, mint a negatív hatású szorongás faktor.

Mivel az MSLQ nem rendelkezik olyan standardizált „benchmark” adatokkal, amelyek alapján a mintánk eredményeit a teljes mintán értékelhetnénk, ezért az adatokat elsősorban a különböző, lényegesnek tekintett csoportosító ismérvek alapján képzett alminták közötti összehasonlításokra használjuk. A teszt szerkesztői alapvetően a konstrukciós filozófiájukkal ellentétesnek tartották egy általános, mondjuk országos mintán alapuló sztenderd megalkotását. Hiszen a megnyilvánuló motiváció és az alkalmazott tanulási stratégiák nagyon sok tényezőtől függnnek, amelyeket nem lehet egyszerre kontrollálni. Kezdetben elsősorban egy adott kurzus látogatóinak felmérésére használták kérdőívüket.

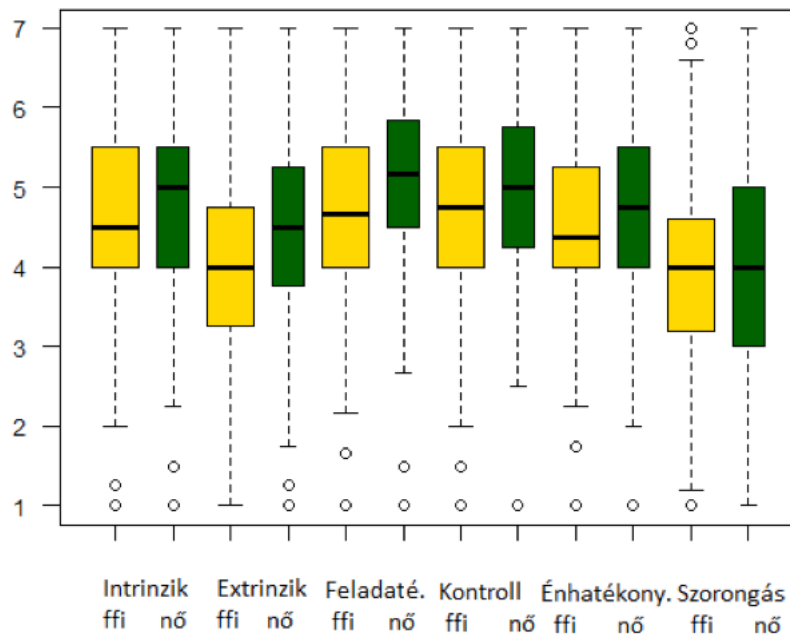
B. Nemek közötti különbségek

16. táblázat. A nemek közötti különbségek.

Nem	MSLQ-skála	Átlag	SD	t-próba
férfi	Intrinzik motiváció	4.56	1.16	t = -1.8, df = 393, p-value = 0.07519
nő		4.74	1.13	
férfi	Extrinzik motiváció	4.01	1.28	t = -3.8, df = 379, p-value = 0.000194**
nő		4.44	1.30	
férfi	Feladatérték	4.77	1.09	t = -3.6, df = 370, p-value = 0.0004303**
nő		5.12	1.14	
férfi	Tanulási vélekedés kontroll	4.80	1.09	t = -2.3, df = 374, p-value = 0.01958*
nő		5.04	1.14	
férfi	Énhatékonyság	4.49	1.07	t = -2.4, df = 378, p-value = 0.01553*
nő		4.72	1.08	
férfi	Tesztszorongás	3.93	1.32	t = 0.04, df = 350, p-value = 0.9679
nő		3.93	1.48	

Welch-féle független mintás t-próba táblázat. A minták szórásának azonosságát nem tételeztük fel. Szignifikanciák: *: legalább 5%-os, ** legalább 1%-os.

11. ábra Az MSLQ skálák eloszlása nemenként. Dobozdiagrammok: a középső fekete sáv a csoportmedián értéket jelöli. Nemek – férfiak: világos; nők: sötét.

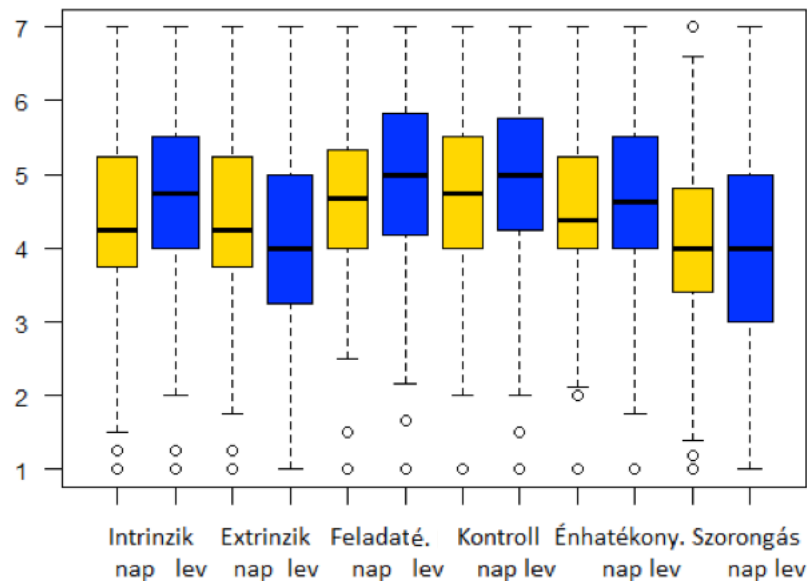
A tesztzorongást kivéve (amely negatív skála), a nők minden alskálán magasabb pontértéket szereztek. A különbség azonban az intrinzik motiváció esetén sem volt szignifikáns. De a nők egyértelműen motiváltabbak a kérdőív többi skálája szerint. Azaz a minta egészét tekintve, a férfi hallgatók esetén szükségesebb a tanulás iránti motiváció növelésére irányuló fejlesztés.

*C. A nappali és levelező tagozat különbségei**17. táblázat. A tagozatok közötti különbségek.*

Tagozat	MSLQ-skála	Mean	SD	t-próba
nappali	Intrinzik motiváció	4.43	1.10	t = -3.7, df = 573, p-value = 0.0002849**
levelező		4.77	1.17	
nappali	Extrinzik motiváció	4.28	1.26	t = 2.1, df = 570, p-value = 0.03582*
levelező		4.06	1.33	
nappali	Feladatérték	4.67	1.04	t = -4.1, df = 582, p-value = 3.894e-05**
levelező		5.04	1.15	
nappali	Tanulási vélekedés kontroll	4.75	1.10	t = -2.8, df = 558, p-value = 0.006093**
levelező		4.99	1.11	
nappali	Énhatékonyság	4.44	1.01	t = -2.4, df = 580, p-value = 0.01465*
levelező		4.66	1.11	
nappali	Teszt szorongás	3.99	1.27	t = 0.89, df = 588, p-value = 0.3757
levelező		3.89	1.44	

Welch-féle független mintás t-próba táblázat. A minták szórásának azonosságát nem tételeztük fel. Szignifikanciák: *: legalább 5%-os, ** legalább 1%-os.

12. ábra Az MSLQ-skálák eloszlása tagozatonként. Dobozdiagrammok: a középső fekete sáv a csoportmedián értéket jelöli. Tagozatok: nappali: világos; levelező: sötét.

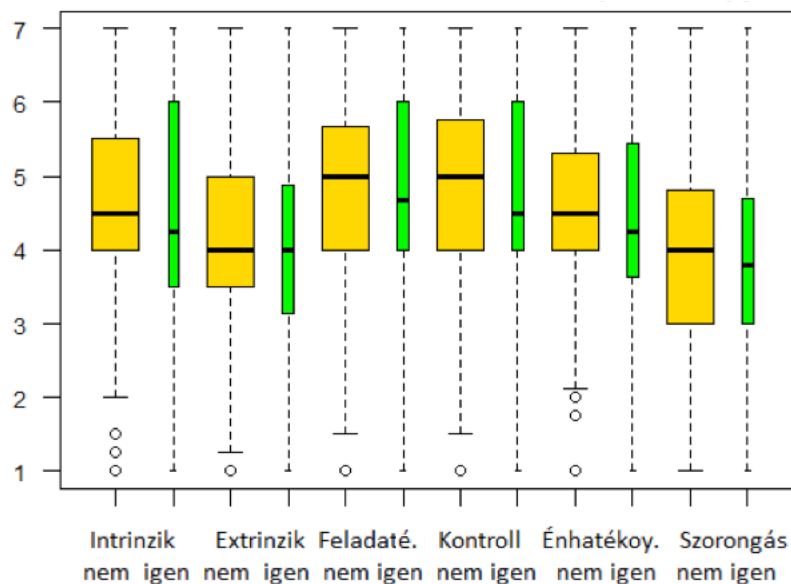
A levelező hallgatók extrinzik motivációja némileg kisebb, mint a nappalis hallgatóké, a szorongás-szint közel azonos. A többi motivációs alskálán a levelezős hallgatók statisztikailag szignifikánsan magasabb pontértéket értek el. Különösen oda kell figyelni tehát a nappalis hallgatók esetén a tanulás belső motivációval és a feladatértéssel kapcsolatos komponenseire. Erősíteni kell a sikeres teljesítményelvárást (kontroll) és az énhatékonyság érzését (önbizalom) is náluk.

*D. Duális és hagyományos képzésben résztvevők**18. táblázat. A képzési formák közötti különbségek.*

Duális ?	MSLQ-skála	Átlag	SD	t-próba
nem	Intrinzik motiváció	4.63	1.13	t = 0.29, df = 32, p-value = 0.7737
igen		4.55	1.49	
nem	Extrinzik motiváció	4.16	1.29	t = 0.31, df = 32, p-value = 0.7576
igen		4.07	1.54	
nem	Feladatérték	4.89	1.10	t = 0.25, df = 32, p-value = 0.8054
igen		4.82	1.39	
nem	Tanulási vélekedés kontroll	4.89	1.09	t = 0.2, df = 32, p-value = 0.8392
igen		4.80	1.48	
nem	Énhatékonyság	4.58	1.06	t = 0.73, df = 32, p-value = 0.4719
igen		4.39	1.43	
nem	Tesztoszorongás	3.93	1.37	t = 0.23, df = 33, p-value = 0.8216
igen		3.87	1.5	

Welch-féle független mintás t-próba táblázat. A minták szórásának azonosságát nem tételeztük fel. Szignifikanciák: *: legalább 5%-os, ** legalább 1%-os.

13. ábra. Az MSLQ-skálák duális/nem duális képzés szerinti eloszlása. Dobozdiagrammok: a középső fekete sáv a csoportmedián értéket jelöli. Képzési formák - nem duális: világos; duális: sötét.

A duális képzésben résztvevők kis létszáma miatt egyelőre messzemenő következtetéseket nem érdemes levonni. Statisztikailag nem különbözött a két csoport a skálák mentén.

E. Félévi átlag és MSLQ-skálák

A közölt tanulmányi átlag mediánja mentén elfeleztük a hallgatókat.

Így két nagyjából azonos számú csoportot kaptunk:

lower – akik a medián alatt vannak.

upper – akik a medián felett teljesítettek.

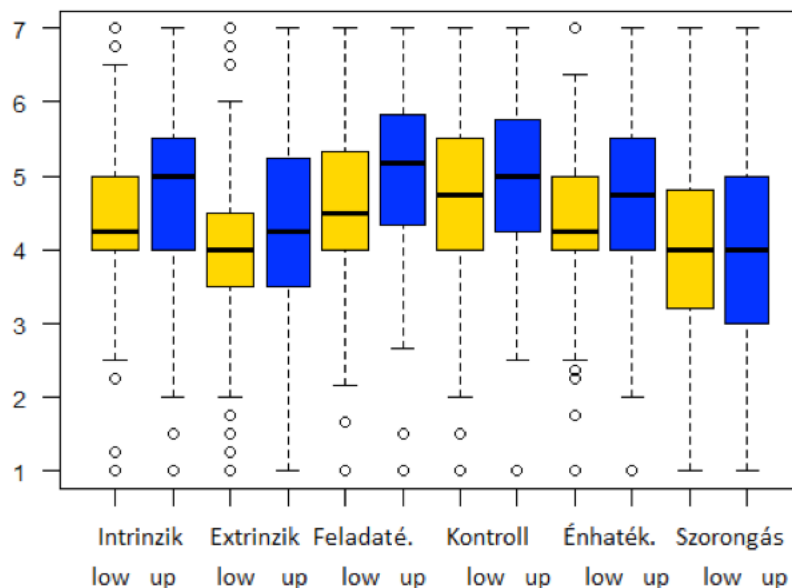
19. táblázat. A tanulmányi eredmény csoportok közötti különbségek.

A következőkben a két csoport MSLQ-skálákon kapott eredményét hasonlítjuk össze.

Félévi átlag	MSLQ-skála	Átlag	SD	t-próba
lower	Intrinzik motiváció	4.47	1.08	t = -3.5, df = 569, p-value = 0.0005107**
upper		4.80	1.16	
lower	Extrinzik motiváció	3.98	1.18	t = -3.6, df = 553, p-value = 0.0002952**
upper		4.36	1.35	
lower	Feladatérték	4.68	1.05	t = -4.8, df = 574, p-value = 2.188e-06**
upper		5.11	1.09	
lower	Tanulási vélekedés kontroll	4.76	1.09	t = -3.3, df = 580, p-value = 0.0009138**
upper		5.05	1.08	
lower	Énhatékonyság	4.39	0.98	t = -4.4, df = 560, p-value = 1.184e-05**
upper		4.77	1.10	
lower	Tesztszorongás	3.97	1.27	t = 0.34, df = 553, p-value = 0.7312
upper		3.93	1.47	

Welch-féle független mintás t-próba táblázat. A minták szórásának azonosságát nem tételeztük fel. Szignifikanciák: *: legalább 5%-os, ** legalább 1%-os.

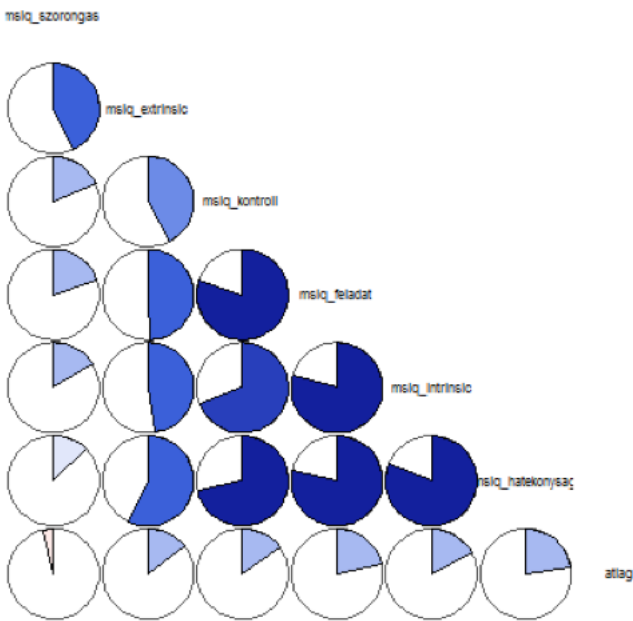
14. ábra. MSLQ-skála eloszlások tanulmányi eredmény alapján csoportosítva. Dobozdiagrammok: a középső fekete sáv a csoportmedián értéket jelöli. Tanulmányi eredmény - lower: világos; upper: sötét.

A félévi átlag alapján megfelezett csoportok esetén, a teljesítmény alsó felébe esők egyértelműen kevésbé motiváltak az MSLQ-alskálán elért eredmények alapján. A tesztszorongásban nem különbözött a két csoport. Gyakorlatilag a *rosszabb iskolai eredményről beszámoló hallgatók* a motiváció minden faktora esetén alacsonyabb átlag (és medián) értéket mutattak, még a külső motiváció esetén is. Azt lehet mondani, motiváltságuk minden vonatkozásban alacsonyabb, mint a magasabb átlagokról beszámoló hallgatóké.

F. Az MSLQ-skálák és a tanulmányi átlag korrelációja

15. ábra. Az MSLQ-alskálák és a tanulmányi átlag korrelációi (korrrgram). A sötét a pozitív korrelációkat, jelöli. A körcikkelyek nagysága és tónusa jelöli a kapcsolat erősségét.

20. táblázat. A tanulmányi átlag változó korrelációi az MSLQ-alskálákkal.

	r (Átlag)	p
intrinzik motiváció (intrinsic)	.17	.0000**
Extrinzik motiváció (extrinsic)	.15	.0004**
Feladatérték (task_value)	.21	.0000**
Tanulási vélekedések kontrollja (control)	.15	.0003**
Énhatékonyság (self_efficacy)	.22	.0000**
Tesztszorongás (anxiety)	-0.04	.3257

Szignifikanciák: *: legalább 5%-os, ** legalább 1%-os.

A táblázatból kiolvasható, hogy a motivációs tényezőkkel, a teszt-szorongás kivételével, a tanulmányi eredmény összefüggést mutat. Ennél erősebb korreláció nem is várható egy olyan sokféle kauzalitással rendelkező folyamatnál mint a tanulmányi eredmény. Mindenesetre a kapcsolat nem elhanyagolható, ha több alskálaértéket egy lineáris modellben egyszerre vennénk figyelembe, a magyarázott variabilitás némileg még erősebb is lehet (de biztosan nem sokkal).

Rövid összegzés

A HASIT-program keretében online kikérdezés módszere segítségével a Dunaújvárosi Egyetem hallgatóinak és részben középiskolai diákoknak a motiváció struktúráját igyekeztünk feltárni.

Az első vizsgálat alapján, ahol a tanulási sikerességet és a pályaválasztást meghatározó tényezőket kellett értékelni észlelt fontosságuk szerint, azt tapasztaltuk, hogy a középiskolai diákok és az egyetemi hallgatók (tagozattól függetlenül) hasonlóan értékelési mintázatokat mutattak.

A második rész, Caroll Dweck-elméletén alapuló Mindset-kérdőív eredményei szerint a hallgatók többségét a rögzült gondolkodás-fejlődési gondolkodás dimenzió közepes értékei jellemzik.

A harmadik részben egy, a tanulási motiváció vizsgálatában széles körben alkalmazott kérdőívet (MSLQ, Pintrich et al) alkalmaztunk. Az kérdőív adatai alapján a női hallgatók motiváltabbak a férfiaknál, hasonlóan a levelezős hallgatók általában magasabb motiváltságról számoltak be, mint a nappali tagozatosok. A duális és nem-duális képzési forma között nem találtunk jelentős különbségeket. A rosszabb tanulmányi eredményről beszámoló diákok motivációja minden jelentős dimenzióan alacsonyabbnak bizonyult.

Az adatok feltáró-leíró elemzése alapján a belépő hallgatók motiváltságának valamilyen korai vizsgálata nem lenne értelmetlen, ha azt a szükséges esetekben megfelelő korrekciós intézkedés (szakszerű motiváló tréning stb.) is követné

Miután a középiskolás diákok és az egyetemi hallgatók hasonlóan értékelik a pályaválasztás és a tanulási sikerességet meghatározó tényezőket, fontossá válik a motivációt erősítő folyamatok előtérbe helyezése. Minderre való hivatkozással a Dunaújvárosi Egyetem képzési programot dolgozott ki „Motivációs tréning” elnevezéssel.

A motivációt erősítő (oktatói és segítő) képzési terv, tréning

A képzési program megnevezése: Motivációs tréning

A képzés célja: A felsőoktatásban dolgozó oktatók érzékenyítése és szemléletének formálása a hallgatói motivációval kapcsolatban; a saját motivációk felismerése és tudatosítása

A tréning elvégzését követően a résztvevő tanár:

1. Képes a saját motivációinak felismerésére és tudatosítására,
2. ismeri a motivációs elméleteket, képes azok integrálására az oktatás folyamatában,
3. képes a tanulók sajátosságainak felismerésére, a tulajdonságok felhasználására a motivációs folyamatokban,
4. felismeri az érzelmi intelligencia jelentőségét és szerepét a motivációban,
5. képes az önreflexióra és az empátiára,
6. képes motiválóan kommunikálni a diákokkal,
7. ismeri a visszajelzés szabályait és képes a konstruktív visszacsatolásra,
8. képes alkalmazni a GROW-modellt az oktatásban.

A képzés célcsoportja:

Elsődleges célcsoport: a felsőoktatásban oktató, pedagógiai végzettséggel nem rendelkezők

Másodlagos célcsoport: a köz- és felsőoktatásban dolgozó pedagógiai végzettséggel is rendelkezők.

A képzés összóraszám: 20 óra (2 nap)

A képzés óraszám tematikai bontásban:

1. Pszichológiai szerződés, bizalmi légkör kialakítása, tapasztalatcsere: 2 óra
2. Motiváció fogalma és gyakorlata: 2 óra
3. Motivációs elméletek, motiváció az oktatásban: 2 óra
4. A tanulói sajátosságok (generációs, tanulási jellemzők) és motiváció: 2 óra
5. Érzelmi intelligencia és motiváció: 2 óra
6. Önreflexió és empátia: 2 óra
7. A motiváló tanári kommunikáció ismérvei: 2 óra
8. A konstruktív visszajelzés szabályai: 2 óra
9. Coaching az oktatásban: a GROW modell gyakorlata: 2 óra
10. Evaluáció, a tréning zárása: 2 óra

Fejlesztendő kompetenciák:

Tudás:

- Ismeri a különböző motivációs elméleteket,
- ismeri a Z-generáció tanulási jellemzőit,
- ismeri a különböző tanulási stílusokat,
- ismeri a Riemann-Thoman személyiségtipológiát,
- ismeri az érzelmi intelligencia komponenseit,
- ismeri a konstruktív visszajelzés szabályait,
- ismeri a coaching fogalmát és a coaching típusú megközelítés jellemzőit,
- ismeri a GROW-modellt.

Képesség:

- képes a saját motivációinak felismerésére és tudatosítására,
- képes a tanulók sajátosságainak felismerésére, a tulajdonságok felhasználására a motivációs folyamatokban,
- képes az önreflexióra és az empátiára,
- képes motiválóan kommunikálni a diákokkal,
- képes a konstruktív visszacsatolásra,
- képes alkalmazni a GROW-modellt az oktatásban.

Attitűd:

- Törekszik saját motivációjának megértésére és fenntartására.
- Érdeklődik a diákjai motivációja iránt.
- Törekszik érzelmi intelligenciájának a fejlesztésére.
- Törekszik diákjai érzelmi intelligenciájának a fejlesztésére.
- Fontosnak tartja a diákok motivációjának felkutatását és felkeltését.
- Fontosnak érzi, hogy segítők, konstruktív módon tudjon kommunikálni a diákokkal.
- Nyitott a diákok szükségleteire.

Autonómia/felelősségvállalás:

- Önállóan dönt az oktatási folyamatban alkalmazott módszerekről.
- Felelősséget vállal saját személyiségének fejlődéséért.
- Felelősséget vállal ismereteinek és tudásának folyamatos frissítéséért.
- Felelősséget vállal az általa oktatott csoportok fejlesztéséért, a tanulási eredmények megvalósulásáért.
- Felelősséggel alkalmazza a konstruktív visszajelzési technikákat
- Felelősséget vállal az új típusú képzési/fejlesztési módszerek (GROW) hatékonyságáért.

A képzés során indítható csoport létszáma:

- A csoportlétszám minimuma: 8 fő
- A csoportlétszám maximuma: 12 fő

Motivációs tréning – forgatókönyvvázlat

A forgatókönyvvázlat tartalmazza a motivációs készség erősítését szolgáló tréning céljait, valamint javaslatot tesz azok feldolgozási sorrendjére és hangsúlyára. Ezen túl ajánlások formájában konkrét gyakorlatokat is tartalmaz az egyes témák feldolgozására a magyar nyelven is hozzáférhető szakirodalomból. Az egyes témák súlyozására és feldolgozására tett javaslatokat természetesen felülírják a konkrét csoport szükségletei és a tréner alkotói szabadsága, hogy az adott helyzetnek megfelelően döntsön a szerinte legalkalmasabb módszer, illetve gyakorlat mellett. A fejlesztési célok szem előtt tartása mellett ezért az alábbi gondolatok legyenek irányadók:

- Igazi tanulás az, ami megérinti az életünket! A konkrét forgatókönyv mindig csak a csoporttal való találkozásban születik meg.
- A zavar mindig elsőbbséget élvez! Nem léphetünk tovább a következő fejlesztési célra, ha az előzőt sem érte még el a csoport.
- A forgatókönyv-javaslatunkban található gyakorlatok csupán inspirációként szolgálnak. Nincs két egyforma csoport, és minden tréner más-más előképzettséggel, tapasztalattal és attitűddel dolgozik a csoportokkal. Fontos, hogy a tréner csak olyan módszerrel vagy gyakorlattal dolgozzon, amelyben tapasztalata van, illetve amellyel képes azonosulni

Időkeret	cél	Téma	Gyakorlat / Tevékenységi forma	Eszközök
120 perc	1.	Bizalmi légkör kialakítása, pszichológiai szerződés	<u>Jégtörő gyakorlat</u> : Bemutat egy diákom <u>Tevékenységi forma</u> : Egyéni munka + plénumi <u>Gyakorlat</u> : Elvárások és aggodalmak megosztása (Mit várok, mit szeretnék elkerülni?) <u>Tevékenységi forma</u> : egyéni munka, utána megosztás plénumban <u>Pszichológiai szerződés megkötése</u>	moderációs kártyák
Időkeret	cél	Téma	Gyakorlat / Tevékenységi forma	Eszközök
120 perc	2.	A motiváció fogalma és gyakorlata	<u>Gyakorlat</u> : Kitől tanultam szívesen? Mivel és hogyan motivált a tanár? Miért lettem tanár, mi motivált a pályaválasztásban? Mi motivál most és mi demotivál a munkámban? <u>Tevékenységi formák</u> : egyéni munka – utána interjú egy partnerrel, végül megosztás plénumban, és a válaszok (motivátorok és demotivációs tényezők) rögzítése moderációs kártyán	moderációs kártyák ppt
120 perc	2-3	Motivációs elméletek Motiváció az oktatásban	<u>Interaktív tréneri prezentáció</u> : Motivációs elméletek áttekintése - Herzberg (motivátor- higiénés elmélet) - Maslow (deficit motivumok és növekedési motivumok) - Carl Rogers (az önmegvalósítás szükséglete) - Vallerand / Ryan és Deci (extrinzik cél által vagy külső tényező által irányított/ Intrinzik önjutalmazó) - Vallerand (a motiváció hiányát magyarázó hiedelmek) - Csikszentmihályi Flow (a feladat nehézsége / képességek) <u>Gyakorlat</u> : A motivációs elméletek gyakorlati használatának megvitatása és a legfontosabb motivációs tényezők összegyűjtése tanulási helyzetekben <u>Tevékenységi forma</u> : Feldolgozás 4-es csoportban egy-egy szempont fókuszba helyezésével (pl. tananyag-feldolgozás, tanulási környezet, tanári szerep-megvalósítás) A csoportmunka eredményének rögzítése plakáton. <u>Gyakorlat</u> : a plakátok bemutatása és az eredmények megvitatása <u>Tevékenységi forma</u> : plénum	Moderációs kártyák

Időkeret	cél	Téma	Gyakorlat / Tevékenységi forma	Eszközök
120 perc	4	Tanulói sajátosságok (generációs jellemzők, személyiségtípusok, tanulási stílusok) és a motiváció	<u>Gyakorlat:</u> Szociometria gyakorlatok – Hol állok? A résztvevők megkeresik a térben a helyüket. 1. A Riemann-Thomann személyiségtípológia bemutatása – a résztvevők elhelyezik magukat a térben 2. Tanulási stílusok bemutatása – a résztvevők elhelyezik magukat a térben 3. Különböző intelligenciák bemutatása – a résztvevők elhelyezik magukat a térben <u>Tvékenységi forma:</u> mozgás plénumban – a saját pozíció és nézőpont tudatosítása. <u>Gyakorlat:</u> A generációs sajátosságok (Z) és a különbségek kezelése az oktatásban. Tapasztalatsere + best practice megosztása <u>Tvékenységi forma:</u> egyéni munka utána megosztás plénumban <u>Gyakorlat:</u> Interaktív tréneri prezentáció – A generációs sajátosságok (Z) és a különbségek kezelése az oktatásban. Összefoglalás + ajánlások <u>Tvékenységi forma:</u> plénum	Feladatlapok ppt
120 perc	5	Érzelmi intelligencia és motiváció	<u>Gyakorlat:</u> Hogyan tapasztalom magam? Test- és érzelemorientált gyakorlatok a testi érzetek-érzelmek-gondolatok kapcsolatának a személyes megtapasztalására. <u>Tvékenységi forma:</u> Mozdás plénumban, egyéni munka a tapasztalatok rögzítésére, végül a tapasztalatok megosztása plénumban. <u>Interaktív tréneri prezentáció:</u> Érzelmi intelligencia és motiváció	Feladatlapok ppt
120 perc	5-6	Önreflexió és empátia	<u>Gyakorlat:</u> Idézzem fel egy konkrét helyzetet! Mit érzett? Mit gondolt? Mit tett abban a helyzetben? Idézzem fel újra ezt a helyzetet a diák bőrébe bújva. Mit érez? Hogyan hat rá a tanár viselkedése? Mit gondolt? Mit tesz? Idézzem fel harmadszor is ugyanezt a helyzetet egy kívülálló szemzőgéből. Mit figyel meg? Tapasztalatsere. <u>Tvékenységi forma:</u> egyéni munka, utána megosztás plénumban <u>Interaktív tréneri prezentáció:</u> Eric Berne OK-keret <u>Gyakorlat:</u> Idézzem fel mindegyikre állapotra egy példát. Írja le pontosan a helyzetet. Mit gondolt, érzett és tett? Most írja át, hogy az adott helyzet hogyan alakult volna, ha az egészséges Ok - OK életpozícióban lett volna? Miben lettek volna mások a gondolatai, mit érzett volna? Hogyan viselkedett volna? <u>Tvékenységi forma:</u> egyéni munka, utána megosztás egy választott párral, végül a gyakorlat tapasztalatainak megosztása plénumban	Feladatlapok
Időkeret	cél	Téma	Gyakorlat / Tevékenységi forma	Eszközök
120 perc	7	A motiváló tanári kommunikáció ismérvei	<u>Gyakorlat:</u> Viselkedés megfigyelése. Input: Egy kis jelenet eljátszása, vagy egy némafilm-bejátszás bemutatása. Feladat: Írja le, hogy mit figyelt meg! <u>Tvékenységi forma:</u> Egyéni munka <u>Gyakorlat:</u> Csoportosítsuk a megfigyeléseket: tárgyilagos megfigyelés, interpretáció, érzés <u>Tvékenységi forma:</u> plénum <u>Interaktív tréneri prezentáció:</u> Az észlelés szabályszerűségei / az észlelés zavarai (pygmalion effektus), a kommunikáció szintjei (Watzlawick), a nonverbális kommunikáció jelentősége és sajátosságai <u>Gyakorlat:</u> Szerepjátékok - Kommunikációs hibák felismerése, azonosítása, megoldáskeresés <u>Tvékenységi forma:</u> akvárium	-

Időkeret	cél	Téma	Gyakorlat / Tevékenységi forma	Eszközök
120 perc	7-8	A konstruktív visszajelzés szabályai	<u>Gyakorlat:</u> A tréner ismerteti a konstruktív visszajelzés szabályait: konkrét, a viselkedésre, a munka eredményére vonatkozik, tartalmaz pozitív megerősítést (mi az, ami már működik), előremutató (mi a teendő a fejlődés érdekében?). A résztvevők szerepjátékban gyakorolják a konstruktív visszajelzést. <u>Tevékenységi forma:</u> 3-as csoport (visszajelzést adó, visszajelzést kapó, megfigyelő, a gyakorlat tapasztalatainak megosztása plénumban). <u>Gyakorlat:</u> Feedback helyett Feedforward (Marshall Goldsmith) A feedforward gyakorlat kétszereplős: az egyik szerep célja a „minél többet tanulni”, a másiké pedig a „minél többet segíteni.” Két fő szabály: nem szabad a múltat hivatkozni. Tilos kritizálni az elhangzó ötleteket. A „minél többet tanulni” vágyó szereplő feladata: Válassz egy viselkedésbeli fejlődést, ami pozitív változást jelenthet az oktatási gyakorlatodban, és ezt oszd meg a partnereiddel. A „minél többet segíteni” akaró partnernek az a dolga, hogy pár perc alatt minél több javaslatot tegyen, ötleteljen, mit tehetne a fejlődésért a tanulni vágyó partner. Tevékenységi forma: páros gyakorlat, utána megosztás plénumban	Feladatlap
Időkeret	cél	Téma	Gyakorlat / Tevékenységi forma	Eszközök
120 perc	9	Coaching az oktatásban: a Grow modell gyakorlata	<u>Interaktív tréneri prezentáció:</u> Coaching az oktatásban: a Grow modell bemutatása <u>Gyakorlat:</u> A Grow modell alkalmazásának gyakorlása <u>Tevékenységi forma:</u> pármunka, végül a gyakorlat tapasztalatainak megosztása plénumban.	ppt Moderációs kártyák
120 perc		Zárás / Evaluáció: Visszajelző körök A tréning értékelése	Plénium	Moderációs kártyák Visszajelző lap

Tréning vége

Mellékletek

I. számú melléklet:

A tehetséggondozásban kiemelkedő oktatókkal folytatott mélyinterjúk

1-es interjú: Bacsa-Bán Anetta, szociológus, főiskolai docens

A Miskolci Egyetemen végzett szociológia, majd magyar nyelv és irodalom és szakon. PhD-fokozatot 2006-ban az ELTE-PPK-n neveléstudományi kutatások területén szerzett.

2000-től a Dunaújvárosi Főiskola oktatója. Oktatási területe: társadalomtudományok, szociológia, politológia, neveléstudományi kutatások, valamint egyéb kapcsolódó tárgyak. Kutatási területe: a hallgatókövetés, bevételek-vizsgálatok és a mérnöktanár-képzés, valamint a szakképzés. Számos projekt (ROP, HEFOP, TÁMOP) kutatásvezetőjeként gyakorlatot szerzett a felsőoktatási kutatásokban. Intézménye tanárképzésében az elmúlt évek alatt a hallgatói tehetséggondozás, TDK és szakkollégiumok területének képviselője; de jelentős szerepet játszott a térségi szociológiai vizsgálatok nyomán szerzett tapasztalata az intézet által gondozott szakok (művelődésszervező, andragógia, mérnöktanár szak) gyakorlati képzésének kialakításában és megvalósításában is. Publikációi mindazt a területet felölelik, amellyel az elmúlt másfél évtized szakmai tanárképzése és a felsőoktatási problémaköre szociológus szemmel megközelíthetőek.

Tizenhat év alatt közel 100 hallgató szakdolgozati és kb. 20–25 hallgató tudományos diákköri témavezetője, a hallgatói kutatásokhoz tartozó szakmai kollégiumi munkában több éve résztvevő, a Pedagógiai és Kommunikációs Szakkollégium oktató vezetője, koordinátora és mentora is volt.

Milyen módszerei vannak a hallgatók kiválasztásában?

A hallgatók kiválasztása általában az egyéni érdeklődés kapcsán történik, több olyan feladatot adok a kruzusaimon, ahol a hallgatónak lehetősége van bemutatnia azt a területet, amivel foglalkozik, amellyel behatóbban szeretne és akar foglalkozni. A másik gyakran használt módszer a szakdolgozati témaválasztások kapcsán az érdeklődés és a levelezős hallgatók esetén a már meglévő, nappali hallgatóknál a vágyott munka vagy szakterületre való orientáció. A hallgató jelentkezése így fordított, ők keresnek engem meg témájukkal, terveikkel, míg az első esetben én választom őket ki valamilyen feladatra.

Hogyan, milyen eszközökkel tudja motiválni a kiválasztott hallgatókat?

A hallgatók motiválása leginkább az, hogy részt veszek magam is aktívan az alkotói folyamatban, elindítom, időnként a megakadásokat segítem kiküszöbölni, sok példát, ötletet, szakirodalmat ajánlok számukra. S természetesen, ha a tehetséggondozási folyamatnak van kézzel fogható eredménye pl. verseny, helyezés, díjazás, akkor az is motiváló.

Milyen javaslatok lennének a tehetséggondozó program fejlesztésével kapcsolatban?

A tehetséggondozás kiterjesztése az elmúlt évek eredményeit hozó levelezős hallgatók felé. A tehetséggondozás rendszerszerű és nem ad hoc jellegű támogatása. Teljes tehetséggondozási tervek készítése, intézeti és hallgatói szinteken is, valamint a hallgatók érdekeltté tétele a tehetséggondozásba való bekapcsolódásra, pl. tehetséggondozottak életpályájának megismertetése.

Mivel tudnánk intézményi szinten segíteni a mentorálást?

A mentorálást segíthetnénk a feltételek megteremtésével, ami nemcsak anyagi feltételeket jelent, hanem óradíjazást, az oktatók munkájának erkölcsi elismerését, adott esetben a hallgatók kevésbé eredményes területeinek tehermentesítését, nem felmentését! De a követelmények csökkentését! Publikálási lehetőséget oktatóknak, hallgatóknak; az intézmény részéről megbecsülést mindkét résztvevőnek a folyamatban.

2-es interjú: Cser Valériusné Adermann Gizella, egyetemi docens, DUE Tanárképző Központ

Sikerek a tehetséggondozásban: Minden évben a Tehetségnapon és a TDK házi konferencián min. 2–5 hallgató szereplése. 2013-ban két hallgató részvétele az OTDK Andragógia szekciójában, egy országos második helyezés. Hallgatói publikációk segítése az intézmény saját és más folyóiratban (az elmúlt 3 évben 3 hallgató publikációja). A Pedagógiai és Kommunikációs Szakkollégium munkájában való részvétel, programok szervezése, extracurriculáris előadások tartása.

Doktoranduszok: Három DUE-n dolgozó doktorandusz ill. doktorjelölt témavezetése. A kutatómunkák segítése és nyomkövetése. Tudomány Hete konferenciákon doktorandusz szekció szervezése. Doktoranduszok DUE által kiadott kötetének szerkesztése. Együttműködési szerződés előkészítése a PTE Oktatás és Társadalom Doktori Iskolájával a további tehetséggondozás érdekében

Milyen módszerei vannak a hallgatók kiválasztásában?

A hallgatók kiválasztásának legfontosabb módszere részéről, hogy házi dolgozatokat, kiselőadásokat, prezentációkat készítenek, és akiben látom az eredetiséget és a kreativitást, azzal elkezdlek foglalkozni. A kiválasztás másik módszere, hogy bemutatom a lehetőségeket arra, hogy hol lehet az önálló munkákat bemutatni (Tehetségnap, TDK-konferencia), és fogadom az önként jelentkezőket. Korábban a nappalis andragógia szakosok között szép számmal voltak ilyenek.

Hogyan, milyen eszközökkel tudja motiválni a kiválasztott hallgatókat?

A motiváció legfontosabb eszköze a hallgató pozitívumainak kiemelése. Nappalis és alapképzésre járó levelezős

hallgatóknál motiválhat, hogy az így született teljesítményeket beírhatja önéletrajzába, amikor majd pályázik valahova. Az MA-szakosok (tanárképzésre járók) elsősorban a tanári előrelépéshez tudják felhasználni az ilyen produktumokat. A néhány doktorira aspiráló hallgató esetében a jelentkezésnél plusz pontot érő teljesítmény motivál.

Milyen javaslatok lennének a tehetséggondozó program fejlesztésével kapcsolatban?

Ismertessük meg a hallgatókat a szakterületén kiemelkedő teljesítményekkel. Vegyük be a hallgatókat folyamatban lévő projektekbe, adjunk valós feladatot nekik. Ajánljunk fel kutatási részfeladatokat, készítsünk társ-szerzős publikációkat. Szakmai partnereket pl. a duális képzésben szintén motiváljuk arra, hogy vonják be innovációkba a hallgatókat.

Mivel tudnánk intézményi szinten segíteni a mentorálást?

Ha jól értelmezem a kérdést, akkor érdemes lenne a gyakorlati terepen dolgozó mentorokkal eszmecserét folytatni a tehetséggondozás ügyében. A mentorok elismerése, mentori jó gyakorlatokat bemutató és megvitató workshopok.

3-as interjú: Kővári Attila, tanszékvezető, főiskolai docens

Okleveles villamosmérnöki végzettségét a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen szerezte 2001-ben irányítástechnika szakirányon. Az egyetemi tanulmányok befejezése után ugyanitt, a Villamosmérnöki tudományok doktori iskolában folytatta tanulmányait, a korszerű villamos hajtások területén, melyen 2004-ben szerzett abszolutóriumot. Az akkori Dunaújvárosi Főiskolán 2005 óta oktató és ezzel párhuzamosan az ISD Dunaferri szekértőjeként tevékenykedett. Tanulmányait nem fejezte be, 2010-ben egyetemi szintű hidraulika-pneumatika szakmérnök, majd 2015-ben okleveles mérnök-tanár, mérnök-informatikus oklevelet szerzett. Tudományos fokozatát multidiszciplináris tématerületen a fémek alakítástechnikája tématerülettel kapcsolatos megleghengerlés részállító rendszerének vizsgálatából szerezte, mely összetett mechatronikai rendszerként szervohidraulikai, informatikai, villamosmérnöki és rendszertechnika ismeretekre alapul. Oktatási feladatai mellett mindig nagy hangsúlyt fektetett a tehetséges és szorgalmas hallgatók támogatására, mely közös munka számos országos elismeréssel, publikációkkal párosult.

Elmúlt évek sikerei a tehetséggondozást érintően:

1. 2015 Országos tudományos Diákköri Konferencia, Műszaki Tudományi Szekció I. helyezés (Katona József)
2. 2015 Méréstechnikai Automatizálási és Informatikai Tudományos Egyesület országos 2014. Diplomaterv pályázat dícséret (Katona József)
3. 2015 Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesület országos Diplomaterv pályázat III. helyezés (Katona József)
4. 2015 Dunaújvárosi Főiskola Tehetségnap, Informatika Szekció I. helyezés (Gelencsér Sándor, Kutschi Zoltán, Doszkocs Norbert)
5. 2015 Dunaújvárosi Főiskola Tehetségnap, Informatika Szekció II. helyezés (Molnár János)
6. 2014 Dunaújvárosi Főiskola TDK, I. helyezés (Katona József)

7. 2014 Dunaújvárosi Főiskola Tehetségnap Informatika Szekció, I. helyezés (Bartalos Norbert)
8. 2012 Méréstechnikai, Automatizálási és Informatikai Tudományos Egyesület – országos Diplomaterv pályázat – II. helyezés (Katona József)
9. 2011 Dunaújvárosi Kistérségi Innovációs Díj (Katona József)

Hallgatókkal közös publikációk száma: 33

Társszerző hallgatók száma: 14

Milyen módszerei vannak a hallgatók kiválasztásában?

Valamilyen összetett, akár projektjellegű feladatban mutatott aktivitás az első lépés a felismerésben. Akiról úgy látom, hogy esetleg jó lenne továbblépni, úgy beszélgetni szoktam vele, megpróbálok számára az érdeklődési köréhez nagyban kapcsolódó témát felajánlani, és közös munkára invitálni. Ha ez pozitív, akkor kezdődik a közös munka, tehát megtörténik a végeleges kiválasztás.

Hogyan, milyen eszközökkel tudja motiválni a kiválasztott hallgatókat?

A maximumot akkor lehet kihozni egy hallgatóból, ha sikerül olyan feladatot adni számára, ami az ő hobbjára, vagy amúgy is érdekli, így a belső motivációját is ki lehet használni. Természetesen ekkor a tématerületet érintően elsősorban a konzulensek kell alkalmazkodni a hallgatóhoz, vagyis az oktató számára is igen nagy kihívást és felkészülést jelenthet egy téma. A hallgató csak akkor lesz motiválva, ha látja, hogy a konzulensére számíthat, segítségére van, útmutatást ad számára, a konzulens példát tud mutatni neki, hozzáállásával és tudásával egyaránt! A tehetséges hallgatónak és konzulensének lehetőséget kell adni, hogy publikáljon, nemzetközi konferenciákon részt vegyen (elsősorban előadóként), ezzel nagyon sokat fejlődik a szakmai fogalmazás, előadás terén. Ehhez kellene számára könnyen hozzáférhető forrást biztosítani, ami csak ilyen célokra fordítható, és nem kapcsolódik bonyolult adminisztrációhoz. És ami nagyon fontos a motiváció fenntartásában: a folyamatos, minél magasabb írásban is átadott elismerés (oklevél)!!! Folyamatosan érezze, hogy pozitívan gondolkodik rá, számítanak rá! A pénz a tehetségtelen hallgatókat motiválja, a tehetségeseket az elismerés és a lehetőség a továbblépésre!

Milyen javaslatok lennének a tehetséggondozó program fejlesztésével kapcsolatban?

A tehetséggondozó programot kevésbé ismerem.

Mivel tudnánk intézményi szinten segíteni a mentorálást?

Sikeres tehetségfejlesztéshez a konzulens és a hallgató hosszú távú kiegyensúlyozott szakmai együttműködése szükséges. Ez azt kívánja meg, hogy az oktató az órák megtartásán túl szinte napi rendszerességgel konzultáljon, segítse a hallgatóját hosszú időn keresztül.

Mivel a hallgatók napközben elfoglaltak, így ez a közös munka sok esetben a délutánokban, estékben valósítható meg hatékonyan. Ez a hallgatók számára (főleg ha kollégista) lehet akár egy jó délutáni/esti elfoglaltság is, de a konzulensek esetében nagy elhivatottság jelentheti a mozgatórugót. Ehhez a közös munkához motiválni kell tudni a hallgatót, de a konzulens is.

A hallgatókat az előző kérdésre adott válasz szerint a lehetőséggel és elismeréssel, az eredményes hallgatót konzultáló konzulens gyorsított előmeneteli lehetőséggel (pl.: főiskolai tanári pályázat beadásának támogatá-

sa) és (publikációs) keretösszeggel lehetne támogatni, amiből ő bonyolult adminisztrációt és hosszú átfutási idők nélkül tud felhasználni elsősorban publikációs célokra.

Egy lehetőség lehetne, hogy a már valamilyen fórumon eredményt elért, tehát már bizonyított hallgatók a konzulensek vezetésével hozzáférhetnének bizonyos összegekhez, amit a további publikációk finanszírozására, esetleges eszközvásárlásokra tudnak fordítani. Az a konzulens, aki a hallgatóival minél több eredményt ér el (versenyeredmények, közös publikációk stb.), az több forrást kaphasson. A forrás elsősorban ne bérkifizetést, hanem a hallgatóval közös kutatások folytatását, eredmények megjelentetését biztosítsa. Valamint aki OTDK-eredményt ér el, annak nem kellene szakdolgozatot védenie.

4-es interjú: Pázmán Judit, főiskolai docens

Végzettségem szerint anyagmérnök, anyagvizsgálat és fémtechnológusi specializáció. Ebből eredően főként metallográfiai és optikai valamint pásztázó elektronmikroszkópiával foglalkozom. 2012 decemberétől dolgozom a Dunaújvárosi Főiskolán, a mai Dunaújvárosi Egyetemen. A munkám során igyekszem a tehetséges hallgatókat kiemelni és bevonni az aktuális kutatási pályázatokba, és az elért eredményekből TDK-dolgozatok készítésére sarkallni.

Az elmúlt években (2013–2015) TDK dolgozatíró hallgatóm 7 fő volt, melyek közül 1. helyezett (OTDK-ra jelölt) és 3. helyezett is volt.

Milyen módszerei vannak a hallgatók kiválasztásában?

Nagyon egyszerűen a tanulmányi eredmények alapján. A kurzusaimon részt vevő aktívabb és logikusan gondolkodóbb hallgatókat igyekszem kiválasztani, akikkel órák után beszélgetek, hogy lenne-e kedvük kutatómunkát végezni. Felvázolom a lehetőségeket, és ha megtetszik nekik valamelyik téma, vagy esetleg van saját érdeklődési területű témájuk, amit meg tudunk valósítani, akkor azt kezdi el.

Hogyan, milyen eszközökkel tudja motiválni a kiválasztott hallgatókat?

Ha van pályázat, akkor hallgatóként alkalmazzuk őket, illetve igyekszem legalább a hazai konferenciákra elvinni őket, hogy szakemberek előadásait is meghallgathassák. Valamint igyekszünk úgy haladni a kutatási témával, hogy publikáció legyen belőle, amit az önéletrajzba be tudnak írni.

Milyen javaslatok lennének a tehetséggondozó program fejlesztésével kapcsolatban?

A tehetséggondozó program népszerűsítése, az egyes tudományterületeken meghívott neves előadókból álló előadássorozat, hogy felkeltsük a hallgatók érdeklődését a kutatási munka iránt, és akár már végzett hallgatókat visszahívni egy fórum keretében, akik az előnyöket vázolnák az önálló kutatási munkákról.

Mivel tudnánk intézményi szinten segíteni a mentorálást?

Biztosítani a kutatási munkákhoz szükséges eszközöket és segédanyagokat, valamint a hallgatók konferenciákon való részvételét akár csak résztvevőként is, nem előadóként, hogy minél többet tudjanak az egyes témákról, és hogy kapcsolatokat építsenek.

5-ös interjú: Varga Anita, főiskolai docens

Milyen módszerei vannak a hallgatók kiválasztásában?

A GTSZK koordinátoraként számomra elsősorban a személyes motiváció, mint szervező erő játszik szerepet.

Oktatóként a különböző kurzusaim alkalmával népszerűsítem a tehetséggondozást, mint feladatot, a program keretében zajló tevékenységeket, speciális tréningeket illetve kirándulásokat.

Ösztönzőm a hallgatóimat a különböző szakmai programokon való részvételre (DE-konferenciák, előadások, tréningek, tehetségnap, TDK, az ott elhangzó beszámolók mint jó gyakorlatok szintén pozitív példaként ösztönzőként működnek a hallgatók számára.

Az általam tehetségesnek ítélt hallgatókkal egyénenként külön foglalkozom a folyamat részeként, az egymástól tanulás eszméjét szem előtt tartva egymás munkáját is nyomon követik, esetenként segítséget nyújtanak, illetve közösen is dolgoznak. A témaválasztás általában közösen történik.

Amennyiben a potenciális jelölt igényli társat rendelek mellé segítve ezzel beilleszkedését az adott rendszerbe. Az érintett hallgatók egymást inspirálják a jobb teljesítményre.

Néhány esetben fordul elő, hogy a hallgató keres meg azzal a szándékkal, hogy tudományos munkát szeretne végezni. Általában a sikeres TDK/OTDK-szereplést követően. Ebben az esetben a hallgató által választott terület sajátosságait vesszük alapul.

Sajátos területet képvisel a végzős műszaki menedzser levelezős hallgatók tehetséggondozásának feladata. Az általam sikeresnek ítélt szakdolgozati téma alakul át tudományos ismeretterjesztő dolgozattá. Ennek során vesz részt a kiválasztott hallgató a tehetséggondozás folyamatában a rendezvényeken, illetve lehetőség szerint az egyéb programokon.

Speciális esetben gyengébb képességű hallgatót választok ki amennyiben van affinitása a feladatok végrehajtásához lehetőséget kap a fejlődésre.

Hogyan, milyen eszközökkel tudja motiválni a kiválasztott hallgatókat?

A hallgatók motivációja a Tehetséggondozó Program lehetőségeit veszi alapul. A dicséret az elsőszámú motivációs eszköz. Amennyiben nyílik forrás a hallgatók ösztönzése anyagilag is megtörténik teljesítményarányos formában.

A motiváció elsősorban a teljesítmény elismerésén alapul amennyiben eléri az általam meghatározott szintet beszámítom a teljesítményt az órai munkába esetenként az érdemjegy kialakítása is tükrözi az eredményt amennyiben az adott kurzus sajátosságai ezt lehetővé teszik (pl.: projektmenedzsment).

Milyen javaslatok lennének a tehetséggondozó program fejlesztésével kapcsolatban?

A tehetséggondozás szervezeti kereteit, a tehetséggondozási szintjeit és folyamatát, a programba kerülés lehetséges módjait megfelelőnek tartom. A Tehetséggondozó Programban végzett tevékenység igazolása alapvetően ad hoc jelleggel történik véleményem szerint az igazoló lap bevezetése és standardizálása kívánatos lenne.

Az eredményesség elismerése jelenleg heterogén képet mutat megítélésem szerint az elismerés formája szintén átgondolásra szorul abban a tekintetben, hogy szinteket határozzon meg a felelős szakmai grénium, melyekhez ösztönzőket rendel. A munkatapasztalat beszámításának mintájára, véleményem szerint, lehetővé válna a szakkollégiumi munka beszámítása a hallgató értékelésébe a konzulens/mentor javaslata alapján.

A programban részt vevő hallgatók jogainak és kötelességeinek szabályozása a helyi sajátosságokat tükrözi.

A hallgatók számára biztosított szolgáltatások, juttatások jelenlegi rendszere alapvetően megfelelő ipari kapcsolatok bevonása válhat szükségessé. Amennyiben ez megtörténik a témavezetők munkájának elismerése szintén átgondolás tárgyát képezheti a források rendelkezésre állásának esetén az alapbér, illetve a sikerdíj aspektusaiban.

Az ösztönzés dimenziója is változhat az ipari partner lehetőségeinek függvényében (ösztöndíj, egyéb juttatások).

A programban részt vevő oktatók feladatai és munkájuk elismerése átgondolás tárgyát képezheti amennyiben lehetővé válik a konzulensek, mentorok, koordinátorok ösztönzésének havi rendszeres volta a rendszer működése kiszámíthatóbbá válna.

A Tehetséggondozó Program finanszírozása alapvetően források bevonásával tehető eredményesebbé.

Mivel tudnánk intézményi szinten segíteni a mentorálást?

A rendszernek tükrözni kell az alábbi alapelveket:

- A szakkollégiumi tagság értékévé válik, a legjobb képességű hallgatók megszólítása, bevonása sikeres.
- A szakkollégiumok folyamatos képzési programjai piacépítő tananyagot kívüli tudást adnak a szakkollégium hallgatóinak.
- Az oktatók szerepvállalása a szakkollégiumok szakmai programjainak kialakításában erősíti a hallgatókkal való szakmai kapcsolatot.
- A legtehetségesebb hallgatók lehetőséget kapnak kutatási eredményeik konferenciákon történő bemutatására.
- Fejlődik a TDK-rendszer minősége, intenzitása, kiterjedése.
- Egységes szabályozás működik intézményi szinten.

Megítélésem szerint a mentorok szerepe kulcsfontosságú, szükséges lenne képezni a kiválasztott mentorokat, fogékonnyá tenni őket az új kutatási eredmények integrálására a napi munkába. Erkölcsi és anyagi elismerés biztosítása segítené az eredményességet.

II. számú melléklet: Hallgatókkal folytatott mélyinterjúk

6-os interjú: Agócs Mihály

Szakmai, kutatási tevékenységek, illetve elért eredmények:

- 2015. november 11-én lévő Házi Tudományos Diákköri Konferencián I. helyezés.
- 2015. június 28– július 03: Helsinki, 68th IIW Annual Assembly & International Conference, szekció: Non-destructive Testing and Quality Assurance of Welded Products, előadás címe: The Testing of the resistance spot welded joints with S.A.M system.
- 2015. 03. 25–27: Óbudai Egyetemen megrendezett Országos Tudományos Diákköri Konferencia Műszaki Tudományi szekciójában I. helyezés valamint ugyanezen a konferencián a Rectori Konferencia tudományos bizottsága különdíja.
- 2014. december 1–3: PROFIS FINAL CONFERENCE and SEE INNOVATION COMPETITION rendezvényen való előadás, címe: Scanning Acoustic Microscope.

- 2015. 04. 22–24: előadás a MAROVISZ által rendezett IX. RAKK konferencián.
- 2015. 04. 13. V. Tehetségnapon Műszaki szekcióban I. helyezés.
- 2014. 11. 12.-én lévő Házi Tudományos Diákköri Konferencián I. helyezés.
- 2014. 10. 15: Innovációs projektek nemzeti versenyén a HUNNINO Innovációs díj elnyerése (első helyezés) + az első különdíj.
- 2014. 10. 10: előadás a Dunaújvárosi Főiskolán megrendezésre került „Tudományos Hét” konferencia sorozaton belül az Innováció és tudomány konferenciáján.
- 2014. 10. 6–10: Prága 11th European Conference on Non-Destructive Testing konferencia, szekció: Ultrasonis Testing, előadás címe: 3D Ultrasound Imaging of Flaws, Electronics and Spot Welds.
- 2014. 10. 06: „EFNDT Travel Award” díj.
- 2014. 09. 05: előadás a TÁMOP-4.2.2.A- 11/1/KONV pályázat szakmai workshop-on.
- 2014. 06. 19–20.-án, A Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete által Kecskeméten megrendezett Anyagvizsgálat a Gyakorlatban 7. Szakmai Szemináriumon előadást tartottam a 3 dimenziós pásztázó akusztikus mikroszkóppal elért eredményekről.
- 2014. 05. 21: Tehetségnapon műszaki szekcióba 1. helyezés.
- 2014. 04. 28. MTA Műszaki Tudományok Osztálya szakmai rendezvény előadás.
- 2014. 02. 25. TÁMOP4.2.2. A11/1/KONV pályázat szakmai workshop előadás.
- 2013. 06. 01- 2015.12.01: demonstrátori munka Dr. Pór Gábornak.
- 2014/15/1 félévben demonstrátori munka Dr. Szántó Jenőnek.
- 2014/15/2 félévben demonstrátori munka Dr. Szántó Jenőnek.
- 2014. 01. 01 óta MAROVISZ tagság (Magyar Roncsolásmentes Vizsgálati SZövetség).
- 2013. 06. 07 óta aktív Dunaújvárosi Főiskola Műszaki Szakmai Kollégiumi tag.
- 2013. 06. 01-je óta napjainkig: labormérnök-asszisztensi munka végzése a Magyar Akusztikai és Ipari diagnosztikai kutató- és vizsgáló laboratóriumban (MAIDLAB), a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV- 2012-0027II/2. Kutatási Altemában.
- Jelenleg Dunaújvárosi Egyetem tanszéki mérnök, Ecotech K+F mérnök (MAIDLAB-ban).

Hogy kapcsolódott be a tehetséggondozó programba?

Legelőször dr. Nagy Bálinttól hallottam róla matek I. gyakorlaton, nagyon megtetszett amikor mesélt a TDK-munka előnyeiről. Akkor elhatároztam, hogy mindenképpen szeretnék én is TDK-munkát végezni.

Körbe érdeklődtem a felsőbb évesektől, illetve a tanároktól, hogy hol van lehetőség TDK-munka végzésre az intézményen belül és rengetegen dr. Pór Gábort ajánlották. Írtam egy e-mail-t dr. Pór Gábornak, hogy TDK-t szeretnék készíteni és Ő készségesen fogadott.

A főiskola tehetséggondozó programja milyen segítséget adott a céljai elérésében?

Csak pozitívan tudok erről nyilatkozni. Nagyon sok előnye volt, számos előadáson, konferencián részt vehettem, amit szakmai szempontból rendkívül hasznosnak éreztem.

Ezek közül melyek voltak azok a tényezők, amik leginkább motiválták a tanulmányai során a sikerei elérésében?

Elsősorban belső motivációm volt, mindenképpen releváns szakmai tapasztalatot, tudást, készséget szerettem volna szerezni. Úgy érzem ez nagy részben sikerült is. A mai napig nem bánom, hogy belevágtam az egészbe, ha tehetném még egyszer végig mennék rajta.

Milyen javaslatok lennének a program fejlesztésével kapcsolatban?

Ez az egy dolog, amit egy picit bánok. Sajnos úgy érzem, hogy lehet még jobb lett volna, ha előbb elkezdem az egész TDK-tevékenységemet. Ahogy fentebb is írtam, a mai napig a szerencsének köszönhetem (matek I.-->Dr. Nagy Bálint), hogy azon a gyakorlati óra végén a tanár úr kb. 10 percet mesélt a TDK-áról. Én úgy látom, hogy nagyon nehezen jut el a TDK-marketing a hallgatókhoz. Valamilyen formában (pl. tanárok általi reklám) el kell juttatni a hallgatókhoz az intézmények belüli TDK-lehetőséget és meg kell velük értetni, hogy azzal a pluszenergia-befektetéssel csak nyerni fognak a későbbiek során. Ezek után, ha kialakul egy belső motiváció, már minden megy magától.

7-es interjú: Gyenge Alexandra

Engem Gyenge Alexandrának hívnak és 2015 januárjában végeztem a Dunaújvárosi Főiskolán. 2009-ben kezdtem első szakomon a Médiatechnológus képzésen majd ezt követően, 2011-ben Műszaki menedzser képzésen folytattam tanulmányaimat, melyen Minőségirányítás szakirányra szakosodtam.

Első képzésem alatt az újságírás területén próbáltam ki magamat, melynek megkoronázásaképpen első szakos tanulmányaimat már, mint a *Zéha* a Dunaújvárosi főiskola független diáklapjának főszerkesztőjeként zártam.

A Műszaki menedzser képzés során új lehetőségeket is módomban állt kipróbálni és a hagyományörzés mellett a szakkollégiumok tevékenységébe is betekintést kaphattam. Először, mint a Gazdálkodástudományi szakkollégium tagjaként, majd alelnökeként vettem ki a részem a közösségi élet szervezéséből.

Ekkor a 2014. évi őszi TDK-versenyen is és az ezt követően megrendezésre kerülő tehetségnapon is versenydolgozattal indulhattam, melyeken konzulensemnek, dr. Varga Anitának, és a kitartó munkának köszönhetően első hellyel gazdagodtam.

Jelenleg a tamási Philips Lighting Hungary Kft.-nél dolgozom, mint Supplier Quality Technician (Beszállítói minőségbiztosítási technikus). Ennek keretében a bejövő áru ellenőrzése és a beszállítói minőségi nem megfelelésekből adódó eltérések jelzése tartozik szervesen a munkakörömbe.

Hogy kapcsolódott be a tehetséggondozó programba?

A tehetséggondozó programba elsősorban a szakkollégium révén kerültem kapcsolatba, mivel így értesültem a kínálgató lehetőségekről és kellő bátorítást is kaptam az akkori szakkollégiumi vezetőségétől és a szakkollégium mentor tanárától. A TDK-lehetőségektől először Németh Nóra Nikolett-től a Szakkollégium akkori titkárától és dr. Varga Anita tanárnőtől értesültem. A tanárnő lett később három ízben is a konzulensem, egy TDK-dolgozat, egy tehetségnapi előadás és végül a szakdolgozatom során is.

A tanárnőt tanulmányaim révén ismertem meg, terveztem a TDK-n való indulást, de a témára vonatkozóan nem volt konkrét ötletem, végül a tanárnő javasolt egy hozzám közel álló témát.

A főiskola tehetséggondozó programja milyen segítséget adott a céljai elérésében?

A tehetséggondozás során lehetőségem nyílt képzéseken és tréningeken való részvételre, melyek témaválasztéka rendkívül széles palettán „mozgott” és melyek keretén belül olyan ismeretekre tehettem szert tanáraink révén, melyekre a tanórák keretén belül nem térhettünk volna ki.

A Gazdálkodástudományi szakkollégium alelnöki pozíciójában lehetőségem nyílt fejleszteni a szervező-, és koordinációs készségeimet és képet kaptam, hogy tudom megosztani a figyelmemet több feladat között. Ennek nagy hasznát veszem a munkahelyi mindennapokban is, mivel sok esetben több feladatot vagyok kénytelen egyszerre végezni.

Egyik legnagyobb lehetőségnek a TDK és tehetségnapi szereplések mellett a *Dunakavics* című online folyóiratban történő publikálási lehetőséget tartom, mely egy nagy elismerés volt, mind a választott témának, mind természetesen nem utolsó sorban a konzulensemmel közösen elért sikere munkának.

A tehetséggondozástól nemcsak rengeteg mindent kaptam, de remélem, hogy valamit vissza is sikerült adnom. A főiskola népszerűsítése érdekében ugyanis a környék középiskolaiban és gimnáziumaiban prezentációk keretében részt vehettem a főiskola népszerűsítésében és megismertetésében a környékbeli fiatalok számára.

A szakkollégiumi sikereimnek és aktivitásomnak köszönhetően rektori elismerésben, kiemelt ösztöndíjban, és Köztársasági ösztöndíjban részesültem a végzésem évében.

Ezek közül melyek voltak azok a tényezők, amik leginkább motiválták a tanulmányai során a sikerei elérésében?
A kemény munka megkoronázásaként elért siker volt a legnagyobb motiváció. Az az érzés mikor heteken keresztül dolgozik az ember a konzulense iránymutatása mellett és habár kezdetben elképzelni sem tudja hogyan fog összeállni, mégis végül testet ölt az elkészült kutatómunka. Ennél jobb érzés nem is lehet véleményem szerint. Az I-re a pontot már csak az teheti fel, ha azt amibe a szívét, lelkét beletette az ember még el is ismerik egy helyezéssel. Szerintem ennél nem érhet nagyobb elismerés és motiváció senkit sem és ezért megéri kutatni.

Milyen javaslatok lennének a program fejlesztésével kapcsolatban?

Mindenképpen fontos a pozitív példák állítása az egyetemisták felé, hogy a szakkollégiumi tagság és a tehetséggondozói programban való részvétel mennyiben segítheti a későbbi elhelyezkedésüket a munka világába is. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy a gyakorlati helyem lett a későbbi munkahelyem is és nem kellett hónapokon keresztül munkahelyet keresgélnem. De ez sajnos manapság már igen csak általánosnak mondható, hogy a frissen kikerült munkaerőt tapasztalat hiányában nem alkalmazzák. Ennek keretében korábbi főiskolai és egyetemi hallgatók prezentálhatnák a főiskolán elért eredményeiket és azt, hogy miben segítette őket az, hogy aktív részesei lehettek a tehetséggondozásnak.

8-as interjú: Katona József

A nevem Katona József, 1988. 11. 07-én születtem, Debrecenben. A középiskolai tanulmányaimat Debrecenben végeztem egy informatikai szakközépiskolában. A főiskolai tanulmányaimat 2007-ben kezdtem Mérnök-informatika szakon, amelyet 2008-ban felfüggesztettem (2db passzív félév) azért, hogy 1 évet Angliában (London) tölthessek. Az elsődleges célom az angol nyelvi készségeim fejlesztése volt. Ebben az 1 évben számtalan nemzetiségű emberrel ismerkedtem meg, továbbá rengeteg kulturális értékkel találkozhattam. 2009-ben visszatértem Magyarországra, majd sikeres komplex nyelvvizsgát tettem. Ezt követően folytattam tanulmányaim a főiskolán. Az alapképzés éve alatt, a kiváló tanulmányaim jóvoltából kétszer nyertem el a Köztársasági Ösztöndíjat (2009/10–2010/11), 2011-ben, a Dunaújvárosi Kistérségi Innovációs Díjat, 2012-ben a Méréstechnikai Automatizálási és Informatikai Tudományos Egyesület (MATE) az alapképzésen írt szakdolgozatomat országos

verseny keretein belül II. helyben részesítette. Az alapképzési oklevelet 2013-ban szereztem meg, jeles minősítéssel. A mesterképzési tanulmányaim 2013-ban kezdtem. A képzés ideje alatt az intézményben ismét egy TDK-dolgozattal próbálkoztam, amelyet első hellyel jutalmaztak, illetve tovább terjesztették országos versenyre. A 2015-ös OTDK, Műszaki szekcióban 1. helyezést értem el. A 2015-ben készült szakdolgozatom, országos verseny keretei között, két tudományos egyesület (MATE, HTE) is elismerte, előbbi egy különdíjjal jutalmazott, utóbbi III. helyezésben részesített. A mesterképzési diplomámat (Mérnök-tanár–Mérnök-informatikus) 2015-ben szereztem meg, kitüntetéses minősítéssel. Szakmai készségeim fejlesztését már a tanulmányaim alatt elkezdtem. 2010 februárjában A Dunaújvárosi Főiskola óraadó tanárja és webprogramozója lettem, majd 2010 szeptemberében, mint Hallgatói munkatárs (TUTOR) vettem részt a Főiskola életében. 2011. júniusában a szakmai ranglétrán tovább lépve rendszeradminisztrátor és óraadó lettem. 2013 májusától–2013 novemberéig egy külsős, ipari cég, szoftverfejlesztőjeként tevékenykedtem. 2013 májusában a főiskola kinevezett műszaki tanárrá, amelynek eredményeként számos informatikai jellegű tantárgy oktatásában részt vettem, illetve az ETA fejlesztését is átvettem. 2013. szeptemberében elsősorban, további szakmai tapasztalat kiterjesztése céljából informatika óraadó tanár lettem a helyi Rudas Közgazdasági Szakközépiskola és Kollégiumában, ahol általános és szakmai informatikai tantárgyak oktatásában vettem részt, valamint szerepet kaptam a differenciált tehetséggondozásban és informatikai szakköröket is vezettem. Ez a munkahely jelenleg is részét képezi az életemnek. 2015 szeptemberében újabb informatika óraadói tanár pozíciót töltöttem be a helyi Dunaújvárosi SZC Dunaferri Szakközép-és Szakiskolában és a Székesfehérvári SZC Széchenyi István Műszaki Szakközépiskolában, ahol általános és szakmai informatikai tantárgyak oktatásában veszek részt. Ezek a munkahelyek jelenleg is megvannak. 2015 februárjában a Főiskola kinevezett mérnök-tanári pozícióba, ahol további feladatokat is kaptam, mint például idegen nyelvű szoftverfejlesztési előadások megtartása és laboratóriumok vezetése. 2015 márciusában csatlakoztam a Budapesti Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (MATEHETSZ) szoftvermérnöki és adatbázis koordinátori fejlesztői csapathoz, ahol jelenleg is dolgozom. A jövőben a tanulmányaimat multidiszciplináris műszaki tudományok területén szeretném folytatni PhD-képzés keretein belül, célom a doktori fokozat megszerzése. Jelenleg Dunaújvárosban élek, feleségemmel, Katonáné Gyönyörű Klára Idával és 2 hónapja született kisfiunkkal Katona József Nimróddal.

Tehetséggondozásba bekapcsolódás:

Egy szakmai versenyfelhívásra jelentkeztem 2009-ben, melyet konzulensem vetett fel számunkra. Konzulensem keltette fel érdeklődésemet a kutatói pálya iránt. Tehetséggondozó programban közvetlenül nem vettem részt, de konzulensem megmutatta a kutatói pálya előnyeit és közreműködésével elkezdődött egy több éven keresztül tartó és a mai napig folyó közös munka, melynek során eddig számos eredményt értünk el. Saját erőfeszítéseink eredményeképpen több neves nemzetközi konferencián, nemzetközi és hazai folyóiratokban, egyéb kiadványokban publikáltunk.

Motiváció:

A szakmai képességek fejlesztése, nemzetközi szintű szakmai elismerés és a doktori fokozat megszerzése. Az orvosi és műszaki területek után való, magasfokú érdeklődés. A kollégiumi szobatársak között kialakult pozitív „szakmai verseny” megnyerése. A családom egzisztenciális helyzetének biztosítása a jövőben.

Javaslatok:

Javaslatokat nehéz tennem, mivel teljesértékű tehetséggondozásban az egyetem keretein belül, én nem vettem részt, egyszerűen a saját természetemből kifolyólag, magas szintű motivációs értékkel és hivatástudattal rendelkezem. Az én múltamból merítve talán az egyik legfontosabb pontja az elért eredményeknek a kiváló mentor megtalálása, aki megfelelő eszközökkel képes motiválni a hallgatót. Továbbá fontos tulajdonság a céltudatosság, magabiztosság és szorgalom.

A mottóm: Impossible only means, that you have not found the solution yet.

9-es interjú: Kiss Gábor

Kiss Gábornak hívnak. Műszaki menedzserként végeztem 2015 januárjában. Jelenlegi munkaköröm: mérés-technikus.

Az iskola évek alatt elért sikerek: TDK-háziverseny megnyerése, OTDK-verseny különdíj, illetve ha ide sorolhatom még a kitűnő államvizsgát és a 4.87-es záróbizonyítvány-átlagot.

Hogy kapcsolódott be a tehetséggondozó programba? (Honnet, kitől hallott először a TDK-ról? Hogy találkozott mentorával? stb)

A TDK programról dr. Varga Anita tanárnőtől hallottam először, és az ő hatására, kérésére kezdtem el kidolgozni a témát, és az ő folyamatos koordinálásával készült el a beadandó dolgozat.

A főiskola tehetséggondozó programja milyen segítséget adott a céljai elérésében? (pl. mentorok szerepe, verseny-lehetőségek, konferenciárésztvételek, cikkek megjelenítése, szakmai továbbképzések stb)

Hogy őszinte legyek, én magam a tehetséggondozó programról nem hallottam, a tanárnővel voltam folyamatos kapcsolatban, segítséget is tőle kaptam. Nagy szerepet töltött be a dolgozat végleges formájának kialakításában, illetve a versenyre történő előadás összeállításában, gyakorlásában. Maga az országos verseny egy örökre megmaradó, különleges élmény marad.

Ezek közül melyek voltak azok a tényezők, amik leginkább motiválták a tanulmányai során a sikerei elérésében? Vitathatatlanul dr. Varga Anita tanárnőtől kaptam a legtöbb motivációt, biztatást, munkára ösztönzést. Nélküle biztos nem jutottam volna el idáig és nem végeztem volna ilyen minőségi munkát a tanulmányaim során. A legjobb mentor volt, akivel életemben dolgoztam.

A siker másik kulcsa talán a saját maximalizmusom volt, amivel az egyszer elkezdett munkához szoktam állni és amihez az alapot a sportból merítem.

Milyen javaslatok lennének a program fejlesztésével kapcsolatban?

Amit én magam megtapasztaltam, a nem egyértelmű tájékoztatás. Ez főleg már az országos szintű jutás utánra vonatkozik. Néha úgy kellett nyomozni, hogy mi is a következő teendő, nehogy valamit ne tudjunk időben be, vagy leadni, és hogy maradéktalanul megfeleljünk a követelményeknek. Erre lehetne akár az iskolának egy

külön személyt biztosítani, aki az országos versenyre jutott dolgozatokat egyben összefogja és a verseny elindításukat koordinálja, figyelve arra, hogy az adott versenyre vonatkozó formai követelmények teljesüljenek, és minden időben leadásra kerüljön.

A mi esetünkben Dósa Györgyi és Varga Anita tanárnő nélkül nehezen teljesültek volna.

10-es interjú: Takács Zoltán

Takács Zoltánnak hívnak. 2015-ben végeztem Műszaki menedzserként. Jelenleg az Alcoa-Köfém Kft-nél dolgozom QA-technikusként (sajnos a nyelvizsga hiánya miatt még nem kaphattam kézbe a diplomám). A tanulmányaim alatt elért sikerek: először is a sikeres államvizsgát tudnám említeni amit kitűnő eredménnyel teljesítettem, másodsorban az iskolai TDK-verseny megnyerését említeném amit a hallgatótársammal Kiss Gáborral közösen készített dolgozattal értünk el, ami után bekerültünk az országos döntőbe. Harmadsorban az OTDK-versenyen elért különdíjat tudnám megemlíteni.

Hogy kapcsolódott be a tehetséggondozó programba? (Honnét, kitől hallott először a TDK-ról? Hogy találkozott mentorával? stb)

A TDK-programról először a nappali szakos tanulóktól hallottam amikor egy félévet együtt tudtunk készülni, (sajnos mi levelezős hallgatók sok jó dologból kimaradunk az iskolai évek alatt), majd a végzős évemben felkészítő tanáromtól dr. Varga Anitától hallottam a TDK-ról, ő látta bennünk a lehetőséget, hogy egy sikeres és színvonalas dolgozatot tudunk elkészíteni (amit néha mi magunk se hittünk el).

A főiskola tehetséggondozó programja milyen segítséget adott a céljai elérésében? (pl. mentorok szerepe, verseny- lehetőségek, konferencia részvételek, cikkek megjelenítése, szakmai továbbképzések stb)

Mint említettem a levelező tagozaton nagyon kevés információnk volt ezekről a lehetőségekről, azt biztosan állíthatom ha nincs a mentorunk (dr. Varga Anita) akkor nem születik meg a dolgozat sem. Ő volt aki biztatott, segített, és sokszor csak azzal hogy „csak” ott volt támogatott a nehéz időszakokban, el kell mondjam, hogy a szakdolgozattal együtt még egy TDK-dolgozatot is írni nem könnyű feladat. De azt is biztosan állíthatom, hogy a TDK-dolgozat közben szerzett tapasztalatokat(fogalmazás, tagolás külalak) fel tudtam használni a szakdolgozat megírása közben így ezáltal annak a minősége is sokat javult. Illetve azt is ki szeretném emelni, hogy az iskolai TDK-versenyen szerzett tapasztalatokat is fel tudtuk használni az országos döntőben, az értékelőktől ott elhangzott jó tanácsok sokat segítettek az országos döntőn, ami egy örök élmény marad.

Ezek közül melyek voltak azok a tényezők, amik leginkább motiválták a tanulmányai során a sikerei elérésében?

Erre egyértelműen egy név a válasz: dr. Varga Anita. Ő volt az aki segített abban, hogy ne elégedjünk meg a könnyebb úttal, hanem hozzuk ki magunkból a maximumot. ha kellett szép szóval de ha kellett akkor máshogy :). A másik tényezőnek hallgatótársamat Kiss Gábort emelném ki, akivel együtt dolgoztunk, és elhitettük egymással, hogy meg tudjuk csinálni.

Milyen javaslatok lennének a program fejlesztésével kapcsolatban?

Mindenképpen az első amit kiemelnék, hogy a levelező tagozatos diákokat is jobban bevonni a programban.

A másik a tájékoztatás, sajnos az országos döntőre beadni a pályázatot nem volt egyszerű, hiányos és sok esetben nem volt egyértelmű a tájékoztatás.

Ha nem lett volna Dósáné Pap Györgyi tanárnő, és a mentorunk dr. Varga Anita akkor kijelenthetem, hogy a dolgozatunk nem jutott volna el időben az országos döntőbe. Nagyon sokat köszönhetünk nekik.

11-es interjú: Vidáné Varga Tímea

Vidáné Varga Timea vagyok. 33 évesen, két gyermek édesanyjaként 2008-ban iratkoztam be a Dunaújvárosi Főiskola nappali tagozatára. Az Intézményi kommunikátor felsőfokú szakképesítés megszerzése után Andragógia BA szakon felnőttképzési szervező és személyügyi szervező szakirányon végeztem. Főiskolás éveim alatt fontosnak tartottam a tudományos tevékenységekben való részvételt is. Ezenkívül a Kommunikációtudományi és Tanárképző Intézet demonstrátoraként tevékenyen részt vehettem a tanszéki munkában, valamint alapító tagja és koordinátora voltam a DF Paletta Kulturális szabadegyetemnek. Tanulmányaim utolsó két évében tagja voltam a Pedagógiai és Kommunikációs Szakmai Kollégiumnak.

Jelenleg oktatásszervezőként dolgozom az Ecotech Nonprofit Zrt.-nél.

Hogy kapcsolódott be a tehetséggondozó programba? (Honnét, kitől hallott először a TDK-ról? Hogy találkozott mentorával?)

Néhány oktató fontosnak tartotta, hogy tájékoztasson bennünket a lehetőségeinkről, többek között a TDK-ról is. A legerősebben Cserné dr. Adermann Gizella agitált bennünket, ő volt, akinek a legtöbbet köszönhetek a tanulmányaim és az elért sikereim kapcsán. Motivált, inspirált és noszogató, ha kellett, akkor sem hagyott csüggedni, amikor valami nem úgy jött össze, ahogyan elképzeltem. Eleinte nem hittem benne, hogy családanyai teendőim ellátása és tanulmányaim mellett képes lehetek tudományos diákköri tevékenységre is. Szaktársammal, Pál Margarétával közösen végeztük el első kutatásainkat, készítettük el az első dolgozatainkat, melyek sikerén felbuzdulva önállóan is be mertünk vállalni saját kutatást is.

A főiskola tehetséggondozó programja milyen segítséget adott a céljai elérésében?

A tehetséggondozásban szerintem a legfontosabb szerepe a mentornak van. Tapasztalatai, tanácsai nélkülözhetetlenek. A versenyek lehetőséget nyújtanak abban, hogy a hallgatók megmérethessék tudásukat, visszacsatolást kaphassanak. A különféle ösztöndíjak, a konferenciákra való részvétel elősegítésére nyújtott anyagi támogatás is jelentős segítséget biztosított abban, hogy a tanulásra és a tudományos tevékenységre koncentrálhassak.

III. számú melléklet:

Fókuszcsoporthoz interjú a középiskolák tehetséggondozásában érintett oktatóival – kérdések

- A DUE miben tudna segíteni az egyes intézményeknél a diákok továbbtanulásában, illetve a továbbtanulás iránti érdeklődés fenntartásában?
- Mit kérnek a kollégák az egyetemről, amivel segíthetnének a munkájukat?
- Melyek azok a kapcsolati formák, amiket jó lenne kiszélesíteni, amik tapasztalatuk szerint sikeresek lehetnek?
- Más ötletek, amik még a tehetséggondozáshoz kapcsolódnak?

IV. számú melléklet:

Felmérés a középiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokról

A jelen kérdőívünkben arra lennénk kíváncsiak, hogy középiskolás diákként milyen tapasztalatai voltak a jelenlegi felsőoktatási intézménye középiskolás diákoknak szóló hallgatótoborzó tevékenységével kapcsolatban.

Együttműködő segítségét köszönöm!

Melyik felsőoktatási intézmény hallgatója?

Jelölje X-szel a választ! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

- ☐ Budapesti Corvinus Egyetem
- ☐ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
- ☐ Dunaújvárosi Egyetem
- ☐ Eötvös Loránd Tudományegyetem
- ☐ Gábor Dénes Főiskola
- ☐ Károli Gáspár Református Egyetem
- ☐ Kecskeméti Főiskola
- ☐ Metropolisz Egyetem
- ☐ Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
- ☐ Nyíregyházi Egyetem
- ☐ Óbudai Egyetem
- ☐ Pécsi Tudományegyetem
- ☐ Széchenyi István Egyetem
- ☐ Szent István Egyetem
- ☐ Testnevelési Egyetem
- ☐ Zsigmond Károly Főiskola

- ☐ Budapesti Gazdasági Egyetem
- ☐ Debreceni Egyetem
- ☐ Edutus Főiskola
- ☐ Eszterházy Károly Főiskola
- ☐ Kaposvári Egyetem
- ☐ Károly Róbert Főiskola
- ☐ Kodolányi János Főiskola
- ☐ Miskolci Egyetem
- ☐ Nemzeti Közszolgálati Egyetem
- ☐ Nyugat-magyarországi Egyetem
- ☐ Pannon Egyetem
- ☐ Semmelweis Egyetem
- ☐ Szegedi Tudományegyetem
- ☐ Szolnoki Főiskola
- ☐ Tomori Pál Főiskola
- ☐ Egyéb: ...

Honnan szerzett tudomást a felsőoktatási intézményről?

Jelölje X-szel a választát (több választ is jelölhet)!

☐ Ismerősöktől	☐ Családtagtól	☐ Tanártól
☐ Médiaból	☐ Felvételi tájékoztatóból	☐ Egyéb: ...

Középiskolásként került-e személyes kapcsolatba a jelenlegi felsőoktatási intézményével?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ Igen	☐ Nem

Mennyiben segítette Önt a felsőoktatási intézménybe történő beilleszkedésben ez a korábbi kapcsolat?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ 1: Egyáltalán nem segített	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5: Teljes mértékben segített

A kapcsolatfelvétel hány tanévvel a bekerülés előtt történt?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ A végzés tanévben	☐ A végzést megelőző tanévben
☐ A végzés előtt két tanévvel	☐ Az előbbieknél korábban

Milyen típusú eseményen vett részt?

Jelölje X-szel a választát (több választ is jelölhet)!

☐ Intézményi nyílt nap	☐ Nyári Egyetem	☐ Szakkör
☐ Középiskolai tájékoztató	☐ Verseny	☐ Fesztivál
☐ Roadshow	☐ Egyéb:	

A felsőoktatási intézménnyel meglévő korábbi kapcsolata segítette-e Önt a beilleszkedésben?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ Igen	☐ Nem

Miben nyilvánul meg a segítség, amire szert tett a kapcsolat révén?

Jelölje X-szel a választát (több választ is jelölhet)!

- ☐ Könnyebb tájékozódás az intézményben
- ☐ Tanárok ismerete
- ☐ Felsőbb éves hallgatók ismerete
- ☐ Kutatásokba történő korai bekapcsolódás

- ☐ TDK készítése már a képzés korai szakaszában
- ☐ Könnyebb bekapcsolódás öntevékeny csoportok életébe
- ☐ Könnyebb bekapcsolódás a szakkollégiumok életébe
- ☐ Egyéb: ....

Tagja-e valamilyen szakkollégiumnak?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ Igen

☐ Nem

Részt vesz-e valamilyen kutatási tevékenységben?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ Igen

☐ Nem

Hallgatóként részt vesze a középiskolásoknak szervezett programok szervezésében, propagálásában?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ Igen

☐ Nem

Milyen ötletei lennének a diákokat megszólító programok tekintetében?

.....
.....

Véleménye szerint, hogyan lehetne növelni a diákok megszólításának eredményességét?

.....
.....

Együttműködését köszönjük!

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	1,000	,000
	Cramer's V	1,000	,000
N of Valid Cases		130	

IV. számú melléklet:
Felmérés felsőoktatási intézményeknek a középiskolákkal való kapcsolataikról –
kérdőív

A Dunaújvárosi Egyetemen egy országos kutatási program kertén belül szeretnénk feltérképezni, hogy a felső-
oktatási intézményeknek milyen tapasztalatai vannak a középiskolákkal való együttműködés területén. Meg-
kérnénk, hogy a kérdőív kitöltésével segítse munkánkat!

Együttműködő segítségét köszönjük!

Melyik felsőoktatási intézmény képviselője?
Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

- ☐ Budapesti Corvinus Egyetem
☐ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
☐ Dunaújvárosi Egyetem
☐ Eötvös Loránd Tudományegyetem
☐ Gábor Dénes Főiskola
☐ Károli Gáspár Református Egyetem
☐ Kecskeméti Főiskola
☐ Metropoliten Egyetem
☐ Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
☐ Nyíregyházi Egyetem
☐ Óbudai Egyetem
☐ Pécsi Tudományegyetem
☐ Széchenyi István Egyetem
☐ Szent István Egyetem
☐ Testnevelési Egyetem
☐ Zsigmond Károly Főiskola
- ☐ Budapesti Gazdasági Egyetem
☐ Debreceni Egyetem
☐ Edutus Főiskola
☐ Eszterházy Károly Főiskola
☐ Kaposvári Egyetem
☐ Károly Róbert Főiskola
☐ Kodolányi János Főiskola
☐ Miskolci Egyetem
☐ Nemzeti Közzolgálati Egyetem
☐ Nyugat-magyarországi Egyetem
☐ Pannon Egyetem
☐ Semmelweis Egyetem
☐ Szegedi Tudományegyetem
☐ Szolnoki Főiskola
☐ Tomori Pál Főiskola
☐ Egyéb: ...

Mióta tartanak kapcsolatot a középiskolákkal?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

☐ 2015–2011.	☐ 2010–2006.	☐ 2005–2001.
☐ 2000–1996.	☐ 1995–1991.	☐ 1990–1986.
☐ 1985–1981.	☐ 1980–1976.	☐ 1975–1971.
☐ 1970–1966.	☐ 1965–1961.	☐ 1960–1956.
☐ 1955–1951.	☐ 1950. és annál korábban.	

Mi volt az oka a kapcsolatfelvételnek?

.....
 .....

A felsőoktatási intézményük mekkora szerepet vállal a kapcsolat fenntartásában?

Jelölje X-szel a választát! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.

- ☐ 1: Egyáltalán nem vállal   ☐ 2   ☐ 3   ☐ 4   ☐ 5: Teljes mértékben vállal

Mely intézményegységek vesznek részt a kapcsolatok fenntartásában?

.....
 .....

Kik vesznek részt a tervezésben?

.....
 .....

Melyek az Önök által alkalmazott kapcsolattartási formák? Értékelje azok sikerességét!
Jelölje X-szel a választát! Kérjük, soronként csak egy választ jelöljön meg.

	Még nem alkalmazott	Sikertelen	Kevésbé sikeres	Sikeres	Teljes mértékben sikeres
Nyílt Nap	☐	☐	☐	☐	☐
Osztályfőnöki órák	☐	☐	☐	☐	☐
Szakkörök	☐	☐	☐	☐	☐
Nyári Egyetem	☐	☐	☐	☐	☐
Középiskolai tájékoztatók	☐	☐	☐	☐	☐
Közös kirándulások	☐	☐	☐	☐	☐
Versenyek szervezése középiskolások számára	☐	☐	☐	☐	☐
Érettségi felkészítők	☐	☐	☐	☐	☐
Roadshow	☐	☐	☐	☐	☐

Milyen egyéb kapcsolattartási formákat alkalmaznak még sikerrel?

.....
.....

Mi volt az oka a sikertelen kapcsolatoknak?

.....
.....

Milyen speciális tapasztalataik vannak az osztályfőnöki órákkal kapcsolatban, amit megosztanának a többi kollégával?

.....
.....

Melyek azok a programok, amik a nyílt napokon a legnépszerűbbek?

	Nem alkalmazzuk	Népszerűtlen	Kevésbé népszerű	Népszerű	Teljes mértékben népszerű
Központi tájékoztató	☐	☐	☐	☐	☐
Találkozás tanárokkal	☐	☐	☐	☐	☐
Találkozás diákokkal	☐	☐	☐	☐	☐
Nyitott laborok	☐	☐	☐	☐	☐
Szakkollégiumok bemutatkozása	☐	☐	☐	☐	☐
Campus túra	☐	☐	☐	☐	☐
Ebéd	☐	☐	☐	☐	☐
Játékos vetélkedők	☐	☐	☐	☐	☐
Ajándékok átvétele	☐	☐	☐	☐	☐

Milyen egyéb programokat alkalmaznak nyílt napokon?

.....
 .....

Amennyiben tartanak nyári egyetemet, mik a tapasztalataik?

.....
 .....

*Készült-e felmérés a Nyári Egyetemen résztvevők felsőoktatási intézménybe való bejutásról?
 Jelölje X-szel a választ! Kérjük, csak egy választ jelöljön meg.*

☐ Igen, készült

☐ Nem, nem készült

A Nyári Egyetemen résztvevők hány százaléka jutott be a felsőoktatási intézménybe?

.....
 .....

Milyen tapasztalatot osztanának meg szívesen jó gyakorlatként a többi felsőoktatási intézménnyel?

.....
.....

Melyek azok az eredmények, amikre büszkék?

.....
.....

Együttműködését köszönjük!

V. számú melléklet:
Motiváció, Tanulási stratégiák, Idő és a tanulási környezet szabályozása –
minden hallgatónak

Nem:

Születési év:

Szak (és szakirány)

Tagozat: nappali/levelező

Első beiratkozás éve:

Tanulmányi átlag (utolsó félév):

Részt vesz-e duális képzésben: igen/nem

Mennyire tartotta fontosnak az alábbi tényezőket a továbbtanulással kapcsolatos döntése során?

	Nem fontos 1	2	3	4	Nagyon fontos 5
Saját szakmai érdeklődésem					
Várható munkapiaci siker					
A választott szakma presztízse					
Ösztöndíj, más anyagi juttatások					
A képző intézmény presztízse					
Az oktatás színvonala a képző intézményben					
Duális képzés lehetősége					
Aktív diák és társasági élet (hagyományörzés, hallgatói önkormányzat, rendezvények stb.)					
Sportolási lehetőség					
Kollégiumi szállás lehetősége					
Távolság a lakóhelytől					
Mások (család, barátok, ismerősök, internet, sajtó) véleménye					
Középiskolai eredményeim					
Osztálytársaim vagy barátaim is ide jelentkeztek					

Mennyire tartja fontosnak az alábbi szempontokat jelenlegi tanulmányainak sikeressége szempontjából?

	Nem fontos 1	2	3	4	Nagyon fontos 5
Saját szakmai érdeklődés					
Várható munkapiaci siker					
A tanult szakma presztízse					
Ösztöndíj, más anyagi juttatások					
A képző intézmény presztízse					
A képző intézmény oktatás színvonala					
Az oktatásban alkalmazott módszerek					
Az oktatók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége					
Az oktatási adminisztrációs (pl. tanulmányi hivatal) dolgozók hozzáállása, együttműködő és segítő készsége					
Duális képzés lehetősége					
Barátok, emberi kapcsolatok az egyetemen					
Családom, hozzátartozóim támogatása					
Aktív diák és társasági élet (hagyományörzés, hallgatói önkormányzat, rendezvények stb.)					
Önképzés, tehetséggondozás, TDK, bekapcsolódás intézeti kutatásba					
Csoporttársak segítsége					
Saját kitartásom					
Intellektuális, szellemi képességeim					
Jó időbeosztás, a tanulási feladatok tudatos megtervezése					

Levelező kiegészítő kérdések

Mennyire tartotta fontosnak az alábbi tényezőket a továbbtanulással kapcsolatos döntése során?

	Nem fontos 1	2	3	4	Nagyon fontos 5
Munkahelyi elvárások					
Saját szakmai fejlődésem elősegítése					
Anyagi lehetőségeim					

Mennyire tartja fontosnak az alábbi szempontokat jelenlegi tanulmányainak sikeressége szempontjából?

	Nem fontos 1	2	3	4	Nagyon fontos 5
Munkahelyi támogatás					
Jelenlegi anyagi helyzetem					
Családi állapotok, viszonyok rendezettsége					

IX. számú melléklet:
 Motiváció, Tanulási stratégiák, Idő és a tanulási környezet szabályozása –
 Mindset Quiz (Dweck alapján)

Kérem jelezze, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal!

	Nagyon egyetért	Egyetért	Nem ért egyet	Nagyon nem ért egyet
1. Az intelligenciánk alapvető tulajdonságunk, nem nagyon tudunk változtatni.				
2. Nem számít mekkora az intelligenciánk, azt meg tudjuk változtatni.				
3. Mindig képesek vagyunk azon lényegesen változtatni, hogy milyen intelligensek vagyunk.				
4. Van valamilyen személyiségünk, sokat nem tehetünk, hogy megváltoztassuk azt.				
5. Alapvető dolgokban is képesek vagyunk személyiségünkön változtatni.				
6. A zenei tehetség bárki által elsajátítható.				
7. Csak néhányan tehetségesek igazán a sportban, ez egy velünk született dolog.				
8. Könnyebb a matematikát megtanulni a férfiaknak, vagy ha olyan környezetből származik valaki, ahol a matematika értéknek számít.				
9. Minél keményebben dolgozunk valamin, annál jobbak leszünk benne.				
10. Nem számít milyen a személyiségünk, az lényegesen megváltozhat.				
11. Új dolgokat kipróbálni stresszes, azért kerülöm azokat.				
12. Néhányan jók és kedvesek, míg mások nem – az emberek nem túl gyakran változnak.				
13. Örülök neki, ha másoktól (szüleimtől, az edzőmtől, tanáraimtól stb.) teljesítményemről visszajelzést kapok.				
14. Feldühít, amikor a teljesítményemet értékelik.				
15. Mindenki, aki nem agysérült vagy nincs veleszületett képességproblémája, ugyanannyi dolgot képes megtanulni.				

16. Képesek vagyunk új dolgokat megtanulni, de azon valójában nem tudunk változtatni, hogy mennyire vagyunk intelligensek.				
17. A dolgokat csinálhatjuk különbözőképpen, de a lényege annak, akik vagyunk, valójában nem változtatható.				
18. Az ember alapvetően jó, csak néha szörnyen téves döntéseket hoz.				
19. Az egyik fontos ok, amiért tanulok, az hogy szeretek új dolgokat elsajátítani.				
20. Az igazán okos embereknek nem kell erőfeszítést kifejteniük				

VI. számú melléklet:
 Motiváció, Tanulási stratégiák, Idő és a tanulási környezet szabályozása –
 motivated strategies for learning questionnaire (mslq)

Kérem, jelölje be, milyen mértékben ért egyet a következő állításokkal?

	Egyálta- lán nem 1	2	3	4	5	6	Teljes mérték- ben 7
1. Azokat a kurzusokat szeretem, ahol a tananyag kihívást jelent számomra és új dolgokat tanulhatok meg.							
2. Ha megfelelő módon tanulok, akkor képes vagyok a tananyagot elsajátítani.							
3. Miközben vizsgázok vagy zh-t írok, sokszor az jár a fejemben, hogy mennyivel rosszabb vagyok a többiekénél.							
4. Amit az egyik kurzuson megtanultam, azt általában egy másikon is tudom használni.							
5. Rendszerint jó jegyekre számítok a félév kezdetén.							
6. A legnehezebb szakmai szövegeket is megértem.							
7. A jó jegy a legfontosabb számomra.							
8. Mialatt zh-t írok, gyakran gondolok azokra a feladatokra, melyekkel nem boldogulok.							
9. Csak magamat hibáztathatom, ha nem tanultam meg a tananyagot.							
10. Általában fontosnak érzem, hogy megtanuljam a szükséges tananyagot.							
11. Az a legfontosabb, hogy az átlagom jobb legyen, így az a fő célom, hogy jó jegyeket szerezzek.							
12. Biztos vagyok benne, hogy a tananyag lényeges fogalmait képes vagyok megtanulni.							

13. Ha úgy érzem, hogy képes vagyok rá, akkor akarom is, hogy mindenkinél jobb jegyet szerezzek.							
14. Amikor vizsgázok vagy zh-t írok, sokszor eszembe jut, hogy mi lesz, hogyha nem sikerül.							
15. Biztos vagyok magamban, hogy a tanár által előadott legbonyolultabb anyagot is megértem.							
16. Az olyan tananyag tartalmakat szere-tem, amelyek kíváncsiságomat kielégítik, akkor is, ha nehezek.							
17. Általában nagyon érdekel, amit tanu-lunk (a tantárgyak tartalma).							
18. Ha nagyon igyekszem, akkor megértem a tananyagot.							
19. Vizsgákon kellemetlen feszültséget érzek.							
20. Biztos vagyok magamban, hogy a be-adandó, önállóan elkészítendő feladatokat magas szinten tudom teljesíteni.							
21. Általában jó teljesítményt várok el ma-gamtól a kurzusokon.							
22. Akkor vagyok elégedett magammal, ha a tananyagot a lehető legmélyebb szinten megértem.							
23. A kurzusokhoz biztosított segédanya-gok segítenek a tanulásban.							
24. Ha a beadandó feladatok közül lehet választani, akkor az választom, amiből a legtöbbet tanulhatok, még akkor is, ha így a jó jegy nem garantált.							
25. Ha nem értem az anyagot, az azért van, mert nem tettem meg minden tőlem telhe-tőt annak érdekében.							
26. Általában pozitívan viszonyulok a kur-zusok anyagához.							
27. Számomra általában nagyon fontos, hogy megértsem a tananyagot.							
28. Vizsga alatt sokszor van gyors „szívdo-bogásom”.							

29. Általában biztos vagyok benne, hogy az órákon tanított készségeket elsajátítom.							
30. Azért fontos jól teljesítenem, hogy megmutathassam képességeimet másoknak (a családomnak, barátaimnak, munkaadómnak, stb.).							
31. Általában, figyelembe véve képességeimet, a tanár személyét, a kurzus nehézségeit, jó teljesítményt várok magamtól.							

Értékelés

MOTIVÁCIÓS ALSKÁLÁK

- Érték komponens – Intrinzik célorientáció: 1., 16., 22., 24.
- Érték komponens – Extrinzik célorientáció: 7., 11., 13., 30.
- Érték komponens – Feladat érték: 4., 10., 17., 23., 26., 27.
- Elvárás komponens – A tanulási hiedelmek kontrollja: 2., 9., 18., 25.
- Elvárás komponens – Önhatékonyság a tanulásban és teljesítményben: 5., 6., 12., 15., 20., 21., 29., 31.
- Affektív komponens – Vizsgaszorongás: 3., 8., 14., 19., 28.

Ajánlás

A lemorzsolódás csökkentésében kiemelkedő szerepe van *a hallgatók tehetséggondozó programba történő bevonásának*. A felzárkóztató és tehetséggondozó programba való csatlakozás önkéntes, viszont annak lehetősége minden hallgató számára ismert és elérhető kell, hogy legyen. A tájékoztatásban fontos szerep jut a HÖK tagjainak, a szakkollégiumok vezetőinek, és az oktatóknak, akik a hallgatókkal való találkozások alkalmával népszerűsíthetik a program kínálta lehetőségeket.

A tehetséggondozás három legfontosabb intézménye a Dunaújvárosi Egyetemen a *Tehetséggondozó Tanács*, a tudományos diákkörök és a szakkollégiumok. A Tehetséggondozó Tanács egy javaslattevő, tanácsadó, ellenőrző szerv, amely a tehetséggondozás koncepcióját határozza meg, a tevékenység eredményeinek elemzésével, annak hatékonyabbá, eredményesebbé tételének érdekében fogalmazza meg javaslatait. A *tudományos diákkör* az Egyetem tudományos kutatással foglalkozó munkatársai mellett kutatómunkát végző diákokat fogja össze. A *szakkollégiumok* olyan önkormányzatiságra és öntevékenységre épülő szervezetek, amelyek a kiemelkedő képességű hallgatók tehetséggondozását segítik. Tevékenységük alapját a szakmai programban meghatározott magas szintű szakmai képzés, a témavezetők által irányított, segített egyéni kutatómunka alkotja, amelyhez a kutatási témákhoz igazodó és a legújabb tudományos eredményeket visszatükröző előadások, kurzusok tartoznak. A szakkollégiumok saját szervezeti és működési szabályzattal, munkatervekkel és pénzügyi kerettel rendelkeznek. A hallgató és a mentortanár kapcsolata meghatározó a szakmai és tudományos munka szempontjából. A cél az, hogy a szakkollégiumokban szerzett impulzusok hatására a diákok minél nagyobb számban kezdjenek tudományos diákköri munkákkal foglalkozni, kutatási projektekbe becsatlakozni. El kell érni, hogy a diákok tudományos tevékenysége publikációkat eredményezzen. Ehhez szükséges mind a hallgató, mind a mentor erkölcsi elismerése, de anyagi ösztönzése is.

A kutatás eredményeképpen *a tehetséggondozó program fejlesztésére a hallgatók esetében* következő *javaslatok* születtek:

- A Tehetséggondozó Programban végzett tevékenység igazolására egy egységes igazoló lap bevezetése szükséges.
- A munkatapasztalat beszámításának mintájára lehetőséget kell biztosítani a szakkollégiumi munka beszámítására a hallgató értékelésébe a konzulens/mentor javaslata alapján.
- Be kell vonni az ipari partnereket a tehetséggondozás folyamatába, ennek segítségével a hallgatókat havi ösztöndíjban kell részesíteni.
- Meg kell erősíteni a hallgatók beintegrálását a kutatási feladatokba, publikációs tevékenységekbe.
- Lehetőséget kell biztosítani a tudományterületükön kiemelkedő előadók meghívására, a hallgatók motivációjának erősítése érdekében.

- Fokozni kell a levelezős hallgatók programba történő bevonását.
- Több lehetőséget kell biztosítani a tehetséggondozottak életpályájának a bemutatására.
- Biztosítani kell, hogy az a hallgató, aki OTDK-n kiemelkedő eredményt ér el, annak ne kelljen szakdolgozatot védenie.
- Fokozni kell a legtehetségesebb hallgatók konferenciákon való részvételét.
- Biztosítani kell az kedvezményes tanrendet a tehetséggondozásban kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók számára.
- A több fórumon eredményt elért, tehát már bizonyított hallgatók, a konzulensek vezetésével hozzáférhesse- nek bizonyos összegekhez, amit a további publikációk finanszírozására, konferencián való részvételre és esz- köztársárlásokra fordíthatnak.
- A kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatókat konzultáló konzulens erkölcsi és anyagi elismerésekkel illet- ni, továbbá gyorsított előmeneteli lehetőséget biztosítani számára (pl.: Egyetemi tanári pályázat beadásának támogatása)
- Biztosítani kell, hogy az a konzulens, aki a hallgatóival több eredményt ér el (versenyeredmények, közös publikációk stb.), az elért eredmények függvényében, több forrást kaphasson. A forrás elsősorban ne bérkifi- zetést, hanem a hallgatóval közös kutatások folytatását, eredmények megjelentetését biztosítsa.
- A mentorok szerepe kulcsfontosságú, így szükséges képezni, fogékonnyá tenni és ösztönözni őket az új ku- tatási eredmények integrálására a napi munkába.
- Órakedvezményt kell biztosítani a mentornak.
- Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a végzett hallgatók előadásaira, saját kutatási eredményeik publikálására.

A tudatos továbbtanulást segítheti, így a lemorzsolódást csökkentheti a *társaság középiskoláival a kapcsolatok erősítése*, erre kutatásunk eredményeképpen a következő *javaslatok* kerültek megfogalmazásra:

- *Nyílt napok rendezése.* Mind a középiskolák, mind pedig a felsőoktatási intézményekben már felvételt nyert hallgatók körében népszerűnek bizonyultak a programok.
- *Előre meghirdetett egyéb tájékoztató, pályáorientáló rendezvények* tartása az ország bármely részéből érkező diákok számára: Kutatók éjszakája, Lányok napja, Nyitott laborok.
- *Felkészült/felkészített oktató és senior hallgató kiküldése* az ország erre igényt tartó középiskoláiba, melynek célja tájékoztatók megtartása (osztályfőnöki órák keretében vagy a középiskolák által szervezett programok keretében) a pályaválasztás támogatására, a felsőoktatásra való helyes felkészülés és a felsőoktatási intéz- mények elvárásainak megismertetésére. Ez nálunk az idén 48 középiskola 50 oktatóján általi megkeresését jelentette.
- *Előkészítő tanfolyamok szervezése* a 11–12-ik osztályos diákoknak a felsőoktatási intézmények képzéseinek megfelelő tantárgyakból. Az előkészítő felkészíti az érettségire is, és biztonságos tudásbázist igyekszik kiala- kítani az adott szakterületre készülő diákok számára. A felkészítés esetleg kiterjeszthető lehet online felületre is, távoktatás formájában. A középiskolai tanárok is bevonhatók az érettségire felkészítő órák tartásába.
- *Csatlakozás a Tehetségútlelél programhoz*
A Program célja, hogy a középiskolai tanulmányok során már azonosított és a felsőoktatásba felvételt nyert tehetséges fiatalok számára biztosítsa azt, hogy felsőfokú tanulmányaik közvetlen kezdetétől részt vehesse- nek a tudományos diákköri tevékenységben, hogy a felsőoktatási intézmények könnyen be tudják azonosí- tani ezeket a tehetségeket.

- *Szülői fórum* a felvett diákok családjai számára a képzés megkezdése előtt. Célja tájékoztatni a szülőket, hogy mi vár a gyermekükre a felsőoktatásban, a sikeres előrehaladás feltételeiről, törvényi előírásokról és a család feladatáról és lehetőségeiről a gyerekük segítségével.
- *Tanulmányi versenyek szervezése.* A körzet középiskolái számára tanulmányi versenyek szervezése, az első forduló lebonyolítása történhet online felületen, ami növelheti a bevonható diákok számát. A döntő a felsőoktatási intézményekben kerülhet megrendezésre, ami az intézmények népszerűsítését eredményezheti.
- *Rendhagyó órák* (pl. fizika, informatika, kémia stb) tartása. A felsőoktatási intézményekben, illetve távolabbi középiskolák esetén kihelyezett formában rendhagyó tanórák tartása. A középiskolákkal előre egyeztetett témában, és időpontban a tantárgyi anyagukhoz kapcsolódóan.
- *Közös tehetséggondozó programok* (TDK, ill. tehetségnapi részvétel) tartása. A felsőoktatási intézményekben évente lebonyolításra kerülő TDK versenyekre meginvitálni a középiskolákban már kutatásban résztvevő, illetve az egyes tudományterületek iránt érdeklődő diákokat és amennyiben érdekli őket bevonni az egyetemek, illetve a főiskolák kutatási programjaiba.
- A felsőoktatási intézményekben működő szakkollégiumok tagjai vagy a hallgatói önkormányzatok képviselői által történő *kapcsolatfelvétel a DÖK-kel*, közös kirándulások és szabadidő programok (filmklub, könnyűzenei koncertek stb.) szervezése.
- *Közös konferenciák.* A felsőoktatási intézményekben megrendezésre kerülő saját szervezésű konferenciák a középiskolás tanárok részvételével.
- *Nyári Egyetem szervezése* a Szegedi Tudományegyetem jó gyakorlatának mintájára.

A programok sikeres megvalósításához a felsőoktatási intézmények által felkínált lehetőségek pontos megfogalmazása, kétoldalú együttműködési megállapodások kötése és konkrét kapcsolattartók kijelölése szükséges.

A kapcsolatok kiszélesítése hosszútávon eredményezheti a tudatosabb intézmény- és szakválasztást, ezzel a lemorzsolódás egyik, több felsőoktatási intézmény számára is problémát jelentő tényezője, az átjelentkező (szakot, illetve intézményt váltó) hallgatók száma csökkenthet és a képzés során motivációjuk növekedhet.